

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

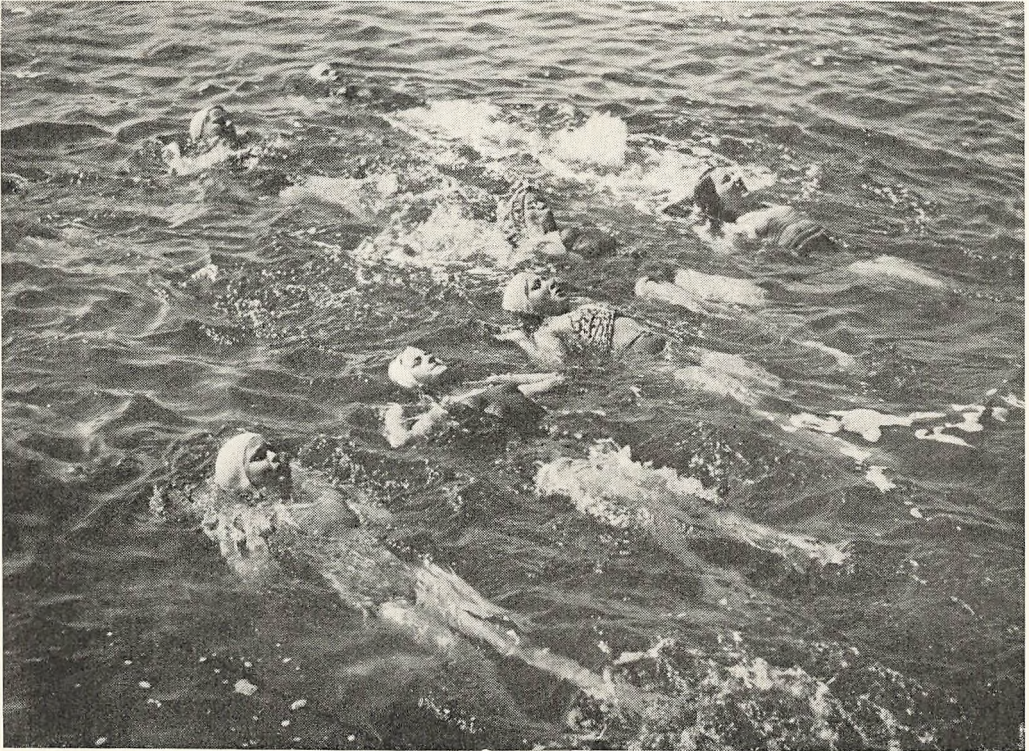
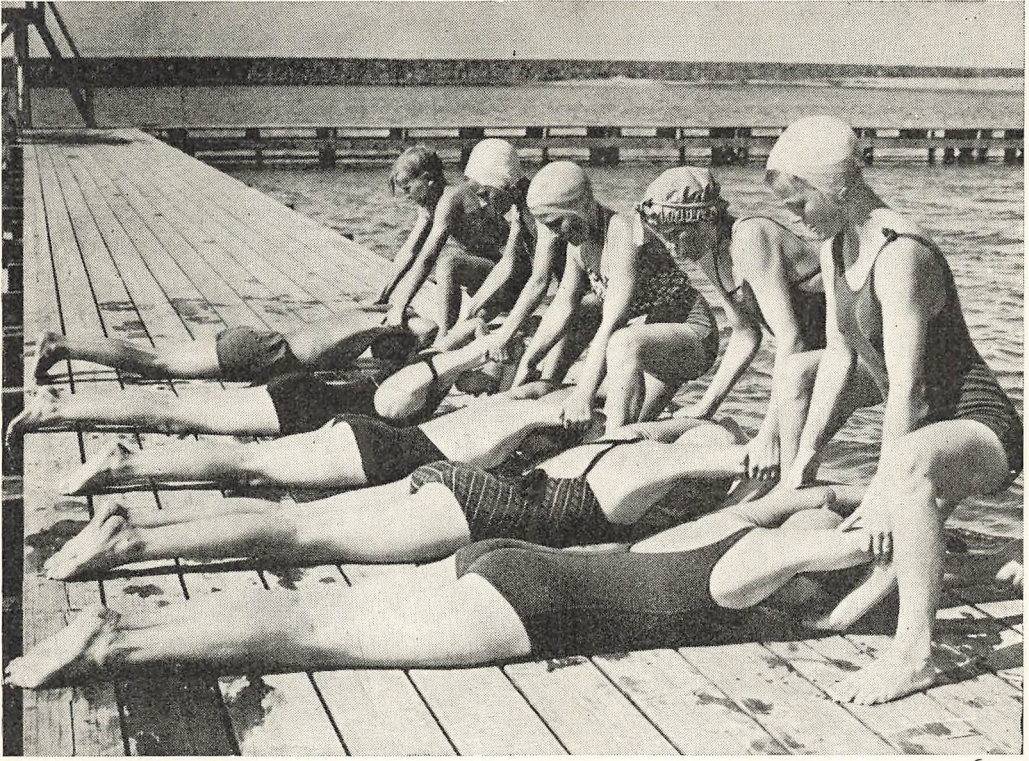
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Esbjerg kommunale skolevæsen

**Skoleaaret 1945—46
1946—47**

Statens pædagogiske Studiesamling
København

BERETNING

OM

ESBJERG KOMMUNALE SKOLEVÆSEN

Skoleaaret 1. april 1945—31. marts 1946 og 1. april 1946—31. marts 1947
(personalet den 1. september 1947)

Ved
skoledirektør Olaf Petersen

K. ROSENDAHLS BOGTRYKKERI AKTS., ESBJERG

Statens pædagogiske Studiesamling
København

Skolevæsenets tilsyn og ledelse den 1. november 1947.

Esbjerg skolekommission:

Pastor Sv. Birke, formand. M. B.
Arbmd. Aage Andresen, næstformand. M. B.
Typograf Gerhard Jensen.
Redaktør Knud Rée. M. B.
Landsretssagfører A. C. Krebs. M. B.

Esbjerg byraads skoleudvalg:

Overlærer M. Kaae, formand.
Pastor Sv. Birke.
Redaktør Knud Rée.
Skoleinspektør frk. Margr. Hald.
Redaktør Jens N.-Christiansen.

Ungdomsskolenævnet for Esbjerg købstadkommune:

Borgmester L. Høyer-Nielsen (v. a. Esbjerg byraad), formand.
Fru Agnes V. Nielsen (v. a. Esbjerg byraad),
Pastor Sv. Birke (v. a. Esbjerg skolekommission);
Skoledirektør Olaf Petersen (v. a. Esbjerg skolekommission),
Sekretær og tilsynsførende ved undervisningen i ungdomsskolen og
aftenskolen:
Overlærer M. Vilsgaard (v. a. Fælleslærerraadet),
Viceinspektør Arne Jørgensen (v. a. Fælleslærerraadet),
Fabrikant V. Sørensen (v. a. Dansk Arbejdsgiverforening),
Fiskeskipper Jens S. Christensen (v. a. Esbjerg Fiskeriforening),
Arbmd. Chr. Kjeldsen (v. a. Arbejdernes Fællesorganisation),
Fru Ingeborg Larsen (v. a. Esbjerg Husmoderforening),
Læge frk. Karen Frandsen (v. a. Dansk Kvindesamfund),
Skoleinspektør N. Sæderup (v. a. Arbejdernes Oplysningsudvalg),
Fru Nicoline Bendixen (v. a. Husassistenternes fagforening),
Redaktør Knud Rée (v. a. Esbjerg byraad),
Kontorbestyrer H. P. Philipsen (leder af arbejdsanvisningskontoret).

Tilsynsførende ved kristendomsundervisningen:

Provst A. Kjærgaard (sognepræst ved Vor Frelzers Kirke),
 Sognepræst Kai Brask (sognepræst ved Zions Kirke),
 Sognepræst Thøger Gregersen (sognepræst ved Jerne Kirke).

*Forældreraadene:**Jerne skole:*

Arhmd. Thorvald Nielsen.
 Cigarmager Henry L. Petersen.
 Kusk Herman Gotfredsen.

Veldbæk og Tourup skole:

Gaardejer Magnus Madsen.
 » Chr. Lykke.
 » Rasmus Andersen.

Vestre skole:

Læge fru Ingeborg Jakobsen.
 Lagerarbejder Peder M. Nielsen.
 Bestyrer Johs. Otto Jensen.

Fælleslærerradet:

Formand: Kommunalærer Karl M. Bruun, Stormg. skole.

Lærerraadene:

Formand for lærerradet
 ved Boldesager skole:

» Danmarksgades skole:	Kommunalærer C. Riis-Antonsen, » Sv. Løkkegaard,
» Gammelby skole:	Overlærer E. Z. Suhr,
» Jerne skole:	Kommunalærer Kaj Jensen,
» Rørkjær skole:	Overlærer fru Maria Gernhammer,
» Stormgades skole:	Kommunalærer Karl M. Bruun,
» Vestre skole:	Kommunalærerinde frk. Ellen Nielsen,
» Østre skole:	Viceinspektør H. A. Hansen.

Skolevæsenets administration:

Olaf Petersen, skoledirektør.
 Dagmar Jensen, kontorassistent.
 Karen Marie Petersen, kontorassistent.

Skolevæsenets kontor:

Administrationsbygningen, Danmarksgade 36, II. sal.
 Skoledirektøren træffes hver skoledag kl. 15—16. Lørdag eftermiddag
 er kontoret lukket. Telefon 2294 A, lokal 87 og 88. (Skoledirektøren
 privat 1113). Vikaranvisning og alm. ekspedition kl. 7,45—12 og
 13—16.

Esbjerg kommunale skoler:

Boldesager skole (B): Skoleinspektør Ingemann Jensen
 tlf. priv. 1465.

Danmarksgades skole (D):	Skoleinspektør F. Klintø tlf. 887, priv. 3009.
Gammelby skole (G):	Skoleinspektør N. M. Gerald tlf. 1592, priv. 1592.
Jerne skole (J):	Skoleinspektør P. Waaben tlf. 1736, priv. 2866.
Rørkjær skole (R):	Skoleinspektør John Jensen Tlf. 2163, priv. 854.
Stormgades skole (S):	Skoleinspektør S. Laursen tlf. 289, priv. 2150.
Vestre skole (V): m. Anneksskolen	Skoleinspektør N. Sæderup tlf. 395, priv. 2238.
Østre skole (Ø):	Skoleinspektør Frk. Margr. Hald tlf. 308, priv. 775.
Veldbæk skole (Ve):	Førstelærer Axel Knudsen tlf. Novrup 44.
Tourup skole (T):	

Samtlige skoler har kontortid kl. 13—14, undtagen lørdag.

Esbjerg kommunale fortsættelsesskoler:

Forstander: Kommunalærer Magne Astrup, tlf. 2087 (kl. 14—15: 2163).

Skolevæsenets pædagogiske og hygiejniske foranstaltninger:

Skolepsykiater: Læge fru Marie-Louise Dickmeiss, Augustenborg.
Skolepsykolog: Fru K. Lorek Pedersen, Anneksskolen. Tlf. 2801.
Lægeaut. talelærer: Oluf Schultz. Tlf. 2801, priv. 2015.
Socialraadgiver: frk. Ellen Amdrup Larsen. Tlf. 2801 (8—9 og 13—14).

Skoletandklinikken: Overtandlæge S. Å. Vedel-Petersen, D. skole.
Tlf. 1020.

Skolelæge: L. M. Jakobsen ..... tlf. 3200
Frk. Karen Frandsen (tilsyn m. eleverne i hjælpe-
klasserne) ..... tlf. 2058

Specialister: Overlæge S. Fr. Nielsen: Høreundersøgelser ..... tlf. 2212
Overlæge, Dr. med. J. N. Lorenzen, Spangsbjerg
Sanatorium (tuberkulinprøver og røntgengen-
nemlysninger) ..... tlf. 1010

Skolesundhedsplejersker: frk. Warla Østbirk,
frk. Ellen Jepsen Degn,
fru Ella Christoffersen.

I. Statistik.

Skolesøgende og undervisningspligtige børn i Esbjerg.

31. december 1945	Fra Esbjerg kommune						Fra andre kommuner		I alt
	Under undervisningspligtig alder		I undervisningspligtig alder		Over undervisningspligtig alder		Dreng	Piger	
	Dreng	Piger	Dreng	Piger	Dreng	Piger			
A. Kommunens skoler:									
1. Boldesager skole	6	1	113	97			1		218
2. Danmarksgades skole.....	16	13	301	313	55	55			753
3. Gammelby skole.....			86	66					152
4. Jerne skole.....	6	9	134	139	26	19			333
5. Rørkjær skole.....	35	45	357	366	30	31			864
6. Stormgades skole.....	4	10	432	391	61	55			953
7. Vestre skole.....	100	93	358	418					969
8. Østre skole.....	102	100	351	367					921
9. Tourup forskole.....			9	5				1	14
10. Veldbæk skole.....			23	18					41
Tilsammen.....	269	271	2164	2180	172	160	1	1	5218
B. Esbjerg Statsskole			54	68	87	62	64	68	403
C. Private Skoler:									
1. St. Nikolaj skole		2	9	7					18
2. Forældreskolen	10	8	58	63		1	5	6	151
Tilsammen.....	10	10	67	70		1	5	6	169
I alt i samtlige skoler	279	281	2285	2318	259	223	70	75	5790
D. 1. Underviste i hjemmet			1	1					
2. Uden undervisning grundet paa vedvarende sygdom, aandssvaghed el. lign.....			3	4					
Antal undervisningspl. børn i Esbjerg			2289	2323					

Tallet af indenbys skolesøgende elever i samtl. skoler... 5645 (tilg. 951)
 » » udenbys skolesøgende elever i samtl. skoler ... 145 (afg. 68)
 » » elever i Esbjerg kommuneskoler ..... 5218 (tilg. 900)
 » » undervisningspligtige børn i Esbjerg ..... 4612 (tilg. 826)

De undervisningspligtige børn udgjorde 10,43 pct. af byens indbyggerantal, der af folkeregistret var opgjort til 44.234 pr. 1. januar 1946.

I. Statistik.

Skolesøgende og undervisningspligtige børn i Esbjerg.

31. december 1946	Fra Esbjerg kommune						Fra andre kommuner		I alt
	Under undervisningspligtig alder		I undervisningspligtig alder		Over undervisningspligtig alder		Dreng	Piger	
	Dreng	Piger	Dreng	Piger	Dreng	Piger			
A. Kommunens skoler:									
1. Boldesager skole	18	16	126	103	3	2		1	269
2. Danmarksgades skole	2	1	323	364	63	70	4		827
3. Gammelby skole	4	8	84	65					161
4. Jerne skole	14	20	146	151	24	24			379
5. Rørkjær skole	62	54	379	407	27	24			953
6. Stormgades skole	29	31	410	393	86	58			1007
7. Vestre skole	94	84	367	398					943
8. Østre skole	105	87	338	331	1				862
9. Tourup skole			10	3					13
10. Veldbæk skole			21	15					36
Tilsammen	328	301	2204	2230	204	178	4	1	5450
B. Esbjerg Statsskole:			46	60	88	69	65	70	398
C. Private skoler:									
1. St. Nikolaj skole			10	6					16
2. Forældreskolen	11	16	52	51	1	0	4	6	141
Tilsammen	11	16	62	57	1	0	4	6	157
I alt i samtlige skoler	339	317	2312	2347	293	247	73	77	6005
D. 1. Underviste i hjemmet			1	1					
2. Uden undervisning grundet paa vedvarende sygdom, aandsvaghed eller lignende			3	9					
3. Særundervisning			4	1					
Antal undervisningspl. børn i Esbjerg			2320	2358					

Tallet af indenbys skolesøgende elever i samtl. skoler... 5855 (tilg. 210)

» » udenbys skolesøgende elever i samtl. skoler ... 150 (tilg. 5)

» » elever i Esbjerg kommuneskoler ..... 5450 (tilg. 232)

» » undervisningspligtige børn i Esbjerg ..... 4678 (tilg. 66)

De undervisningspligtige børn udgjorde 10,43 pct. af byens indbyggerantal, der af folkeregistret var opgjort til 44.840 pr. 1. januar 1947.

Klassetal og børnetal i kommuneskolerne den 31. december 1945.

Klassetrin	Boldesager skole		Danmarksg. skole		Gammelby skole		Jerne skole		Rørkjær skole	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse									2	65
1. Grundskoleklasse	1	36	2	59	1	24	2	42	3	107
2. " "	2	40	2	62	1	27	2	36	4	122
3. " "	1	28	2	57	1	24	2	43	4	111
4. " "	2	38	2	54	1	21	1	30	3	97
5. " "	2	39	2	61	1	17	1	29	3	87
1. M. klasse	1	18	4	111	1	20	1	17	3	82
2. M. "	1	19	3	79	1	19	1	22	2	58
3. M. "			2	40					1	26
I. XM. klasse			2	62			1	27	1	28
II. XM. "			2	54			1	21	1	27
III. XM. "			1	22			1	28		
IV. XM. "			3	54			1	26	2	35
Realklasse			1	21			1	12	1	19
Præliminærklasse ...			1	17						
Hjælpeklasse										
Repetitionsklasse										
Tilsammen	10	218	29	753	7	152	15	333	30	864

Klassetrin	Stormgades skole		Vestre skole		Østre skole		Tourup skole		Veldbæk skole		I alt	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse ...			6	193	5	154					13	412
1. Grundskoleklasse	3	94	6	192	6	182	1	14			25	750
2. " "	4	117	4	114	4	125					23	643
3. " "	4	101	5	138	5	132					24	634
4. " "	3	90	4	113	5	138			1	12	22	593
5. " "	2	66	5	154	5	141					21	594
1. M. klasse	3	90							1	29	14	367
2. M. "	4	99									12	296
3. M. "	2	44									5	110
I. XM. klasse	2	64									6	181
II. XM. "	2	51									6	153
III. XM. "	2	47									4	97
IV. XM. "	3	56									9	171
Realklasse	2	34									5	86
Præliminærklasse ..											1	17
Hjælpeklasse			4	50	2	27					6	77
Repetitionsklasse ...			1	15	2	22					3	37
Tilsammen	36	953	35	969	34	921	1	14	2	41	199	5218

Optælling efter skoleafdelinger:

Grundskolen	129 klasser	3655 børn
Eksamensfri mellem skole	30 »	744 »
Eksamens-mlsk. og realkl.	30 »	688 »
Præliminærklasse	1 »	17 »
Hjælpeklasser og rep.kl. ..	9 »	114 »
Tilsammen	199 klasser	5218 børn

Klassetal og børnetal i kommuneskolerne den 31. december 1946.

Klassetrin	Boldesager skole		Danmarksg. skole		Gammelby skole		Jerne skole		Rørkjær skole	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse	1	28			1	12	1	27	3	100
1. Grundskoleklasse	2	44	5	110	1	16	2	43	4	125
2. " "	2	41	2	53	1	26	2	44	4	111
3. " "	2	36	2	56	1	26	2	41	4	122
4. " "	1	29	2	58	1	28	2	42	4	126
5. " "	2	34	2	63	1	21	1	28	3	97
1. M. klasse	1	29	3	78	1	16	1	23	3	84
2. M. "	1	17	3	87	1	16	1	12	3	73
3. M. "	1	11	1	24			1	14	1	14
I. XM. klasse			3	72			1	21	1	26
II. XM. "			2	65			1	27	1	28
III. XM. "			2	50			1	21	1	27
IV. XM. "			1	20			1	24		
Realklasse			2	27			1	12	1	20
I. Præliminærklasse			1	15						
II. "			1	15						
Hjælpeklasse			3	34						
Tilsammen	13	269	35	827	8	161	18	379	33	953

Klassetrin	Stormgades skole		Vestre skole		Østre skole		Tourup skole		Veldbæk skole		I alt	
	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn	Klasser	Børn
Børnehaveklasse	2	56	5	160	5	137					18	520
1. Grundskoleklasse	4	119	6	167	4	100	1	13			29	737
2. " "	3	83	6	181	6	150					26	689
3. " "	4	124	4	111	4	117					23	633
4. " "	4	98	5	127	5	128			1	9	25	645
5. " "	3	90	4	114	4	101					20	548
1. M. klasse	2	59	3	71	1	27			1	27	16	414
2. M. "	3	83			2	53					14	341
3. M. "	2	36									6	99
I. XM. klasse	3	82									8	201
II. XM. "	2	58									6	178
III. XM. "	2	49									6	147
IV. XM. "	2	41									4	85
Realklasse	2	29									6	88
I. Præliminærklasse											1	15
II. "											1	15
Hjælpeklasse			1	12	3	38					7	84
Repetitionsklasse					1	11					1	11
Tilsammen	38	1007	34	943	35	862	1	13	2	36	217	5450

Optælling efter skoleafdelinger:

Grundskolen	142 klasser	3799 børn
Eksamensfri mellemskole	35 »	827 »
Eksamens-mlsk. og realkl.	30 »	699 »
Præliminærklasser	2 »	30 »
Hjælpeklasser og rep.kl.	8 »	95 »
Tilsammen	217 klasser	5450 børn

Gennemsnitsbørnetal i kommuneskolerne i skoleåret 1945-46.

Klassetrin	Boldersager skole		Danmarksg. skole		Gammelby skole		Jerne skole		Rørkjær skole	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasse									32,67	65,33
1. Grundskoleklasse	37,50	37,50	29,13	58,25	24,00	24,00	22,92	45,83	34,92	104,76
2. "	19,75	39,50	30,46	60,92	26,75	26,75	18,00	36,00	31,09	124,34
3. "	26,75	26,75	28,46	56,92	25,67	25,67	21,92	43,83	28,04	112,17
4. "	18,79	37,58	26,67	53,33	20,58	20,58	28,25	28,25	31,05	93,16
5. "	19,17	38,34	30,25	60,50	16,83	16,83	28,33	28,33	28,92	86,75
1. M. klasse	17,75	17,75	29,61	88,84	18,75	18,75	15,75	15,75	27,36	82,08
2. M. "	18,42	18,42	25,56	102,25	17,83	17,83	21,50	21,50	27,79	55,58
3. M. "			20,84	41,67					26,08	26,08
I. XM. klasse			31,54	63,08			26,25	26,25	28,25	28,25
II. XM. "			26,50	53,00			21,00	21,00	26,92	26,92
III. XM. "			22,17	22,17			28,08	28,08		
IV. XM. "			19,17	57,50			25,58	25,58	17,88	35,75
Realklasse			22,33	22,33			11,67	11,67	20,50	20,50
Præliminærklasse ...			15,50	15,50						
Hjælpeklasse										
Repetitionsklasse										
Tilsammen	21,58	215,84	26,08	756,26	21,49	150,41	22,14	332,07	28,72	861,67

Klassetrin	Stormgades skole		Vestre skole		Østre skole		Tourup skole		Veldbæk skole		I alt	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasse ...			32,33	193,99	31,05	155,25					31,89	414,57
1. Grundskoleklasse	31,44	94,33	31,56	189,33	29,54	177,25	15	15	13	13	29,20	759,25
2. "	28,98	115,92	28,00	112,00	30,71	122,84					27,75	638,27
3. "	25,09	100,34	27,28	136,41	26,63	133,16					26,46	635,25
4. "	29,69	89,08	27,90	111,58	27,60	138,00			25	25	27,11	596,56
5. "	32,58	65,16	30,41	152,07	28,70	143,50					28,16	591,48
1. M. klasse	29,97	89,92									26,09	313,09
2. M. "	23,98	95,91									23,96	311,49
3. M. "	21,71	43,42									22,23	111,17
I. XM. klasse	33,34	66,67									30,70	184,25
II. XM. "	25,04	50,08									25,16	151,00
III. XM. "	23,42	46,83									24,27	97,08
IV. XM. "	18,86	56,58									19,49	175,41
Realklasse	17,38	34,75									17,85	89,25
Præliminærklasse ..											15,50	15,50
Hjælpeklasse			12,11	48,42	12,88	25,75					12,36	74,17
Repetitionsklasse ...			15,58	15,58	11,42	22,84					12,80	38,42
Tilsammen	26,36	948,99	27,41	959,38	27,02	918,59	15	15	19	38	26,11	5196,21

Optælling efter skoleafdelinger:	I alt	pr. klasse
Grundskolen	3.635,38	28,18
Eksamensfri mellemskole	735,75	24,52
Eksamens-mlsk. og realkl.	696,99	23,23
Præliminærklasse	15,50	15,50
Hjælpeklasser og rep.kl.	112,59	12,51
Tilsammen...	5.196,21	26,11

Gennemsnitsbørnetal i kommuneskolerne i skoleåret 1946-47.

Klassetrin	Boldesager skole		Danmarksg. skole		Gammelby skole		Jerne skole		Rørkjær skole	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasse	26,58	26,58			11,83	11,83	27,00	27,00	31,69	95,08
1. Grundskoleklasse	22,25	44,50	22,02	110,08	15,75	15,75	21,54	43,08	29,90	119,58
2. "	20,38	40,75	26,38	52,75	25,67	25,67	21,96	43,91	27,42	109,66
3. "	18,91	37,83	28,21	56,42	25,42	25,42	20,08	40,16	30,04	120,16
4. "	29,75	29,75	28,96	57,92	27,67	27,67	20,96	41,92	31,08	124,33
5. "	17,21	34,42	30,38	60,75	20,50	20,50	27,08	27,08	31,61	94,83
1. M. klasse	29,00	29,00	26,73	80,17	17,08	17,08	21,50	21,50	27,56	82,67
2. M. "	17,33	17,33	28,53	85,59	13,17	13,17	11,83	11,83	24,58	73,75
3. M. "	10,92	10,92	24,00	24,00			14,08	14,08	13,83	13,83
I. XM. klasse			24,25	72,75			20,83	20,83	26,83	26,83
II. XM. "			32,50	65,00			26,50	26,50	28,33	28,33
III. XM. "			25,42	50,84			20,83	20,83	26,33	26,33
IV. XM. "			20,00	20,00			25,33	25,33		
Realklasse			13,75	27,50			13,33	13,33	20,00	20,00
Præliminærklasse ...			14,17	28,34						
Hjælpeklasse			11,44	34,33						
Repetitionsklasse										
Tilsammen	20,85	271,08	23,61	826,44	19,64	157,09	20,97	377,38	28,34	935,38

Klassetrin	Stormgades skole		Vestre skole		Østre skole		Tourup skole		Veldbæk skole		I alt	
	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser	pr. Klasse	alle Klasser
Børnehaveklasse ...	28,16	56,33	31,82	159,08	27,77	138,84					28,59	514,74
1. Grundskoleklasse	30,33	121,33	28,31	169,84	25,40	101,59					25,99	725,75
2. "	27,58	82,75	30,56	183,33	24,92	149,50	15,42	15,42			26,06	703,74
3. "	31,06	124,25	28,21	112,83	29,31	117,25					27,58	634,32
4. "	24,69	98,74	25,72	128,59	25,83	129,16			10,42	10,42	26,94	648,50
5. "	30,00	90,01	28,21	112,83	22,05	130,26					27,17	570,68
1. M. klasse	28,96	57,92	29,79	59,58	26,21	52,42					26,69	400,34
2. M. "	27,61	82,84							25,08	25,08	23,81	309,59
3. M. "	18,00	36,00									16,47	98,83
I. XM. klasse	27,03	81,09									25,19	201,56
II. XM. "	28,92	57,83									29,61	177,56
III. XM. "	23,92	47,83									24,31	145,83
IV. XM. "	20,75	41,50									21,71	86,83
Realklasse	14,88	29,75									15,10	90,58
Præliminærklasse ...											14,17	26,34
Hjælpeklasse			11,25	11,25	11,47	34,42					11,43	80,00
Repetitionsklasse ...			12,00	12,00	10,17	10,17					11,09	22,17
Tilsammen	26,53	1008,17	28,51	949,33	24,67	863,61	15,42	15,42	17,75	35,50	24,95	5459,40

Optælling efter skoleafdelinger:

Grundskolen	3.797,73	26,74
Eksamensfri mellemskole	808,76	23,78
Eksamens-mlsk. og realkl.	702,40	23,41
Præliminærklasser	28,34	14,17
Hjælpeklasser og Rep.kl.	102,17	11,35
Tilsammen...	5.439,40	25,07

Børnenes forsømmelser i skoleåret 1945-46.

	Forsømmelserne i pct. af de skolepligtige dage					Ikendte boder for forsømmelser uden lovlig grund Kr.
	Sygdom	Anden lovlig grund	Med forud given till.	Uden lovlig grund	I alt	
Boldesager skole	5,45	0,64	0,19	0,24	6,52	16,00
Danmarksgades skole	4,99	0,34	0,29	0,18	5,80	287,00
Gammelby skole	4,31	0,17	0,21	0,35	5,04	54,00
Jerne skole	4,23	0,27	0,23	0,18	4,91	40,00
Rørkjær skole	6,24	0,52	0,41	0,19	7,36	99,00
Stormgades skole	5,19	0,34	0,38	0,20	6,11	402,00
Vestre skole	5,46	0,73	0,44	0,17	6,80	131,00
Østre skole	5,30	0,26	0,41	0,21	6,18	137,00
Tourup skole	2,94	2,25	0,22	0,00	5,41	
Veldbæk skole	4,31	1,75	0,02	0,05	6,13	
Alle skolerne	4,84	0,73	0,28	0,18	6,03	1166,00

1945—46: Der er udsendt 287 advarsler og foretaget 246 indkaldelser af forældre. Samtlige forsømmelser udgjorde 6,32 pct. af de skolepligtige dage.

Børnenes forsømmelser i skoleåret 1946-47.

	Forsømmelserne i pct. af de skolepligtige dage					Ikendte boder for forsømmelser uden lovlig grund Kr.
	Sygdom	Anden lovlig grund	Med forud given till.	Uden lovlig grund	I alt	
Boldesager skole	4,61	0,60	0,32	0,14	5,67	21,00
Danmarksgades skole	4,79	0,25	0,30	0,07	5,41	71,00
Gammelby skole	4,27	0,38	0,31	0,29	5,25	50,00
Jerne skole	5,62	0,41	0,20	0,09	6,32	8,00
Rørkjær skole	5,52	0,33	0,32	0,12	6,29	61,00
Stormgades skole	5,23	0,27	0,32	0,13	5,95	158,00
Vestre skole	5,31	0,34	0,36	0,10	6,11	60,00
Østre skole	5,13	0,21	0,35	0,16	5,85	171,00
Tourup skole	4,35	1,62	0,11	0,00	6,08	
Veldbæk skole	5,62	1,81	0,00	0,22	7,65	
Alle skolerne	5,05	0,62	0,26	0,13	6,06	580,00

I 1946—47 er der udsendt 213 advarsler og 150 indkaldelser. Samtlige forsømmelser udgjorde 5,94 pct. af de skolepligtige dage.

I nogle tilfælde er sagen overgaaet til børneværnet.

Udlaan af lokaler i kommuneskolerne 1945-47.

Arbejder-samaritterne, Jerne afdeling	45—47
Gammelby haandboldklub	46—47
Gammelby søndagsskole	45—47
Tourup søndagsskole	45—47
Jerne idrætsforening	45—47
Jerne K.F.U.M.	45—47
Jerne skakklub	46—47
Arbejdernes oplysningsforbund	46—47
Fritidshjemmet	45—47

Militæret og politiet	45—47
Veldbæk gymnastikforening	45—47
» ungdomsforening m. v.	45—47
» badminton-klub	45—47
Esbjerg samvirkende musikkorps	46—47
Ungdomsforeningernes fællesraad	46—47
Dansk vandrelaug	45—47
Sangkoret »Vulcan«	45—47
Arbejdersangkoret	45—47
Esbjerg studenterkursus	45—47
Esbjerg rokklub	45—47
Det danske spejderkorps	45—47
Pastor Gaubs konfirmander	45—47
Esbjerg aarskursus for lærere	45—47
D. S. U.	45—47
Den kooperative husmoderforening.....	45—47

Gymnastikforeninger og bokse- og brydeklubber under Esbjerg Idræts-Forbund har benyttet gymnastiksale i saa stor udstrækning, som det har været muligt.

Esbjerg kommunale fortsættelsesskoler (Aften- og Ungdomsskolen) har i stor udstrækning benyttet lokaler paa de forskellige skoler.

Uddeling af rationeringskort, vælgermøder, valg, psykotekniske prøver m. v. har paa forskellig maade lagt beslag paa nogle af skolevæsenets lokaler.

Kommunen ydede gratis lys, varme og rengøring.

II. Meddelelser vedrørende aarets arbejde.

Særlige arbejder og anskaffelser ved Esbjerg kommunes skolebygninger.

1945—46:

Boldesager skole: Montering af skoleinspektørens kontor. Montering af lærerværelset. Stole til haandgerningsklassen. 8 nye skabe til klasseværelser. 1 drikkefontæne paa legepladsen.

Danmarksgades skole: 8 stk. nye Bork-tavler. Fornyelse af lamper. 5 stk. nye katedre. 20 stk. nye stole. 20 stk. nye skamler.

Gammelby skole: Montering af nyt lærerværelse. Nye skabe til fysik- og naturhistorielokale. 1 stk. reol. Montering af skoleinspektørens kontor. 1 drikkefontæne paa legepladsen.

Jerne skole: 1 drikkefontæne paa legepladsen. Montering af lærerværelset. Montering af skoleinspektørens kontor. Indretning af lægeværelse og venteværelse.

Stormgades skole: Montering af nye lamper i 8 klasseværelser. Nye skabe i 8 klasseværelser. 1 stk. ny reol til biblioteket. Restaurering af lægeværelset.

Vestre skole: 13 stk. nye skabe til klasseværelser. 1 stk. ny Bork-tavle. 1 stk. nyt skrivebord. Nymontering af lærerværelset. Indretning af badeværelse til pedellejligheden. Indretning af lægeværelse og venteværelse. Udgravning af kælder i hovedbygningen til cyklerum.

Østre skole: 1 Bork-tavle.

1946—47:

Stormgades skole: Nye skabe og kortstativer i alle klasser. Nye borde og stole til 2 klasseværelser. Nye taburetter. Nyt portparti. Nye haandvaske i haandgerningslokalet.

Danmarksgades skole: Nye katederstole. Inventar til 2 klasseværelser samt skabe i klasseværelser. Indretning af lægeværelse.

Vestre skole: Stole til lærerværelset. 2 skabe til forsøgsundervisning. Papirkurve. 1 skab til skolesundhedsplejersken. Ny varmtvandsbeholder.

Rørkjær skole: Vægskab i lærerværelse. Inventar til fysiklokale, naturhistorielokale og sangklasse. Inventar til inspektørlokale og materialrum. Skabe i sløjdlokalet. Spejle i toiletrum.

Jerne skole: Nye Bork-tavler. Katederstole. Skabe til fysiklokalet. Inventar til børnehaveklasse. Modernisering af pedellens lejlighed.

Boldesager skole: Rullegardiner til klasseværelser. Papirkurve. 1 ny grubekedel.

Gammelby skole: Gymnastikredskaber. Indretning af et klasselokale i tagetagen. Modernisering af inspektørens lejlighed.

Veldbæk skole: 2 stk. katedre. 2 stk. skabe i klasselokaler. Indretning af en lejlighed i lærerboligen.

Til alle skoler er indkøbt farvelagte reproduktioner til udsmykning af lokalerne.

Rengøring og opvarmning.

Rengøring af kommuneskolerne i skoleåret 1946—47 udførtes af 113 rengøringskoner (ved B. skole 5, ved D. skole 22, ved G. skole 5, ved J. skole 11, ved R. skole 22, ved S. skole 20, ved Veldb. skole 1, ved V. skole 11, ved An. skole 3 og ved Ø. skole 13).

Skolerne regnedes med hensyn til rengøring for ca. 350 klasseværelser (B. skole 16, D. skole 64, G. skole 12, J. skole 40, R. skole 61, S. skole 63, Vdb. skole 4, V. skole 39, An. skole 11 og Ø. skole 40).

Betalingen har siden 1. April 1946 været ansat til 39,00 kr. for et klasseværelse pr. maaned (incl. dyrtidstillæg).

Brændselsforbrug.

I 1945—46 indkøbtes til opvarmning af skolerne i alt: 793.267 kg tørv, 26.130 kg brunkul, 693 hl koks og cinders og 407 hl pinde.

I 1946—47 var indkøbene grundet paa den strenge vinter steget til: 1245.084 kg tørv, 38.769 kg brunkul, 2.475 hl cinders og koks og 206 hl træ.

For fjernopvarmning betales:

	Anneksskolen	Danmarksg. skole	Østre skole
1945—46	2.609,51 kr.	26.577,89 kr.	9.921,64 kr.
1946—47	3.013,21 »	36.585,20 »	18.013,39 »

Forskellige undervisningsformer.

Et geografisk gruppearbejde i III xm.

(ved kommunelærer Thorkil Holm.)

Der høres ofte den paastand, at eksamensmellemskolen er en død terpeskole, der ikke byder sine elever eller lærere nogen mulighed for udfoldelse udover de af undervisningsplanen afstukne rammer. Der er vel desværre heller ingen tvivl om, at dette kapløb med undervisnings-

planens krav til tider gør baade elever og lærere sure. En lille flink hurtigløber, der kun har sans for karakterernes hundrededele passer bedre i dette end den, der standser op engang imellem for at nyde den smukke udsigt, eller fordybe sig i et eller andet mysterium. Er der ikke noget om, at vi i eksamensmellemskolen som oftest optræder i rollen som rejseførere, der trækker deres klienter ved næsen forbi verdens underværker, medens de aflirer deres remser. Deltagerne kan ikke standse op, hvor de bliver særlig interesserede, for bussen gaar videre til et bestemt klokkeslet, og alle skal med.

Er der nu noget at gøre ved det? Ja, man kunde ændre undervisningsplanen, men denne situation foreligger foreløbig ikke. Saa maa der altsaa opereres inden for undervisningsplanens rammer uden at komme i konflikt med inspektion og eksamen. Under forudsætning af det sidste, gik vi i Gang med at behandle emnet Australien som gruppearbejde i III xM. Eleverne havde aaret i forvejen udarbejdet en emneopgave om Afrika udfra en forud givet arbejdsanvisning paa sædvanlig facon med spørge- og referatstile, korttegning, opslags- og tabeløvelser, grafisk fremstilling og elevforedrag. Dette blev en afgjort succes, og vi kunde for saa vidt have behandlet emnet Australien paa samme maa-de, men vi vilde denne gang — gennem gruppearbejde — forsøge at indføre det sociale moment, der ligger i samarbejdsprincippet.

Livet og verden udenfor skolen raaber paa samarbejde, men vi opdrager ikke vore elever i samarbejdets aand. Tværtimod forkæler vi den haardeste egoisme og hensynsløshed ved at gennemføre konkurren-cementaliteten lige til eksamens sidste hundrededel. Det er faktisk kun paa fodboldbanen, at vi forsøger at give eleverne en lille fornemmelse af, hvad samarbejde vil sige; i alle øvrige fag belønnes samarbejde som snyderi.

Eleverne var altsaa paa forhaand fortrolige med emnearbejdsformen, nu skulde de blot have appetitten vakt. Det gik uhyre smertefrit. Da Australien ifølge naturens orden skulde løbe af stabelen, startede vi ti-men med at fortælle om et fingeret brev fra en onkel i Melbourne, og derfra gled vi over til at give et hastigt rids over Australien og Sydhavs-ørerne. Vi saa billeder og diskuterede bumeranger, indtil en af eleverne pludselig fik den geniale idé, at her var masser af stof til et emne. Ideen fængede øjeblikkeligt, og vi gik i gang med at diskutere, hvordan vi skulde gribe sagen an. Man foreslog straks at lave det efter samme prin-cip som »Afrika«, men da der ikke forelaa nogen udarbejdet arbejds-plan i tilknytning til et par lette grundbøger, kunde det jo ikke saa godt lade sig gøre.

Hvad skulde man saa gøre? Der fremkom forskellige forslag, men til sidst samlede man sig om det centrale, at man skulde have behandlet alle emnets omraader. Der krævedes altsaa 2 ting. For det første bøger om emnet, for det andet arbejdsplanen. Denne sidste lurede man meget paa at faa læreren til at udarbejde, men han undslog sig med, at han vilde faa nok at gøre som oplysningscentral i øvrigt. Men bøgerne da? Ja, de kunde skaffes fra skolelæsestuen, og derfra maatte de ikke fjernes, desuden fra centralbiblioteket og fra børnebiblioteket. De bøger, man kunde faa derfra, var jo sikkert alle forskellige. Her var der straks een, der konstaterede, at naar man ikke havde en arbejdsplan og de samme grundbøger til hver elev, saa kunde man ikke udarbejde emnet.

Her var nu det springende punkt, men ogsaa det klarede man, idet det forslag fremkom, at man kunde slaa sig sammen om bøgerne. Det

blev man saa enige om, og der blev valgt nogle hold, der skulde henvende sig paa bibliotekerne for at forhøre om litteraturen. Læreren havde naturligvis i forvejen adviseret biblioteket, saa eleverne blev sat i gang i kartoteker og paa hylder, og hvad de ikke selv fandt, supplerede bibliotekarerne.

Inden timen sluttede, var vi blevet enige om det formaalstjenlige i, at hver enkelt elev til næste gang gennemlæste lærebogens afsnit om Australien og nedskrev disposition til emnet.

Næste geografitime oprandt med, at biblioteksholdene foreviste en samling af ca. 60 bøger om Australien, favnende fra Vahl og Hatt over et par svenske og tyske haandbøger til romaner og rejsebeskrivelser. Vi kiggede lidt i bøgerne og gik saa over til at gennemgaa dispositionerne. Her var der atter uoverensstemmelser, idet interesserne var forskellige, og derfor varede det heller ikke længe, før eleverne havde hittet ud af, at man kunde slaa sig sammen i hold, og saa kunde det enkelte gruppemedlem udarbejde netop den opgave, der interesserede ham mest. Naar gruppen saa samlede sine arbejder i et fælleshefte, vilde man deri finde emnet Australien behandlet fra alle sider. Denne løsning vilde ogsaa lette fordelingen af bøgerne.

Her brød læreren ind i forhandlingerne: Naar den enkelte elev kun udarbejdede en eller to opgaver, saa vilde der være omraader indenfor stoffet, som han ikke kendte, og kom han op netop i det til eksamen, saa vilde han jo være ilde stillet, ligesom det maatte være utilfredsstillende kun at kende enkelte sider af emnet.

Efter nogen forhandling fandt man frem til følgende forslag, som alle gik ud paa, at klassen delte sig i grupper. Hver gruppe skulde udarbejde en samlet opgave om Australien. Indenfor den enkelte gruppe delte man selv emnet mellem sig. De opgaver, man ikke selv behandlede, skulde man læse i lærebogen og være villig til at lade sig eksaminere i af læreren. Man skulde holde sig a jour med de andre gruppe-medlemmers arbejde og kritisere det. Man skulde udarbejde og holde et oversigtsforedrag over sine opgaver for kammeraterne.

Emnet blev udarbejdet paa 3 uger. Dansk læreren var gaaet ind paa, at eleverne maatte bruge 2 dansktimer om ugen til at udarbejde de skriftlige arbejder i. Det, der var færdigt, blev saa hver uge afleveret som stil og blev sprogligt behandlet som saadan af Dansk læreren. Der medgik saaledes 6 geografitimer og 6 dansktimer. Men derudover sad eleverne mange eftermiddagstimer paa skolestuen og arbejdede med opgaverne. Deres interesse var fanget fra først til sidst, og der blev bestilt mere i fagene geografi og dansk, end det ellers var tilfældet, da klassen som helhed blev betegnet som en daarlig klasse.

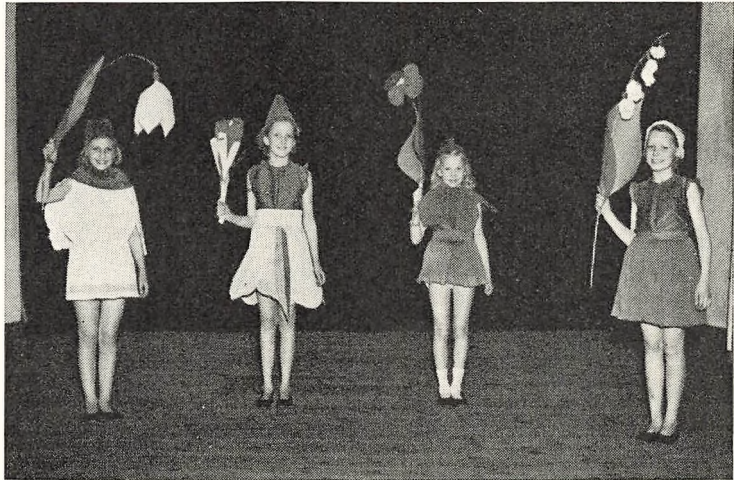
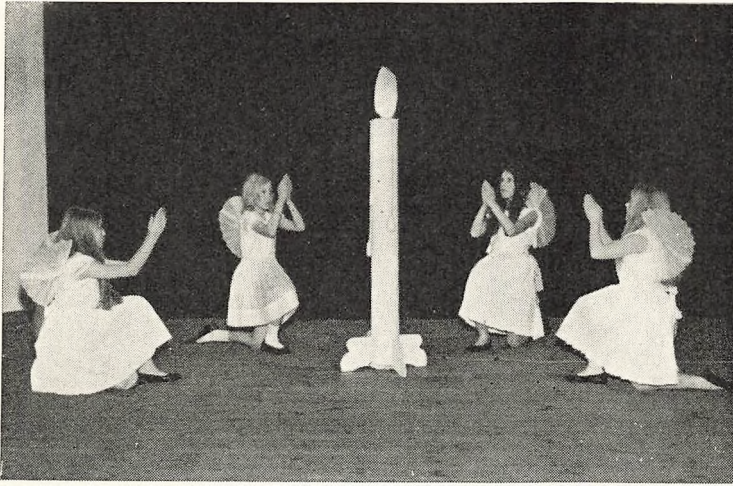
Eleverne delte sig i 7 grupper, hvoraf den mindste var paa 3 og den største paa 5 medarbejdere. De færdige arbejder var gennemsnitlig paa 120 sider, udarbejdet paa løse ark, heftet sammen og forsynet med halvtstift bind.

Og hvad blev saa resultatet? Var det umagen værd at lave al det postyr for at lære eleverne om Australien?

Det kan næppe fastslås, om eleverne ved denne arbejdsform har lært mere eller mindre om Australien, end de ellers vilde have gjort. Nogle vil sikkert hævde, at man ikke, som ved den daglige overhøring, har kontrol med de enkelte elever, men dette modsvares af det haandgribelige, erlagte arbejde.

Medens man saaledes ikke kan og ikke skal hævde arbejdsformens

*Skolernes forestilling
for »Red Barnet« 1947.*

Det nye skolekøkken og sløjdlokale i Jerne skole.

uovertræffeligheid m. h. t. at skaffe points ved eksamen, er der dog et par ting, der er værd at fremhæve.

Eleverne havde fornemmelsen af, at de selv valgte at arbejde med netop dette emne. Det var naturligvis illusorisk, men det gav en arbejdsappetit, som var værdifuld. Gennem diskussion fandt eleverne selv frem til den endelige arbejdsform, som de følgelig respekterede langt mere end 2 sider, der gives for til næste gang.

Eleverne blev tvunget til paa egen haand at gaa i gang med større værker, og de blev klar over, at deres lærebog er en lilleput i sammenligning med, hvad der findes af stof om de forskellige emner.

De enkelte medlemmer i gruppen maatte lempe sig efter hinanden. Alle kunde jo ikke faa ønskeopgaver. Der var kedelige ting som klima og lign., der ogsaa skulde behandles. Der blev virkelig gennem gruppearbejdet skabt en følelse af samarbejde til fælles bedste.

Man var f. eks. ude for, at en elev fik en del af sit arbejde kasseret af de øvrige gruppekammerater. Det var sjusket lavet, saa det vilde man ikke acceptere i det fælles hefte. Synderen bøjede sig altid uden vrøvl for kammeraternes dom. Eleven lærte at forstaa, at jo bedre enkeltpræstation han udførte, jo bedre blev det fælles resultat. Det er enkeltpræstationen anbragt i det rette perspektiv.

Desuden viste det sig, at den forskel, der altid er i en klasse mellem »dygtige og dumme«, til dels udviskedes, idet holdene var ret alsidig sammensat. Man kunde egentlig have ventet, at eleverne vilde være søgt sammen efter dygtighed, men det var ikke tilfældet. I den samlede opgave spillede alle talenter lige stor rolle, saa den, der ikke kunde hævde sig paa det ene felt, tog revanche paa et andet.

Skal man til slut gøre facit op, vil jeg antage, at man, ved engang imellem at tage et saadant gruppearbejde, giver eleverne en virkelig interesseoplevelse, der udspalter sig i større arbejdsindsats, øget selvstændighed og udviklet social forstaaelse gennem oplevet samarbejde.

Individuel undervisning i den eksamensfri mellemskole.

(Ved kommunelærer Karl Bruun).

Adskillige lærere har i deres seminarierid faaet indprentet, at der kun er een undervisningsmetode, der duer: Klasseundervisningen! Man oversaa rent, at der ude i det praktiske liv kræves ikke blot viden og kunnen, men ogsaa selvstændighed, handledygtighed og evne til paa egen haand at klare en situation, og at disse værdifulde egenskaber ikke erhverves ved overholdelse af en fælles takt.

I de senere aar har mange pædagoger arbejdet hen mod at finde en arbejdsform, der ikke som den gennemførte klasseundervisning har tendens til at kue den svage og hemme den dygtige. I det store og hele har man imidlertid haft opmærksomheden rettet mod grundskoleklasserne, hvorimod der er talt og skrevet meget lidt om individuel undervisning i de ældste klasser.

Emneundervisningen, der for forholdsvis faa aar siden blev aktuel, brød ikke afgørende med klasseundervisningen. Men ved kravet om, at der som slutresultat af barnets arbejde med et emne skal foreligge et lille værk med skriftlige udarbejdelser, tegninger m. v., blev den alligevel af stor betydning for udformningen af nye undervisningsmetoder.

En vanskelighed for individuel undervisning i den eksamensfri mellemskole ligger i, at eleverne som regel ikke er af en saadan modenhed,

at de uden videre kan slippes løs paa et emne. Det gælder derfor om at finde et opgavestof, som børnene selv kan klare (med lidt hjælp nu og da), og som de ikke kører træt i.

I de sidste arbejdshefter, som Esbjerg kommunale skolevæsen har udsendt, er der lagt vægt paa at bringe flere forskellige opgavetyper, nemlig i alt tre: Spørgestilen, udfyldningsopgaven og vælgeopgaven. Dertil kommer saa forskellige opgaver i anvendt tegning. Ingen af opgaverne kræver samtidighed i arbejdet. Diktater er saaledes helt undgaaet.

Spørgestilen giver barnet gode muligheder for at arbejde i eget tempo og samtidig indhøste en vis faglig viden og (hvad der vel er endnu vigtigere) færdighed i læsning eller benyttelsen af landkort og haandbøger af forskellig art. Spørgsmaalene kan f. eks. lyde: 1. Hvad hedder de tre vigtigste bjergkæder i U. S. A.? 2. Hvilke bjerge er højest, kystbjergene eller klippebjergene? 3. Er der højland eller lavland omkring Mississippi? o. s. v.

Spørgeformen maa i det hele taget siges at være god. Men den kan benyttes saa længe, at børnene kører træt i den og ikke længere finder arbejdet tilløkkende. Derfor er de to andre opgaveformer (udfyldningsopgaven og vælgeopgaven) medtaget.

En udfyldningsopgave kan lyde saadan: »Fyn er Danmarks trediestørste Ø. Den er — km² stor og beboes af — mennesker. Tværs over øen er der paa det bredeste sted — km og paa det smalleste sted — km. Langeland er — km² og maaler fra nord til syd — km. Øen beboes af — mennesker. Dens hovedby er —. Paa Ærø ligger byerne — og —. Odense, der er den største af de fynske byer, har — indbyggere. Svendborg er den næststørste og har — indbyggere.«

De manglende oplysninger søges i dette tilfælde i tabeller og paa kortet og indsættes paa de rigtige steder.

I vælgeopgaven skal barnet paa grundlag af oplysninger, der er tilgængelige for det, vælge mellem to eller flere muligheder og derefter sætte plus ved den rigtige oplysning og minus ved den forkerte. F. eks. hedder det: »Øvre Sø er større end Danmark — Danmark er større end Øvre Sø.« »New York ligger nordligere end Danmark — New York ligger sydligere end Danmark.«

Erfaringen har vist, at opgavetyper som de nævnte i passende blandinger gør lykke hos børnene, og at disse gaar op i arbejdet med fynd og klem. Hver passer sit, og ingen hemmes af efternølere.

Det er en selvfølge, at der ved siden af denne form for »emnebehandling« skal drives undervisning i skriftlig dansk i særlige timer. Klasseundervisningen bør heller ikke helt lægges paa hylden, men anvendes, naar vanskelige emner behandles, eller naar stoffet samles.

I 3. M. (8. kl.) vil man naturligvis kunne naa længere i retning af individuelt arbejde end paa de foregaaende klassetrin. Et forsøg sidste aar med en kombination af »emneundervisning« og biblioteksøvelser viste sig særdeles vellykket. Der blev udarbejdet 25 opgavekort under fællestitlen »En rejse gennem Danmark«. I opgaven »En rejse fra Fredericia til Aarhus« blev der spurgt om togets afgang og ankomst, billetpris, antal indbyggere i Aarhus, havnens dybde, borgmesterens telefonnummer, hovedveje samt adskilligt andet. Følgende haandbøger blev benyttet: Illustreret dansk Konversationsleksikon, Statistisk Aarbog, køreplan, telefonhaandbog, Kraks Vejviser og Geodætisk Instituts kort over Danmark.

Naar en elev var færdig med en opgave, lagde han den op efter at have renskrevet besvarelsen og tog en ny. De dygtigste elever naaede alle 25 kort igennem, de svageste kun ca. 15.

Ved arbejdets afslutning havde praktisk talt alle elever opnaaet en betydelig færdighed i at slaa op i haandbøgerne. At de paa det punkt stod langt over deres kammerater i eksamensmellemskolens afslutningsklasser, kan der næppe være nogen tvivl om. Det bør dog saa ogsaa nævnes, at der forud for rejsen gennem Danmark var brugt adskillige timer til almindelige biblioteksøvelser, hvor ogsaa andre haandbøger end de her nævnte blev benyttet.

Alt i alt kan det hævdes, at arbejdsformer, der lader klasseundervisningen træde i baggrunden og sætter det individuelle arbejde i forgrunden, har store muligheder i den eksamensfri mellemskole. Det kan dog ogsaa tilføjes, at disse endnu langt fra er undersøgt til bunds.

Ordinær klasseundervisning kombineret med elementer af individuel undervisning.

I de sidste ti aars pædagogiske diskussion er kravet om en fornyelse af den hævdvundne klasseundervisning blevet rejst med større og større styrke. Paa baggrund af den voksende børnepsykologiske indsigt og den almindelige erkendelse af de enornt store forskelle, der — fysisk, intellektuelt og følelsesmæssigt — findes mellem børn paa samme alderstrin, er der vel efterhaanden ogsaa overvejende enighed om, at kravet om en individualisering af undervisningen er endog særdeles velmotiveret. Folkeskolelovens § 15 fastslaar derfor ogsaa som noget ganske naturligt, at der »i alle klasser bør lægges mest mulig vægt paa elevernes opøvelse til selvvirksomhed«.

Naar imidlertid ikke flere, end tilfældet er, har følt sig tilskyndet til at forlade den systematiske klasseundervisnings fasttømrede skude, skyldes dette ikke fortrinsvis principiel uenighed om en friere undervisningsforms ønskelighed, men frygt for, at man derved vil indlade sig paa en chancesejlad med mere tvivlsomme muligheder for at naa den attraaede bestemmelseshavn.

Nærværende fremstilling skal i al beskedenhed søge at gøre rede for et praktisk forsøg paa — i faget dansk i grundskolen — at supplere klasseundervisningens kollektive gennemgang af de ordinære lærebøger med elementer af friere tilegnelse i individuelt tempo. Hvis den maatte animere andre til — i den udstrækning og under den form, man maatte finde mest hensigtsmæssig — at forsøge noget lignende, vil dens formaal være naaet.

Efterhaanden som børnene i første klasse gennem den ordinære klasseundervisnings gennemgang erhvervede sig sikker færdighed i at skelne mellem bogstavernes forskellige lydværdier og i at kombinere disse, fik de lov at gaa i gang med lette øvelser af stigende sværhedsgrad. De forskellige vanskeligheder, den elementære læsning byder paa, blev her taget op i den rækkefølge, hvori de blev behandlet i børnenes a b c. Opgaver af denne type er almindelig kendt: Løse brikker med enkelte ord eller let tekst skal lægges paa de tilsvarende billeder eller passes ind i en sammenhæng. Paa et senere trin viste opklæbete billedserier af »Bamse og dukkelise« med tilhørende løse tekstbrikker sig særdeles anvendelige til øvelse i tekstlæsning. Det bevidst tilsigtede spændingsmoment i slutningen af hver opgave animerede i høj grad børnene til at gaa videre med den næste.

Da de enkelte børn efterhaanden havde tilegnet sig en saadan grad af læsefærdighed, at de med udbytte og uden vanskelighed kunde læse let tekst af større omfang, gik de i gang med lette illustrerede børnebøger. (Listen over 50 ordnet efter sværhedsgrad er alm. kendt). Disse bøger var forsynet med kontrolspørgsmaal, der besvaredes mundtligt, naar en bog var læst. En fuldstændig rigtig besvarelse gav stempel paa »læsekortet«. Kunde barnet ikke klare alle spørgsmaal, maatte bogen læses igen, men blev dog ikke genstand for gentagen kontrol samme dag. Naar alle bøger paa denne maade var læst og besvaret, blev barnet tilkendt den ærefulde titel: frilæser. (Tidsforskellen mellem den første og sidste var 20 maaneder).

Efter en kort instruktion var barnet rustet til at gaa over til »spørgestilbøgerne«, der krævede skriftlig besvarelse. De første opgaver af denne art var ganske lette spørgsmaal i tilknytning til et kendt billede, og de havde kun til hensigt at vænne børnene til det rent tekniske: hele sætninger i svarene og punktum efter hvert svar. Til de første fandtes løse brikker med hele svarsætninger, som blot skulde lægges og dernæst skrives i den rækkefølge, spørgsmaalene angav. Derefter skulde svarene bygges op af enkelte ord, i begyndelsen med den støtte, at de ord, der hørte til eet svar, var skrevet paa karton af een farve. I spørgsmaalene var der sat streger under visse ord, saaledes at stregerens antal angav disse ords plads i svarsætningen. Denne hjælp faldt naturligvis hurtigt bort. I begyndelsen fik svarene udelukkende særsætningsform, men gradvis indførtes bisætninger og mere indviklet ordkombination. Teksten, der var af stigende omfang (indtil 6—8 sider) og sværhedsgrad, blev taget fra læsebøger af andre systemer end det ved klasseundervisningen benyttede, fra Julehefter og bøger med korte historier.

Til hver tekst var der knyttet en opgave i sproglære, opgaver, der bestod i at finde ord af bestemt ordklasse, konstruktion, tal, form, tid etc., i bøjningsøvelser, i at omskrive et nærmere angivet stykke fra nutids- til datidsform, i analyseøvelser o. s. v. Ved klassegennemgangen af et eller andet nyt grammatisk Problem, var det en uhyre stimulans for den almindelige interesse, at flere af de bedste elever var fuldstændig orienteret fra »spørgestilbøgerne«. Af disse spørgestile blev der efterhaanden — under stadigt pres fra de »flinkeste« elever — udarbejdet 150.

Naar et bestemt antal spørgestile var klareret, fik eleven lov at veksle mellem videregaaende øvelser af denne art og læsning af sværere børnebøger og læsebøger af andre systemer end det i klasseundervisningen benyttede. Disse bøger krævede ogsaa skriftlig besvarelse, saa læreren kunde kontrollere, om en bog i hovedtrækkene var læst med forstaaelse.

Til de elever, der bad om hjemmearbejde, blev der efterhaanden under stærkt pres fra især drengene paa samme maade udarbejdet spørgsmaal til 50 biblioteksbøger og lavet 50 smaa bøger med ordøvelser fra andre stilsystemer end det ved klasseundervisningen anvendte.

For at en »spørgestil« gav stempel paa kortet, krævedes en besvarelse uden fejl, baade hvad indhold og ortografi angik. Kravene til besvarelse af frilæsningsbøgerne var naturligvis lempeligere m. h. t. det ortografiske, men ikke hvad det indholdsmæssige angik. Hvad der med opfyldelse af disse krav blev præsteret viser en opgørelse i det følgende.

De rige produktive anlæg og den levende fantasi, der forud for skolegangens begyndelse har haft saa rige muligheder for udfoldelse, og har ført barnet saa vidt, trænges i de allerfleste af skolens fag helt i bag-

grunden til fordel for en begunstiggelse og ensidig udvikling af de receptive og reproduktive anlæg. I erkendelse heraf er der jævnlige givet børnene muligheder for fri skabende virksomhed i tilknytning til faget dansk.

I begyndelsen af første klasse spillede den rene tegning naturligvis en fremtrædende rolle, men meget hurtigt kom elementer fra dansk-undervisningen ind: Detailler i tegningen forsynedes med navne f. eks. til en tegning af et skib: sol, man, sgib, taab (top), aal, fæg, hun, sail o. s. v. Dette gled ret hurtigt over i korte historier i tilknytning til en tegning. (I 1. og 2. klasse opsamlede en »postkasse« i hundredvis af hjemmearbejder. Det uoriginale lader sig meget let — baade hvad tekst og tegning angaar — skille fra og bør kasseres).

Fra slutningen af 2. klasse gled tegningen mere og mere i baggrunden for senere næsten helt at forsvinde til fordel for en — baade i ortografisk og indholdsmæssig henseende — mere og mere fuldendt skriftlig fremstilling. De første egentlige opgaver var fuldstændig frie, senere af mere bunden art, men aldrig med snævert afgrænset emne. Indtil jul i 3. kl. f. eks.: Min juleferie, en julehistorie, det være sig om virkelige eller opdigtede begivenheder og personer, blot noget med tilknytning til julen. Hvis et barn fandt det saaledes affattede »bundne« emne f. eks. i 5. kl. om gaden (en tur paa gaden, hvordan gaden gøres i stand, en færdselsulykke — oplevet eller opdigtet) for snævert afgrænset og bad, om det maatte »digte en historie«, fik det naturligvis lov til det. Grebet an paa denne maade kan og vil *alle* skrive, og selv de »daarligste« udviser en energi og en arbejdslyst, man maa forbauses over. Den sidste »fri øvelse« viste til eksempel et gennemsnit for hele klassen paa 6—7 sider à 16 linier. Den »ringeste« dreng og pige i skriftlig dansk havde henholdsvis 8 og 9 sider. Af opgaver paa 15 sider og derover blev der i tidens løb afleveret over en snes.

Disse opgaver blev aldrig, hverken hvad det formelle eller det indholdsmæssige angik, genstand for anden kritik, end at de blev læst op af læreren, til at begynde med alle opgaver med følgende afstemning om, hvilke der var de bedste, senere kun enkelte, der, enten hvad idé eller komposition angik, bød paa noget originalt eller mønsterværdigt — enten det saa var opgaven i sin helhed eller kun en del deraf.

Nogen art af forberedelse m. h. t. indhold eller disposition blev ikke givet, men stilledes der af en enkelt elev konkrete spørgsmaal vedr. en vanskelighed m. h. t. komposition eller ortografi, fik han eller hun naturligvis beredvilligt svar. Ordbøger kunde selvfølgelig benyttes. Hovedparten af opgaverne blev færdige i løbet af de to timer, der var sat af til arbejdet, ved længere fremstilling (især i 5. klasse) blev de gjort færdige som hjemmearbejde.

Uden tvivl kunde der konstateres indslag fra »spørgestile« og frilæsningsbøger. Det første som en voksende sikkerhed i det formelle: Sætningsbygning, ortografi, tegnsætning, anvendelse af konsekvent tidsform o. s. v., det sidste ved anvendelse af et større og større antal staaende vendinger og fraser og som en i høj grad inspirerende faktor m. h. t. ideer og komposition.

Er alt dette nu ulejligheden værd, kan der opvises resultater, der staaer i noget rimeligt forhold til det øgede arbejde, der lægges paa læreren? vil skeptikeren spørge.

Resultaterne af de afholdte standardiserede standpunktsprøver i stillet læsning og retskrivning gør ikke krav paa at give svaret, da deres

overvejende pæne karakter kan tydes som følger af andre faktorer, selv om de dog lader formode, at det supplerende materiale og den friere virksomhed ikke har kørt klassen »helt i skoven« eller ført en i starten god klasse paa afveje, hvad disse discipliner angaar. (Klassekvotient i gennemsnit 27 elever).

Stillelæsning.

	Gennemsn. af tid	Gennemsn. af kv. (max. 20)	Elevernes gruppefordeling efter								
			tid					kvalitet			
			V	IV	III	II	I	III	II	I	
2. kl.	18,78 (24,65)	17,52 (15,44)	7	7	8	5	—	12	14	1	
3. kl.	11,23 (19,40)	18,52 (17,69)	13	11	4	—	—	13	11	4	
4. kl.	8,89 (12,93)	18,98 (17,76)	10	7	6	3	—	17	8	1	

Retskrivning.

	Gennemsn.	Elevernes gruppefordeling				
		V	IV	III	II	I
3. kl. c	8,39 (18,58)	14	5	8	—	—
4. kl. a	7,15 (10,99)	6	6	12	3	—
„ b	5,06 (11,81)	4	11	10	—	—
„ c	4,09 (14,00)	8	13	6	—	—

(Tallene i parentes er de ved standardiseringen fundne gennemsnit).

Følgende opgørelse foretaget 1. december i 4. klasse skal foruden at vise, hvad der er præsteret i »spørgestil« og »frilæsning« virke orienterende med hensyn til den skole- og arbejdsmæssige placering af de elever, paa hvis frie opgaver der i det næst følgende skal gives eksempler.

27 elever.

	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
12	P.	0,07	143	1949						
1 og 11	P.	0,23	143	959			D.	1,50	59	3072
6	D.	0,43	125	5177			D.	1,91	79	3029
5	P.	0,64	135	1801			P.	2,43	45	32
10	D.	0,79	125	4426			P.	2,77	61	194
	D.	0,79	92	3069			D.	3,09	40	1073
	P.	0,80	82	682			D.	3,21	42	5174
8	D.	0,82	87	4680			D.	3,31	77	407
2	P.	0,93	122	746			P.	3,36	32	0
	D.	1,07	80	1098			P.	4,00	31	0
	D.	1,33	129	1711			D.	4,15	84	1554
	P.	1,39	92	209			D.	5,67	57	91
9	P.	1,46	64	153		4	D.	6,14	23	25
						7	D.	7,00	37	147
						3	D.	9,50	40	23

1. kolonne: Nr. paa »fri øvelse«.

2. kolonne: Dreng eller pige.

3. kolonne: Gennemsnit af fejl i diktat fra sommerferien til jul i 4. kl.

4. Antal rigtige spørgestile.

5. Antal normalsider v. læsning med skr. besvarelse.

Da praktiske hensyn desværre nødvendiggør, at der ikke kan vises eksempler paa alle elevers præstationer i »fri øvelse«, er der foretaget et lille udvalg. Som man vil se, er der — med hovedvægten paa 4. og begyndelsen af 5. klasse — taget opgaver fra forskellige klassetrin. Endvidere er der vist behandling af forskellige emner med mulighed for sammenligning mellem klassens yderpunkter m. h. t. almindeligt standpunkt i skr. dansk (de fem bedste og de tre ringeste og enkelte gode fortællere i det mellemliggende interval). En sammenligning mellem de »frie øvelser« og de respektive elevers præstationer i »spørgestil« og »frilæsning« er særdeles interessant og oplysende.

(Samtlige opgaver (med undtagelse af nr. 1) fremtræder i den form, bogtrykkeren — uden at foretage rettelser, tilføjelser eller udeladelser — har givet dem med de originale blyantskrevne opgaver som manuskript).

Nr. 1.

det er daj-lit at la-je hæst sa-ge ej-nar saa sa-ge o-le jeg vel in og ha ka-fe vel i ikke det saa maa i gaat bli-ve fri sa leo jeg vel ikke in

(Oktober i 1. klasse).

Nr. 2. *Mine Dukker* (uddrag. Om dukker, der bliver levende).

— — — neste Dag var det Søndag og saa kom han da neste Dag igen og han spurgte om ikke hun vilde mede i Biografen, og det vilde hun gerne, og saa gik de da de kom der hen saa købte de Fløde Chocolate, og det smakte godt. Og da de kom hjem saa var de saa trætte at de ner var faldet om. Men hun spurgte om ikke han vilde sove henne ved hende og det vilde han da gerne og saa gik de i Seng. Og neste Dag gik de ud at gaa en Tur. De gik først ud i Skoven, da de blev kede af det saa gik de hjem og der fik de Kaffe. Og da jeg vaanede tildlig neste Morgen saa stod de ved Sengen, og jeg blev vred paa dem. Men saa sagde Dukkedrengen og den lille Dukke at hun ikke skulde være vred paa dem, saa vilde de bære mig og den lille Vakt sagde at den vilde gyngte for mig og de smaa Lader at de vilde hoppe op og ned, og den lille Købmand vilde sælge ald hvad hun vilde have. Og de havde det saa godt hele Eftermiddagen.

(Januar, 2. klasse).

Nr. 3. *En Vinter*.

Naar jeg laver en Snemand saa finder jeg først en stor Klump saa klapper jeg det saa faar jeg den til at staa. Saa ruller jeg en til og saa ligger jeg den oven paa saa laver jeg en ny en men den er ikke saa stor for det skal være Hovedet den ligger jeg oven paa saa for jeg to Ølkapsler det skal være Øjne saa skal jeg ha en Gullerød til Næse. til Munden et Stykke af en Rive. saar faar den en Gryde paa Hovedet det skal være en Hat. Saa skal han ha Arme en i hver Sidde og saa skal han ha en Kuskeskaft i Haanden. Nu vil jeg ud at Slæde op af Bak og ned af Bak høj var det gaar. Hov der ligger en Sten saa kørte jeg ind i den saa jeg sla en kolbøte og da jeg saa kom op linede jeg en Snemand det var Sjøv. Vi vil op igen ne igen uh jeg triller uh nu lingner jeg en Snemand.

(Februar, 3. klasse).

Nr. 4. *En Ildebrand*.

En Dag da jeg gik og legede opdagede noget Røj fra den gule Budcentral og saa at der var Brand i deres Skur. Lidt efter kom Brandbilen og det varede noget tid inden de fik det slukket. saa lige da Branden var opstaaet skete der en Ulykke ved at der var en par Heste der var løbet Løbsk og Kusken blev kørt ned. Saa kom Falck Ambulancen og kørte ham paa Sygehuset. Og Mandens Søn gaar her paa Skolen. Kusken hed Jørgen. Men han kom snart hjem igen men han vil ikke køre Heste mere, for han er ikke helt rask endnu, men han kommer sig godt nu han kom lige op af Sengen i gaar og er begyndt at Arbejde igen men det kunde han ikke taale. Saa blev han syg igen.

(November, 4. klasse).

Nr. 5. *Ildebrand i en Gaard.*

Karl og Povl var paa Efteraarsferie paa en Gaard. Om Morgenen vaagnede Karl pludselig og han snusede. hvad var dog det. Her lugtede jo af Røg. Resolut sprang han ud af Sengen, og vilde løbe nedenunder. Men da mødte der ham et frygteligt Syn, thi Trappen han skulde ned af var omspændt af Flammer. Hurtigt løb han ind i Sovekammeret. han var klar over at Flammerne snart vilde naa Døren til deres Værelse. Vilde han redde sin Lillebroder maatte han hurtigst muligt se at finde en Udvej, saa bestemte han sig til at springe ned ad Trappen. Og med sin Lillebroder i Armene løber han hen til den brændende Trappe og nu — nu springer han. Pludselig bliver alt sort omkring ham han mærker en sviende Smerte i Benene sanseløs af Smerterne løber han til for at naa Døren, deres eneste Frelse. Han har hørt at Brandbilen er kommet men han ved ikke de alle har opgivet at redde de to Drengene. Nu nu er han ved Døren han synes at det tar en Masse Tid at faa lukket Døren op. Og — aa — han mærker allerede den friske Luft, de er frelst. Og saa besvmede han da han vaagnede op laa han paa Sygehuset. Hans Ben var slemt forbrændt. Og straks han vaagnede spurgte han om Povl havde det godt og det sagde de ja til. Povl havde kun faaet nogle Skrammer, og han kom og besøgte Karl. Da Karl var rask og igen kom i Skole da fik de Historie. Og Karl var slet ikke stolt for sin Bedrift for han kendte godt de Ord at Hovmod staaer for Fald.

Finis.

(November, 4. klasse).

Nr. 6. *En Vinterhistorie.*

Det er Vinter. Der er endnu ikke faldet Sne, men paa de mange Søer ligger Isen tyk. Hen ad en Sti, der fører ned til en stor So, kommer en Flok Drengene gaaende. De har alle Skøjter paa Ryggen. Da de naar ned til Bredden sætter de sig ned og spænder Skøjterne paa. Det er Ole og hans Kammerater, der er fra den nærliggende Landsby. Da de har faaet Skøjterne paa, begiver de sig ud paa Isen. De løber hele Eftermiddagen, men saa begynder det at skumre. De sætter nu Kursen ind mod Bredden, da de i det samme hører Raab om Hjælp. De vender hurtigt om, og løber hen hvor de hørte Raabet. Her var et stort Hul, og lidt længere nede laa en sort Klump. Ole sparkede straks Skøjterne af og sprang ud. Det kolde Vand lammede ham i et Øjeblik, men saa dykkede han ned. Han fik fat i Haartoppen paa den anden og trak til. Snar var de begge trukket op, og de genkendte den anden som Per, den yngste i Flokken. Der hørtes nu en Tuden og en Ambulans for ind paa Pladsen. Et Par af Drengene var med. De havde i Forviringen løbet til Landsbyen. De to tilskadekomne blev nu baaret ind i Sygebilen, som hurtigt fjernede sig. De andre er tavse og nedtrygte over hvad der er sket. De begav sig straks paa Hjemvejen. Nogle Dage efter var Ole atter paa Benene, men Per maatte ligge lidt længere.

(Januar, 4. klasse).

Nr. 7. *En Fortælling om Haven.*

Det var om Foraaret i Haven, vi skulde have gravet en Basinkt til Guldfiskene, og vi skulde have malet vore Sommerhus før Tante og Onkel Peter fra Amerika og Besøger os i Sommeren. De har lovet os at tage en Daase Kakau, og saa en Daase Grønærter med fra Amerika. Og i Morgen hvis det er lige godt Vejr som i Dag tager vi med ned til Stranden og der bliver vi lige til Aften, men hvis der er Regnevejr bliver vi hjemme i Sommerhuset der ligger ved Fanø Strand.

2

Nu begynder Sommeren rigtig at komme frem og Solen skinner hele Dagen og alle Blomster dufter i Haverne og Lærken synger sin Morgensang i Træerne. Saa skulde Folkene ned til Stranden og slaar det Teltene op i Sandet og der er mange Vogne oppe paa Vejen som kører til Byen med Folkene og der er ogsaa nogen der gaar ud til nogen Revler og der skal man passe paa at igen eller andet Dyr stikker os paa Benene og det gør ondt. Naa man skal hjem kan det godt vare en eller to Timer Forløb inden man kan komme med Rutebilerne hjem til Byen. Og naar man kommer hjem skal man til at spise og saa er Kl. 9. Saa gaar Folkene i Seng og lidt efter sove de forde de er trætte.

(Maj, 5. klasse).

Nr. 8. *En Udflugt til Storkenes By.*

Det var Fredag Morgen. Henne paa Skolen var der samlet en Mængde Børn, som skulde til Ribe, »Storkenes By«. Alle sammen var mødte Kl. 7,45. Da Kløkken var lidt over Otte gik vi over til Banegaarden, og fem Minutter i halv ni kørte vi

af Sted. I Begyndelsen skændtes vi lidt om Pladserne, men saa blev vi dog enige. Senere bestemte vi os til at smide Svend Aage ud af Kupeen, for vi vilde ikke have med Kreaturer at gøre. Vi havde det ellers morsomt paa Rejsen, og Knud Nielsen forsøgte flere Gange at være vittig, men det lykkedes ikke rigtigt. Da vi kom til Bramminge, kom der en Mand og en Dame for at sælge Is. Vi drillede dem med at raabe paa Is, og da de saa kom hen til os, skulde vi ingen havde alligevel. Det blev vi dog snart kede af, og saa kørte Toget. Der var flot inde i Domkirken, særligt det store Orgel med de mange fine Farver og det store Tæppe der laa oppe ved Alteret. Da vi havde set det hele inde i Domkirken, gik vi op i Taarnet. Paa Vejen derop saa vi det fine Urværk med de mange Hjul og Sager. Saa gik vi videre. Men pludselig gav den ene Klokke sig til at ringe. Det var nogle mægtige Slag, der fik det hele til ryste. Omsider kom vi dog helt op, Men da vi saa ned paa dem der gik nede paa Gaden, var de ganske smaa. Vi saa ogsaa i Lære—s Kikkert, der var saa stærk, at vi tydelig kunde se Esbjerg. Slotsbanken, hvor vi skulde hen om Eftermiddagen, kunde vi ogsaa se, og en Storkerede med Unger i. Saa skulde vi ned igen, og nede fortalte lære— at vi maatte gaa omkring i Byen en times Tid. Saar for vi af Sted. Først gik vi hen for at faa en Is, derefter gik vi rundt i Byen, og inden vi kom til »Klubbens-Hotel« hvor vi skulde spise havde jeg faaet ikke mindre end syv Is. Efter at vi spist gik vi allesammen ud til Slotsbanken, hvor vi legede »Røver og Politi«. Det var ganske sjov, men det var bare ikke saa sjovt at blive stukket af de mange Brændenælder. Slut.

(Juni, 5. klasse).

Nr. 9. *Min Sommerferie.*

Da vi havde faaet Ferie i Skolen rejste jeg til Hjerting i 10 Dage paa Sommerlejr. Vi badede hver Dag, og naar det var rigtig fint Vejr badede vi to Gange om Dagen. Vi gik ogsaa lange Ture om Aftenen, ud til en Høj, der legede vi saa en Time, saa skulde vi hjem i Seng. Næste Morgen stod vi op Kl. 7. Vi skulde ned og vaske os, og naar vi var færdige med det skulde vi op og rede Seng. Saadan gik der ni Dage, det var Mandag Aften vi skulde have Fest og Skets. Jeg skulde ogsaa optræde, men før vi skulde Begynde blev jeg bidt af en Hund, lige i Maven. Jeg skyndte mig at komme hen til en at Damerne hun sagde det gik nok over igen. Jeg fik Jod og Plaster paa. Det sved lidt i Begyndelsen men det gik snart over. Vi blev sendt i Seng Kl. 11. og vi fik Besked om at sove. Vi sagde Godnat til Damerne, og de gik ned i den Tro at vi sov. Men da Døren havde lukket sig listede vi op en efter en, da vi alle sammen var staaet op begyndte Løjerne. Vi samlede alle Skoene, og lagde dem i Sengene hos de Voksne. Sa'mebøgerne kom ogsaa i Sengene. Jeg havde faaet en hel Bunke Ho det lagde jeg i den ens Seng. Pludselig raabte en lille Pige Frøken kommer, vi kom i Seng i en Fart, og da Frøkenen kom ind laa vi og sov Rævesøvn. Hun listede sig ind paa Tæpperne fordi hun troede at vi sov. Den anden kom ogsaa op, de sad lidt og snakkede om at det var en dejlig ferie vi havde haft. De sagde saa Godnat til hinanden og begyndte at klæde sig af. Vi laa og kikkede om de ikke snart vilde blive forbauset. Frøken Nielsen kom først af Tøjet hun kunde ikke finde sin Natkjole hun kikkede ned under Sengen om den var der hun fandt den i Nærheden af min Seng. Hun kravlede saa i Seng men kom lige saa hurtigt op igen, da Høet stikkede hende. Vi sprang op og dansede, skreg og lavede Spektakel. Da der var kommet lidt ro over os fik vi en Historie for at faa de smaa til at sove. Saadan gik den Aften. — Næste Morgen skulde vi Hjem. Vi spiste Havregrøden hurtig da vi var bange for at Rutebilen vilde køre fra os. Der kom Bilen. Vi hoppede ind i Bilen vinkede Farvel, saa kørte Bilen.

(Aug., 5. klasse).

Nr. 10. *En Feriekoloni.*

Toget kom fra København, og de sidste Vogne var bestemt for Feriebørnene, som skulde til Ringkøbing. Da Toget rullede ind paa Ringkøbing Station myldrede de ud, og skydte sig at stille op paa to Rækker, og i den Orden marcerede de ud til det Hus hvor de skulde være i hele Sommerferien. Saa blev det Aften, og Erik og Knud, for det hedder de to Drengene vi skal høre om, spiste hver syv hele Stykker Rugbrød og tre Stykker Franskrød. Næste Morgen vaagnede Knud ved at Solens Straaler kildrede ham i Næsen, og da han blev rigtig vaagen stod han op, og gik hen til Eriks Seng og vækkede ham. Da de havde spist Havregrøden gik de ned til Stranden, og der legede de til det blev Middag. Da de havde spist, gik Erik og Knud ud paa Holmslands Klit, og der opdagede de en Hytte der var halvvejs begravet i Sandet. De skulde lige til at gaa derind, da Erik hørte nogle Stemmer, der nærmede sig. Hurtig, »om bag Huset« hviskede Erik, og trak Knud med sig

om paa den anden Side af Huset. Stemmerne kom nærmere og nærmere, og Erik hørte en af dem sige: »Skynd dig Karl, Politiet er lige i Hælene paa os. Saa hørte de ikke mere, men Erik sendte Knud af Sted for at finde Politiet, og vise dem Vejen hen til Hytten. Da Knud var gaaet, tog Erik sin Dolk frem, og med den lavede han et Hul i Bræddevæggen, og gennem det hørte han alt hvad de sagde. De sagde blant andet »det var ogsaa Sørens, at vi ikke naaede at faa Sagerne slæbt herop. Men nu maa vi høre, hvordan det er gaaet Knud. Da han havde ledt efter Politiet i en halv Time fandt han en af dem, og da Knud havde fortalt, hvad de havde hørt, fløjtede han i sin Politifløjte, og snart var alle Politifolkene samlet. Knud viste dem Vej til Hytten, og der mødte de Erik, som fortalte alt hvad han havde hørt. Saa gik Politimesteren hen til Døren og bankede paa, der var en derinde der sagde: »Feltraabet.« Politimesteren svarede: »Mads er ikke hjemme. Saa raslede Sikkerhedskæden væk fra Døren, og den blev lukket op, da sagde Politimesteren: »Hænderne op, Spillet er tabt. Da Politifolkene skulde til at lægge Haandjern paa den sidste af Smuglerne, da han med et skubbende Politierne til side, og løb hen mod Døren. Erik der havde staaet udenfor hele Tiden, spændte Ben for Smugleren, og inden han fik sig rejst, smækkede et Par Haandjern om hans Haanded. Næste Dag fik Erik og Knud hver 200 Kr. i Dusør.

(Aug., 5. klasse).

Nr. 11. Erik og Lone ligger i Sommerhus.

Erik og Lone skal sammen med deres Forældre ligge i Sommerhus i fjorten Dage fra den 1. Juli til den 15. Juli. De har glædet sig længe og lige fra de fik fri i Skolen, har de talt Dagene. Nu er der heldigvis kun en Dag mere, saa deres Mor har travlt med at pakke og efterhaanden som det blev lagt frem kom deres Far og hentede det, der var baade Potter og Pander, Tallerkener, Sølvtoj, Dynen o. s. v. Om Aftenen skulde Erik og Lone tidlig i Seng og deres Mor og Far skulde ud og gøre alting i Stand i Sommerhuset. Om Morgen vaagnede Lone ved, at Solen skinnede hende lige i Ansigtet, saa rejste hun sig op i Sengen og kikkede over mod Eriks Seng han sov endnu den Sovetryne hun gik over til hans Seng og ruskede ham i Ørene medens hun raabte Erik saa højt hun kunde, endelig slog han Øjnene op og begyndte at strække sig »uha hvorfor vækkede du mig«. Vi skal jo ud i Sommerhus har du helt glemt det. Da Erik hørte det sprang han hurtigt op af Sengen »skynd dig at komme i Tøjet Erik« sagde Lone som allerede var færdig »nu løber jeg ned« raabte Lone og for ned ad Trapperne »Jeg vil med« sagde Erik og løb efter hende med Selerne hængende ned ad Ryggen og den ene Sok i Haanden. En Timestid efter sad Erik og Lone i Bilen og var paa Vej ud til Sædding hvor Sommerhuset laa. De var meget spændt paa hvordan Sommerhuset saa ud. Lidt efter holdt de foran et lille grønt Sommerhus som hed Bitte-Bo det var det de skulde være i, det var ikke saa stort der var kun Køkken, Stue og to Soveværelser hvor der var Køje med tre Senge i hver. »Maa Erik og mig ikke godt sove i de øverste af Sengen«. Der er vist ikke saa godt for i falder bare ud af Sengen og slaar jer. »Nej« raabte Erik og Lone i Munden paa hinanden. Naa ja ja, da saa prøver vi.

»Øv« raabte Lone og Erik. »Nu gaar vi ned paa Stranden hvornaar er det der er højvande Mor.« »Det er det først Kl. 15,30 sagde deres Mor. »Uh der er saa lang Tid til Klokken er 15,30 surmulede Lone, ja det er jo ikke saa tidlig men om nogle Dage bliver det først højvande Kl. 8 om Aftenen og da er det ved at blive koldt. Mor jeg tager min Strandkjole paa raabte Lone og jeg smider Skjorten og gaar i bare Bukser sagde Erik naa nu gaar vi sagde Lone. Da de kom ned paa Stranden sagde Lone puh det var et Held jeg fik Tøjet smidt, saadan en Varme det er i Dag ja istemte Erik. Hvad skal vi give os til spurgte Lone, skulde vi ikke give os til at bygge en Fæstning eller Borg sagde Erik jo sagde Lone det var en god Ide. Saa afsatte de et Stykke hvor de vilde have den staaende. Lidt efter var de i fuld Gang med at bygge en Borg. De var ikke engang færdige med at bygge den førend Lone begejstret raabte n e j se Erik Vandet er ved at stige det er allerede oppe ved mine Fødder saa nu skal vi skynde os at faa Badetøjet paa de skyndte sig op ad Trapperne og kom af Tøjet der var nu ikke saa meget at komme af for de havde jo ikke ret meget paa Da de var kommet i Badetøjet tog de hver sin Badering og gik ned til Stranden der smed de deres Badekaaber og sprang ud i Vandet. Jeg vil først under sagde Lone og gav et Hop saa højt op i Luften at man skulde tro hun var blevet hængende deroppe men det gjorde hun ikke men faldt i Stedet for ned i Vandet Plask sagde det og det sprøjtede saa meget at Erik der stod en Meter fra blev ligesaa vaad som om han havde været under, Lone blev nede under Vandet og medens Erik kikkede efter om hun ikke snart skulde dukke op rykkede hun ham i Benet saa han faldt om i Vandet. Da Erik kom op igen lovede han Lone at

hun skulde faa det betalt men det fik han aldrig Lejlighed til. De var i Vandet en hel Time og saa kan det nok være de glædede sig til Aftensmaden. Da Erik og Lone var kommet i Seng faldt de hurtigt i Søvn og vaagnede tidlig om Morgenens. Den Dag fik de Tiden til at gaa med at lave noget af Ler og sætte Snegle paa Lone lavede et Smykkeskrin og Erik lavede et Askebæger. De havde det godt hele Tiden derude paa nær en Dag for da var der en Vandmand der brændte Erik men den næste Dag var han rask igen og kunde lege.

(Aug., 5. klasse).

Nr. 12. *En Færdselsulykke.*

En Dag Lene og Else skulde ud at cykle, havde Elses Moder sagt til hende, at hun ikke maatte køre alt for langt væk, for hun skulde komme igen om en halv Time, for da skulde de spise. Saa kunde hun jo komme ud at cykle, naar hun havde spist. Det sagde hun ja til. Men det kom nu ikke til at passe for hende. Da de cyklede paa Landevejen, sagde Else, om de ikke skulde cykle ind i Skoven. Det sagde Lene ja til. Saa cyklede de ind i Skoven, og glemte helt Klokkeren. Men da de kom længere ind i Skoven, kom der en rasende Hund farende lige ind paa dem, de skyndte sig at vende om. Men de havde saadan en Fart paa, at de ikke kunde bremse, og ude paa Landevejen kom der en Bil kørende. Else og Bilen tørnede sammen med saadant et Brag, at Else blev slynget et Par Meter hen ad Gaden. Folk strømmede til med det samme, og Lene løb hen for at samle Elses Cykel op. Men den var i Stumper og Stykker. Ambulancen kom susende for at køre hende paa Sygehuset. Da hun kom hen paa Sygehuset, blev der straks sent Bud til hendes Far og Mor om at komme hen paa Sygehuset. Da de fik Besked om denne Ulykke, blev de helt forfærdede, de skyndte sig hen paa Sygehuset. Hun var ikke kommet til Bevidsthed dengang, de kom. Det blødte stærkt fra hendes Hoved, men Lægerne mente, at hun nok skulde komme over det. Da hun havde lagt der en Uges Tid, var hun saa rask, at hun kunde sidde op, og saa kom hun ogsaa snart op. Da hun havde været der omtrent en Maaned maatte hun komme hjem.

(Oktober, 5. klasse).

Naar denne redegørelse — uden at drage for optimistiske konklusioner — saa kraftigt og varmt, det er muligt, vil anbefale, at den ordinære klasseundervisning kombineres med elementer af friere virksomhed efter de her skitserede retningslinier, skyldes dette tro paa, at noget saadant — hvad direkte og indirekte følger angaar — vil tilføre undervisningen saa meget af positiv karakter, at det maa siges at være ulejligheden værd.

Beretning over ekskursion 31. maj 1946 med II. præliminærklasse fra Danmarksgade skole.

(Ved kommunelærerne: Karl Bruun, J. Hedegaard Christensen og Svend Eg Løkkegaard).

Selv om den tid, der er afmaalt til undervisningen i præliminærklasserne, er kort, fandt vi det rigtigt, at vi brugte en dag til heldagsudflugt med studie af naturhistorie, geologi og historie for øje. Vi fandt da ogsaa straks støtte for tanken baade hos skoledirektøren og skoleinspektøren, der bistod os saavel med planerne som økonomisk.

Med rutebil gik turen over Hjerting, hvor vi stansede ved de høje klinter kort før Sjølborg. Vi var her ved et interessant geologisk omraade, der blev grundigt gennemgaaet af kommunelærer Karl Bruun.

Paa skræntens profil ser man tydeligt, hvor istidsdannelserne støder sammen med tertiærlagene — det sidstnævnte lag er let kendeligt paa indholdet af glimmerskæl. Et lag med jernholdigt sand blev undersøgt og forklaret. — Øverst i klinten ses et lag flyvesand, der ligger i en tykkelse af et par meter over et muldlag; det maa altsaa være kommet til i en temmelig sen tid. Karl Bruun paaviste derefter lagenes hældning samt

berettede om 2—3 »skorstene«, dvs. revner, der kan være opstaaet ved frostsprængning eller jordskælv.

Ved foden af klinten samlede eleverne sten op. Deres art og sammensætning blev gennemgaaet. — Blandt andet fandt de ledeblokkene rhombeporfyrr og larvikit. Førstnævnte var meget almindelig paa stedet. Der fandtes ogsaa fine eksemplarer af basalt.

Ad den nordgaaende vej mod Guldager kørte vi saa til en hedestrækning beliggende ved tarphagevejen.

Stedet var dækket af gravhøje. Karl Bruun fortalte om højenes oprindelse. De stammer fra den yngre stenalder og er bygget af et folk, der sydfra trængte ind over vor grænse. Den maade, ligene er gravlagt paa, viser, at de altid er anbragt, saa de ser mod syd — mod hjemstavnene. Højene adskiller sig fra bronzealderhøjene ved deres noget fladere, mere afrundede kuppel. Ofte kan man finde to høje i umiddelbar nærhed af hinanden. Den ene indeholder da liget af en mand, den anden af en kvinde. Man kan da gisne om samhørigheden! I øvrigt blev gravskikkene gennemgaaet.

I en hedeprofil slog Karl Bruun en pæl gennem en gammel skrøne i geografibøgerne, der gaar ud paa, at der ingen regnorme er i hederne. Endvidere, at en hedeprofil maa bestaa af lagene: morr, blegsand, al og farvet sand; det sidste er blandt andet et spørgsmaal om hedens alder. Den profil, vi stod overfor, havde ikke de nævnte lag. Gennem undersøgelser er det af en videnskabsmand i de senere aar blevet fastslaaet, at heden slet ikke mangler regnorme, ganske vist er regnormene her af en anden slags, men de findes.

Dernæst fik Hedegaard Christensen ordet med hensyn til botanikken. Der blev gennemgaaet:

- 1) de træagtige planter: lyng, klokkelyng, revling, pil m. fl.;
- 2) urteagtige planter som guldblomme, scorsoner, mælkeurt, ulvefod m. fl. samt de to insektædende: soldug og vibefedt.

Omraadet er fint egnet til en botanisk udflugt, idet plantesamfundet her er nogenlunde uberørt og frit for vildledende indvandrere.

Over Varde lagdes ekskursjonen op til Fil Sø. Fra Gammeltoftgaard strækker en odde sig ud i søen. Her er et eldorado for vadefugle. Desværre er det ogsaa et godt hugormedistrikt, saa man maa bevæge sig med forsigtighed. Gennem knæhøjt græs vadede eleverne frem til de interessante steder. Vadefugle kredsede stadigvæk over vore hoveder, idet de gennem deres skrig forsøgte at forskrække »de frække forstyrre«. Vi kunde se, at kobbersnepperne var i flertal, men ogsaa ryler, rødben og viber var repræsenteret. Paa et højdedrag midt paa odden fandt vi brushønsenes kampplads. Allerede paa lang afstand kunde man iagttage deres slagsmaal, idet de med tilløb for paa hinanden, brødes, for derefter at trække sig tilbage for at forberede sig til et nyt stormløb. En gang imellem fløj de op, men efter nogen kredsen vendte de stadigvæk tilbage til samme plet. Der er nok tradition for, at slagsmaalene skal finde sted paa samme plet. Da vi gik hen til stedet, viste det sig, at græsset var slidt af paa et bestemt omraade, og Hedegaard fortalte, at han altid ved tidligere besøg havde kunnet træffe brushønsene her. Vi forsøgte nu at finde vadefuglereder i sivene, men det lykkedes ikke. Maa-ske var det for sent paa aaret. Derimod kunde vi paa tilbagevejen iagttage et klydepar, der rodede i mudderet ved søens bred med deres ejendommelige opadbøjede næb.

Som en historisk afslutning paa turen aflagde vi besøg paa Hennegaard og i Henne kirke.

Henne kirke med dens smukke gamle altertavle, dens øvrige middelalderlige inventar og den gamle landsbykirkestil er et udmærket udgangspunkt for en gennemgang af vor kirkes historie og symbolik.

Hennegaards gamle, tykke kældermure, der vidner om tidligere tiders borge og adelsvælde, var ogsaa i stand til at vække interesse.

Over Blaabjerg gennem vesteregens karakteristiske egepur gik turen til Esbjerg igen. Blaabjerg bærer ikke navnet »bjerg« for ingenting. Hvilken udsigt man har herfra! Fjorden og Tipperne mod nord, Vesterhavet over klitterne mod vest og skovene ved Oksbøl over Fil Søs lave enge mod syd. — Egepurrene, fortalte egnens folk os, voksede stadigvæk gennem sandlagene, efterhaanden som de føg til, saa at deres rødder fandtes i meget stor dybde. Turens botanikere modtog dog denne beretning med nogen skepsis.

Efter et forfriskende bad ved Hjerting naaede vi ved 6-tiden til Esbjerg, idet vi var taknemmelige for denne lille afvigelse fra det daglige Slid.

Kontakt med naturen.

(Ved kommunelærer J. Hedegaard Christensen)

Vilhelm Rasmussen citerer et sted en drengs brev, hvor denne skriver om sin naturhistorieundervisning: »— af billederne kunde vi jo ikke se saa meget, som vi derimod kunde se paa selve (!) de udstoppede Dyr —.« Drengens Ord viser hen til den fare, der ligger i at bruge skolens samling — hvor fortræffelig denne ellers maatte være — som eneste grundlag for undervisningen. Hensigten med denne er jo dog at skænke børnene naturglædens berigelse af sindet, til hvilket formaal præparaterne kan være nyttige hjælpemidler, men langt fra tilstrækkelige.

I forstaaelse heraf har man forlængst budt lejrskoletanken velkommen i Esbjerg, og stærk og betydningsfuld er uden tvivl paavirkningen af barnesindet, naar livet for en uge henlægges til skov og strand, og alt det derude faar liv og aktualitet. Men — det varer kun en uge, og skolen 7—10 aar. Ogsaa i det daglige arbejde aaret igennem skulde forbindelsen gerne holdes vedlige. Parken og stranden, grøftekanten og vandhullet lokker — for den, som er sat paa sporet — med mange dejlige muligheder for oplevelser.

Her skal da opmærksomheden henledes paa to af de mange »grønne stier«, der fører barnet nærmere til frænderne, dyr og planter.

Vi kan paa Rørkjær skole glæde os over et naturhistorielokale, der er saa rummeligt, at der bag det sædvanlige auditorium er plads til ni smaaborde med stole. Herved er der skabt udmærkede betingelser for et individuelt iagttagelsesarbejde. En form for dette arbejde — og ikke den ringeste — er elevakvarier.

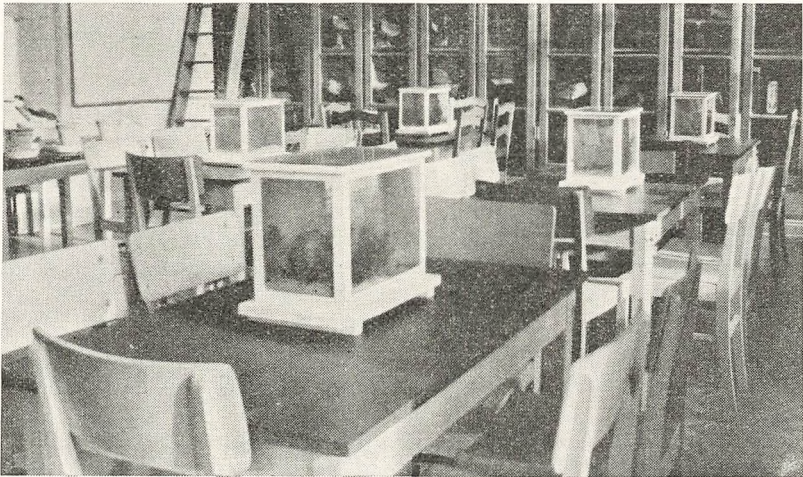
Paa fem af bordene er opstillet et 15 liters Stelakvarium. Ved hvert bord er seks stole, hvorved enhver i klassen sættes i stand til paa nærmeste hold at følge med i det rige dyre- og planteliv, som vore ferske vande huser. Saa vidt muligt er indholdet af de fem akvarier selvfølgelig det samme. Det er tiden fra skoleaarets begyndelse til sommerferien, der egner sig bedst til formaalet.

I et skraanende lag af udvasket sand anbringes overvintringsknopper af tusindblad, der let kan findes i omegnens vandhuller (f. eks. v. Da-

rumvej). I stuetemperaturen vil rodslagning og bladens udvikling meget hurtigt tage fart og gøre vandet velskikket for dyrene ved tilførsel af ilt.

Tusindblad er den ideelle akvarieplante. Den vokser stærkt, er altsaa meget iltgivende, og naar den efter godt en maanedes forløb er blevet ca. 30 cm lang, og derved har gjort akvariet mindre overskueligt, kan hele vegetationen rykkes op og de øverste 5 cm af hver plante atter stikkes i sandet, hvor de vil »begynde forfra«. Først i maj vil tiden være inde til at forøge plantebestanden med et par karakteristiske flydeplanter som Blærerod og Frøbid, der paa dette tidspunkt ogsaa findes som overvintringsknopper med begyndende bladudvikling (vandhuller nordvest for Nørreskoven).

Hvad dyrebestanden angaar, starter man naturligvis med frøæggen. Om muligt skulde eleverne gerne i den første uge have adgang til at se

dem hveranden dag, da udviklingen i stuetemperaturen sker i et forbavsende tempo.

Derefter kan »den stærkeres ret« i dyreverdenen anskueliggøres ved to saa interessante dyr som Guldsmedelarven og den trepiggede hundestejle, der begge tager for sig af haletudserne. Raketprincippet i guldsmedelarvens svømmemetode iagttages let ved det ophvirvlede sand bag den. Den dag, en larve saas gribe og fortære en stakkels haletudse, nærmede stemningen i klassen sig kogepunktet!

Af den trepiggede hundestejle bør der være han og hun i hvert akvarium. Denne art er let at faa til at yngle, hvilket ikke gælder den tipiggede. Denne kræver i hvert fald mere plads.

Hannen antager de skønne røde, blaa og grønne farver, hunnens bug svulmer af æg. Man ser hannen lave en stor fordybning i sandet, ved at fjerne den ene mundfuld efter den anden. Ind imellem jager den efter den stakkels hun, der snart ikke ved, hvor den tør fjæle sin betyngede krop. Den ivrige lille han henter nu blad efter blad, som den rykker af planterne og bygger reden nede i fordybningen. Selve æglægningen har vi ikke iagttaget. En skønne Morgen laa klumpen der. Hunnen laa udmattet paa bunden mellem planterne. Hannen havde mistet al interesse for den, og optraadte nu som æggenes nidkære vogter. Den

haletudse, der kom for nær, blev grebet og spyttet ud i passende afstand. Af og til lagde hannen sig over reden og mavede sig med sitrende krop hen over den. Det, der sker, er, at den udgyder sin slimede urin, der binder plantedelene sammen. Ofte saa vi den med sine store Brystfinner vifte frisk vand til æggene. Efter nogle dage saas i hvert æg to sorte prikker, øjnene. Snart saas de smaa væsener bevæge sig rundt i de nærmeste omgivelser. Hannen var i højeste alarmberedskab. Kom nogen for langt bort, blev den suget ind i mundhulen og spyttet ud i reden igen. Endnu nogle dage, og de godt $\frac{1}{2}$ cm lange fisk saas overalt i akvariet. Paa dette tidspunkt fik de gamle hundestejler deres frihed. Nu skulde opmærksomheden rettes mod andre dyreformer.

Guldsmedelarverne forblev i akvariet, og hamskiftning iagttoges, d. v. s. man saa den afkastede ham ligge paa bunden, og umiddelbart efter fulgte stærk vækst.

Af andre dyr, som i løbet af foråret kan sættes i akvarierne og give glimrende muligheder for iagttagelse, kan nævnes: Vandkalv og dennes larve, Vandcikade (*Corixa*), Rygsvømmer, Skorpionstæge, Vaarfluellarve, Myggelarve og -puppe, Vandedderkop, Vandmide, forskellige snegle, dammusling o. s. v. Mulighederne er saa noget nær ubegrænsede, og kun den knap tilmaalte tid afgør, hvor meget man kan tage med.

Undervisningen kan forme sig som en samtale, eller børnene kan faa nogle spørgsmaal at besvare skriftligt, hvad der naturligvis giver større mulighed for den enkeltes koncentration om opgaven. Ogsaa her gælder det, at tiden jo sætter en grænse for, hvor grundigt man kan gaa til værks.

Endnu eet om akvarierne. Der kan ikke være tvivl om, at den lille verden, barnet ser bag ruden, tiltaler og udvikler den æstetiske sans. Det fintløvede, frisk lysegrønne Tusindblad i det klare vand, de hurtige, røde og blaa fisk, den sølvskinnende Vandedderkop o. s. v., alt dette vil ikke undlade at paavirke barnet. En dreng (Ix) skriver f. eks. i sin stil, at planterne »ser godt ud!«

Ifølge undervisningsplanen for eksamensmellemskolen skal vore elever der vejledes til at presse og opsætte blomsterplanter og typiske plantedele. Mangfoldige »herbarier« er i aarenes løb blevet paabegyndt, men hvor ofte er resultatet ikke blevet fattigt og utilfredsstillende, ikke mindst for børnene selv.

I stedet har vi i en III x startet et »klasseherbarium« (II x er vel ellers det naturligste klassetrin for begyndelsen af plantepresningen, men de unormale forhold har stillet sig hindrende i vejen indtil nu). For at faa system i indsamlingen benytter vi en serie kort, hvoraf hvert rummer navnet paa en i Eshjerg eller omegn forekommende plante, lokaliteten, hvor den kan findes, samt en kort beskrivelse af den, der giver de mest iøjnefaldende træk, undertiden med en tegning af et blad eller andre plantedele.

Eksempel: *Febernellikkerod*.

Gangstien mellem Strandby Kirkevej og Stormgade. (Gaa ind ved hjørnet af Strandby Kirkevej og Jyllandsgade). Stængelen opret, 30—60 cm høj, i spidsen grenet.

Rodbladene lyreformede delte, *stængelbladene tredelte* med store, fligede fodflige.

Femdelt bæger med fembladet bibæger.

Fem gule, rundagtige kronblade, der er kortere end bægeret.

eller

Majblomst.

Grimstrup krat.

En lille, fin, 6—15 cm høj plante med i regelen 2 *hjerterformede blade* paa stængelen.

Smaa hvide, firdelte blomster med fire støvbærere. Blomsterstanden en opret klase.

Børnene faar følelsen af at være medarbejdere ved oprettelsen af en virkelig »værdifuld« samling. Det ydre udstyr er en samlemappe med folioark.

Maaske man i realklassen kan have lidt udbytte ved at gense de i mellemkolen tørrede planter. Iøvrigt er ingen vel i tvivl om, at det værdifulde ved en plantesamling, indsamlet af skolebørn, ligger i arbejdet med planterne, først og fremmest eftersøgningen. Enkeltvis eller i grupper, hvor det gælder længere udflugter til hede, eng el. skov, tager børnene ud med deres plantekort. En gruppe havde til opgave paa et hedeareal ved Guldager at finde og tørre engelsk visse, tormentil, melbærris, vibefedt og eng-gøgeurt. De fandt dem alle og havde i tilgift erhvervet sig et vist kendskab til hedens og mosens plantesamfund.

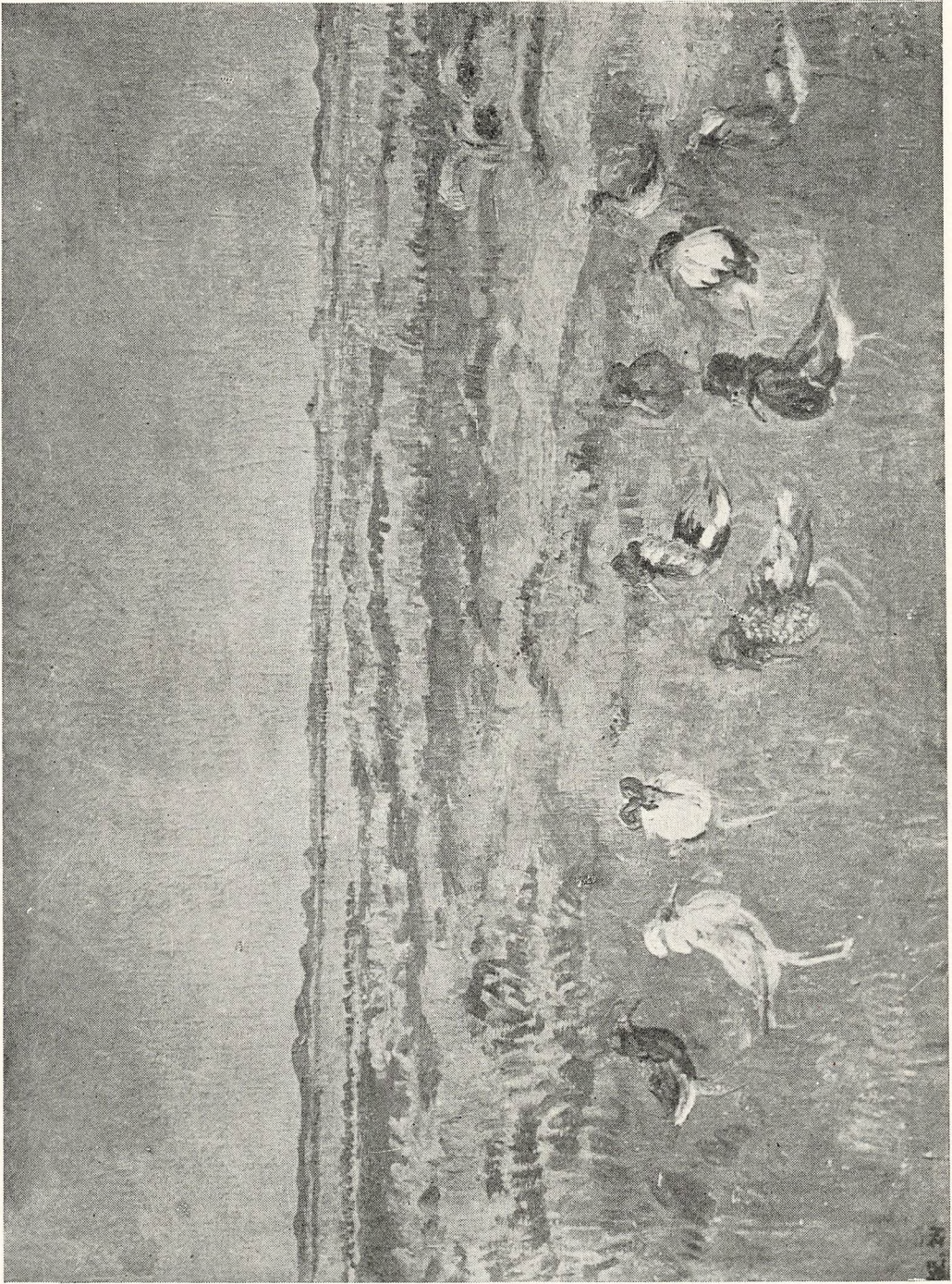
Hvad er bedre end at bruge sind og sans til løsningen af en spændende »spejderopgave« og saa — maaske efter en rum tids søgen — se sine bestræbelser kronet med held. Den, der har prøvet — paa en forud angivet lokalitet — at eftersøge en botanisk sjældenhed, husker den lykkefølelse, der greb ham, da han endelig stod foran den plante, han kun kendte fra beskrivelsen. For børnene er alt nyt og frisk. De fleste arter er »sjældenheder«. Og saa er barnet sat ind paa et af de spor, der fører til en god udnyttelse af fritiden, glæden over den levende natur.

Hjælpeklasserne 1922—1947.

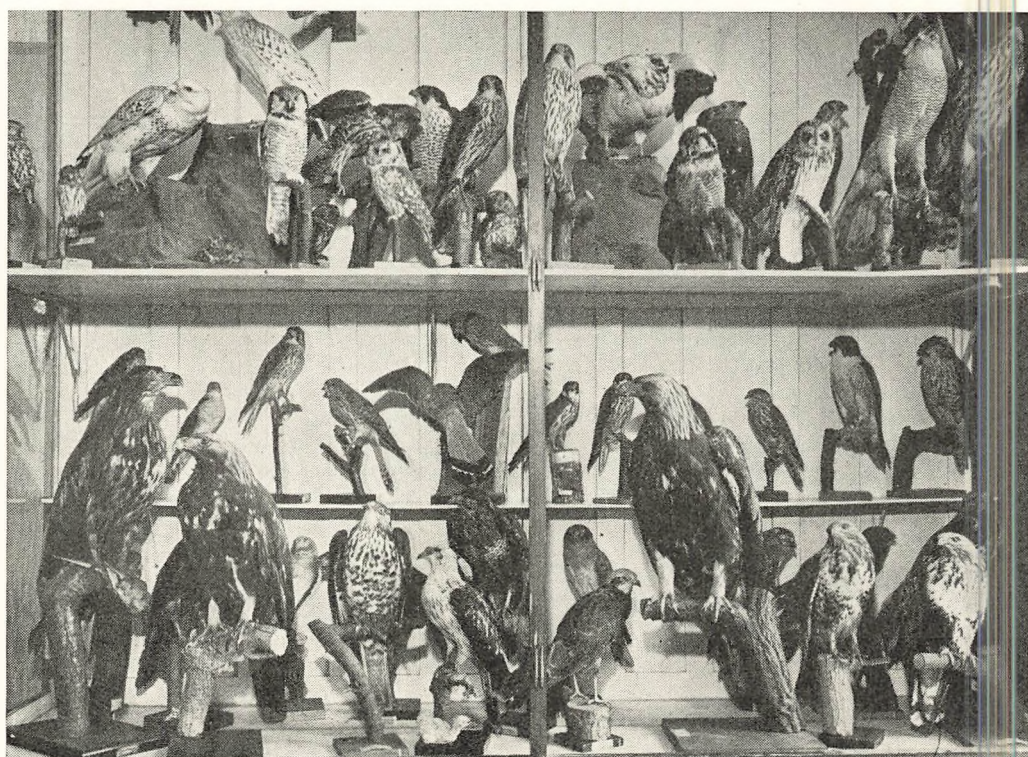
(Ved skolepsykolog fru K. Lorck Pedersen).

Den 1. april 1922 oprettedes den første hjælpeklasse ved Esbjerg skolevæsen, man kaldte den dengang værneklassen, og den begyndte med 15 elever.

Det var en broget forsamling, der mødte op den første dag, de fleste ledsaget af grædende eller i hvert fald meget bedrøvede mødre. Jeg var ved at tabe modet, da jeg saa dem, de var i alle aldre og af meget uens begavelse. Jeg blev hurtigt klar over, at der var børn iblandt dem, der slet ikke hørte hjemme i en værneklasse, det var dels børn, der var velbegavede, men havde haft opførselsvanskeligheder, og dels børn, der havde saa ringe evner, at de absolut hørte hjemme paa en aandssvageanstalt. De første var det ikke saa vanskeligt at blive fri for; de blev efterhaanden flyttet tilbage til deres oprindelige klasser; men de sidstnævnte blev det mere vanskeligt med. Jeg blev klar over, at det var nødvendigt at kende noget til intelligensmaalinger, der dengang ikke var saa almindeligt anvendte, som de er nu. Dels ved at læse, hvad den franske dr. Binet, skaberen af de mest anvendte intelligensprøver, hav-

Skogrepladsen ved Filso, som besøgles ved præliminærklassens ekskursion 1946.

En del af den i 1944 af skoleudvalget erhvervede fuglesamling, — anbragt paa Rørkjær skole.

de skrevet om dette emne, dels ved at sætte mig i forbindelse med dr. Bodil Marie Hjort, der var læge ved Brejninge Aandssvageanstalt, fik jeg noget kendskab til intelligensmaalinger og forsøgte at anvende dem. Men det blev først rigtig til alvor med at intelligensundersøge børnene, efter at jeg havde besøgt de københavnske hjælpeskoler og faaet undervisning og hjælp af skoleinspektør Jørgen Olsen. Jeg tog saa til København en gang aarlig, hvor jeg besøgte hjælpeskolerne, og lærte meget af hjælpeskolelærerne der.

De første aar var der fra 15 til 19 elever i hjælpeklassen, og de var som nævnt af meget forskellig alder og intelligens; det blev derfor nødvendigt at drive individuel undervisning i denne klasse. Til at begynde med var det mest efter montessorimetoden, jeg arbejdede, dog mente jeg, at der var et mindstemaal, der skulde naas, saa vi havde hver dag dansk og regning; men naar det lille pensum, vi skulde gennemgaa, var til side, bestilte børnene, hvad de selv vilde, og det var forbavsende hvor travlt, de havde, og hvor stor kappelyst, de var i besiddelse af. Der var aldrig et barn, der var ledigt, men det skete f. eks. af og til, at en bestemt dreng eller pige kunde sidde og regne mange dage i træk, fordi det netop nu interesserede dem. Jeg havde alle timerne i klassen, og jeg besøgte alle hjem mindst een gang aarligt, og efterhaanden som forældrene lagde mærke til de — ganske vist smaa — fremskridt, deres børn gjorde, og saa, at børnene blev glade for at gaa i skole, blev de mere og mere interesserede i arbejdet, ja, de blev gode medarbejdere, og det var selvfølgelig en stor støtte.

I 1928 fik hele klassen lov til at komme i feriekoloni paa Sønderho. Opholdet her varede omtrent 2 maaneder, og det var utroligt, hvor det ophold kvikkede børnene op. Da jeg var med hele tiden, kunde børnene fortsætte skolegangen, samtidig med at de nød alle de fordele, der er ved at være et saa dejligt sted, som Sønderho Feriehjem er. Skolegangen rettede sig efter tidevandet, for vi maatte jo »i vandet« hver eneste dag. Under saadanne ophold lærer man rigtig sine børn at kende, netop fordi man bogstavelig talt er sammen med dem baade dag og nat, og det betyder saa uendelig meget; for disse mindre formaaende børn har ofte problemer og vanskeligheder at kæmpe med, som de velbegavede børn slet ikke kender. Disse sønderhoophold fortsattes, lige til krigen i 1940 forhindrede brugen af feriekolonien, dog med den begrænsning, at børnene fra 1934 maatte nøjes med et tre ugers ophold derovre. I 1934 oprettedes nemlig endnu en hjælpeklasse, og saa var det rimeligt, at ferietiden deltes mellem de to klasser.

I 1932 begyndte jeg at undervise hele klassen i husgerning, det var noget nyt, at drengene ogsaa var med; de havde baade gavn og glæde af dette fag. Det fremmede tillige kammeratskabet mellem drengene og pigerne, at de kunde være fælles om dette arbejde. Eksemplet smittede, saa der senere blev indført undervisning i husgerning for drengene i de almindelige 8. klasser. Baade drengene og pigerne fik undervisning i havebrug fra starten til krigens udbrud. Mange af drengene blev fiskere, og jeg har af og til besøg af mine gamle drenge, der fortæller, at det, at de havde gaaet paa »kokkeskole«, havde hjulpet dem til at faa den første plads.

Hjælpekolens udvikling her i byen er foregaaet noget i spring. Den første klasse oprettedes for 25 aar siden; men det varede 12 aar, før den næste klasse blev startet. Grundene hertil var forskellige; der havde været en stærk modvilje mod disse klasser baade hos autoriteterne og

blandt befolkningen i almindelighed, og skoledirektør Hartelius mente, at det netop var til gavn for hjælpeskolen, at den voksede i stilhed, viste sin berettigelse og fik lov til at udvikle sig uden al for megen omtale; dette skete ogsaa. Det er muligt, at det ikke var den rigtige fremgangsmaade, men meningen var god nok. Imidlertid blev det umuligt at have alle børnene i een klasse, selv om man kun tog de, der trængte allerhaardst til særundervisning (i skoleaaret 1933—34 havde hjælpeklassen 19 elever). Der oprettedes derfor i 1934 endnu en hjælpeklasse, der fik lokale paa Østre skole; den første klasse hørte hjemme paa Danmarksgades skole. 1936 oprettedes endnu en hjælpeklasse. Men det var først, da Olaf Petersen blev skoledirektør, der blev rigtig gang i arbejdet for de mindre formaaende børn, idet der nu oprettedes nye hjælpeklasser, saa snart der var behov for dem. I øjeblikket er der ved Esbjerg skolevæsen 7 hjælpeklasser, der er fordelt paa Vestre, Østre og Danmarksgades skoler. Børneantallet maa ikke gerne overstige 12 elever pr. klasse. Autoriteterne med skoledirektøren i spidsen ser med velvilje paa disse klasser, og saa snart børneantallet bliver for stort, oprettes nye klasser.

For nogle aar siden mente man, at ca. 2 % af alle skolesøgende børn hørte hjemme i hjælpeskolen; men efter de undersøgelser, der er foretaget flere steder i landet, er man nu klar over, at 5—6 % giver et mere passende tal. Af dette vil man forstaa, at det i de kommende aar sikkert vil blive nødvendigt at oprette endnu flere hjælpeklasser.

Maaske kunde det have sin interesse at faa klaret nogle spørgsmaal med hensyn til hjælpeskolen og dens børn. For det første: Hvorledes er nu de børn, der hører hjemme i en hjælpeklasse, og hvordan udtages de? For det andet: Hvorledes skal de lærere, der arbejder i hjælpeklasserne, være, og hvorledes skal børnene undervises? For det tredje: Hvilket resultat kan man naa med disse børn?

Børnene i hjælpeskolen er svagt begavede, men ikke aandssvage børn. deres intelligenskvotient ligger som regel mellem 70 og 90. Det er børn, der vel er undervisningsmulige, men som er saa aandstræge, at de i det første skoleaar saa godt som intet lærer, og som efter at have gaaet to aar i 1. klasse ikke kan stave sikkert eller nogenlunde sikkert kan lægge sammen eller trække fra inden for talrækken 1 til 20, ligesom de heller ikke kan opfatte kernen i en lille velfremstillet fortælling. De kan med andre ord trods flid og god vilje ikke følge undervisningen i normal-skolen, og derfor bliver de sure og kede af at gaa i skole; de faar mindreværdskomplekser og bliver asocialt indstillede.

Naar læreren finder et saadant barn i sin første klasse, anmelder han det til inspektør og skoledirektør, der saa sender barnet til skolepsykologen, der underkaster barnet en intelligensprøve, eventuelt ogsaa en pædagogisk prøve. Intelligensprøverne er altid de binet-simonske prøver, som regel i forbindelse med nogle performance tests. Viser det sig efter disse prøver, at barnet er en sinke, d. v. s. at det er 1½ à 2 aar tilbage i intelligens, eller har I. K. under 90, bliver det som regel først omgængere, ellers flyttes det over i en hjælpeklasse. Efter at have gaaet to aar i 1. klasse undersøges barnet igen, og hvis der saa ingen fremgang er i kundskaber og intelligens, anbringes det i en hjælpeklasse. I en saadan klasse er børneantallet som før nævnt saa lille, at der kan blive tid til at give børnene individuel undervisning.

Lærerne i disse klasser er specielt indstillede paa og trænede i at tage sig af svagt begavede børn. De har haft specielle kursus, og de har og-

saa særlig interesse for disse børn og deres problemer. Det bør være mennesker med godt humør, med social sans, med stor taalmodighed og med evne til at hitte paa nye metoder, og alle metoder er tilladte undtagen den kedelige; fremfor alt maa de have kærlighed netop til disse mindre formaaende børn. Da børnene er meget forskellige baade i intelligens og væremaade, og da spredningen i hjælpeklasserne altid er meget stor, bliver det nødvendigt at drive individuel undervisning i disse klasser.

Det bedste for disse sinker vil være at samle dem i deres egen skole, hvor alt kan indrettes med dem for øje uafhængig af forholdene i normalskolen. Det bliver ofte hævdet ogsaa af velmenende pædagoger, at man hellere maa samle sinkerne i særlige klasser i de almindelige skoler for derved at undgaa at faa dem stemplet som undermaalere. Dertil er der at sige, at hvad navn man end giver disse klasser, vil kammeraterne hurtigt opdage, at det *er* en sinkeklasse, og sinkerne maa i hvert eneste frikvarter lade sig præsentere som særlige for de øvrige elever i skolen, baade naar de leger, og naar de tager opstilling paa legepladsen. I deres egen skole bliver de befriet for paa den maade daglig — ja hver time — at blive mindet om, at de er sinker. Forældrene, der ofte føler det som en vanære, at deres børn skal sættes i en skole af anden rang, bliver paa ganske faa undtagelser nær tilfredse med at have deres børn i hjælpeskolen, idet de ikke kan undgaa at lægge mærke til, at børnene er glade for at gaa i denne skole. Her bydes der dem nemlig ikke større opgaver, end de kan magte, og derved vækkes deres selvtillid og lyst til skolearbejdet. I den store skole, hvor de var i afgjort mindretal, var det umuligt at tage det hensyn til dem, som det er muligt i den lille skole, hvor de selv bestemmer farten. Der kan ogsaa blive et mere intimt samarbejde mellem leder og lærere i den lille skole end i den store skole, hvor hjælpeskolens lærere maaske ogsaa maa have timer i andre skoleafdelinger, saa de ikke helt og holdent kan koncentrere sig om arbejdet blandt de svagt begavede børn. Der vil ogsaa i en lille hjælpeskole kunne blive flere chancer for at gøre et forsøgsarbejde baade i Skoletiden og efter denne. Jeg tænker især paa fritidshjem, som kan være et tilflugtssted for vore hjælpeskolebørn baade efter skoletimerne og i de første vanskelige aar efter udskrivningen af skolen. Men jeg mener ogsaa, at hjælp og vejledning i valg af arbejde samt tillige en fortsættelsesundervisning vil være lettere at faa sat i gang, hvis hjælpeskolen er et lille samfund, der er blevet et hjem og et fristed for de mindre formaaende børn. Disse mennesker slutter sig ofte paa en særlig maade til deres lærere og vedbliver at besøge dem i aarevis. Af personlig erfaring ved jeg, hvor tillidsfulde og trofaste vore gamle elever kan være. Jeg har i mange aar hver vinter haft en fast aften, hvor pigerne fra de gamle hjælpeklasser kunde komme hjem til mig eventuelt med deres haandarbejde, møde gamle kammerater og ved en kop kaffe drøfte de forskellige problemer og undertiden faa et godt raad.

Det sidste spørgsmål: Hvad kan man saa naa med disse børn? kan besvares saaledes: Om den store part af dem maa man sige, at de ved udskrivningen har naaet følgende i dansk og regning: De kan nogenlunde flydende oplæse og gengive et stof, som det findes i læsebogen for 4.—5. klasse i normalskolen. De kan skrive et lille brev og udfylde de nødvendigste formularer som postanvisninger, adressekort o. l. Formen er kort og knap. De kan regne lette opgaver inden for de fire regningsarter med hele tal. De har kendskab til den decimale skrivemaade

(12,05) og til simple brøkbetegnelser anvendt paa maal og vægt samt de metriske begreber.

Hvis vi nu skal se paa, hvad vi her i Esbjerg har naaet i de 25 aar, vi har haft hjælpeklasser, maa vi paa kreditsiden, takket være den interesse, autoriteterne — navnlig i de senere aar — har vist for disse klasser, fremhæve følgende: Lærerne har altid haft meget frie hænder, de har faaet lov til at arbejde selvstændigt, saa de har kunnet drive den individuelle undervisning, der er saa nødvendig for at kunne naa et resultat med de svagt begavede børn. Der har ikke været sparet paa anskaffelse af egnet undervisningsmateriale. Man har indført husgerning ogsaa for drengene. Der har været rigelig adgang til at faa ophold i feriekoloni. Med hensyn til lægeligt tilsyn har hjælpeklasserne faaet deres egen skolelæge, der har tilset børnene hver tredie maaned, mens skolens øvrige elever kun har fast lægetilsyn en gang aarligt.

Paa debetsiden, synes jeg, maa man skrive manglen paa en speciel hjælpeskole og manglende forsorg for de udgaaede hjælpeskolebørn.

Men naar der engang bliver flere skolebygninger, maa vi ogsaa haabe, der bliver en til hjælpeskolen. Med hensyn til forsorg *har* man fra autoriteternes side for nogle aar siden forsøgt at etablere en fortsættelsesundervisning; denne blev ikke til noget af mangel paa tilslutning. Antagelig var grunden hertil den, at mangelen paa arbejdskraft bevirkede, at ogsaa hjælpeskolebørnene ved udgangen fik fuld beskæftigelse.

Mit jubilæumsønske for hjælpekasserne er, at Esbjerg kommune vil etablere en erhvervsvejledning for disse mindre formaaende Børn, at der maa blive en fortsættelsesundervisning for dem, og at hjælpeklasserne maa blive samlede i deres egen skole, saa hjælpeskolen kan blive et hjem for dem, et hjem, der kan samle nuværende og forhenværende elever baade til arbejde og fest.

Optagelsesprøven.

1946:

Til optagelsesprøven var anmeldt 256 elever, af hvilke 201 eller 78,52 pct. blev optaget. 99 elever optoges efter skriftlig prøve alene, og 102 elever efter baade skriftlig og mundtlig prøve. Af de optagne børn kom 9 fra 4. klasse og 5 fra 1. M., medens resten kom fra 5. klasse (31,78 pct. af alle børn i 5. klasse).

Der blev oprettet 3 klasser ved D. skole, 1 klasse ved R. skole, 3 klasser ved S. skole og 1 klasse ved J. skole — i alt 8 klasser à 25 elever.

1947:

Til optagelsesprøven var anmeldt 319 elever, af hvilke 216 eller 67,71 pct. blev optaget. 70 elever optoges efter skriftlig prøve alene, og 146 elever efter baade skriftlig og mundtlig prøve. Af de optagne børn kom 11 fra 4. klasse og 14 fra 1.M. klasse, medens resten kom fra 5. klasse (33,46 pct. af børnetallet paa 5. klassetrin).

Der oprettedes i alt 8 klasser pr. 1. april 1947, nemlig 2 ved D. skole, 1 ved J. skole, 2 ved R. skole og 3 ved S. skole.

Mellemskole- og realeksamen 1946.

Danmarksgades skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes fra 3 klasser 24 drenge og 29 piger, i alt 53 elever, som alle bestod. Gennemsnit 13,46.

Disse klasser oprettedes den 1. april 1942 og ændredes i aarenes løb, som følgende oversigt viser:

Optaget den 1/4 1942.....	85 elever
Tilgang fra andre kommuner	2 »
» » andre af skolens klasser.....	1 »
» » Forældreskolen	1 »
	<hr/> I alt 89 elever
Afgang til andre kommuner ..	5 elever el. 5,6 %
» » Statsskolen	14 » » 15,8 %
» » Stormgades skole ..	1 » » 1,1 %
» » hjemmet	15 » » 16,9 %
Afgaaet ved døden	1 » » 1,1 %
Samlet afgang	40,5 % = 36 »
Rest	59,5 % = 53 elever

Til realeksamen indstilledes fra een klasse 14 drenge og 7 piger, i alt 21 elever, som alle bestod. Gennemsnit 13,59.

Klassen oprettedes med 21 elever.

Af de 46 elever, der tog mellemskoleeksamen i 1945, tog 21 eller 45,7 % realeksamen i 1946.

Censuren ved mellemskole- og realeksamen i 1946 blev besørget af 30 censorer, hvoraf 8 var beskikket af undervisningsministeriet og 22 indbudt af skolen. 14 af de indbudte censorer var fra Esbjerg.

Jerne Skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes 13 drenge og 13 piger, som alle bestod. — Gennemsnit 13,71.

Klassen blev oprettet 1/4 1942 med 30 elever. Der var en tilgang paa 4 elever fra andre skoler og en afgang paa 6 elever ved bortflytning fra byen. Ved undervisningspligtens ophør blev 2 elever udskrevet fra III.XM. Resten — 26 elever — fik mellemskoleeksamen.

Til realeksamen indstilledes 8 drenge og 4 piger, som alle bestod. Gennemsnit 14,04.

Af de 26 elever, som bestod mellemskoleeksamen i Febr.—Marts 1945, fortsatte 12 i realklassen; i aarets løb var der ingen forandring i elevtallet.

Ved mellemskole- og realeksamen i febr.—marts 1946 deltog i den skriftlige og mundtlige censur 9 af undervisningsinspektionen beskikede censorer samt 12 andre censorer.

Rørkjær Skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes fra 2 klasser 15 drenge og 19 piger, i alt 34 elever, der alle bestod. Gennemsnit: 13,52.

Disse klasser oprettedes 1/4 1942. Elevtallet forandredes i løbet af de 4 aar saaledes:

Optaget 1/4 1942	54 elever
Tilgang fra andre kommuner.....	2 »
<hr/>	
I alt	56 elever
Afgang til andre kommuner	5 elever
» » Statsskolen	6 »
» » andre af skolens klasser.....	5 »
Udskr. v. undervisningspl. ophør.....	6 »
Afgang ialt	22 »
<hr/>	
Til eksamen	34 elever

Af de ovennævnte 56 elever bestod 34 eller 60,71 % mellemskoleeksamen.

Til realeksamen indstilledes 9 drenge og 10 piger, ialt 19 elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter 13,55.

Ved skoleaarets begyndelse optoges i realklassen fra IVx ... 24 elever

Afgang:

Til andre kommuner	1 elev
Til Statsskolen	1 »
Udskrevet	3 elever
Afgang i alt	5 »
<hr/>	
Til eksamen	19 elever

Af de 36 elever, der bestod mellemskoleeksamen i 1945, førtes 19 (ca. 42 %) videre til realeksamen.

I censuren ved mellemskole- og realeksamen deltog — foruden lærere fra kommunens skoler — 8 af undervisningsministeriet beskikkede og 2 af skolen indbudte censorer.

Stormgades skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes fra tre klasser 30 drenge og 22 piger, der bestod med følgende resultat: IVa: mg ÷ (13,55); IVb: mg (14,00); IVc: mg (13,80).

Disse klasser oprettedes den 1/4 42. Deres elevtal forandredes i løbet af de 4 skoleaar, som følgende oversigt viser:

Optaget den 1/4 42	85 elever
Tilgang fra andre af byens skoler	1 »
» » » kommuner	1 »
Oversiddere	1 »
<hr/>	
I alt undervist	88 elever
Afgang	36 »
<hr/>	
Rest pr. 31/3 46	52 elever

Af de 88 elever bestod 52 mellemskoleeksamen. Grunden til foranstaaende afgang var:

Bortflytning fra byen	10	elever
Til Statsskolen	3	»
Til andre af byens skoler	0	»
Oversiddere	1	»
Til eksamensfri klasser	3	»
Dødsfald	1	»
Udskrevet ved u.pl. ophør	14	»
Elever, der ikke ønskede at gaa op til eks.	4	»

Afgang i alt ..... 36 elever

Til realeksamen indstilledes fra 2 klasser 16 dr. og 18 piger, der alle bestod med undtagelse af 1 elev, der maatte forlade eksamen p. gr. af sygdom. Gennemsnitskarakteren: Ra: $mg \div$; Rb: mg .

Af de elever, 66 i alt, der opnaaede mellemskoleeksamen i 1945, førtes 38 videre til realeksamen i marts 1946.

Af disse blev 5 udskrevet i løbet af skoleaaret. Grunden til udskrivningen var:

1 elev blev udskrevet paa grund af faderens død.

1 elev blev udskrevet paa grund af indmeldelse i Statsskolen.

2 fik gode lærepladser.

1 maatte forlade eksamen paa grund af indlæggelse paa sygehuset.

I Censuren ved mellemskole- og realeksamen i aar deltog foruden lærere og lærerinder ved kommuneskolen 7 af undervisningsinspektionen beskikkede og 9 af skolen indbudte censorer.

Eksamensresultat i marts 1946:

Klasse	Elevtal	skr. Dansk	skr. Engelsk	skr. Regning og Mat.
Ra	17	$g \div$ (12,74)	g (11,70)	$mg \div$ (13,22)
Rb	16	$g \div$ (12,83)	g (11,88)	mg (14,13)
IVa	14	g (11,86)		mg (13,83)
„ b	18	$mg \div$ (13,24)		$mg \div$ (14,37)
„ c	20	$mg \div$ (13,28)		$g \div$ (12,55)

	Ra	Rb	IVa	IVb	IVc
$ug \div$		3		2	2
$mg \div$	1	3	1	5	4
mg	5	5	3	7	5
$mg \div$	8	3	10	4	8
$g \div$	3	2			1

Mellemskole- og realeksamen 1947.

Danmarksgades skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes fra een klasse 19 elever, 7 drenge og 12 piger, som alle bestod. Gennemsnit 13.98.

Denne klasse oprettedes den 1. April 1943 og ændredes i aarenes løb, som følgende oversigt viser:

Optaget den 1/4 1943.....	33 elever
Tilgang fra andre kommuner.....	1 »
	I alt 34 elever
Afgang til andre kommuner .. 1 elev	el. 2,9 %
» » Statsskolen	8 elever » 23,5 %
» » andre af byens sk. .. 3 »	» 8,8 %
» ved undervpl. ophør ... 3 »	» 8,8 %
Samlet afgang	44,0 % = 15 »
Rest	56,0 % = 19 elever

Til realeksamen indstilledes fra to klasser 26 elever, 15 drenge og 11 piger, som alle bestod. Gennemsnit 13,79.

Klasserne oprettedes med 33 elever, hvoraf 1 gik til statsskolen, 1 flyttede til anden kommune, 2 gik ud paa grund af sygdom og 3, fordi de kunde faa gode lærepladser.

Af de 53 elever, der tog mellemskoleeksamen i 1946, tog 26 eller 49,1% realeksamen i 1947.

Censuren ved mellemskole- og realeksamen i 1947 blev besørget af 32 censorer, hvoraf 13 var beskikket af undervisningsinspektionen og 19 var indbudt af skolen. Af de indbudte var 13 fra Esbjerg.

Jerne skole:

Til mellemskoleeksamen i febr.—marts 1947 indstilledes 12 drenge og 12 piger, som alle bestod. Gennemsnit 13,78.

Klassen blev oprettet 1/4 1943 med 16 drenge og 14 piger. Der var en tilgang paa 1 elev fra anden skole, og der var en afgang paa 7 elever: 2 ved bortflytning, 3 blev udskrevet ved undervisningspligtens ophør fra III.XM., 1 blev udskrevet p. g. a. sygdom, og 1 afgik ved døden.

Til realeksamen indstilledes 4 drenge og 8 piger, som alle bestod. Gennemsnit 13,78.

Af de elever, som bestod mellemskoleeksamen 1946, fortsatte 12 i realklassen. I aarets løb var der ingen forandring i dette elevantal.

Ved mellemskole- og realeksamen i Febr.-Marts 1947 deltog i den skriftlige og mundtlige eksamen 12 af undervisningsinspektionen beskikkede censorer samt 14 andre censorer.

Rørkjær skole:

Der afholdtes ikke mellemskoleeksamen ved Rørkjær skole i 1947.

Til realeksamen indstilledes 11 drenge og 9 piger, i alt 20 elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakter: 13,77.

Ved aarets begyndelse optoges i realklassen 20 elever fra IVx. Der var hverken tilgang eller afgang i aarets løb.

Af de 34 elever, der bestod mellemskoleeksamen i 1946, førtes 20 (ca. 59%) videre til realeksamen.

I censuren ved realeksamen deltog — foruden lærere fra kommunens skoler — 1 indbudt censor og 9 af undervisningsinspektionen beskikkede censorer.

Stormgades skole:

Til mellemskoleeksamen indstilledes fra 2 klasser 22 drenge og 19 piger, der alle bestod med følgende resultat: IVa: mg i gennemsnit (13,73), IVb: mg÷ i gennemsnit (13,65).

Disse klasser oprettedes den 1/4 43. Deres elevtal forandredes i løbet af de 4 skoleaar, som følgende oversigt viser:

Optaget den 1/4 43	55 elever
Tilgang fra andre kommuner	7 »
Oversiddere	4 »
<hr/>	
I alt undervist	66 elever
Afgang	25 »
<hr/>	
Rest pr. 31/3 47	<u>41 elever</u>

Af de 66 elever bestod 41 mellemskoleeksamen. Grunden til foranstaaende afgang var:

Bortflytning fra byen	3 elever
Til Statsskolen	9 »
Til andre af byens skoler	2 »
Oversiddere	0 »
Til den eksamensfri mellemskole	1 »
Udskrevet ved u. pl. ophør	10 »
<hr/>	
Afgang i alt	<u>25 elever</u>

Til realeksamen indstilledes fra 2 klasser 22 drenge og 7 piger, der alle bestod med følgende gennemsnitskarakter: Ra: mg (13,84); Rb: mg÷ (13,52).

Af de elever, 52 i alt, der opnaaede mellemskoleeksamen i 1946, førtes 30 videre til realeksamen i 1947.

Af disse blev 1 udskrevet i løbet af skoleaaret. Grunden til udskrivningen var bortrejse.

I Censuren ved mellemskole- og realeksamen i aar deltog, foruden lærere og lærerinder ved kommuneskolen, 6 af undervisningsinspektionen beskikkede og 8 af skolen indbudte censorer.

Det kommunale skolevæsens 2-aarige præliminærkursus.

Til den eksamensfri mellemskole er knyttet et toaarigt præliminærkursus. Derved har man opnaaet en ligestilling af de to mellemskoleformer og en form, der forbinder de to undervisningsgrene til en enhed. Denne præliminærafdeling vil være af væsentlig betydning som middel til at afspænde den nervøsitet, der erfaringsmæssigt griber adskillige forældre, naar deres børns overgang til eksamensmellemskolen skal finde sted. Det er selvsagt af stor pædagogisk og psykologisk værdi, at et barns indførelse i eksamensskolen ikke skal baseres udelukkende paa en afgørelse, der træffes i barnets 11. eller 12. leveaar, men at der gives muligheder for en udsættelse af afgørelsen til et tidspunkt, hvor barnet har hele sin folkeskoleundervisning bag sig og har faaet tid til at modnes. Skolen og forældrene faar et sikrere grundlag at dømme ud fra. Det tilkoblede eksamenskursus vil utvivlsomt bringe adskillige forældre til

med større sindsro at sende deres børn i den *eksamensfri* mellemskole og se tiden an. Ingen mulighed er spildt. Det er ikke engang strengt nødvendigt, at de unge skal gaa lige fra den eksamensfri afdeling over i præliminærafdelingen, idet de, naar de paa et senere tidspunkt efter deres udskrivning af skolen skulde faa lyst til at gennemgaa dette kursus, da kan faa adgang dertil, naar de fra deres skole medbringer en modenheds- og forholdsattest. Undervisningen er i denne som i de andre afdelinger gratis, og undervisningsmidlerne udleveres ogsaa i denne skoleafdeling gratis til de paagældende, ligesom der ydes eleverne fra mindre bemidlede hjem en aarlig understøttelse.

En saadan struktur, som den nye koleplan indeholder (5-aarige grundskoler, 3-aarige, efter byraadets nærmere bestemmelse 4-aarige eksamensfri mellemskoler, 4-aarige eksamensmellemskoler med tilhørende realklasse og et 2-aarigt præliminærkursus), synes at give en naturlig og ønskelig balance inden for hele skolevæsenet; psykologisk og pædagogisk set er det en rigtig gruppedeling, idet den giver plads for en naturlig, retfærdig og sund deling af eleverne, og den giver trykthed og ro i hjemmene.

Det 2-aarige præliminærkursus oprettedes den 1. April 1945 og fik hjemsted paa Danmarksgades skole. Kursuset lededes af skoleinspektør F. Klintø. Undervisningen har været varetaget af lærere paa D., R. og S. skole.

Beretning om det 1. kursus (1945—47).

(Ved skoleinspektør F. Klintø).

Kursus oprettedes den 1/4 1945 med	16 elever
Tilgang fra andre kursus	2 »
» » » skolers IVxm	2 »
» » » » IIIxm	1 »
» af elever med nogen forkundskaber	2 »
Samlet elevtal	23 elever
Afgang paa grund af giftermaal	2 elever
» » » » sygdom	1 »
» » » » mgl. evner og fl.	5 » 8 »
Indstillet til eksamen	15 elever

Alle disse 15 elever bestod med 13,33 i gennemsnit.

De 8, der var tilbage af de oprindeligt optagne, fik 13,23 i gennemsnit.

De 7 senere tilkomne fik 13,45 i gennemsnit.

Bevægelserne for de 8 af de oprindelige elever var saaledes:

Nr. ved optagelsen	Optagelseskvotient	Nr. ved afgang	Bestaaelseskquotient
1—2	14,83	11—12	12,28
1—2	14,83	4	14,39
4	14,33	1	14,75
9—11	13,33	7	13,36
9—11	13,33	9	13,06
12	12,67	6	13,97
13	12,67	15	11,76
14	12,33	11—12	12,28

Af denne oversigt, der bl. a. viser, at nr. 1 og nr. 14 ved optagelsesprøven kom til at ligge ens ved afgang, vil det ses, at en optagelsesprøve til et saadant kursus er behæftet med store usikkerhedsmomenter. Dette fremgaar ogsaa af, at det er nr. 5, 6, 7, 8 og 10, der er afgaaet paa grund af manglende evner og flid, medens nr. 11—15 bestod — de 2 med særdeles hæderlige resultater. Denne faktor vil det næppe lykkes at borteliminere eller formindske ved en anden form for optagelsesprøven, hvormed ikke være sagt, at en saadan ændring ikke bør overvejes.

Som helhed synes jeg dog, det maa siges, at det første eksamensresultat fra dette kursus i enhver henseende svarer til eller overgaar, hvad man — alle forhold taget i betragtning — turde haabe og vente.

Den alt overvejende faktor er elevernes evne og vilje til at udføre et stort hjemmearbejde hver dag i forbindelse med, om deres fysik tillader dem dette.

3. M. klasse.

Fra 1. april 1945 oprettedes fem 3. M. klasser, nemlig 1 drengeklasse og 1 pige klasse ved Danmarksgades skole og 3 blandede klasser (1 klasse ved Rørkjær skole og 2 klasser ved Stormgades skole).

Elevtallet var ved skoleaarets begyndelse 114 (55 over upl. alder og 59 i upl. alder). Af det samlede elevantal i 2. M. klasse optoges 44,36 pct. i 3. M. klasse.

Forsømmelserne udgjorde 7,16 pct. af skoledagene for elever over upl. alder og 8,01 pct. for elever i upl. alder.

Kommunen modtog et tilskud paa 10.068,00 kr. i henhold til lov om tilskud fra staten og skolefonden til ungdomsskoler og aftenskoler.

Fra 1. april 1946 oprettedes seks blandede 3. M. klasser, nemlig 1 klasse ved D. skole, 1 klasse ved B. skole, 1 klasse ved J. skole, 1 klasse ved R. skole og 2 klasser ved S. skole.

Elevantallet var ved skoleaarets begyndelse 98 (74 over og 24 under upl. alder). Af det samlede elevantal i 2. M. klasse optoges 33,10 pct. i 3. M. klasse.

Forsømmelserne udgjorde 5,19 pct. af skoledagene for elever over upl. alder og 8,41 pct. for elever i upl. alder.

Kommunen modtog et tilskud paa 10.776,00 kr. i henhold til lov om tilskud fra staten og skolefondene til ungdomsskoler og aftenskoler.

Esbjerg og omegns skolebio.

(Ved formanden, kommunelærer J. Holmberg).

1945—46:

Antallet af abonnenter, som har været stadigt stigende, var i denne sæson 3041, fordelt paa følgende skoler:

Stormgades skole	582 elever
Danmarksgades skole	533 »
Rørkjær skole	423 »
Statsskolen	400 »
Østre skole	289 »
Vestre skole	261 »
Jerne skole	180 »

Boldesager skole	97 elever
Gammelby skole	65 »
Forældreskolen	60 »
Sædding skole	50 »
Hjerting skole	49 »
Gjesing skole	27 »
Veldbæk skole	25 »
	<u>3041 elever</u>

Foruden sæsonens 3 normale film: »Farvel Mr. Chips« (oktober), »Sort Extase« (november) og »Korsridderne« (januar) kunde der paa grund af et overskud, oparbejdet gennem de sidste 3 aar, gives en ekstra forestilling i februar. Der vistes »Huckleberry Finn«, filmatiseringen af Mark Twains »Toms Eventyr«.

For eleverne i handelsskolen, gymnasiet, Statsskolens og kommuneskolernes 4. mellem- og realklasser arrangerede skolebio i april en ekstra forestilling med »Den gamle Præst«.

1946—47:

Abonnementstallet har 1946—47 været 3090 elever, der hver har betalt 1 kr. for 3 forestillinger. I oktober vistes »Stanley og Livingstone«, den film, som vi i 1939 startede med, og ogsaa denne gang vakte den stor glæde hos tilskuerne. I November viste vi en film om Florence Nightingales liv og virke, »Den hvide Engel«. Den tredje film var »Lord Jeff«, en film om drenge paa en skole, hvor de uddannes til sømænd.

Der har i aarets løb været rettet en del henvendelser til skolebio fra andre byer, som var interesseret i at oprette en lignende organisation. Resultatet er blevet, at Nordby allerede er begyndt i denne sæson, og at Fredericia er i gang med indmeldelser til sæsonen 1947—48. Forhaabentlig vil flere byer følge efter i dette arbejde paa at vejlede børnene i valget af film. Hele spørgsmaalet om børns og unges forhold til filmen er forøvrigt taget op til undersøgelse i et af Statens Ungdomskommission nedsat udvalg.

Esbjerg og omegns skolescene.

(Ved kassereren, overlærer A. P. Pedersen).

1945—46.

Efter at skolescenen havde virket uden afbrydelse siden 1926 og i efteraaret 1941 havde opført sin 68. forestilling, maatte virksomheden desværre foreløbig indstilles, da forholdene blev mere og mere usikre. Der var hyppige luftalarmer med overflyvninger og skydning. Man fandt det derfor uforvarligt at samle børnene sammen til teaterforestillinger og besluttede indtil videre at lade skolescenen sove.

I 1942 døde skolescenens mangeaarige formand, lektor P. Gregersen. Lektor Gregersen havde været medlem af skolescenens bestyrelse siden stiftelsen i 1926 og bestyrelsens formand siden 1930. Vi, der samarbejdede med lektor Gregersen, vil bevare mindet om denne skolescenens utrættelige forkæmper.

Saa snart der syntes at være udsigt til, at den tyske besættelse vilde ophøre, blev der gjort forberedelser til genoplivning af skolescenen, og

snarest efter kapitulationen valgtes af de deltagende skoler repræsentanter til skolescenen. Dette repræsentantskab foretog paa sit første møde valg af bestyrelse. Bestyrelsen valgte rektor Thure Hastrup som formand.

Der blev afholdt to oplæsninger den 12. november 1945 for henholdsvis større og mindre børn. Direktør Th. P. Hejle læste Blicher og andre jyske forfattere. Oplæsningerne afholdtes i Statsskolens aula. — Den 16. april 1946 opførtes paa Esbjerg Teater »Sparekassen« af Landskolescenens tourné. Der var god tilslutning til saavel oplæsningerne som til skuespillet. — Bestyrelsen haaber, at skolescenen i den kommende sæson maa komme i den gamle gænge.

1946—47.

I sæsonen 1946—47 opførte Poul Vendelbo's selskab den 29. oktober »Drengen Fritz« for elever fra gymnasieklasserne og IV. mellem- og realklasserne; den 26. november opførtes af Harald Stabelhs selskab »Nøddebo Præstegaard« for de yngre elever, og som sæsonens sidste forestilling spillede »Eventyr paa Fodrejsen« af Harald Stabelhs selskab for de mellemste klasser.

Der har til alle forestillinger meldt sig flere elever, end teatret kunde rumme, saa der hver gang har maattet foretages reduktion.

Grunden til, at der ikke har været spillet flere forestillinger, er, at det ikke har været muligt at skaffe flere egnede skuespil. Man havde ventet, at Landsskolescenen kunde have spillet en à to forestillinger, men disse tournee svigtede os, idet Landsskolescenen kun spillede i Sønderjylland i denne sæson.

Esbjerg aarskursus for lærere.

(Meddelt ved kursusudvalget).

1945—46.

Det tiende kursusaar begyndte 1. september 1945 og sluttede ca. 20. maj 1946. Det omfattede for de fleste holds vedkommende 28 undervisningsuger. Der var indmeldt i alt 61 kursister, som blev undervist paa 7 hold, nemlig 2 hold i engelsk, 2 hold i tysk, 1 hold i dansk litteratur, 1 hold i matematik og 1 hold i geografi. Paa de to engelskhold og paa det ene tyskhold samt paa matematikholdet blev der undervist 2½ time om ugen. Paa det andet tyskhold blev der undervist 3 timer om ugen. Paa holdene i dansk litteratur og geografi blev der undervist 2 timer om ugen. Paa grund af daarligere togtider kunde enkelte udenbys kursister ikke gennemføre kursus. Een kursist maatte udgaa paa grund af sygdom, og enkelte holdt op paa grund af bortrejse.

Lærere paa kursus var i det forløbne aar inspektør, cand. mag. E. Halager (engelsk), adjunkt Bue Kaae (dansk litteratur), adjunkt Leth (matematik), adjunkt A. Rosenhoff (tysk), adjunkt, dr. phil. S. Bøcher (geografi), adjunkt E. Tyrrestrup (engelsk) og kommunelærer J. Wolff (tysk).

Undervisningsministeriet har anerkendt Esbjerg aarskursus som berettiget til i fagene engelsk, tysk og matematik at give en undervisning svarende til den, der meddeles paa Statens Lærerhøjskoles 1. aarskursus i disse fag. Til de kursister, som paa tilfredsstillende maade har gennemført undervisningen, kan udstedes et af undervisningsministeriet godkendt vidnesbyrd, der giver adgang til at søge optagelse paa Statens Lærerhøjskoles 2. aarskursus i de paagældende fag. For at opnaa dette

vidnesbyrd kræves, at kursisterne har deltaget i 2—3 aarskursus omfattende 210 timers undervisning, og at de ved slutningen af kursus er i besiddelse af tilstrækkelige kundskaber i faget. Dette vidnesbyrd blev uddelt til 2 kursister i engelsk og 2 i tysk. Til de øvrige kursister, som har opfyldt betingelsen herfor, er udstedt et bevis for, at de har deltaget i kursus.

Efter sædvanlig velvillig tilladelse fra Esbjerg byraads skoleudvalg og rektor paa Esbjerg Statsskole, har kursus benyttet lokaler paa Danmarksgades skole og Esbjerg Statsskole.

Esbjerg Aarskursus havde den glæde at modtage følgende tilskud: Fra Esbjerg kommune 1200 kr., fra Ribe amts skolefond 300 kr. og fra staten 35 øre pr. elevtime, til de anerkendte hold i engelsk, tysk og matematik — i alt 884,10 kr. Hele budgettet balancerede med 4316,09 kr. Udgiften til lærerløn var 3572,00 kr. Kursisterne indbetalte 1325,00 kr.

Med dette kursusaar har Esbjerg Aarskursus bestaaet i 10 aar. Det har i dette tidsrum været besøgt af 531 kursister, hvoraf 381 var fra Esbjerg.

Kursisterne fra Esbjerg var i 1945—46:

Engelsk: E. Askov, S. Randløv Kristiansen, Kristine Hansen, Nanna Muchitsch, M. Kruse Hansen, K. B. Fonsmark, E. Fonsmark, Kr. Fr. Larsen, Harry Petersen, K. Selmer, Bo Graver Hansen, Rigmor Jensen, G. Jacobsen, A. Skov Thomassen.

Tysk: V. E. Schøtt, K. Bjorholm Jensen, Agnete Bøss, Schlein Andersen, Else Fonager, Harry Petersen, Marie Ravn.

Dansk litteratur: Johs. Eg Clausen, Christiane Sørensen, Kristine Hansen, Axel Jensen, Ketty Mogensen, A. Skov Thomassen.

Matematik: H. L. Obling, Anna Marie Larsen, Karen Hansen, Orla Anderson, Niels Oluf Christensen, P. Kromann, Ninna Olsen, Jørgen Jørgensen, Viggo Sørensen.

Geografi: Th. E. Thomasen, Erik Vind.

To kursister E. Skaarup og P. Kromann har i aar afsluttet deres kursus med faglærereksamen i fysik med et smukt resultat.

1946—47.

Kursusaaret varede fra 1. september 1946 til omkring 1. juni 1947 og omfattede 28 undervisningsuger. Der blev normalt undervist 2½ time om ugen, enkelte hold dog kun 2 timer ugentlig. I alt har der været undervist 92 kursister paa 9 hold, nemlig 2 hold i engelsk, 1 hold i fransk, 2 hold i dansk litteratur, 2 hold i matematik, hvoraf det ene i Skjern. 1 hold i regnemetodik og 1 hold i præparering af naturhistoriske genstande. Desuden har der i forening med Dansk-Nordisk Ungdomsforbund været afholdt et kursus i lejrskole paa græsehjemmet i Kollund ved Flensborg fjord i dagene 23. maj til 27. maj 1947. Her var der 51 kursister.

Følgende lærere har i det forløbne aar været tilknyttet Esbjerg aarskursus: Inspektør, cand. mag E. Halager (engelsk), lektor L. Holst (matematik), adjunkt Bue Kaae (dansk litteratur), adjunkt H. Leth (matematik), magister L. Nedergaard (nyere dansk litteratur), lærer og konservator L. Novrup (præparering), adjunkt H. E. Petersen (fransk), skoledirektør Olaf Petersen (regnemetodik), lektor N. C. Sørensen (fransk) og adjunkt E. Tyrrestrup (engelsk). Som instruktører ved lejrskolekursus virkede kommunelærer O. Aastrup, Vejle samt lærerne G. Balsløv og A. Thierlein, Mulernes Legatskole, Odense.

Efter sædvanlig velvillig tilladelse fra Eshjerg byraads skoleudvalg og fra rektor paa Eshjerg Statsskole har kursus benyttet lokaler paa Danmarksgades skole, Rørkjær skole og Eshjerg Statsskole.

Eshjerg aarskursus havde den glæde at modtage følgende tilskud: Fra Eshjerg kommune 1200 kr., fra Ribe amts skolefond 300 kr. og fra staten 35 øre pr. elevtime til de anerkendte hold i engelsk, fransk og matematik, i alt 884,10 kr. Udgiften til lærerløn var 4775,50 kr. Kursisterne indbetalte 2874,00 kr.

Kursisterne fra Eshjerg var:

Engelsk: Ebba la Cour Bønnelycke, Hans Hannemose, Ingrid Hansen, Else Jensen, Hans Lomholt, Hugo Sørensen, Verner E. Tanghøj, Jens J. Kortegaard, Ester Askov, Edvard Fonsmark, K. B. Fonsmark, D. K. Hansen, Sigrid R. Kristiansen, Harry Petersen, Knud Selmer, Svend A. Werborg.

Dansk litteratur: Johs. E. Clausen, Axel Jensen, Ketty Mogensen, A. Skov Thomassen, Kristiane Sørensen.

Fransk: Sigrid R. Kristiansen.

Matematik: Niels O. Christensen, Karen Hansen, Peter Kromann, Anna M. Larsen, Hans L. Obling, Ninna Poulsen.

Præparering: J. Hedegaard Christensen, Axel Jensen, M. Vilsgaard.

Regnemethodik: Hans A. Hansen, Nanna Kruse Hansen, Ahlmann Nielsen, Ellen S. Nielsen, Inga Bøcker Nielsen, Johan Nielsen, Jens B. B. Pedersen, Knud Selmer, Anna Stenholt, Ellen Stenholt, Maja Stensig, E. Z. Suhr, C. Bork Sørensen, Grete Thomsen, Inga Thøgersen, Dagny Nørgaard, Thorkild Holm.

Lejrskole: Elisabeth Petersen, Marie Ravn, Signe Jensen, Marie Jensen, Carly Sloth, Ellen S. Nielsen, Maja Stensig, Dagny Nørgaard, Sara Holt Jensen, Sigrid R. Kristiansen, Inger Rosenkilde, Gudrun Nielsen, Dagny Hillersborg, Henry Jacobsen, Harry Petersen, Ahlmann Nielsen, Thorkild Holm, Kaj Jensen, Hans Novrup, Erik Vind, Viggo Schøtt, Hans Lomholt, Chr. Dalsgaard, Mogens Kruse Hansen, Jørgen Heding, Knud Selmer, Magne Kaae, Svend A. Werborg, Karl Bjorholm Jensen, Henning Hjuler, Hans Hannemose, Søren P. Holt Jensen, Svend E. Løkkegaard, Karl Schlein Andersen, Ejnar A. Skaarup.

Skolehaverne.

(Ved overlærer A. P. Pedersen).

1945—46.

Da tyskerne i foråret 1945 stadig holdt skolehaverne i Spangsberg under »beskyttelse«, var det umuligt i denne sommer at benytte arealet efter den oprindelige bestemmelse. Der blev derfor som i 1944 tilsaat de tilgængelige arealer med korn. Husene forfaldt yderligere, da intet reparationsmateriale kunde skaffes.

I haverne i Rørkjær forløb sæsonen normalt. Der deltog 126 børn i skolehavarbejdet. Da det største antal børn, der kan beskæftiges i disse haver er ca. 150, har efterspørgslen efter haver saaledes været tilfredsstillende, og børnene udførte et godt arbejde.

Der blev i efteråret foretaget jordbundsundersøgelser paa hele arealet. Der konstateredes stærk kalktrang, og den fornødne kalkmængde blev derfor tillført i løbet af efteråret. — Desuden foretoges udskæring, oprensning og nyplantning i læbælterne. Endvidere foretoges en grundig reparation af redskabshuset.

1946—47.

I sommeren 1946 var fremdeles kun skolehaverne i Rørkjær i drift. Her fortsattes undervisningen normalt. Tilslutningen var god, idet der var 125 elever, der deltog i arbejdet.

Haverne blev passet godt, og der var kun faa forsømmelser.

De nye haver i Spangsberg var stadig ikke i drift paa grund af, at sporene efter tyskernes hærgen endnu ikke var udslettede. For at faa Jorden rensat for fleraarigt ukrudt, blev arealet henlagt som brakmark, og det lykkedes at faa jorden rensat. I efteraaret blev husene, der var omtrent faldefærdige, grundigt reparerede. — Der var saaledes god grund til at tro, at børnene igen kunde komme i gang med havearbejdet i foraaet 1947; men i januar maaned meddelte magistraten skolevæsenet, at hele skolehavearealet fremtidig skulde anvendes som dyrskueplads. Dette var en meget kedelig meddelelse at faa paa et tidspunkt, hvor læplantningen havde naaet en højde, saa den svarede til sit navn, jorden var gjort bekvem til dyrkning, og husene var reparerede.

Magistraten har endnu ikke givet anvisning paa et areal til erstatning; men forhaabentlig vil der kunne anvises et egnet jordstykke saa betids, at skolehaveundervisningen kan blive genoptaget i fuldt omfang i foraaet 1948.

Skoleidrætsstævnet.

(Ved udvalgets sekretær).

1945.

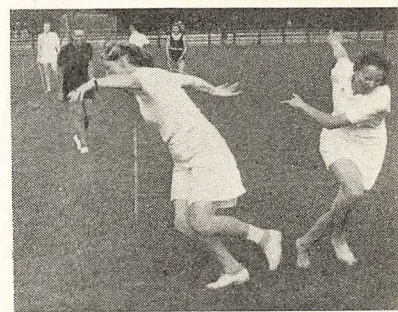
Stævnet, der fandt sted den 18. september, begyndte i øsende regnvejrr, men efterhaanden klarede vejret op, og alle konkurrencerne blev gennemført programmæssigt. — I borgmesterens fravær aabnedes og afsluttedes stævnet af rektor Thure Hastrup. Arrangørerne havde den glæde, at flere forældre end sædvanlig befandt sig paa tilskuerpladserne. — I fodbold vandtes »Vestkysten«s sølvnaale af 2. M., Rørkjær skole, og »Vestjyden«s vandrepokal af IVxM, Stormgades skole. — I langbold vandtes »Esbjergbladet«s sølvskaal af IVxM., Statsskolen, medens 2.M., Rørkjær skole, vandt skoleudvalgets pokal. — Haandboldklubben »Kvik«s pokal og sølvnaale tilfaldt IVxM., Danmarksgades skole.

1946.

Det 12. skoleidrætsstævne fandt sted den 10. september. For første gang udstrakte stævnet sig over baade formiddag og eftermiddag, idet konkurrencerne begyndte kl. 10. — Dette arrangement havde i første række sin aarsag i, at der paa grund af stadions omforandring med bærernes midlertidige opløjning m. m. ikke var saa mange boldbaner til disposition som tidligere. — Imidlertid bør ordningen med skoleidrætsstævnet som et heldagsstævne sikkert bibeholdes; — for arrangørerne betyder det en stor lettelse, og planerne om en udvidelse af stævnet kan kun virkeliggøres under denne form.

Som en nyhed spillede der i langbold en kamp mellem lærerinder og et udvalgt elevhold, medens lærerne havde stillet et hold i fodbold. Baa- de lærerinder og lærere vandt. Disse kampe bør blive tradition ved stævnet og kan udmærket udvides til, at lærerne paa de respektive skoler ogsaa stiller 5-mands hold i de forskellige øvelser inden for atletikken og konkurrerer med hinanden i lighed med eleverne.

Stævnet aabnedes af borgmester L. Høyer-Nielsen og afsluttedes af formanden for skoleudvalget, overlærer M. Kaae.

Børnenes »Olympiade«, skoleidrætsstævnet.

Øverst til venstre: Det udvalgte lærerhold i fodbold.
 Næstnederst til højre: Situation fra lærerindernes kamp i langbold mod udvalgt elevhold.

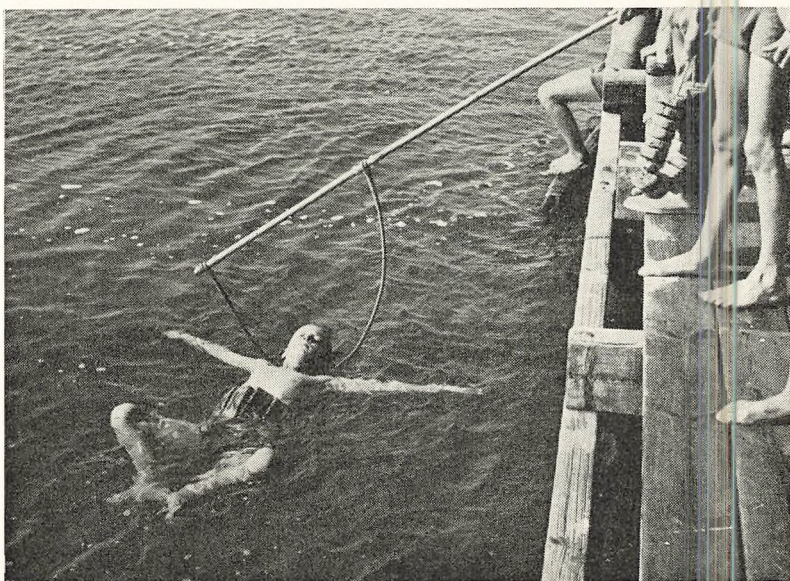
*Fra skolernes svømme-
undervisning (i som-
merferien)*

Bentaget indøves.

Bjergning.

En nybegynder.

»Vestkysten« sølvnaale vandtes af 2. M., Stormgades skole, »Vestjyden« vandrepokal af IVxM., Statsskolen, »Esbjergbladet« sølvskaal af IVxM., Stormgades skole, skoleudvalgets vandrepokal af 2. M., Gammelby skole, og haandboldklubben »Kvik«s vandrepokal og sølvnaale af Stormgades skole.

III. Sundhedsplejen.

Svømning og badning.

(Ved kommunelærer Erik Vind).

1946

Svømmeundervisningen for børn i Esbjerg kommuneskoler blev genoptaget efter, at den havde været indstillet under besættelsen.

Der blev oprettet 2 kursus. 1. kursus fra 24/6—6/7 og 2. kursus fra 29/7—10/8, og børn fra og med 5. klasse fik tilbud om at deltage.

Til 1. kursus meldte sig 653 børn. Der mødte 572 den første dag.

Desværre var slusen, der skulde holde konstant vandstand paa søbadeanstalten, endnu ikke i orden, saa vi maatte flytte kursusset, der normalt skulde ligge fra kl. 9—12, efter højvande, saa der blev undervist i alle timer mellem kl. 8—18. Trods det var mødeprocenten god. Af 572 elever kunde 161 svømme. Efter kursusset kunde 366 børn svømme. 3 bestod livredderprøven, 10 frisvømmerprøven og 57 svømmeprøven.

Paa 1. kursus underviste lærerinderne: Tove Larsen, Grethe Thomsen, Nanna Kruse Hansen og lærerne: Hans Novrup, M. Kruse Hansen, Jørgen Jørgensen, C. Dirks, Ahlmann Nielsen og Erik Vind.

Til 2. kursus var indmeldt 369; der mødte 235. Det store frafald skyldes for en stor del, at kredslæge Brandt i dagbladene havde betegnet vandet paa søbadeanstalten som sundhedsfarligt.

Af 235 børn kunde 93 svømme. Efter kursusset kunde 198 svømme. 8 bestod livredderprøven, 25 frisvømmerprøven og 31 svømmeprøven.

Paa 2. kursus underviste lærerinderne: Tove Larsen og cand. mag. Vibeke Larsen og lærerne: Thorkild Holm, Ahlmann Nielsen og Erik Vind.

1947.

Som i 1946 blev der oprettet 2 kursus — hver paa 2 uger — for børnene fra og med 5. klasse i Esbjerg kommunale skoler.

Forholdene paa søbadeanstalten var ikke tilfredsstillende, men dog bedre end i 1946. Vandstanden var nu konstant. Paa grund af hundforholdene var vandet noget uklart. Det bevirkede, at en del elever — navnlig pigerne — var hange for at dykke og svømme under vandet.

Nedenstaaende opgørelse viser, hvor mange børn der fik lært at svømme, og hvor mange svømmeprøver der blev aflagt:

	23/6—5/7 I kursus	30/7—12/8 II kursus	Ialt
Indmeldte	686	344	1030
Mødte	601	268	869
Svømmere	481	255	736
Svømmeprøven (lille)	63	74	137
Frisvømmerprøven (store)	20	37	57
Livredderprøven	10	24	34

Fordelingen af indmeldte børn efter klassetrin:

	I kursus	II kursus	Ialt
Real + IV M.	18	39	57
IIIxM. + 3. M.	73	34	107
IIxM. + 2. M.	164	69	233
IxM. + 1. M.	188	87	275
5. kl.	243	115	358
	686	344	1030

Følgende lærerkræfter medvirkede: Lærerinderne: Grete Bay Jensen, Tove Larsen, Grethe Thomsen. Viceinspektør J. Andersen. Lærerne: C. Dirks, Sv. G. Hansen, Thorkild Holm, M. Kruse Hansen, Ahlmann Nielsen og Erik Vind.

Esbjerg kommunale skoletandklinik.

(Ved overtandlæge S. A. Vedel-Petersen).

1945—46:

I skoleaaret 1945—46 blev den regelmæssige behandling med eftersyn 2 gange om aaret udvidet til foruden 1.—2.—3. klasserne ogsaa at omfatte 4.—5. klasserne og 1. mellemskoleklasserne i skolerne i Esbjerg og desuden 1. klasserne i Boldesager, Gammelby, Jerne og Veldbæk. Endvidere blev der udført den sædvanlige behandling af eleverne i de andre klasser.

Der blev i aarets løb behandlet 1840 piger og 1711 drenge, i alt 3551 elever.

Paa disse er udført følgende behandlinger:

	Piger	Drenge	Ialt
Nervebehandlinger	392	356	748
Sølvplomber	3301	2245	5546
Emaljplomber	1344	866	2210
Cementplomber	156	52	208
Tandudtrækninger, blivende tænder	431	366	797
do. mælketænder	622	460	1082
Andre behandlinger	1496	1064	2560
do. mælketænder	394	408	802
	8136	5817	13953

Der er foretaget bedøvelse af tandkødet i ca. 1900 tilfælde, reguleringer i 45 tilfælde. Der er lavet 11 stifttænder, 13 støbte kroner, taget 83 røntgenbilleder og udført 9 operationer. 7 patienter er behandlet for stomatitis.

1946—47:

I skoleaaret 1946—47 omfattede de 2 aarlige eftersyn 1.—2.—3.—4.—5.—6. klasserne, 1.—2.—3. mellemskoleklasserne i skolerne i Esbjerg og desuden 1.—2. klasserne i Boldesager, Gammelby, Jerne og Veldbæk.

Endvidere blev der udført den sædvanlige behandling af eleverne i de andre klasser.

Der blev behandlet 2023 piger og 1958 drenge, i alt 3981 elever. Paa disse er udført følgende behandlinger:

	Piger	Drenge	Ialt
Nervebehandlinger	176	152	328
Sølvplomber	3856	2756	6612
Emaljplomber	1170	737	1907
Cementplomber	176	173	349
Tandudtrækninger, blivende tænder	251	229	480
do. mælketænder	436	387	823
Andre behandlinger	1373	969	2342
do. mælketænder	411	335	746
	7849	5738	13587

Der er foretaget bedøvelse af tandkødet i ca. 1500 tilfælde, reguleringer i 64 tilfælde. Der er lavet 14 stifttænder, 6 støbte kroner, taget 145 røntgenbilleder og udført 17 operationer.

Esbjerg kommunale skolelægetilsyn.

(Ved skolelæge L. M. Jakobsen).

1945—46:

Det første »fredsaar« har, set fra et ernæringsmæssigt eller hygiejnisk-sanitært synspunkt, dannet en ubrudt fortsættelse af krigstiden. Fødevarerationeringen har været uændret, lokaleforhold i saavel skolerne som hjemmene har kun meget langsomt begyndt at bedre sig, anvendelse af varmt vand og bedre vaskemidler synes først nu ved skoleaarets slutning at kunne udvides noget, og anskaffelsen af tøj er et lige saa stort problem som gennem de senere aar.

Her i landet har ernæringen gennem krigsaarenes rationering stort set været sikret; ja, rationeringen har vel endda i visse henseender været gavnlig, særlig ved at sukkerforbruget er blevet nedsat og chokolade og slik omtrent ukendt. I overensstemmelse hermed findes ernæringstilstanden tilfredsstillende, og overvægt og undervægt findes hos et antal børn, der procentvis ligger ret konstant baade i Esbjerg og i andre danske byer. Hygiejnisk-sanitært kan man derimod anse krigens daarlige boligforhold for aarsag til en stigning i antallet af »sygeligt udseende« børn samt for de »snavsede« og de 31 tilfælde af fnat. Hjemmene kan i nogen grad med rette undskylde sig med forholdene.

Interessant er det at sammenligne den almindelige sundhedstilstand i forstadsskolen som Jerne, Boldesager og Gammelby og i en ren landsbyskole som Veldbæk-Tourup med forholdene i en større by som Esbjerg. Forstadsskolens børn synes ganske at forholde sig som byens, mens landsbybørnene synes at frembyde færre sygelige tilstande. Bemærkelsesværdigt er det dog, at »spor efter engelsk syge« og hermed samhørende tilfælde af holdningsfejl og platfod ligger ens i by og paa land.

Man har fortsat den aarlige gennemførte undersøgelse af alle elever, hvad der fra visse sider anses for overflødig i købstadskoler, hvor skolelæge og -sundhedsplejerske kan træffes paa skolen til bestemte tider, saa lærerne altid kan henvise mistænkelige børn til undersøgelse. Skolelægen skulde saa kun systematisk undersøge 1. klasserne, 3. eller 4. klasserne samt afgangsklasserne, og iøvrigt skulde han med aarlig vægt- og

højdekontrol, synsprøve samt evt. urinundersøgelse ved klassebesøg kunne følge elevernes sundhedstilstand. Man skulde derved tage mindre tid fra undervisningen, hvilket i høj grad maa tages i betragtning. (I landsbyskoler, hvor skolelægen ikke kan have træffetid, skulde derimod gennemført aarlig undersøgelse finde sted). Det forekommer mig imidlertid af største betydning, at alle børnene undersøges aarligt. Adskillige snigende sygdomme eller fejl skal kunne opdages og tages under behandling, og vore erfaringer her fra Eshjerg kan formentlig være med til at klare spørgsmaalet, der er aktuelt nu, hvor loven om skolelægetilsyn for hele landet behandles paa rigsdagen.

Til hjælp i arbejdet er der ansat endnu en sundhedsplejerske efter indlemmelsen af Jerne, saa der nu til skolelægeinstitutionen er knyttet tre skolesundhedsplejersker.

Specialundersøgelse og -behandling hos øre-, næse- og halslæge samt talelærer er som tidligere, kontrollen paa Spangsbjerg Sanatorium lige-saa.

Hjælpeklassernes elever undersøges af dr. Karen Frandsen, og disse forhold vil derfor faa deres særlige omtale.

Omstaaende tabel angiver resultatet af undersøgelsen af børn i normalskolens klasser. I alt er undersøgt 5200 børn, hvoraf ca. 350 er undersøgt flere gange, idet der har været særlige forhold, man har ønsket at kontrollere.

Bemærkninger til tabellen (side 56):

Der er grund til at lægge mærke til det ret store antal børn med nedsat synsstyrke, 275 = 5,3 %. Mange af disse børn er ilde stedt, idet det er svært at skaffe briller. Ventetid op til et halvt aar og derover er almindelig.

48, knap 1 %, har en betydelig blodmangel. Det er børn, der direkte faar hjælp af undersøgelsen, der følges af lægehenvi-sning og saa godt som altid af jernmedication.

Af de 96 broktilfælde er kun 35 lyskebrok, de øvrige ganske overvejende navlebrok. Alle henviste er lyskebrok.

Æggehvide i vandet er fundet hos 21 = 0,4 %, et meget betydningsfuldt tal!

Mange børn klager over mavesmerter, ofte af ubestemt natur, men ofte saa intense, at mange forsømmelser falder paa denne gruppe. 126 = 2,4 % har mavesmerter i en saadan grad, at det indvirker paa helbredstilstand og skolegang. Der er grund til at observere disse børn, tage dem under kontrol og hjælpe forældre eller evt. den praktiserende læge med de iagttagelser eller overvejelser, man kan gøre.

Endelig er der de mange børn med »spor efter engelsk syge«, d. v. s. karakteristisk forandring af brystkasse og af tænderne og de mange tilfælde af plattfod og holdningsfejl. Der er tidligere gjort opmærksom paa sammenhængen mellem engelsk syge, Rachitis, og plattfod og holdningsfejl, og vi har igen stillet tallene op med en efterforskning af aarsagsforholdet for øje. Vi finder da:

Af 5200 børn har 1654 = 31,8 % holdningsfejl.

Af 5200 børn har 1481 = 28,5 % rachitiske tænder/brystkasse.

Af 5200 børn har 617 = 11,9 % plattfod.

Af 617 børn med plattfod har 340 = 55,1 % rachit. tænder/brystkasse.

Af 617 børn med plattfod har 341 = 55,1 % holdningsfejl.

Af 1481 børn med rachit. tænder/brystkasse har 922 = 62,3 % holdningsfejl.

Af 1654 børn med holdningsfejl har 922 = 55,8 % rachit. tænder/brystkasse.

Altsaa: Af børn med holdningsfejl har over halvdelen anerkendte tegn paa overstaaet rachitis. Af børn med platfod har over halvdelen samtidig holdningsfejl og et lignende antal viser rachitiske manifestationer. Sammenhængen mellem »engelsk syge« og holdningsfejl og platfod synes mig ganske klar og faar mig til at gentage: Undgaa »engelsk syge!« Giv børnene den rigtige kost fra før, de er født, og hele opvæksten igennem! Giv det spæde barn levertran hver dag, fra det er 1 maaned gammelt, til det er 2 aar, ogsaa om sommeren! Saa faar De raskere, kønnere, kvikkere og dygtigere børn!

De forskellige former af holdningsfejl fordeler sig iøvrigt saaledes:

En lige ryg, uden de fysiologiske krumninger i sagittalplanet, har 427, en kyfose, d. v. s. en overdreven rund ryg, har 933, en lordose, d. v. s. en overdreven svejning af lændesøjlen, har 329, en scoliose, d. v. s. en sidekrumning i frontalplanet, har 126, og en »sitzkyfose« har 135 børn. Den lige ryg og den »runde ryg« er lige hyppig hos drenge og piger, mens de tre sidst nævnte former er betydelig hyppigere hos piger end hos drenge. (»Sitzkyfose« er en betegnelse, der er angivet af Wienerprofessoren Spitzky, og som bruges af tyskerne for en kyfose, en bagudkrumning i lændehvirvelsøjlen, fremkommer ved at det lille barn i 3—5 maaneders alderen sidder op, før dets ryg er stærk nok til at bære hovedets og kroppens vægt. I dansk medicinsk litteratur kaldes den kyfosis lumbalis. — Kyfosis = bagudbøjning af hvirvelsøjlen, lumbalis = hørende til lændedelen—. De fleste forfattere er enige om, at denne deformitet skyldes rachitis.)

Vi haaber ved skolevæsenet at kunne faa nogle hold sat i gang med speciel gymnastik for disse mange børn med holdningsfejl, saa vi kan være med til at rette det mest mulige af disse fejl, hvis praktiske betydning ikke er alt for klar, men som dog efter adskillige specialisters mening, er aarsag til mange tilfælde af »muskelgigt«, »ischias«, »lumbago« og andre »rheumatiske« sygdomme. Disse forhold trænger til nærmere undersøgelse. Og saa haaber vi iøvrigt paa sundhedsplejerskers og praktiserende Kollegers medvirken til at faa indprentet betydningen af kostens og levertranens afgørende indflydelse her, og for resten ogsaa paa videnskabens klarlæggelse af rachitins patogenese.

1946—47:

Linien i skolelægearbejdet er bibeholdt uden ændring med undersøgelse af samtlige elever. I alt er 5474 børn undersøgt + 587 kontrolundersøgelser. Tallene gælder normalklassernes elevantal, idet børnene i hjælpeklasserne som tidligere er under læge Karen Frandsens opsyn og vil faa deres særlige omtale.

Specialundersøgelse og -behandling hos ørespecialist og talelærer er som tidligere, mens øjenlægen kun modtager børn efter henvisning gennem læge.

I tuberculoseforebyggelsen er der sket den ændring, at vi fra skoleaarets begyndelse har »calmettevaccineret« alle børn i 1. klasserne, mens vi tidligere først vaccinerede børnene ved udgangen af skolen. I løbet af næste skoleaar vil alle eleverne være tilbudt vaccination, og

1945—46	793 børn Danmarks- gade skole				940 børn Stormgade skole				950 børn Vestre skole				946 børn Østre skole				892 børn Rørkjær skole				623 børn Jerne, Boldes, Gammelby sk.				56 børn Veidbæk, Tourup sk.				Antal tilfælde i alt	Henvist i alt	
	Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge		Piger		Drenge								
	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist							
Diagnose	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist	Antal	Henvist			
Overvægt	25	4	15	2	37	1	19		25	1	14	1	20	2	12		16	4	14		28		15		1				251	15	
Undervægt	73		76	3	52		45		44	1	24		105	2	99		104	1	89	1	71		69		8		6		865	6	
Sygt udseende . . .	15		14		11		10		8		12		12		15		11		11		7		10						119		
Daarlig, sn. hudpl.	6		13		5		20		9		3		5		11		6		22										117		
Talefejl	2		4								3	1			8	2			4										21	3	
Synssvækkelse . . .	37	10	29	9	19	6	18	8	24	5	12	5	22	8	24	11	21	6	19	10	30	16	18	8	1	1	1	1	275	104	
Blefaritis	10		3		6		4	1	6	1	1		5		7	1	11	3	5	1	9	1	6						73	9	
Høredefekt			1		1	1			5	1	8		3		1	1	1	1	1	1	2	1	1						24	5	
Otitis			1			1	1		2				2		3	1	1		3	1	2		2						15	3	
Næsesygdomme . . .	6	1	6			2	1		4	4	5	4	9	3	7	6	2		10	3	3		2						56	2	
»Mandler«	44	6	46	5	46	4	32	4	46	1	45	9	62	9	66	12	72	8	57	12	41	1	34		2		8	1	593	72	
»Polypper«	2	2	2	2	4	4			2	2	7	7	9	6	10	7	3	3	8	8	2	2	2	2				2	2	53	47
»Kiriler«	27	1	49		19		36		34		45		46		73		45	1	66		25		39					3		507	2
Fnat	3	3	2	1	1	1			2	2	2	2	2	2	3	3	1	1	11	10	1	1	3	3					31	29	
»Nældefeber«	4	1	4	1	6		13	1	12	4	16	1	10		23	1	10	1	20	1	7		7	1			1		94	12	
Smitsaar	2	1	2		1	1	15	4	2	1	5	1	4	2	6	3	5	1	5	4	2	1	6	1					55	19	
Blodmangel	6	5	3	3	3	3	4	4	2	2	2	2	3	3	2	2	8	8	6	6	7	6	4	4					48	46	
Ufriv. vandladning	2		2		3	1	6	3	13	2	5	2	6	2	12	3	5		7		1		4	2					66	15	
Brøk	8		3	1	9		7	1	9		8		12	2	12	1	8	1	9	1	4		7						96	5	
Æggehvite i vand.	6	6	1	1	2	2	3	3			2	2					3	3	3	3	1	1							21	21	
Sukker i vandet . .			1								1		1				1	1											3	1	
Pus i vandet									1	1	1		1	1															3	2	
Hjertesygdom	5		1		4		1		4		1		1		7		6		3		5		3						41		
Bronchitis	3		2		4	1	2	1	4	2	3		3		2		4	2	2		3		3						35	6	
Mavesygdom	27	1	9	1	4	1			8	1	7		13	3	14	4	20	2	9	1	8		7						126	14	
Orm	4	2	3	1	1	1	1	1	8	4	6	4	4	2	10	6	2	2	3	1	6	1	5	1					53	26	
Spor eft. eng. syge	108		136		107		113		92		89		158		152		147		130		106		112		10		20		1480		
Platfod	63	4	49	3	63	1	35	1	41	1	31	1	58	1	49	1	82	5	44	4	26		32		4		4		581	22	
Holdningsfejl	145	10	151	7	162	7	137	5	110	6	134	6	165	14	165	5	157	12	145	16	89	4	102	2	6		18		1654	94	
Farveblindhed . . .			9				4												3										16		
Ret. testis			23	8			20	2			18				18	2			14	4			17	2			1		111	18	
Vari. coele			10				5				2								5				3				1		26		
Phimosi			3	2			4	2			8	2			6	2			6	3			1						28	11	

1946—47	Danmarks-gade skole				Stormgade skole				Vestre skole				Østre skole				Rørkjær skole				Jerne, Boldes. Gammelby sk.				Veldbæk, Tourup sk.				5474 Antal tilf. i alt	Henviset i alt
	Pig. 462		Dr. 421		Pig. 476		Dr. 505		Pig. 525		Dr. 449		Pig. 399		Dr. 412		Pig. 498		Dr. 470		Pig. 393		Dr. 418		Pig. 18		Dr. 28			
	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset	Antal	Henviset		
Overvægt	25	1	12		41	38		54	28		34	1	23		27	17		48	33							380	2			
Undervægt	107	2	106	1	91	61		78	1	54	91		119		114	89		79	95		1				1	7	1092	5		
Sygt udseende	10		8		7	11				2	8		10		11	7		4	7		1						85			
Daarlig, sn. hudpl.	6		18		6	27		8		10	4		13		6	27		10	22								157			
Talefejl			4	1	1	7	1			7	3		6	2	3			15	3								35	4		
Synssvækkelse	15	3	24	7	21	6	15	7	22	9	8	3	11	4	17	7	22	17	10	7	1	2	9	4			189	76		
Blefaritis	5		3		12	9	2	5		4	6		3		6	1	4	8	6								72	3		
Høredefekt					3	3				3	1	1	4		2	1		2	1								18	3		
Otitis	1		1		1	3	1			1	3		3		3		1	3	3								17	1		
Næsesygdomme	6		2		4	1	3	1	11	4	9	4	5		8	3		8	4	3	2	2	1	1			62	20		
»Mandler«	50	3	47		75	2	66	3	69	8	53	11	50	4	62	3	52	7	50	4	85	2	60	8	2	5	726	55		
»Polypper«			1	1	2	1	1	1	6	5	7	7	5	3	6	3	2	2	1	1	2		4	4			37	28		
»Kirtler«	23		36		41		56		55		56		37	1	57		37	1	52		38		57		1		546	2		
Fnat	7	2			1	1	1	1	5	5	2	2	2	1	2	2	2	2	2		1		3	3			19	16		
»Nældefeber«	7		4		8	10	1	10	1	9	9		14		4		5	8	12								100	2		
Smitsaar			2		2	2		1	1	1	1		1		1		1	3	2		5	1	1		1		20	3		
Blodmangel	3	3	4	3	7	7	5	4	14	10	8	5	7	7	2	2	10	9	8	7	9		6	4		2	2	85	68	
Ufriv. vandladning	2		4	1	3	1	6		9		8	1	5	2	8	3	13	4	8	3	5	2	4				73	17		
Brok	8		5		14	15	3	18	1	15	1	16	1	12	1	14		10	1	13	2	2					150	11		
Æggehvide i vand.	5	3			2	2		2	2	1	1		3	3			1				1		1				17	13		
Sukker i vandet											1						1										2			
Pus i vandet								1	1								1										2	1		
Hjertesygdom	8		10		9	7		6	7		3		3		6	1	1	8	9						1		79	1		
Bronchitis	1		1	1	4	1	1	8	2	4	4		3	1	3		4	1	4								38	5		
Mavesygdom	14		3	2	21	12		14	1	9	6		7		7		8	1	4								110	5		
Orm	1				7	3	1	6	2	1	3	2	7	6	4	3	5	2	1	1	1		1	1			38	20		
Spor eft. eng. syge	114		145		141	167		117	124		116	147		171	150		135	134							11	14	1686			
Platfod	67	1	45		79	3	69	1	49	40	31		39		72	2	45	56	42			4		6			649	7		
Holdningsfejl	164	8	140	3	167	6	170	4	118	4	98	2	95	5	126	2	167	6	140		126		130	1	7	11	1659	45		
Farveblindhed			8			6													2								16			
Ret. testis			8	1		9	3			17	2				10	2			14	1							62	9		
Vari cocele			16			29				2					4				3								66			
Phimosi			6	2		6	3			6	1				7	2			2	1							33	11		
Hydrocele															2												2			

herefter vil saa børn i 1. klasserne og nytilkomne børn blive vaccinerede mod tuberculose. Den direkte grund til at lægge vaccinationen frem, var den, at vi i det foregaaende aar havde en ophobning af tuberculose-tilfælde blandt skolebørnene med to dødsfald. Det maa forekomme rationelt at mindske faren for smitte i skolen, ved at immunisere børnene fra starten. Ved gennemført aarlig plasterprøve paa alle børn, maa vi nu samle erfaringer om værdien af vaccinationen og nødvendigheden af en evt. revaccination.

Tabellen viser resultaterne af undersøgelserne i tal.

Bemærkninger til tabellen: Forskydningen fra »normalvægt« er tal-mæssigt større end tidligere: ca. 7 % overvægtige og ca. 20 % undervægtige. Der ses ikke at ligge noget særligt til grund herfor. En stor del af disse børn er kontrollerede, og kontrollen har vist, at det har drejet sig om forbigaaende svingninger, — derfor saa faa henvisninger til læge. Blandt de undervægtige børn findes forholdsvis mange af de elever, der faar mælk paa skolen. I alt faar ca. 250 børn udleveret mælk i skoletiden. Kunde man finde en form, hvorunder man kunde give *alle* børn levertran i skolen, vilde meget være vundet. Men baade økonomiske og praktiske forhold synes at gøre dette umuligt.

Antallet af børn med æggehvide i urinen er mindre. Det er rimeligt at tro, at dette skyldes undersøgelsen i skolen og deraf følgende behandling. Er dette rigtigt, retfærdiggør det ganske det store arbejde, det er at undersøge de mange uriner hvert aar.

Vi har endnu en gang gjort hele materialet op med hensyn til holdningsfejl og spor efter engelsk syge. Tallene svarer ganske til tidligere — det drejer sig jo væsentligt om samme elever — og vi skal i senere aarsberetninger indskrænke os til en opgørelse af disse forhold i 1. klasser og afgangsklasser.

For vore 5474 børn finder vi:

Af 5474 børn har 1639 = ca. 31 % holdningsfejl.

Af 5474 børn har 1686 = ca. 31 % rachitiske tænder/brystkasse.

Af 5474 børn har 649 = ca. 12 % platfod.

Af 649 børn med platfod har 346 = 53 % rachit. tænder/brystkasse.

Af 649 børn med platfod har 306 = ca. 50 % holdningsfejl.

Af 1686 børn med rachit. tænder/brystkasse har 869 = ca. 51 % holdningsfejl.

Af 1639 børn med holdningsfejl har 869 = ca. 53 % rachit. tænder/brystkasse.

Blandt holdningsfejlene har vi: 414 »lige« rygge, 836 »runde« rygge, 317 »svejryggede«, 178 »skæve« rygge, og 158 »sitzkyfoser«.

Ved velvilje fra skoleautoriteternes side har vi faaet begyndt at give et lille hold drenge og et lille hold piger speciel »holdningsgymnastik« eller sygegymnastik i skolen. Det drejer sig ganske overvejende om børn fra 1. klasser, som vi haaber at kunne følge op gennem de første skoleaar for at se, hvor meget vi paa den maade kan rette op ved den forkerte holdning. Arbejdet er taget op efter svensk mønster. (I Stockholm faar alle børn med holdningsfejl i de første fire—fem klasser systematisk holdningsgymnastik i saadanne smaalhold). Arbejdet med vore to hold ledes af massøse Astrid Petersen.

For at faa et indtryk af, hvor meget den *aarlige* undersøgelse betyder — frem for den andet steds forsvarede ordning med undersøgelse tre gange i løbet af skoletiden — har vi gjort op, hvor mange »nye diagno-

ser« vi finder hos børn i 2. klasserne, altsaa fejl, der er kommen til siden undersøgelsen i 1. klasserne. Af dette materiale skal fremhæves følgende fund blandt 639 børn i 2. klasserne:

Overvægt	10 (1)	»Kirtler«	21 (0)
Undervægt	34 (1)	Fnat	4 (4)
Synssvækkelse	2 (1)	Smitsaar	2 (2)
Næsesygdomme	4 (1)	Blodmangel	13 (13)
Store mandler	18 (7)	Ufrivillig vandladning ...	5 (2)
Polypper	3 (3)	Brok	4 (2)
Mavesygdomme	7 (0)	Hjertesygdomme	6 (0)
Holdningsfejl	22 (2)		

(Tallene i parantes angiver tilfælde henvist til læge).

Det kan ikke siges, hvor mange af disse tilfælde, der af en opmærksom lærer eller ved klassebesøg af skolelægen eller ved iagttagelse fra sundhedsplejerskens side vilde være blevet fanget og sendt til ekstra undersøgelse. Nu fanger vi dem alle, og de ikke henviste kommer i stor udstrækning med blandt kontrolbørnene. Tallene synes mig at understrege betydningen af *aarlig* undersøgelse af alle skolebørn.

Lægeberetning for hjælpeklasserne for skoleaaret

1945-46   1946-47.

(Ved læge Karen Frandsen).

Lægeundersøgelserne i hjælpeklasserne har saavel i skoleaaret 1945—46 som 1946—47 været fortsat efter samme retningslinier som tidligere. Børnene undersøges 4 gange aarligt. Ved alle undersøgelser foretages vejning og maaling af børnene, og 1 gang aarligt foretages syns- og høreprøve af alle eleverne, og ved udskrivningen undersøges tillige for farveblindhed. Forældrene indbydes til at overvære lægeundersøgelserne, saa ofte de ønsker det.

I mange tilfælde er forældrene meget interesserede og møder jævnligt til undersøgelserne, men i nogle tilfælde møder man hos forældrene kun ringe interesse og forståelse, medens derimod alle børnene til gengæld er meget interesserede i undersøgelserne.

Selv om der stadig findes en del børn med utilfredsstillende hudpleje, er det alligevel mit indtryk, at hygiejnen blandt børnene er blevet bedre i løbet af de sidste 2 aar.

Rent legemligt kniber det imidlertid for mange af disse børn, idet de ofte maa kæmpe med nedsat syn eller hørelse eller andre legemlige defekter.

Ca. $\frac{1}{3}$ af børnene er undervægtige mod godt 11 % i normalklasserne, og hos ca. $\frac{1}{4}$ af børnene kan paavises rester af »engelsk syge«, deformerede tænder eller brystkasse mod normalklassernes 15 %.

At ogsaa kirtler og forstørrede mandler forekommer betydeligt hyppigere hos disse børn end i normalklasserne fremgaar af nedenstaaende tabeller.

Tuberkulinundersøgelserne er som hidtil foretaget i samarbejde med den stedlige Tuberkulosestation.

Skolesundhedsplejersken aflægger besøg i alle nyindmeldte børns hjem, og naar det i øvrigt er paakrævet.

Intelligensundersøgelserne er som tidligere foretaget af skolepsykologen.

83 % af forældrene har været til stede ved en eller flere af lægeundersøgelserne.

I skoleåret 1945—46 deltog 74 børn fordelt i 6 klasser i lægeundersøgelserne. Der fandtes følgende sygelige tilstande:

	Drenge	Piger	Henvist til læge
Overvægt	3	5	
Middelvægt	19	27	
Undervægt	15	5	2
Utilfredsstillende hudpleje	13	5	
Holdningsfejl	28	20	1
Spor af engelsk syge	14	8	
Platfod	6	6	
Svulst af kirtler	22	14	
Talefejl	4	2	
Øjensygdomme	1	2	
Nedsat synsstyrke	5	9	2
Sygdomme i næse og svælg	2	0	
Forstørrede mandler	7	2	
Øreflod	2	1	
Nedsat hørelse	2	2	
Hjertefejl	0	1	
Broktilfælde	0	0	
Retentio testis	4	0	
Scabies	1	1	2
Børneorm	1	1	
Mavesygdom	1	0	1
Smitsaar	0	1	1
Ufrivillig vandladning om natten	1	0	1

I skoleåret 1946—47 deltog 80 børn fordelt i 7 klasser i lægeundersøgelserne. Der fandtes følgende sygelige tilstande:

	Drenge	Piger	Henvist til læge
Overvægt	3	4	
Middelvægt	28	14	
Undervægt	17	14	3
Utilfredsstillende hudpleje	15	5	
Holdningsfejl	32	17	1
Spor af engelsk syge	20	9	
Platfod	5	5	
Svulst af kirtler	26	16	
Talefejl	5	2	
Øjensygdomme	1	0	
Nedsat synsstyrke	5	5	
Sygdomme i næse og svælg	4	1	
Forstørrede mandler	13	5	1
Øreflod	2	1	
Nedsat hørelse	2	2	
Hjertefejl	0	1	
Broktilfælde	0	0	
Retentio testis	5	0	1
Phimosi s	1	0	1
Børneorm	1	0	
Smitsaar	1	0	1

Som det med stor tydelighed fremgaar af ovenstaaende tabeller, er disse børn i høj grad baade legemligt og sjæleligt handicappede.

Man maa derfor haabe, at den regelmæssigt gennemførte kontrol med deres legemlige helbredtstilstand maa formaa dels at rette de værste skavanker, dels at støtte og gavne dem paa deres ofte vanskelige vej frem i livet.

Sexualundervisningen i skolen.

(Ved skolelæge L. M. Jakobsen).

Sexualforedragene er holdt som udførligt omtalt i *aarsberetningen for 1944—45*. Læge frøken Karen Frandsen har talt til pigerne og skolelægen til drengene. Man har søgt at dele børnene i to grupper, idet vi har taget 2.M. klasse og IVxM. sammen og 3.M. klasse og realklasse sammen. Man har saaledes mulighed for at kunne give de større børn lidt mere, end de fik aaret forud, og et aars udvikling paa dette stadium spores tydeligt. Vi har endnu bibeholdt formen med et enkelt foredrag, omfattende hele emnet, og der er oftest en livlig spørgen bagefter, især hvis man i forvejen har bedt lærere og eventuelle forældre om at forlade salen efter selve foredraget.

Tilslutningen ligger paa ca. 94 %. En del realister og især en del fra 3.M. klasserne kommer ikke til anden time. Kun ganske faa forældre følger med deres børn til timen trods indbydelsen paa den meddelelse om foredraget, som børnene bringer med hjem til underskrift af faderen eller moderen som en tilladelse fra hjemmet til barnets deltagelse. Vi mener stadig at naa noget med denne arbejdsform og møder jævnlige udtryk for taknemmelighed fra forældrenes side.

Sexualundervisningen i skolen.

(Ved læge Karen Frandsen).

Den sexualundervisning, som jeg siden 1944 har givet pigerne i afgangsklasserne, det vil sige 2.M. og 3.M. klasse samt IVxM. og realklasserne, har bestaaet i en forelæsning paa ca. 1½ time efterfulgt af en spørgetime, saaledes at 2.M. klasse og IVxM. har været undervist sammen og 3.M. og realklassen sammen.

Dispositionen for forelæsningen har været den samme for begge hold, men der er gaaet mere i detaljer over for 3.M. klasserne og realklasserne, og ved samtale med pigerne har disse selv spontant erklæret, at de bedre forstaar problemerne ved at faa dem gentaget og yderligere forklæret.

Jeg begynder med en ren anatomisk og fysiologisk gennemgang af de kvindelige kønsorganers bygning og funktioner og gennemgaar derefter hormonproduktionen, menstruation, svangerskab, fødsel, barselseng og overgangsalder. Til hvert af disse omraader knyttes en vejledning om hvilke rent hygiejniske foranstaltninger, man bør iagttage. Og navnlig i 3.M. klasserne og realklasserne drøftes problemet svangerskabshygiejne og selve fødsels forløb.

Endvidere gennemgaas kort de mandlige kønsorganers bygning og funktioner, og derefter gaas over til spørgsmaalet kønssygdommene.

Disse omtales meget udførligt baade med hensyn til smittefaren og faren for overførsel af sygdommen til børnene.

Forelæsningen afsluttes med en omtale af kønslivets etiske problemer, den ugifte moders stilling og kvindernes sundhedsmæssige ansvar for den kommende slægt.

Derefter følger spørgetimen. Det kan i nogle tilfælde være vanskeligt

at faa børnene paa gled med spørgsmaalene, men et stort billedmateriale, anatomiske tavler o. s. v., som bruges ved undervisningen, plejer at hjælpe hertil. Spørgsmaalene vidner i en del tilfælde om et ret udstrakt kendskab til problemerne i forvejen. At kilderne ikke altid har været de bedste, fremgaar undertiden ogsaa af spørgsmaalene, og at enkelte har haft vanskeligt ved at opfatte en eller flere enkeltheder opklares ogsaa nu og da.

Efter min mening er denne spørgetime af den største betydning, man kommer børnene betydeligt nærmere, og den enkelte kan her faa luft for sit lille private problem.

Deltagelsen i undervisningen er frivillig; der fremsendes en indbydelse til hjemmet, hvori moderen opfordres til at være til stede ved forelæsningen, og samtidig udbeder man sig hjemmets tilladelse til, at barnet deltager i undervisningen. Kun meget faa hjem modsætter sig barnets deltagelse i undervisningen, og kun et meget ringe antal mødre har overværet forelæsningerne. I øvrigt er det min opfattelse, at børnene helst vil være fri for at have mødrene med, og at spørgsmaalene falder friere, jo færre voksne der er til stede.

At seksualundervisningen paa skoleautoriteternes foranledning her i Esbjerg er indgaaet som et led i den almindelige skoleundervisning finder jeg i høj grad paa sin plads.

Mange hjem magter ikke at give børnene den vejledning, som er nødvendig, og jeg tror, at skoleundervisningen er et stort skridt fremad paa vejen til et sundt og naturligt syn paa sexuallivet og dets problemer.

Skolesundhedsplejerskernes virksomhed 1945-46.

I skoleaaret 1945—46 er der blevet ansat endnu en skolesundhedsplejerske, saaledes at der nu er 3 sundhedsplejersker ved Esbjerg kommunale skolevæsen, og skolerne er delt mellem dem, saa de omtrent har samme børneantal.

Skolesundhedsplejerskerne tilrettelægger indbyrdes det daglige arbejde med skolelægen.

Før lægeundersøgelserne sendes en meddelelse til hjemmene, og der gøres urinundersøgelse paa alle elever.

Kartoteket med helbredskortene føres a jour hver maaned, og helbredskort over børn, som er flyttet til andre skoler, eftersendes børnene.

Paa alle 4. kl. gøres fornyet synsprøve, og der føres et særligt »brillekartotek« over børn, som bruger briller. Hver klasselærer faar en liste over disse børn.

Skolesundhedsplejerskerne tilrettelægger lægeundersøgelsen og assisterer ved denne.

Der gøres tuberkulinprøve paa alle negativt reagerende børn hvert aar, og umiddelbart før børnene sendes paa tuberkulosestationen, gøres der tuberkulinprøve og skrives lister over børnene.

Eleverne undersøges for utøj 3—4 gange aarlig og om nødvendigt oftere.

En del elever er af ørespecialisten henvist til behandling hos sundhedsplejerskerne.

Hjemmebesøg	419
Smaaskader	350
Tuberkulinprøver	4500
Utøj	ca. 3 %

Skolesundhedsplejerskernes virksomhed 1946-47.

Arbejdet i skoleåret 1946—47 har ligget som det foregaaende aar. Det sædvanlige rutinearbejde med urinundersøgelser o. lign. før lægeundersøgelserne samt kontorarbejdet har fulgt de gamle retningslinier.

I dette skoleaar har ca. halvdelen af alle eleverne ved Esbjerg kommunale skolevæsen været sendt ud paa tuberkulosestationen til vaccination, hvilket har forøget denne del af arbejdet betydeligt. Personalet ved skolevæsenet har været til gennemlysning i august og september maaned.

Ved klassebesøgene forsøger vi paa at gøre hygiejne- og sundhedspropaganda blandt børnene og prøver paa at gøre dem interesseret i at bevare et godt helbred ved at tale lidt med dem om renlighed, ernæring og sunde livsvaner. Gode livsvaner maa indøves helt fra de smaa klasser. Haandvask burde f. eks. være obligatorisk, før madpakken spises, men med den mangel, der hersker paa haandklæder og sæbe, er det desværre uigennemførligt.

Der har været et godt samarbejde med hjemmene og skolerne, og vi prøver paa stadig at udvide dette samarbejde.

Klasserne er i aarets løb undersøgt 3—4 gange for utøj. Ved klager fra hjemmene er klassen undersøgt ekstra.

En del elever er af ørespecialisten henvist til behandling hos sundhedsplejerskerne.

Hjemmebesøg	355
Smaaskader	ca. 200
Moroprøver	» 7800
Mantouxprøver	» 1015
Utøj	» 3 %

Ribe amts tuberkulosestationers undersøgelse af skoleelever, lærerpersonale og funktionærer ved Esbjerg kommunale skoler.

(Ved overlæge, dr. med. J. N. Lorenzen).

1945—46.

Tuberkulosearbejdet blandt skolebørnene har ogsaa i det forløbne aar været baseret paa et samarbejde mellem skolelægeinstitutionen og tuberkulosestationen, idet skolelægen og hans sundhedsplejersker udførte de nødvendige tuberkulinprøver etc., medens tuberkulosestationen udførte røntgenundersøgelser og vaccinationer.

I løbet af skoleåret 1945—46 er der paa tuberkulosestationen blevet undersøgt i alt 1634 skolebørn fra Esbjerg, og der er foretaget 2065 røntgenundersøgelser af disse (røntgenoptagelser, gennemlysninger og skærbilled(fotograferinger)). Desuden er der foretaget 315 calmettevaccinationer paa børnene.

Endvidere er der undersøgt lærere, rengøringsassistenter m. fl., i alt 297 personer. Hos disse er der foretaget 329 røntgenundersøgelser (røntgenoptagelser, gennemlysninger og skærbilled(fotograferinger)).

Blandt eleverne fandtes 11 med lungetuberkulose. 3 af disse havde ved nærmere undersøgelse en aaben (smittefarlig), 6 en lukket (ikke bevist smittefarlig) og 2 en inaktiv, formentlig ældre lungetuberkulose. Desuden fandtes 6 børn med lungerødstuberkulose, 3 med tuberkuløs lungehindebetændelse (med vædskeansamling i lungesækken) og 1 barn med en formentlig ikke tuberkuløs lungeinfiltration.

Blandt lærerne og det øvrige personale fandtes der hos 1 en ældre, rimeligvis inaktiv eller udhelet lungetuberkulose.

1946—47.

Tuberkuloseundersøgelsesarbejdet blandt skolebørnene har ogsaa i det forløbne skoleaar været delt saaledes, at skolelægen har paataget sig de sædvanlige tuberkulinundersøgelser, medens tuberkulosestationen har udført de fornødne røntgenundersøgelser og calmette-vaccinationer. Paa skolelægens initiativ blev disse calmette-vaccinationer, der indtil nu fandt sted i sidste skoleaar, henlagt til 1. skoleaar. Ændringen er et skridt i den rigtige retning, men forøger ogsaa tuberkulosestationens arbejde i ret høj grad. Antallet af vaccinationer stiger, idet det bliver nødvendigt at foretage en del revaccinationer i løbet af børnenes skoletid. Mere udpræget bliver forskellen, naar nyordningen er helt gennemført, for røntgenarbejdet. Medens der indtil nu blev udført generelle røntgenundersøgelser i første og sidste skoleaar og iøvrigt kun efter behov, f. eks. naar der viste sig »omslagere« og tuberkulose-tilfælde i klasserne, bliver det nu nødvendigt eller i hvert tilfælde ønskeligt, at der udføres almindelige røntgenundersøgelser af alle eleverne helst hvert aar. Grunden er den, at de af tuberkulosestationen og senere af skolelægen udførte aarlige tuberkulinundersøgelser ved deres paavisning af »omslagere« gav ret gode oplysninger om smitteforholdene, men nu, da alle børn som følge af vaccinationen er eller i hvert tilfælde skulde være tuberkulinpositive, bortfalder dette hjælpemiddel, og konsekvensen heraf bliver, at man, for stadig at beholde føling med forholdene, maa forøge røntgenarbejdet paa den lige nævnte maade. Der er formentlig dog ikke tvivl om, at dette arbejde ogsaa betaler sig.

I løbet af det sidste aar er det lykkedes tuberkulosestationen at fremskaffe et transportabelt gennemlysningsapparat, der kan opstilles i skolerne, saaledes at børnenes noget besværlige og ikke helt billige befordring til tuberkulosestationens lokaler paa sanatoriet bortfalder.

Med hensyn til det af tuberkulosestationen blandt skoleungdommen i Esbjerg kommune i løbet af skoleaaret 1946—47 udførte arbejde, kan der oplyses følgende:

Der undersøgtes 2303 skolebørn, og der er foretaget 3844 røntgenundersøgelser af disse. Desuden er der foretaget 1405 calmette-vaccinationer. Blandt eleverne fandtes 9 med tidligere ikke erkendt lungetuberkulose. 4 af disse havde en aaben (smittefarlig), 3 en lukket (ikke bevist smittefarlig) og 2 en inaktiv, formentlig en ældre lungeproces. Desuden var der 4 børn med en lungerødstuberkulose og 5 børn med rester efter en sandsynligvis ikke tuberkuløs lungebetændelse.

Endvidere er der af personalet (lærere, rengøringsassistenter m. fl.) undersøgt 331 personer. Hos disse er der foretaget 333 røntgenundersøgelser. Hos 1 lærer paavistes en aaben (smittefarlig) lungetuberkulose.

Taleundervisningen.

(Ved lægeaut. talepædagog, kommunelærer O. Schultz.)

1945—46.

I den første halvdel af skoleaaret 1945—46 blev alle 2. klasserne undersøgt samtidig med en kontrolundersøgelse af de ældre klasser. De indlemmede skoler skulde efter planen have været underkastet de samme retningslinier, men da arbejdet paa dette tidspunkt var tilrettelagt,

var det ikke muligt at afse den nødvendige tid til disse undersøgelser, hvorfor man i Aar nøjedes med en opgivelse af talelidelser fra samtlige klasselærere.

Nedenstaaende skema viser undersøgelsesresultatet for skoleaaret 1945—46.

	Grad	Læsp	Snøvl	Hæshed	Stammen	Artikulationsforskydelse	Ganespalte	Hæreskaar
Antal elever	1	9	4	12	4			
	2	4	16	11	3	3	3	4
	3	6	20	11	4	2		
Samlet antal		19	40	34	11	5	3	4
Samlet antal i pct.		3,5	7,3	6,2	2	0,9	0,5	0,4

Undersøgte elever: ca. 550

1., 2. og 3. grad svarer til benævnelsen: ringe, middel og stærk grad.

I lighed med tidligere aar blev der foretaget en grov undersøgelse af læseretarderede, hvorefter yderligere undersøgelser blev foretaget hos skolepsykologen.

Af de 40 elever med snøvl blev 18 henvist til speciallæge. Heraf fik 9 foretaget adenotomi, 5 fik foretaget adenotonsillotomi, 3 blev behandlet med næsedraaber og pensling, og 1 blev anbefalet at søge tandlæge for abnorm gane. Af de 34 med hæshed blev 14 henvist til specialist. 13 blev behandlet med inhalationer og halspenslinger, og ved 1 fandtes ingen abnormiteter, hvorimod lidelsen var af ren funktionel karakter.

Eleverne er i aarets løb blevet behandlet paa hold: Stammere, læspe-re og artikulationsforskydelse. Hertil kommer behandlingen af elever, der ifølge lidelsens art og karakter krævede enebehandling. Der er blevet færdigbehandlet 21 elever. For at komme i kontakt med forældrene er der blevet aflagt 33 besøg i hjemmene.

Mundaflæsning, høre- og ørekontrol.

Som grundlag for indkaldelser af elever hertil lægges en høreundersøgelse, hvor hovedfaktorerne er resultatet af en audiometerprøve og en talestemmepøve. Dernæst spiller lidelsens art en væsentlig rolle, idet eleverne ikke behøver at have en saa stor hørenedsættelse, saa man maa antage, at eleverne ikke kan følge normal undervisning, for at blive udtaget. Saafremt derimod ørelægen skønner, at hørelsen muligvis kan blive meget ringere, foretages der i saadanne tilfælde en indkaldelse for at kunne foretage en forebyggende behandling.

I alt gik 17 elever til kontrol, heraf blev 15 udskrevet. Af disse havde 9 næsten opnaaet normal hørelse, 2 blev indsendt til døveskolen i Nyborg, 3 gik ud af ældste klasse, og 2 fortsatte i det nye skoleaar.

Behandlingerne fandt for største delen sted i taleklassen, idet der blev givet 107 politzerbehandlinger, 2 elever blev indlagt paa Sct. Josephs hospital, 1 fik fjernet en fistel med kronisk udflod, og 1 fik foretaget en radikal øreoperation paa venstre øre.

Der blev i aarets løb aflagt 27 forældrebesøg af hensyn til de behandlinger og operationer, børnene skulde gennemgaa.

Lægekontrollen i taleklassen udøves af overlæge S. Fr. Nielsen (spec.: Øre-, næse- og halssygdomme).

1946—47:

I lighed med tidligere aar blev der ogsaa i 1946—47 foretaget en undersøgelse af alle 2. klasserne og en kontrolundersøgelse af de ældre klasser. I modsætning til skoleaaret 1945—46 fandt denne undersøgelse ogsaa sted paa de indlemmede skoler. Nedenstaaende grafiske fremstilling viser en oversigt over undersøgelseerne i de sidste 5 aar.

Som ordinat er afsat antal af elever opgivet i %, 1 % = 10 m/m, og som abscisse er afsat aar, 1 aar = 40 m/m.

Det samlede antal elever, der hvert aar er blevet undersøgt, er ligeledes afsat i det samme koordinatsystem, dog saaledes, at ordinat her betyder antal af elever med 10 elever = 1 m/m, og kurveafmærkningen er $\bullet$ — $\bullet$. Den øvrige kurveafmærkning er følgende:

Læsp.....	Snøvl-----
Hæshed.....	Stammen.....
Artikulationsforskydelse.....	
Ganespalte.....	

Af de 36 elever med snøvl fandtes 4 med lammet ganesejl og 1 med ganespalte. 22 blev henvist til læge, heraf fik 18 foretaget adenotonsillotomi og 4 adenotomi. Af de 48 med hæshed var 5 af funktionel karakter. 17 blev henvist til læge, hvor de blev behandlet med inhalation og halspensling.

Fordelingen af de elever, der har faaet behandling, var den samme som for skoleaaret 1945—46. Der er blevet færdigbehandlet 19 elever.

For at komme i kontakt med forældrene er der blevet aflagt 41 besøg.

Mundaflæsning, høre- og ørekontrol.

Grundlaget for indkaldelserne var det samme som omtalt i beretningen for skoleaaret 1945—46.

I alt gik 12 elever til kontrol, heraf blev 10 udskrevet med saa at sige normal hørelse, og 2 fortsatte i det nye skoleaar.

Behandlingen fandt for største delen sted i taleklassen, idet der blev givet 94 politzerbehandlinger og 34 tubakateterbehandlinger. — Der blev i aarets løb aflagt 34 forældrebesøg.

Lægekontrollen i taleklassen udøves af overlæge, skoleørelæge S. Fr. Nielsen (spec.: Øre-, næse- og halssygdomme).

Høre- og øreundersøgelser.

(Ved skoleørelæge, overlæge S. Fr. Nielsen og lægeaut. talepædagog O. Schultz).
Skoleaaret 1945—46.

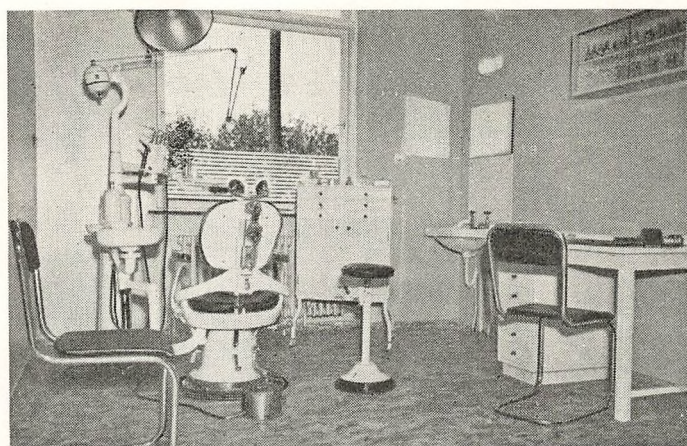
Høreprøverne for skoleaaret 1945—46 blev paabegyndt den 29/9 45 og afsluttet den 16/3 46. Undersøgelseerne fandt sted hver lørdag eftermiddag fra kl. 13—18 paa Anneksskolen, dog saaledes at undersøgelserne for de forskellige skoler altid faldt uden for skoletid.

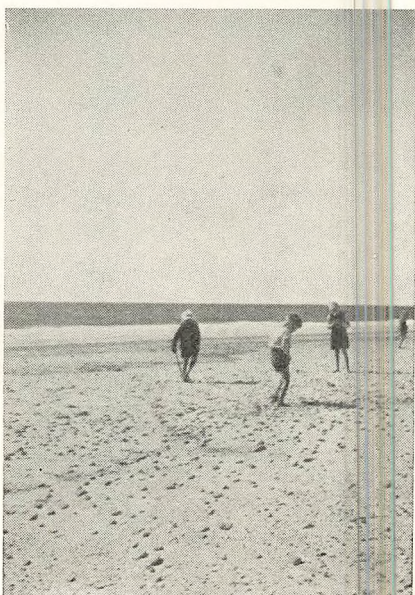
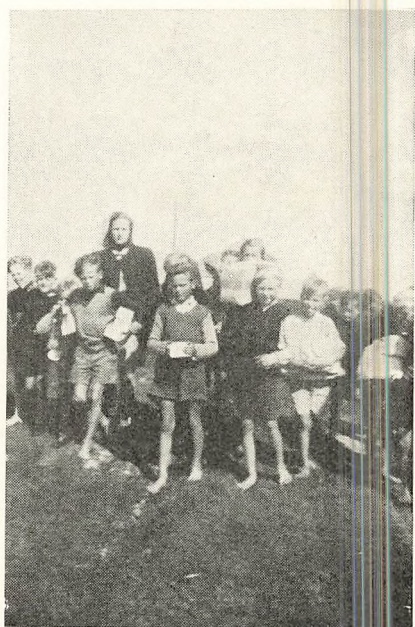
For første gang kom de indlemmede skoler ind under bestemmelserne for høreprøver. For ikke at faa vore rammer sprængt blev der kun foretaget høreprøver i 2. klasserne, 5. klasserne og 1x. klasserne. Eleverne

*Den nye tandklinik
paa Rørkjær skole.*

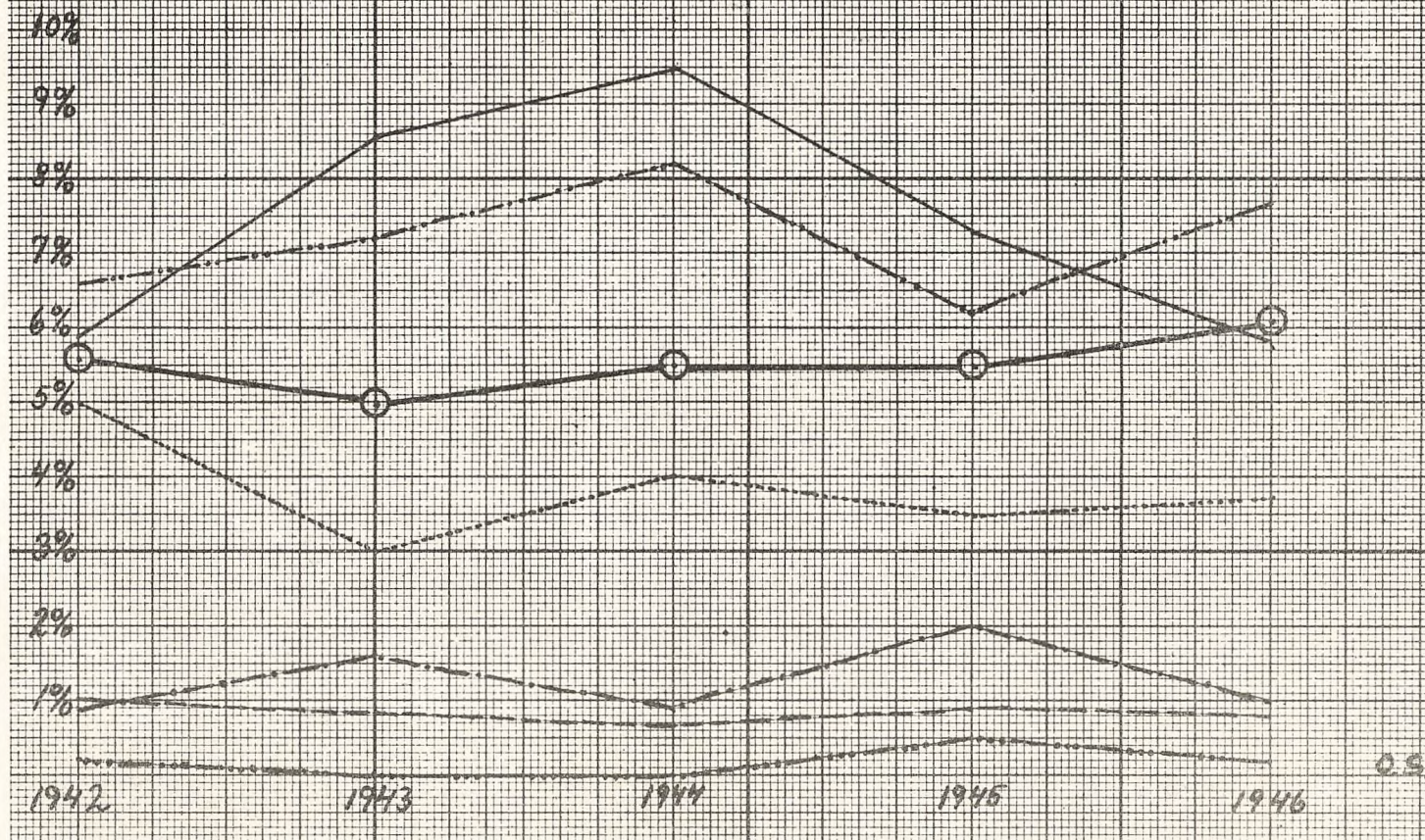
Indviet i efteråret 1947. —
I bygningen er der endvidere lokaler for
skolelæge og skolesundhedsplejerske.

Heldagsfritidshjemmets sommerlejr, »Holmsborg«, ved Søndervig 1946.

Oversigt over 6 års Undersøgelser
af 2. Klasse.

blev hentet paa skolen i rutebil og igen returneret efter prøven. Det var nødvendigt at henvise disse elever til behandling paa private klinikker. Paa de øvrige skoler blev alle 2. klasserne, 5. klasserne, IX. klasserne og afgangsklasserne undersøgt, og tillige blev der ført kontrol med de elever, der tidligere havde haft en betydelig hørenedsættelse.

Efterfølgende grafiske fremstillinger viser en oversigt over undersøgelserne ved hver af de 9 skoler tillige med en samlet fremstilling, der viser hørelsen opgivet i % for samtlige skoler.

Ved de 9 første fremstillinger er hørenedsættelsen afsat som abscisse, idet 1 decibel = 2 mm. Som ordinat er afsat det antal ører, som havde den opgivne hørenedsættelse, idet enheden her er: 1 øre = 1 mm. Ved den samlede opgørelse i % gælder den samme enhed for hørenedsættelsen og som ordinat 1 % = 10 mm.

Fælles for alle kurver gælder, at der finder et stærkt faldt sted, jo højere decibeltabet (hørenedsættelsen) er. Det største antal findes fra ca. 0 til 10 decibel. Et høretab paa indtil 10 decibel har hverken lægelig eller pædagogisk interesse, idet en variation paa ca. 10 decibel kan finde sted paa et normalt øre. En hørenedsættelse paa over 10 decibel betyder næsten altid en defekt, men først ved hørenedsættelser paa omkring 35—40 decibel faar hørenedsættelsen pædagogisk interesse. Er nedsættelsen dobbeltsidig, kan en saadan elev til tider paa grund af hørenedsættelsens variation have ondt ved at følge den normale undervisning.

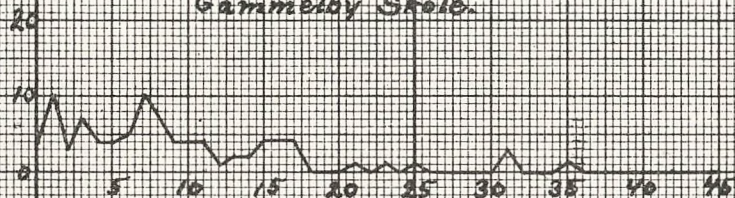
I alt er der blevet undersøgt 3884 ører i denne undersøgelsesperiode. Heraf var 652 ører kontrolundersøgelser. Af det samlede antal fandtes 117 med cerumen, og der blev givet 639 behandlinger med politzer og 103 med tubakateter (pustninger). I 85 tilfælde var henvisning til klinik paakrævet. Hos disse henvisninger fandtes følgende lidelser:

Forstørrede halsmandler (hypertrofiske tonsiller)	25
Mellemørebetændelser (otitis media chronica)	4
Mellemørekatarrrher (otitis media catarrhalis)	70
Næserumslidelser (fortykkede slimhinder resp. forvokset næsebrusk)	5
Næsesevælgpolypper (adenoide vegetationer)	56
Ørevoks (cerumenpropper)	18

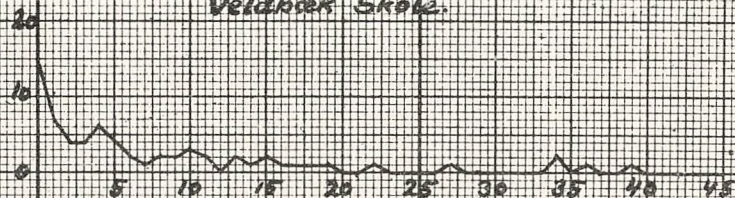
Da det ikke tidligere har været muligt at opnaa et sammenligningsgrundlag for klasser, der gennem flere aar har været underkastet kommunens øreservice, og klasser, som ikke har været underlagt disse bestemmelser, har man ikke kunnet opstille tal, der viste arbejdets berettigelse. Indlemmelsen har imidlertid gjort det muligt at faa dette konstateret, idet 5. klasserne ved de gamle skoler baade har været underkastet første undersøgelse og behandling i 2. klasse og tillige kontrol i 3. og 4. klasse af de fundne defekter, hvorimod 5. klasserne fra de indlemmede skoler ikke har faaet anden ørebehandling end den, forældrene har ladet børnene faa ved paa eget initiativ at søge ørelæge.

Det viste sig imidlertid, at virkningen af behandlingerne kunde spores i langt stærkere grad, end man havde turdet haabe. Hosstaaende 2 grafiske fremstillinger af undersøgelserne i 5. klasserne fra de gamle skoler og i 5. klasserne fra de indlemmede skoler giver et billede for dette. Som abscisse er afsat hørenedsættelsen opgivet i decibel med 1 decibel = 2 mm. Ordinat er elevtallet i % med 1 % = 5 mm. Den grafiske fremstilling for de gamle skoler viser en meget stor % fra 0—10 decibel, altsaa en hørenedsættelse, som ingen betydning har. Derefter falder

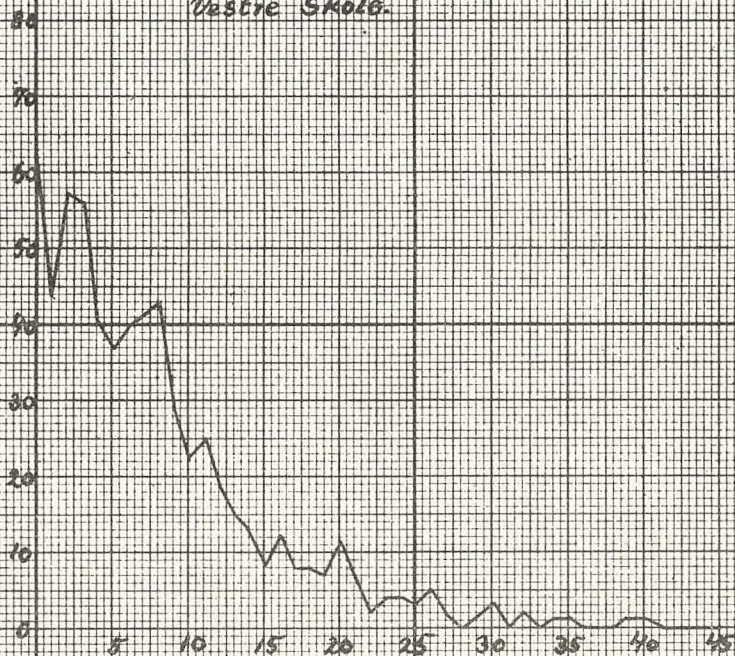
Gammelby Skole.

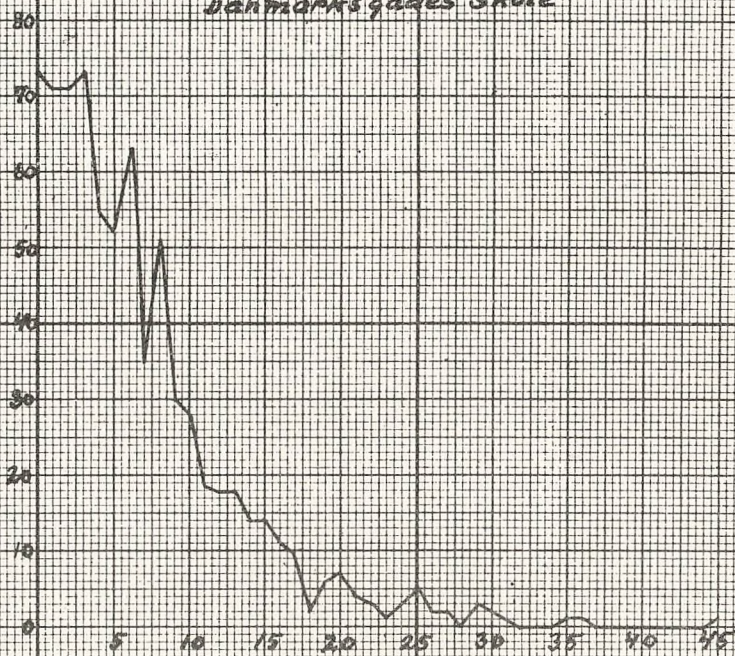
Vedbyok Skole.

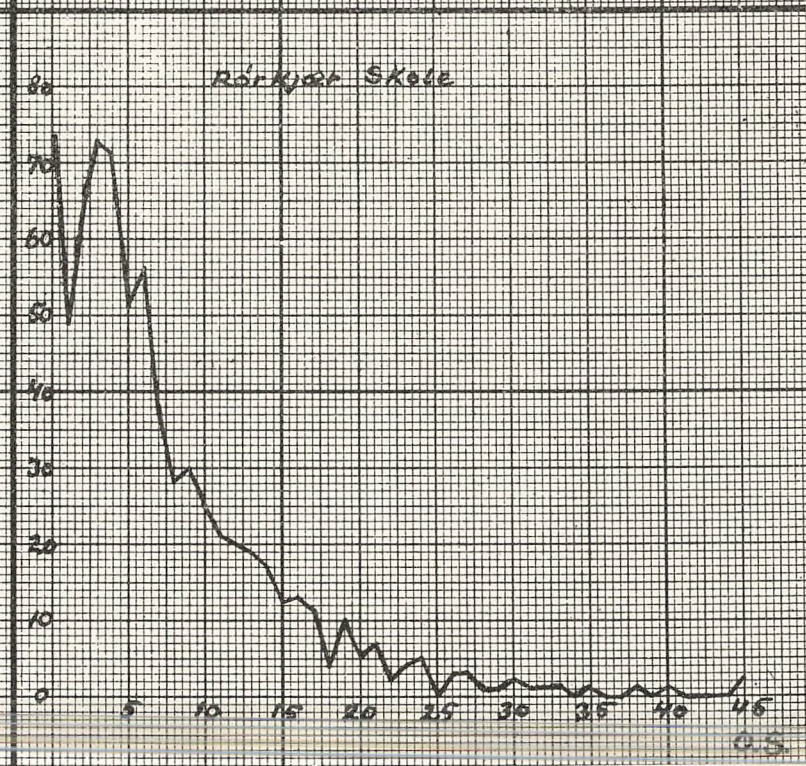
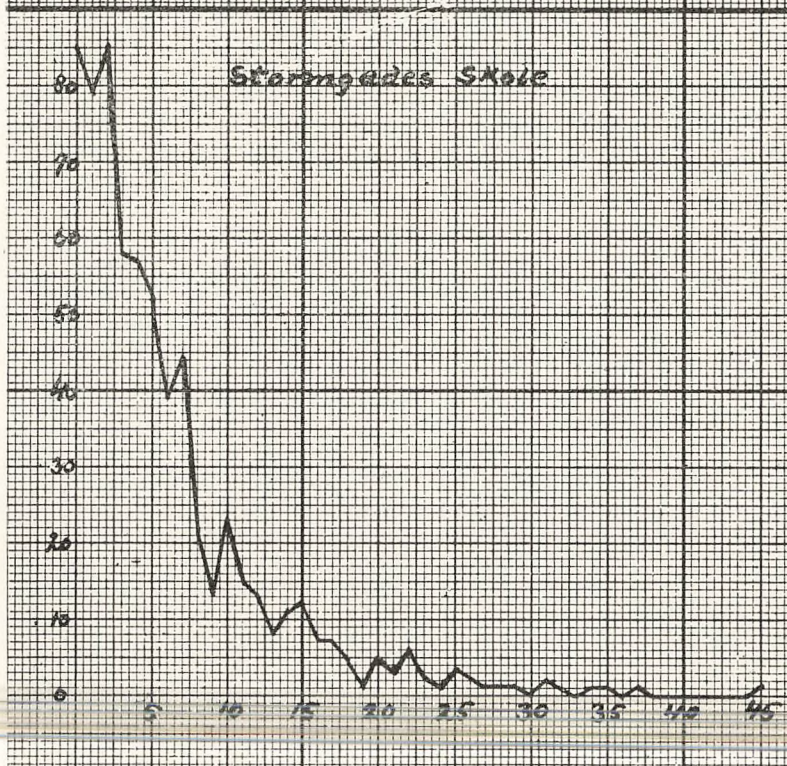
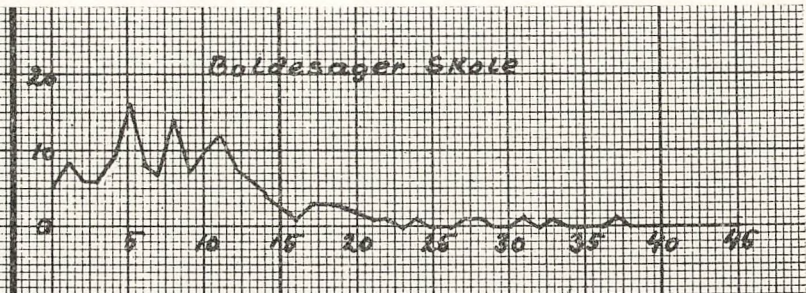
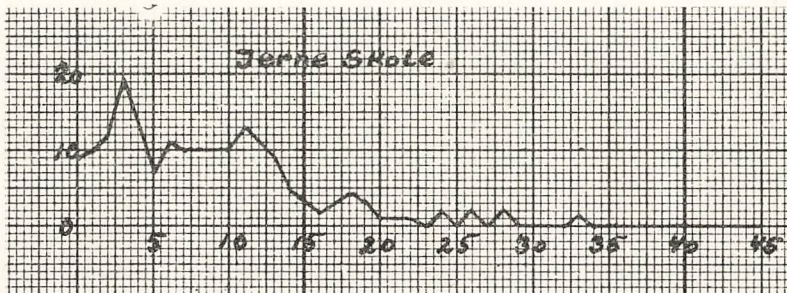

Vestre Skole.

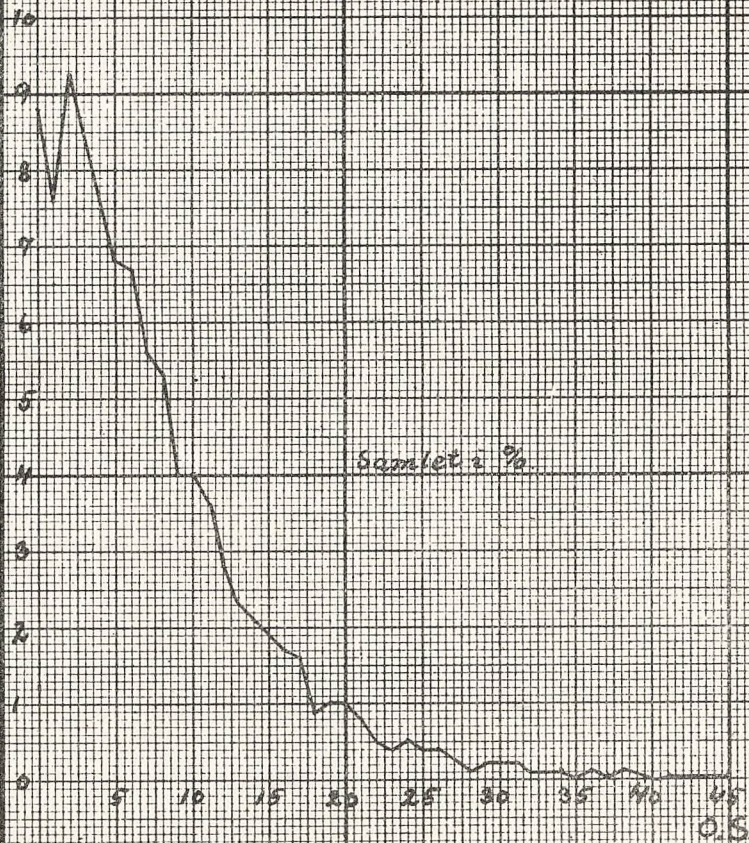
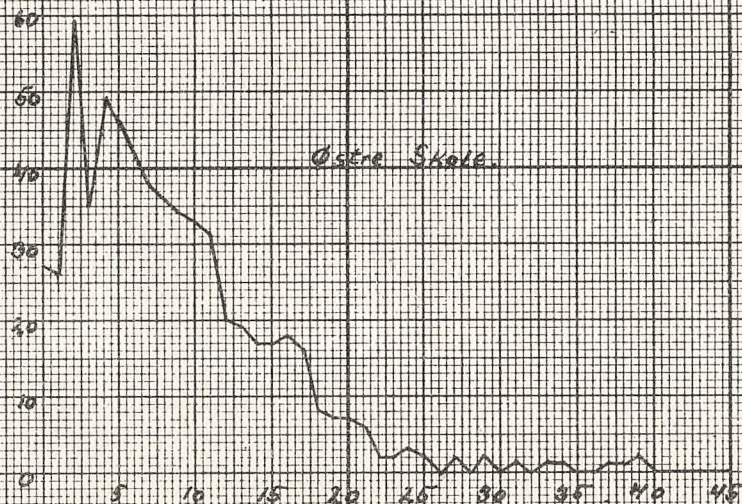

Danmarks gades Skole

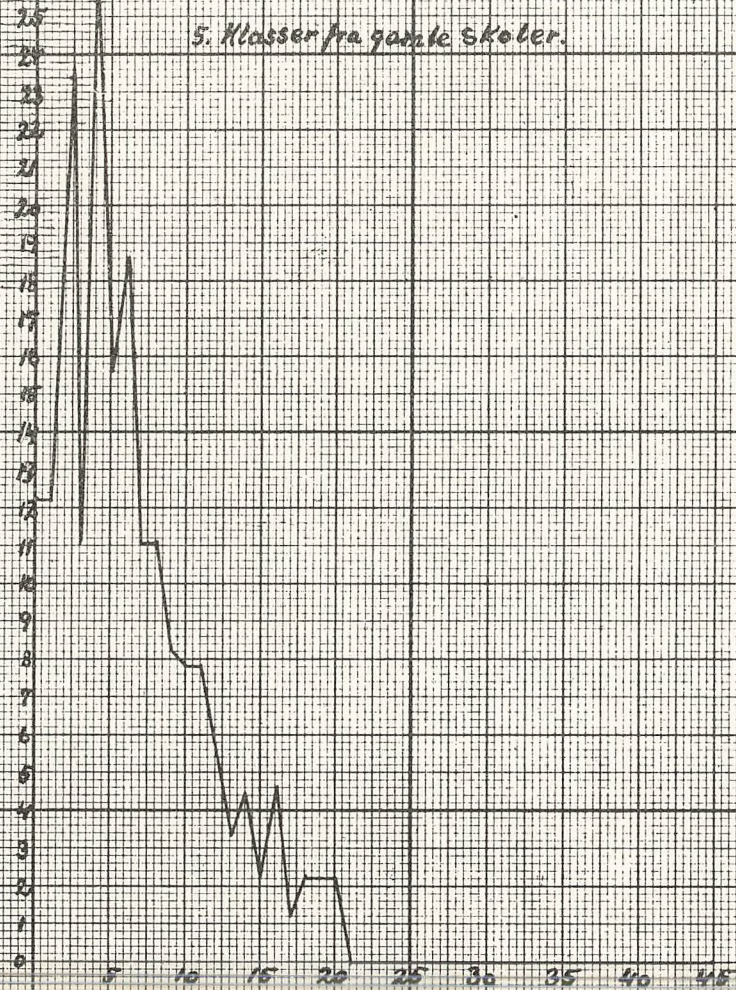

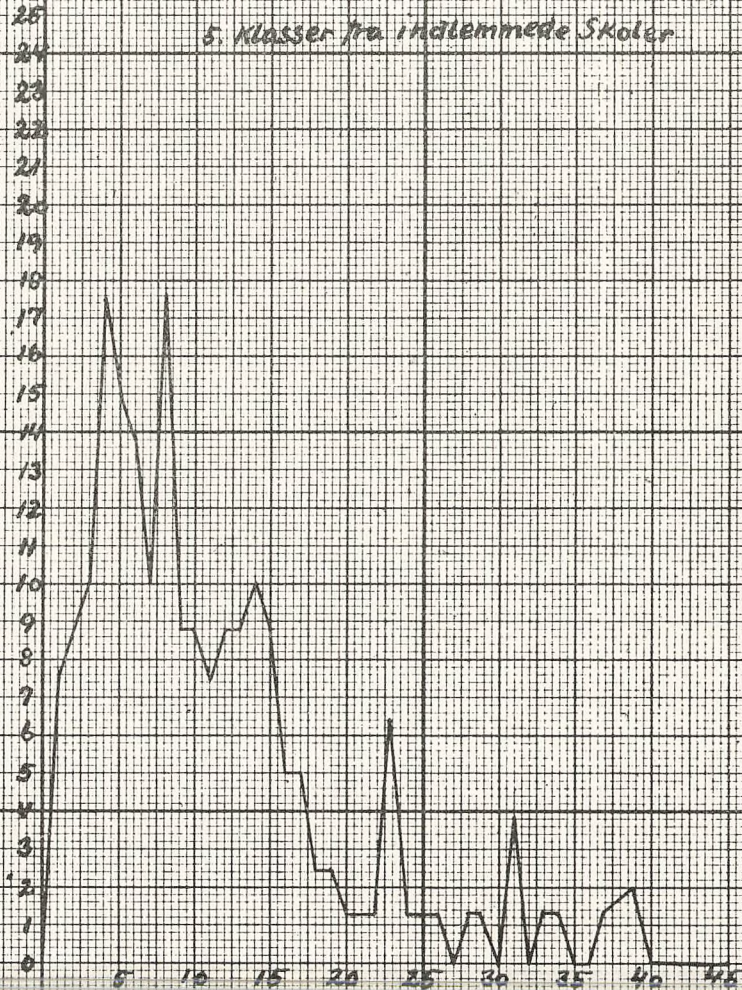
Grafisk fremstilling af
Høreprøver ved alle skole-
år i skoleåret 46-47.

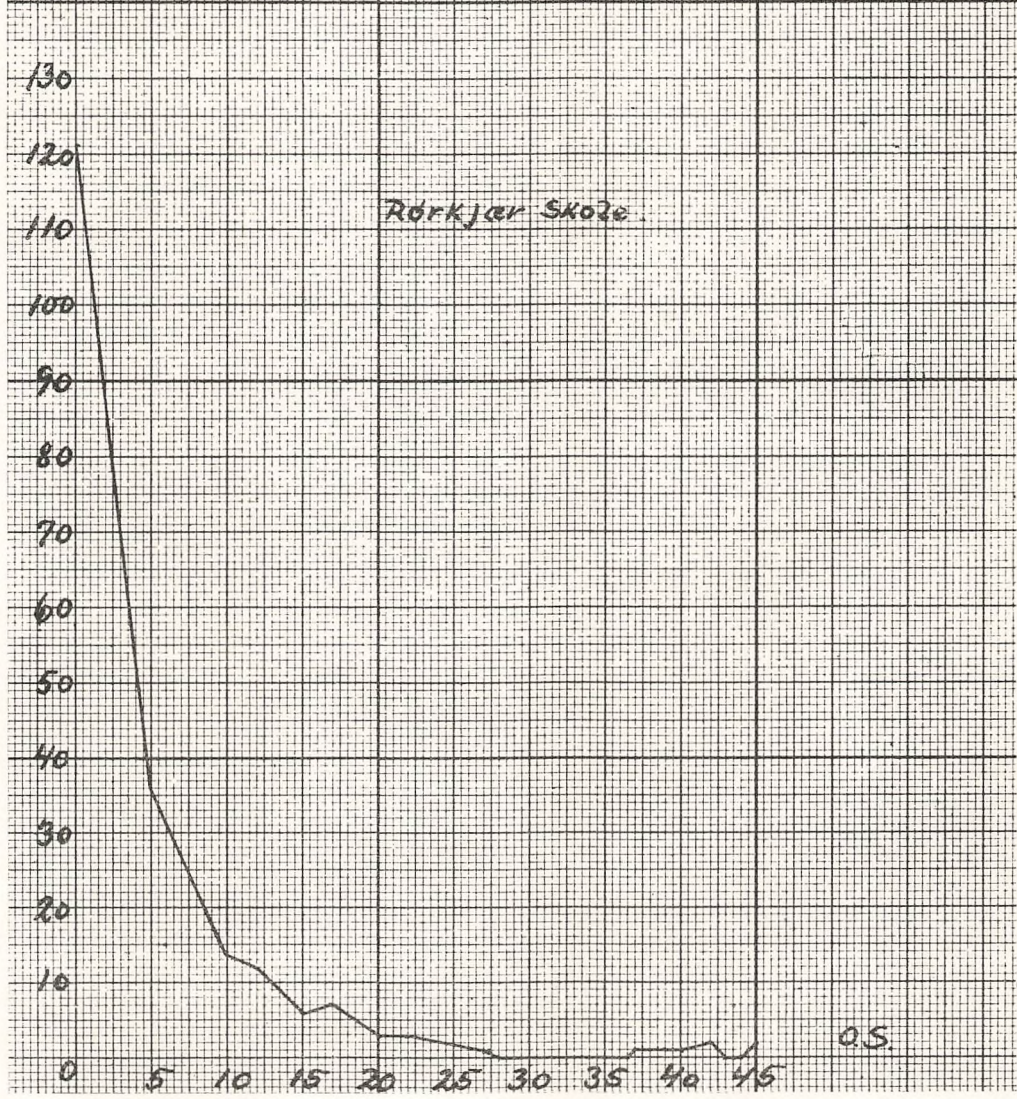
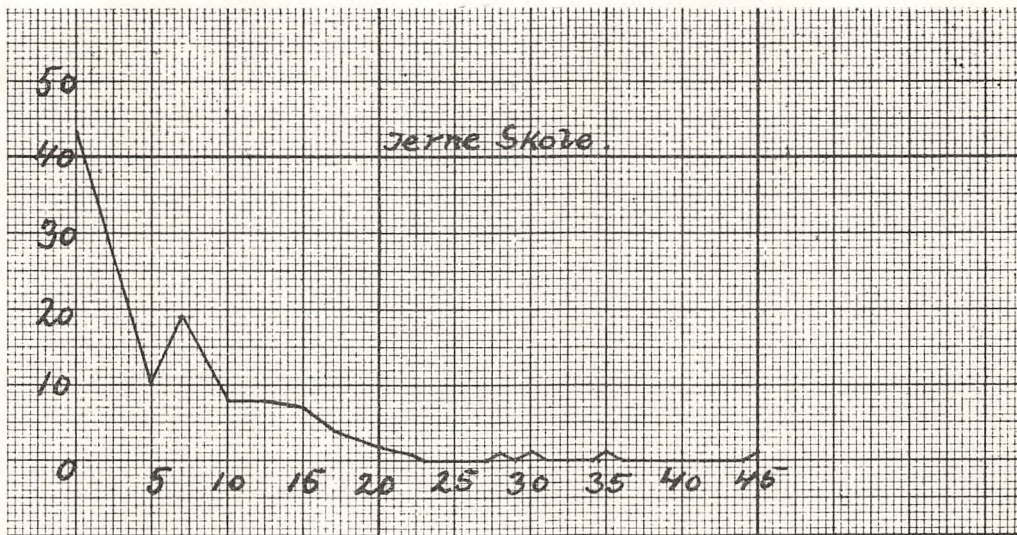
5. klasser fra gamle skoler.

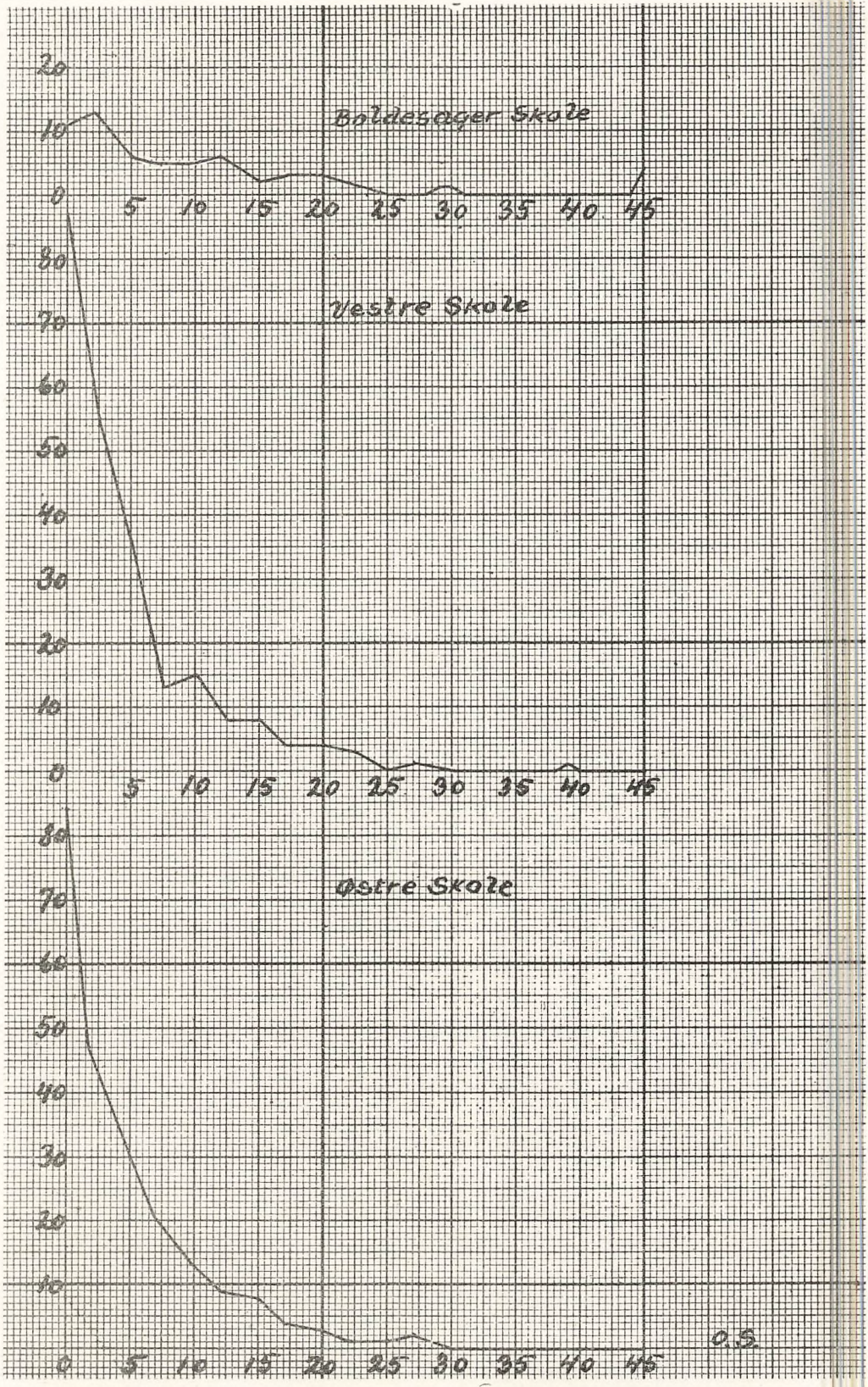

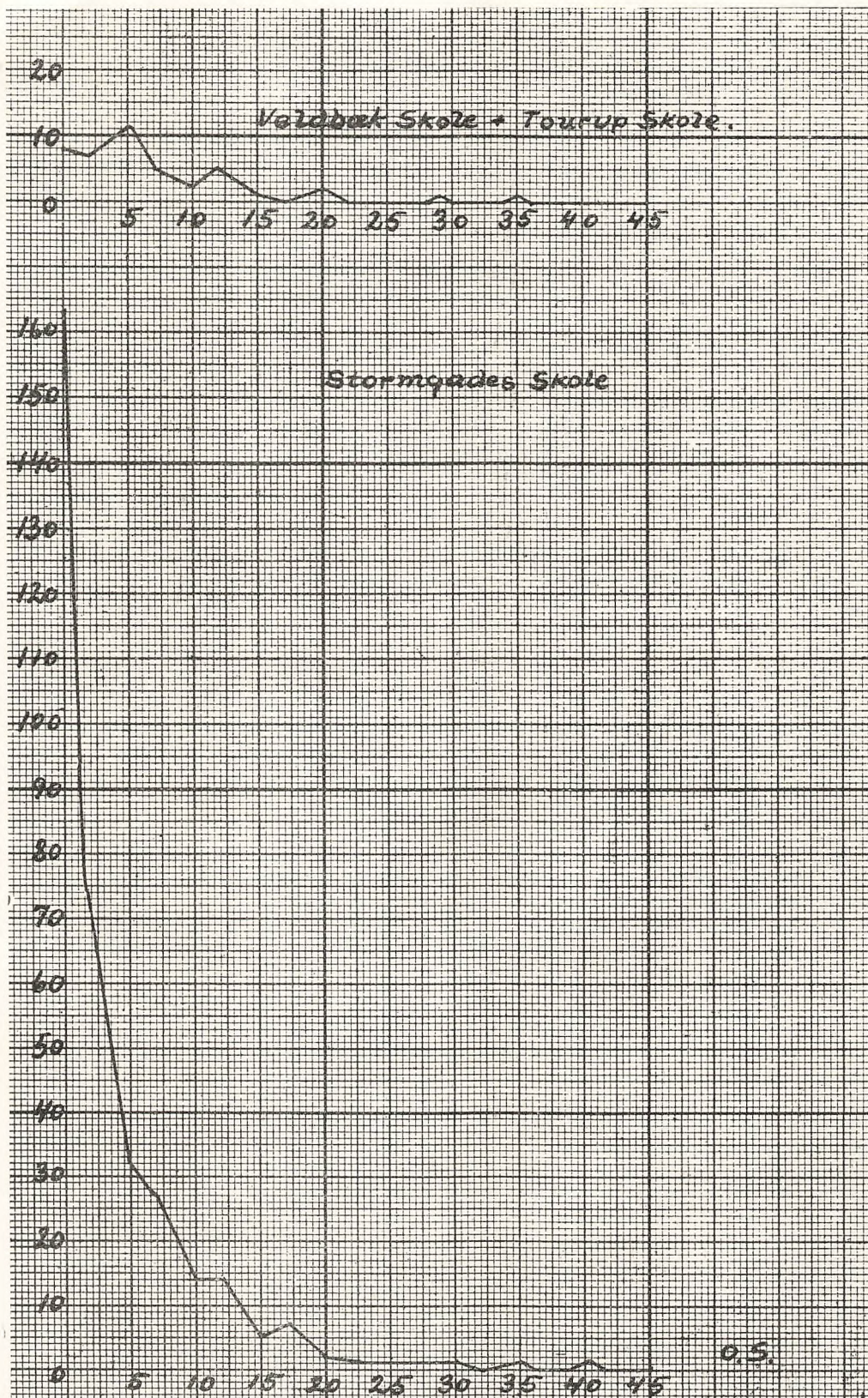
5. klasser fra indlemmede skoler.

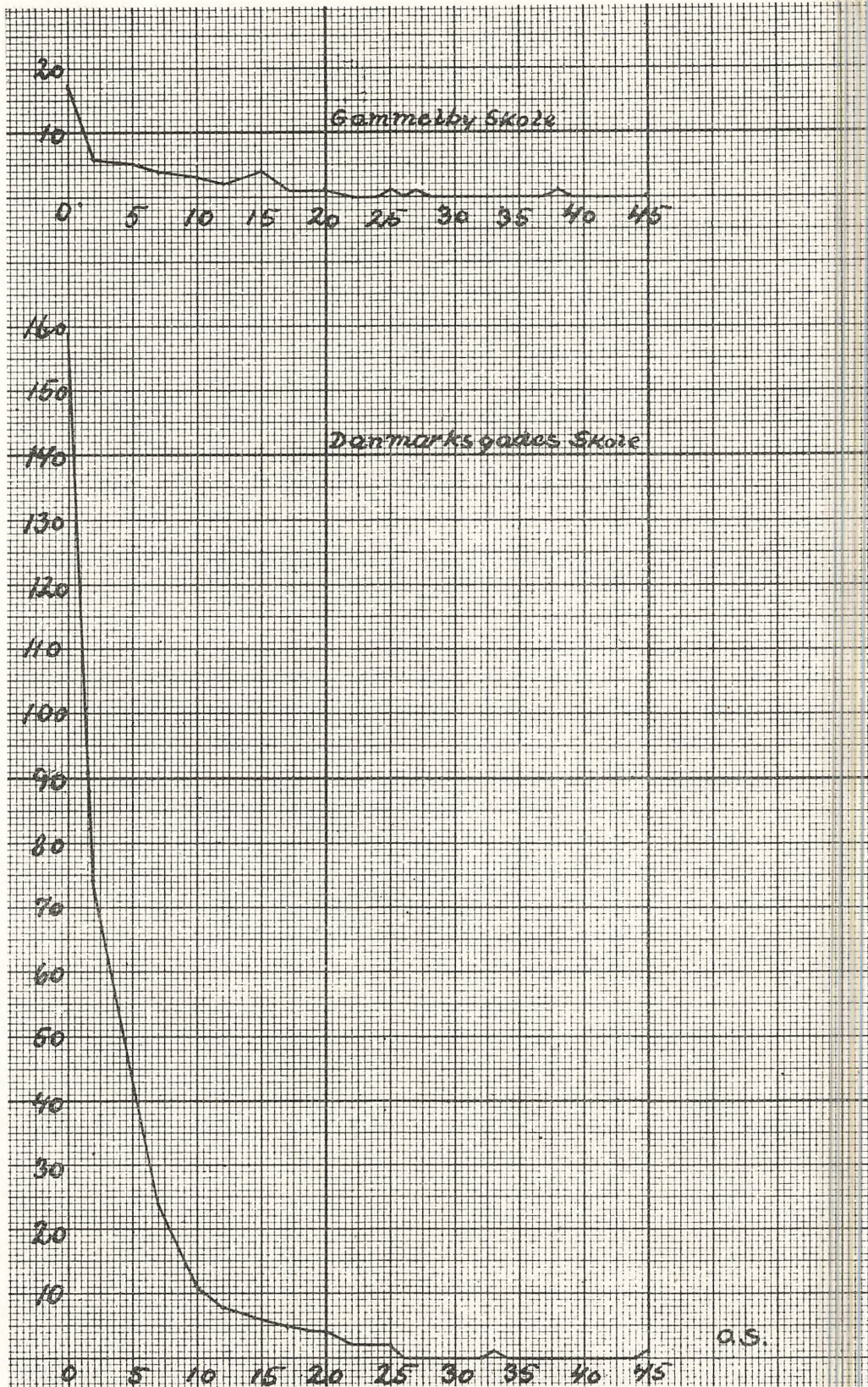

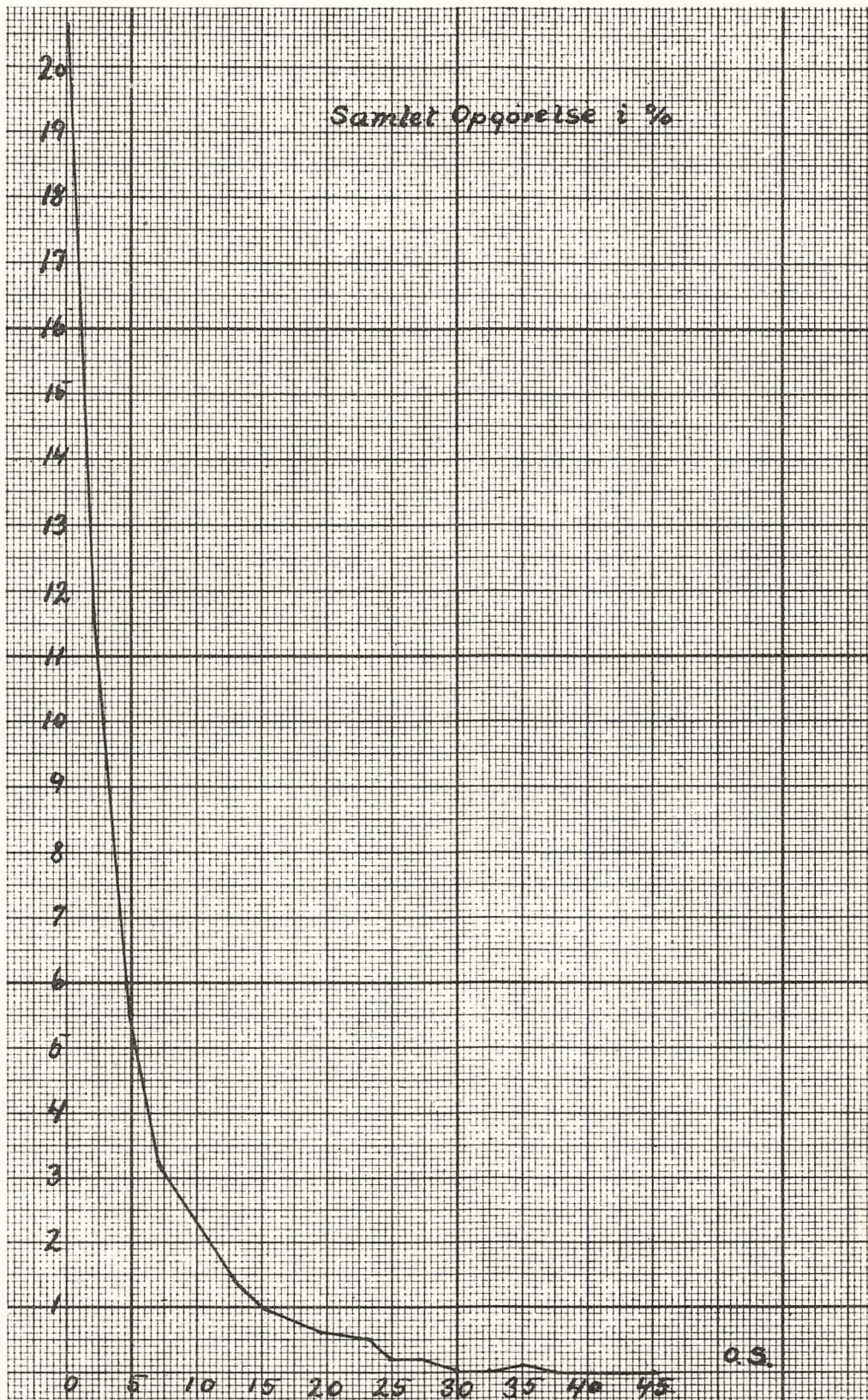

Samlet Oppgørelse i %

kurven til ca. 20 decibel (endnu en hørenedsættelse uden pædagogisk interesse) for derefter at falde til 0 % paa samtlige store hørenedsættelser. Kurven for de indlemmede skoler viser et helt andet forløb. Den fuldstændig normale hørelse, 0 decibel, er slet ikke opnaaet af nogen. Antallet under 10 decibel er langt mindre. Fra 10—20 decibel findes et stort antal, og først ved den ret alvorlige hørenedsættelse paa 40 decibel naar kurven 0.

Dette viser med al ønskelig tydelighed, at undersøgelserne og behandlingerne i dette tilfælde efter Esbjerg kommunale skolevæsens fremgangsmaader har bevirket, at hørenedsættelser med pædagogisk interesse muligvis helt kan undgaaes i de ældre klasser.

1946—47:

Høreprøverne for skoleaaret 1946—47 blev paabegyndt d. 14/9 46 og afsluttet d. 15/2 47. Undersøgelserne fandt sted hver lørdag fra kl. 13 til 18 paa Anneksskolen i Skolegade 54.

Undersøgelserne omfattede elever fra skolevæsenets 10 skoler, hvor alle elever fra 2., Ix, 1. M. og Afgangsklasserne blev undersøgt, samtidig blev der ført kontrol med de elever, som tidligere havde haft en betydelig hørenedsættelse.

Hosstaaende grafiske fremstillinger viser en oversigt over undersøgelserne, dog er Tourup og Veldbæk skoler slaaet sammen i een optælling. Kurverne er opstaaet ved afsættelse af elevtal paa 0, 2, 5, 7, 10, 12 o. s. v. decibeltab.

Hørenedsættelsen er afsat som abscisse, idet 1 decibel (lydstyrkeenhed) = 10 mm. Som ordinat er afsat 1 øre = 1 mm. Ved den samlede opgørelse i % gælder den samme enhed for hørenedsættelsen og som ordinat 1 % = 10 mm. For samtlige kurver gælder de samme synspunkter, som er omtalt i foranstaaende beretning for skoleaaret 1945—46.

I alt er der blevet undersøgt 3846 ører, heraf var 372 ører kontrolundersøgelser. Af det samlede antal fandtes 110 med cerumen (ørevoxpropper), og der blev givet 591 politzerbehandlinger og 126 tubakateterbehandlinger. 38 blev henvist til klinik.

Alt i alt blev 38 elever henvist til deres huslæge, der saa igen henviste dem til specialist. Hos disse børn fandtes følgende lidelser:

Bihulelidelser	1
Forstørrede halsmandler (hypertrofiske tonsiller)	10
Indreørelidelser	1
Mellemørebetændelser (otit. med. sup.)	5
Mellemørekatarrh (otit. med. cath.)	15
Næsehulelidelser (fortykkede slimhinder, resp. forvokset næsebrusk)	3
Næsesvælgpolypper (adenoide vegetationer)	24
Øregangsekzem	1

IV. Børnebibliotekerne.

(Ved overbibliotekar frk. Ingrid Vig Jensen).

Esbjerg Børnebiblioteker, der siden 1. april 1937 er en selvstændig institution, er oprettet af Esbjerg kommune og Centralbiblioteket for Sydvestjylland, Esbjerg. Den er en sammenslutning af kommunesko-

lernes børnebogsamlinger og læsestuer, der fremtidig kaldes skolebiblioteker, og Centralbibliotekets Børnebiblioteksafdeling, der herefter benævnes Børnebiblioteket.

Bestyrelsen for Esbjerg Børnebiblioteker bestaar f. t. af følgende:

Valgt af Centralbiblioteket for Sydvestjylland, Esbjerg:

Landsretssagfører A. C. Krebs, formand, M. B.

Lærer F. Astrup.

Fru Agnes V. Nielsen, M. B.

Arbejdsmand Holger Kristiansen, M. B.

Lærerinde Karen M. Nielsen, M. B.

Selvskrevet medlem:

Skoledirektøren (Olaf Petersen).

Valgt af Esbjerg byraad efter indstilling af Esbjerg skolekommission:

Fru Ingrid Sæderup, M. B.

Forretningsudvalget bestaar af:

Landsretssagfører A. C. Krebs.

Skoledirektør Olaf Petersen.

Fru Ingrid Sæderup.

Esbjerg Børnebiblioteker, der udgør en administrativ enhed, omfatter:

1. Hovedbiblioteket (Børnebiblioteket) i Centralbibliotekets bygning.
2. Skolebibliotekerne (for tiden:

Anneksskolen,
 Boldesager skole,
 Danmarksgades skole,
 Gammelby skole,
 Jerne skole,
 Rørkjær skole,
 Stormgades skole,
 Veldbæk skole,
 Vestre skole,
 Østre skole).

Personalet pr. 1. april 1947:

Overbibliotekar: Ingrid Vig Jensen.

Børnebiblioteket:

Børnebibliotekar: Anine Rud.

Assisterende børnebibliotekar: Ellen Buttenschøn.

Medhjælper: Elly Jacobsen.

Boldesager skole:

Skolebibliotekar: A. Skov Thomassen.

Danmarksgades skole:

Skolebibliotekar: Just Willumsen.

Medhjælper: E. Thomasen.

Gammelby skole:

Skolebibliotekar: Jens Lambertsen.

Jerne skole:

Skolebibliotekar: J. C. Skov Thomassen.

Rørkjær skole:

Skolebibliotekar: William Petersen.

Medhjælper: Ulla Vorm.

Stormgades skole:

Skolebibliotekar: Laurits Nielsen.

Medhjælper: Kristiane Sørensen.

Veldbæk skole:

Skolebibliotekar: Axel Knudsen.

Vestre skole:

Skolebibliotekar: Vilhelm Christensen.

Østre skole:

Skolebibliotekar: Børge E. Hansen.

Ved de enkelte skoler danner skoleinspektøren, en af lærerraadet valgt lærer og skolebibliotekarerne et udvalg til varetagelse af skolebibliotekets interesser bl. a. ved afgivelse af forslag angaaende bogkøb.

De ved skolerne nedsatte udvalg bestaar — foruden af skolebibliotekarerne — af følgende:

Ved Boldesager skole:	Skoleinspektør Ingemann Jensen. Lærer C. Riis-Antonsen.
Ved Danmarksgades skole:	Skoleinspektør F. Klintø. Lærer F. Tornsborg.
Ved Gammelby skole:	Skoleinspektør N. M. Gerald. Lærer Friis L. Skov.
Ved Jerne skole:	Skoleinspektør P. Waaben. Lærer Kaj Jensen.
Ved Rørkjær skole:	Skoleinspektør John Jensen. Lærerinde Ulla Vorm.
Ved Stormgades skole:	Skoleinspektør S. Laursen. Lærerinde K. Sørensen.
Ved Veldbæk skole:	Førstelærer Axel Knudsen.
Ved Vestre skole:	Skoleinspektør N. Sæderup. Lærerinde E. S. Nielsen.
Ved Østre skole:	Skoleinspektør Margrethe Hald. Lærerinde M. Langvad.

Den nye skolebiblioteksordning, der traadte i kraft den 1. april 1947, gaar i hovedtrækkene ud paa følgende:

Skolebibliotekaren ved hver skole er ansvarlig for baade læsestue og udlaan.

Alle klasser fra 4. og opefter har adgang til skolebibliotekets udlaan. Alle 3. klasser, hvor dette i forvejen er praktiseret, i den udstrækning det nødvendige bogmateriale kan fremskaffes, forsynes med classesæt, der administreres af klasselæreren.

Udlaanet sker uden for skoletiden *umiddelbart efter dennes ophør*.

Udlaansarbejde honoreres med 35 kr. aarligt pr. klasse fra 6. klasse og opefter, hvorved der forudsættes et minimum af 4 klasser for Veldbæks vedkommende, 8 klasser for Jerne, Boldesager og Gammelby, 10 for de øvrige skoler.

Der gives alle klasser begyndende med 5. klasse et kursus paa 6 timer i biblioteksorientering ved skolebibliotekaren, og alle 2. M. klasser og IIIxM. kl. aflægger som afslutning paa denne undervisning et besøg paa Centralbiblioteket.

Læsesalarbejdet honoreres med 3,75 kr. pr. time. En maaned regnes lig 4 uger.

Læsestuen holdes aaben paa ugens 5 første hverdage, for Danmarksgades, Storingades og Rørkjærs vedkommende i maanederne september-april incl., Vestre, Østre og Jerne oktober-marts incl.

Paa skolebibliotekarernes skemaer afsættes timer til bestridelse af klassernes biblioteksundervisning, ordning af læsesal og udlaan samt tilvejebringelse af det stof, de enkelte lærere maatte ønske fremlagt til deres benyttelse af læsestuen i børnenes undervisning. Der afsættes 4 ugentlige timer til dette brug for skoler med 11 klasser og derover til undervisning, 10 klasser og derunder 2 ugentlige timer.

Paa de skolebiblioteker, der har egentlig læsestuearbejde og undervisning, ansættes en medhjælper for skolebibliotekaren med 4 ugentlige timer. Denne aflønnes med 480 kr. aarligt.

1945—46.

Den lysning i arbejdet, som befrielsen i maj medførte for Esbjerg skolevæsen, har bevirket, at ogsaa *Esbjerg børnebiblioteker* har begyndt at føre en mere normal tilværelse, hvad ogsaa fremgangen i udlaan og læsesalsbesøg bærer vidne om. Med undtagelse af Rørkjær og Jerne er de hidtidige lokaler overalt taget i brug og bogbestanden anbragt paa de respektive skoler. Ved indlemmelsen af Jerne kommune forøgedes antallet af skoler med 4: Jerne, Boldesager, Gammelby og Veldbæk. Udlaansafdelinger for børn fandtes i forvejen ved alle skoler. Denne bogbestand er nu indgaaet i Esbjerg børnebibliotekets samlede bogbestand. Revision og indregistrering har fundet sted for Boldesagers og Gammelbys vedkommende, medens Jernes og Veldbæks er forestaaende. Kun ved Jerne skole findes læsestue, der dog endnu ikke har kunnet tages i brug. Læsestuer er projekteret ved den forestaaende skoleudvidelse i Gammelby, Boldesager og Veldbæk.

Da man stod overfor ansættelse af skolebibliotekarer ved de indlemmede skoler og personaleskifte ved Rørkjær, enedes man i bestyrelse og udvalg om en ændring i den tidligere praksis ved ansættelse af skolebibliotekarer. Hidtil har der været to bibliotekarer ved hver skole: en udlaans- og en læsesalsbibliotekar. Da denne praksis i forvejen var fraveget for Danmarksgades skole, vedtog man fremtidigt at ansætte en skolebibliotekar og en medhjælper for denne ved de skoler, hvor baade læsestue og udlaan forefindes. Begge aflønnes fast, medens skolebibliotekaren, der skal paatage sig at undervise de forskellige klasser i biblioteksorientering og bøgernes brug, faar frigjort 6 ugentlige timer af det undervisningspligtige timetal hertil. Denne timerreduktion gradueres efter skolens størrelse og klassernes antal. Endvidere paapeges det ønskelige i at lade udlaanet foregaa uden for skoletiden. Forsøgsvis praktiseres denne Ordning ved Danmarksgades skole i 1946—47, og den endelige gennemførelse vil afhænge af udfaldet af dette prøveaar.

Børnebibliotekar fru Anine Rud tiltraadte efter endt Sverigesophold pr. 1. juni 1945 sin stilling. Under hendes fraværelse vikarierede skolebibliotekarerne Laurits Nielsen og S. N. Friborg samt fru Rigmor Nielsen.

For skoleudvalgene og skolebibliotekarerne har der været afholdt 2 bogvalgsmøder.

Esbjerg Børnebibliotekets bestyrelse indgik pr. 1. april 1945 overenskomst med Bibliotekarforeningen for Provinsens Folkebiblioteker angaaende nye lønsatser for det uddannede personale. Herved ligestilledes disse lønmæssigt med kommunens lærerpersonale. Bestyrelsen, Esbjerg

kommune og skolevæsen bringes herved en hjertelig tak for den viste velvilje.

1946—47:

I det forløbne aar blev *biblioteksklokalerne* ved Rørkjær og Jerne skole frigivet til anvendelse for deres oprindelige formaal, og biblioteksarbejdet skulde herved paa alle skolerne kunne gaa en normal fremtid i møde. Gennemkatalogiseringen af de indlemmede skolars biblioteker er næsten tilendebragt — kun Veldbæk er tilbage.

Den nye praksis for ansættelse af skolebibliotekernes personale og ændringen i arbejdsformen som følge heraf er i aarets løb blevet prøvet ved Danmarksgades skole. Efter forskellige møder og drøftelser er resultatet blevet en vedtagelse principielt af den forelagte ordning med følgende udformning:

1. En skolebibliotekar ved hver skole er ansvarlig for baade læsestue og udlaan.
2. Alle klasser fra 4. og opefter har adgang til skolebibliotekets udlaan. Alle 3. klasser, hvor dette i forvejen ikke praktiseres, forsynes med classesæt i den udstrækning, som midler og det fornødne bogmateriale kan fremskaffes. Disse classesæt administreres af klasselæreren.
3. Udlaanet sker uden for skoletiden *umiddelbart efter dennes ophør*.
4. Udlaansarbejde honoreres med kr. 35,00 aarligt pr. klasse fra 4. klasse og opefter, hvorved der forudsættes et minimum af 5 klasser for Veldbæks vedkommende og 10 for de øvrige skoler.
5. Der gives alle klasser begyndende med 5. klasse et kursus paa 6 timer i biblioteksorientering ved skolebibliotekaren. Alle 2. M. klasser og IIIxM. klasser aflægger et afsluttende besøg paa Centralbiblioteket.
6. Læsesalsarbejde honoreres med kr. 3,75 pr. time. 1 maaned regnes lig 4 uger.
7. Læsestuen holdes aaben paa ugens 5 første hverdage, for Danmarksgades, Rørkjærs og Stormgades vedkommende i maanederne september—april, Østre, Vestre og Jerne maanederne oktober—marts incl.
8. Der afsættes paa skolebibliotekarernes skemaer timer til bestridelse af klassernes biblioteksundervisning, ordning af læsestue og udlaan samt tilvejebringelse af det stof, de enkelte lærere maatte ønske fremlagt til deres benyttelse af læsestuen ved børnenes undervisning. Der afsættes 4 ugentlige timer til dette brug for skoler med 11 klasser og derover til undervisning, 10 klasser og derunder 2 ugentlige timer.
9. Der ansættes ved de skolebiblioteker, der har egentlige læsestuearbejde og undervisning en medhjælper med 4 ugentlige timer. Denne aflønnes med kr. 480 aarligt.

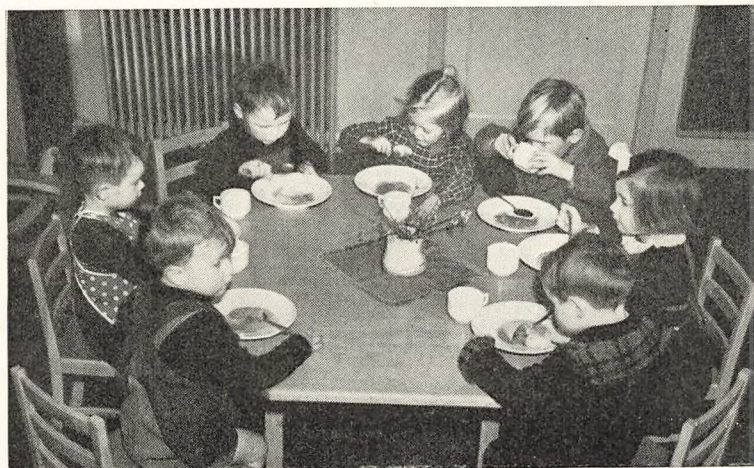
Et til marts maaned planlagt *kursus for skolebibliotekarerne* i tilrettelægning af biblioteksundervisning i folkeskolen maatte af forskellige grunde udsættes til 8. og 9. maj, hvor *skoleinspektør N. P. Andersen, Frederiksberg*, i to eftermiddage med alle skolebibliotekarer og medhjælpere som elever mesterligt demonstrerede arbejdet, som det tilrettelægges paa Frederiksberg.

Fra feriekolonien paa Bramminge Hovedgaard.

Mælk og »klemmer«. — Der postes vand. — »Plukke, plukke blomster smaa«. — »Far, mor og børn«. —
En dukkert i sneum aa.

*Fra dagliglivet i
den kommunale
børnehave (1946).*

Paa grund af forfremmelse og forflyttelse har adskillige stillinger maattet nybesættes. Der er grund til at takke de afgaaede skolebibliotekarer for den interesse, de stedse har lagt i arbejdet.

Begge børnebibliotekarer havde i fire sommermaaneder sygeorlov paa grund af barnefødsel. Af denne grund maatte Børnebiblioteket undtagelsesvis lukkes i skolens sommerferie. Fru Rigmor Nielsen vikariere- de i to maaneder.

Oversigt over virksomheden i udlansafdelingerne 1945—46.

	Antal bind 31/3-45	Antal bind 31/3-46	Antal laanere 1944-45	Antal laanere 1945-46	Antal udlaan 1944-45	Antal udlaan 1945-46	Antal børn 1/4-46
Anneksskolen	93	93	0	0	0	0	0
Boldesager skole	697	678	118	129	3.069	2.515	274
Danmarksgades skole ...	2.122	2.156	382	496	4.611	7.985	830
Gammelby skole	375	204	54	57	2.040	1.700	154
Jerne skole	508	535	132	96	2.519	1.673	377
Rørkjær skole	1.682	1.883	549	568	6.008	6.338	904
Stormgades skole	1.515	1.534	630	620	4.590	5.892	1.025
Veldbæk skole	366	366	31	31	248	298	38
Vestre skole	1.270	1.351	309	299	4.673	3.555	965
Østre skole	1.406	1.560	0	443	0	5.699	887
Hovedbiblioteket	5.007	5.539	1.709	1.730	31.344	38.667	
I alt	15.041	15.899	3.914	4.469	59.102	74.322	5.454

Oversigt over virksomheden i læsesalsafdelingerne 1945—46.

	Antal bind 31/3-45	Antal bind 31/3-46	Antal aab- ningsdage 1945-46	Antal besøg 1944-45	Antal besøg 1945-46
Danmarksgades skole ...	914	953	152	2.627	2.289
Rørkjær skole	831	927	0	0	0
Stormgades skole	841	922	102	0	1.748
Vestre skole	99	104	0	0	0
Østre skole	0	0	101	0	3.045
Hovedbiblioteket	1.383	1369	195	6.687	7.891
I alt	4.068	4.275	550	9.314	14.973

Oversigt over virksomheden i udlansafdelingerne 1946—47.

	Antal bind 31/3-46	Antal bind 31/3-47	Antal laanere 31/3-46	Antal laanere 31/3-47	Antal udlaan 31/3-46	Antal udlaan 31/3-47
Anneksskolen	93	93	0	0	0	0
Boldesager skole	678	492	129	88	2.515	1.426
Danmarksgades skole ...	2.156	2.224	496	411	7.985	3.327
Gammelby skole	204	244	57	69	1.700	2.007
Jerne skole	535	438	96	113	1.673	1.196
Rørkjær skole	1.893	1.961	568	527	6.338	3.791
Stormgades skole	1.534	1.590	620	705	5.892	6.595
Veldbæk skole	366	377	31	40	298	168
Vestre skole	1.351	1.427	299	320	3.555	5.040
Østre skole	1.560	1.617	443	475	5.699	5.332
Hovedbiblioteket	5.539	5.978	1.730	1.533	38.667	42.504
I alt	15.899	16.441	4.469	4.281	74.322	71.386

Øversigt over virksomheden i læsesalsafdelingerne 1946—47.

	Antal bind 31/3-46	Antal bind 31/3-47	Antal aab- ningsdage	Antal besøg 31/3-46	Antal besøg 31/3-47
Danmarksgades skole ...	953	959	141	2.389	1.983
Rørkjær skole	927	950	128	0	3.332
Stormgades skole	922	940	141	1.748	2.925
Vestre skole	104	107	66	0	1.529
Østre skole	0	106	79	3.045	1.691
Hovedbiblioteket	1.369	1.415	158	7.891	7.043
I alt	4.275	4.477	713	14.973	18.503

Virksomheden i hovedbiblioteket.

(Ved Anine Rud).

1945—46:

Udlaansafdelingen har været aaben 147 dage (aaret forud 138), og der er udlaant 38667 bd. (aaret forud 31.344) til 1.730 laanere.

Læsesalen, hvortil 590 indmeldte børn har haft adgang, har haft 7.891 besøg (aaret forud 6.687). Der har været 195 aabningsdage (aaret forud 192).

Som man kunde forvente det, har der været en stærk stigning i udlaans- og læsesalsbenyttelsen efter den nedgang, sidste aars urolige forhold foraarsagede.

Til de ugentlige eventyrtimer og oplæsningsaftener har der været 769 børn (aaret forud ingen oplæsning).

For elever i 3. M. klasse er der givet i alt 16 timers undervisning i bibliotekskundskab.

I aarets løb er der til skolerne og hovedbiblioteket indgaaet 2.213 bd. (aaret forud 1.037) og kasseret 1.148 bd. (aaret forud 378).

1946—47:

Udlaansafdelingen har været aaben 95 dage, og der er udlaant 42.504 bd. (aaret forud: 38.667 bd.) til 1.533 laanere.

Læsesalen, hvortil 315 indmeldte børn har haft adgang (aaret forud 590), har haft 7.043 besøg (aaret forud 7.891). Der har været 158 aabningsdage.

Til de ugentlige eventyrtimer og oplæsningsaftener har der været 840 børn (aaret forud 769).

For elever i 3. M. klasse og for typograflæringer er der givet i alt 16 timers undervisning i bibliotekskundskab.

I aarets løb er der i skolerne og hovedbiblioteket indgaaet 1.283 bd. og kasseret 531 bd.

V. Sociale- og andre foranstaltninger.

Børnebespisningen.

1945—46:

(Ved kassereren, kommunelærer J. Wolff).

Bestyrelsen for »Foreningen til Skolebespisning i Esbjerg« bestod af: Socialudvalgsformand L. M. Nielsen (formand), socialinspektør N. Jespersen, overlærer S. Laursen, overlærer John Jensen, fru Agersnap (forældrerådsmedlem), redaktør Knud Rée (sekretær) og kommunelærer J. Wolff (kasserer).

Bespisningen har strakt sig over tiden fra 1/4 1945—31/3 1946, skoleferier og fridage fraregnet, saaledes at der i det nævnte tidsrum har været bespisning i 220 dage. Bespisningen er foregaaet paa Stormgades Skole og har omfattet morgen- og middagsmad. Der var ingen bespisning i dagene fra 5/5 til 19/5 1945, da skolen var beslaglagt af politi og frihedskæmpere og blev anvendt som politistation og interneringsanstalt.

Børnene har om morgenen faaet rug- og sigtebrød med smør, æblemarmelade og »Ramona« paa og varm sødmælk til.

Om middagen er der serveret een varm ret, der skiftevis har bestaaet af kærnemælksvælling (m. rugbrød), øllebrød (m. sødmælk), byggrød (m. kanel og sukker og hvidtøl til), bygvælling (m. kanel og sukker), hvidkaalsuppe med kødterninger (m. rugbrød), labskovs (m. rugbrød), stuede kartofler med kødboller eller bajerske pølser og gule ærter med kødterninger (m. rugbrød).

Til fastelavn fik børnene foruden den varme ret hver to fastelavnsboller.

I alt er der i bespisningsperioden uddelt:

10.735	portioner	morgenmad	og
60.242	»	middagsmad.	

I morgenbespisningen deltog gennemsnitlig 49 børn pr. dag og i middagsbespisningen 274 børn pr. dag; den gennemsnitlige udgift pr. maaltid beløb sig til 48 øre.

De samlede udgifter ved bespisningen androg 40.704,89 kr., heri er medregnet udgifterne ved indkøb af mælk til trængende børn ved de kommunale skoler; der blev hertil indkøbt 13.324 l mælk til en samlet pris af 6.717,20 kr.

Af det samlede udgiftsbeløb blev de 9.911,53 kr. anvendt til arbejds-lønninger og de 1.011,00 kr. til tilsyn og honorar, medens resten anvendtes til indkøb af varer (29.563,32 kr.) og diverse udgifter (219,04 kr.).

De største udgiftsposter var følgende:

Mælk og smør:	13662,27 kr.	Ærter:	672,00 kr.
Kød, fars og pølser:	7396,16 »	Gryn:	378,60 »
Kartofler og grønt-		Hvidtøl:	488,00 »
sager:	3318,35 »	Sukker:	638,07 »
Brød:	1283,32 »		

Forbruget af de vigtigste ved bespisningen anvendte varer var følgende:

Sødmælk:	26953 kg	Hvidtøl:	2298 l
Smør:	174 »	Brød:	2868 kg
Kærnemælk:	4740 »	Ærter:	448 »
Kartofler:	11200 »	Gryn:	740 »
Hvidkaal:	827 »	Sukker:	1485 »
Gulerødder:	273 »	Bajerske pølser:	117 »
Løg:	54 »	Fars:	1046 »
Porrer:	72 bundter	Oksekød:	1955 »

Børnene har til bespisningen kun skullet aflevere rationeringsmærker til brød og smør, medens foreningen har faaet tildelt Indkøbstilla-delser til sukker og gryn gennem varedirektoratet.

Stigningen i gennemsnitsprisen pr. maaltid fra ca. 44 øre (i 1944—45) til 48 øre skyldes især nedgangen i børneantallet med den deraf følgen-

de mindre effektive udnyttelse af det ansatte personale, samt den betydelige stigning i personalets timeløn (fra 141 øre til 165 øre). Mindre prisstigninger for kartofler og grøntsager har ogsaa gjort sig gældende.

Tilsynet ved bespisningen blev foretaget af lærere fra forskellige af byens skoler.

1946—47. (Ved kassereren, kommunelærer Ahlmann Nielsen)

Bestyrelsen for »Foreningen til Skolebespisning i Esbjerg« bestod af: socialudvalgsformand L. M. Nielsen (formand), redaktør Knud Rée (sekretær), kommunelærer J. Wolff (kasserer), pastor S. Birke, skoleinspektør S. Laursen og skoleinspektør John Jensen. — Fra 15/11 1946 fungerede som kasserer kommunelærer Ahlmann Nielsen.

Bespisningen har strakt sig over tiden fra 1/4 1946—31/3 1947, skoleferier og fridage fraregnet, saaledes at der i det nævnte tidsrum, har været bespisning i 233 dage. Bespisningen er foregaaet paa Stormgades skole og fra 18/2 1947 ogsaa paa Rørkjær skole. Begge steder har den omfattet morgen- og middagsmad. Desuden har foreningen stillet mælk til raadighed for daarligt ernærte børn paa de øvrige skoler.

Som morgenmad er serveret rug- og sigtebrød med smør, marmelade og »Ramona« paa og varm sødmælk til.

Som middagsmad er serveret een varm ret, der skiftevis har bestaaet af byggrød (m. kanel og sukker og hvidtøl til), gule ærter med kødterninger (m. rugbrød), labskovs (m. rugbrød), kærnemælksvælling (m. rugbrød), stuede kartofler med kødboller eller bajerske pølser, hvidkaalssuppe med kødterninger (m. rugbrød), bygvælling (m. kanel og sukker) og øllebrød med sødmælk. — Til fastelavn fik børnene foruden den varme ret hver to fastelavnsboller.

Børnene har til bespisningen afleveret rationeringsmærker til rugbrød og smør (sidstnævnte kun til morgenmad). Foreningen har efter ansøgning til Direktoratet for Vareforsyning faaet tildelt indkøbstilladelser til sukker, smør og gryn.

Tilsynet ved bespisningen blev foretaget af lærere paa de paagældende skoler.

Specifikation over bespisningen paa de to skoler.

I. Stormgades skole.

Antal bespisningsdage	233
» børn pr. dag til morgenmad.....	21
» » » » » middagsmad	283.

Ialt er der i bespisningsperioden uddelt:

4893 portioner morgenmad og
65939 » middagsmad.

Forbruget af de vigtigste ved bespisningen anvendte varer var følgende:

Sødmælk	14428 l	Oksekød	1815 kg
Smør	163 kg	Fars	577 »
Kærnemælk	4850 »	Baj.pølser	435 »
Kartofler	10590 »	Sukker	1150 »
Hvidkaal	540 »	Gryn	1085 »
Gulerødder	304,5 »	Ærter	367 »
Løg	63 »	Brød	2785 »
Porrer	65,5 bdt.	Hvidtøl	2150 l

De samlede udgifter var 40.562,39 kr., hvoraf 12.193,99 kr. blev udbetalt som løn, medens resten blev brugt til indkøb af mad samt supplering af servicet og diverse udgifter.

Gennemsnitsprisen for 1 maaltid var 57 øre.

II. Rørkjær skole.

Antal bespisningsdage	34
» børn pr. dag til morgenmad	45
» » » » » middagsmad	347

I alt er der i bespisningsperioden uddelt:

1530 portioner morgenmad og
11798 » middagsmad.

Forbruget af de vigtigste ved bespisningen anvendte varer var følgende:

Sødmælk	2440 kg	Fars	120 kg
Smør	34,5 »	Baj. pølser	80 »
Kærnemælk	905 »	Sukker	250 »
Kartofler	2000 »	Gryn	420 »
Gulerødder	64 »	Ærter	40 »
Løg	18 »	Brød	693 »
Oksekød	355 »	Hvidtøl	400 l

De samlede udgifter var 7.981,73 kr., hvoraf 1.931,10 kr. blev udbetalt som løn og 1.096,95 kr. til genetablering af bespisning paa denne skole.

Gennemsnitsprisen for 1 maaltid (genetablering ikke medregnet) var 52 øre.

Foreningens samlede udgifter var:

Bespisningen paa Stormgades skole	kr. 40.562,39
» » Rørkjær skole	» 7.981,73
13.260 l mælk til daarligt ernærede børn	» 3.016,30

kr. 51.560,42

Af dette beløb forventes i statstilskud ca. 10.000 kr. af den million kroner, som er bevilget til bespisning af skolebørn.

Det kommunale eftermiddags-fritidshjem for skolesøgende børn.

1945—46:

(Ved kommunelærer Karl Bruun).

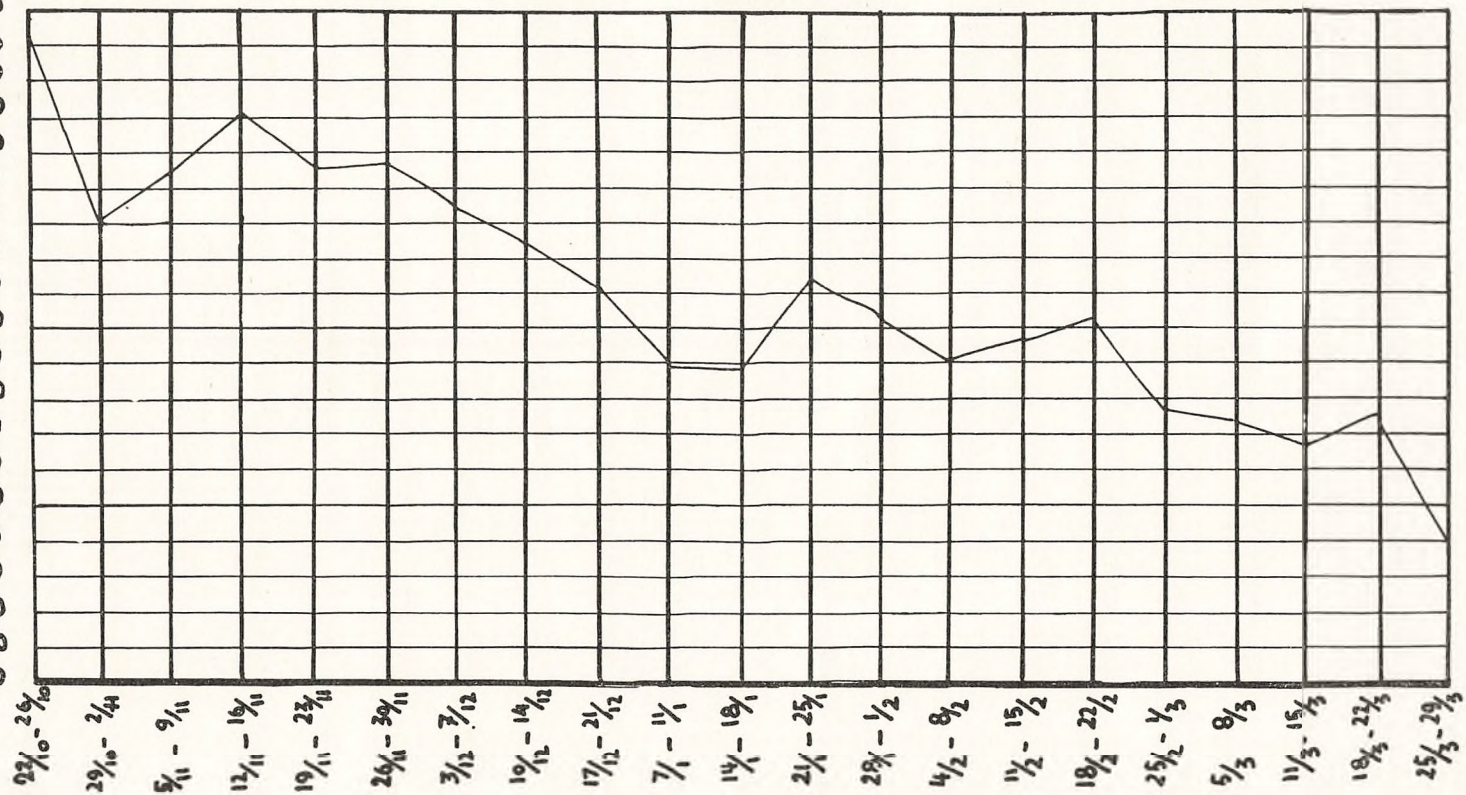
Fritidshjemmet aabnede d. 22. oktober med lokaler paa Forældreskolen, Østre skole, Jerne skole og Gammelby skole. I alt er der benyttet 8 lokaler, deraf et sløjdløkal paa Forældreskolen. Paa Forældreskolen er der i hele perioden benyttet i alt tre lokaler, paa Østre skole to (i de sidste fire uger dog kun eet), i Gammelby skole eet og i Jerne skole to i månederne november, december samt en del af januar og ellers eet.

Der har som sædvanlig været holdt aabent paa alle skoledage, undtagen lørdage, fra kl. 14 til 17, og børnene har været beskæftiget ved papirklip, smaasløjd, lersløjd, træsløjd, tegning og læsning, i Jerne desuden ved bogindbinding (i alt blev der i vinterens løb indbundet 325 bøger fordelt paa 75 børn; rekorden opnaaedes af en elev, der indbandt 32 bøger).

DET GENNEMSNITLIGE ANTAL DAGLIGE BESØG I ESBJERG KOMM. SKOLEVÆSENS
FRITIDSHJEM 1945-1946.

88

Antal
Børn
380
360
340
320
300
280
260
240
220
200
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0

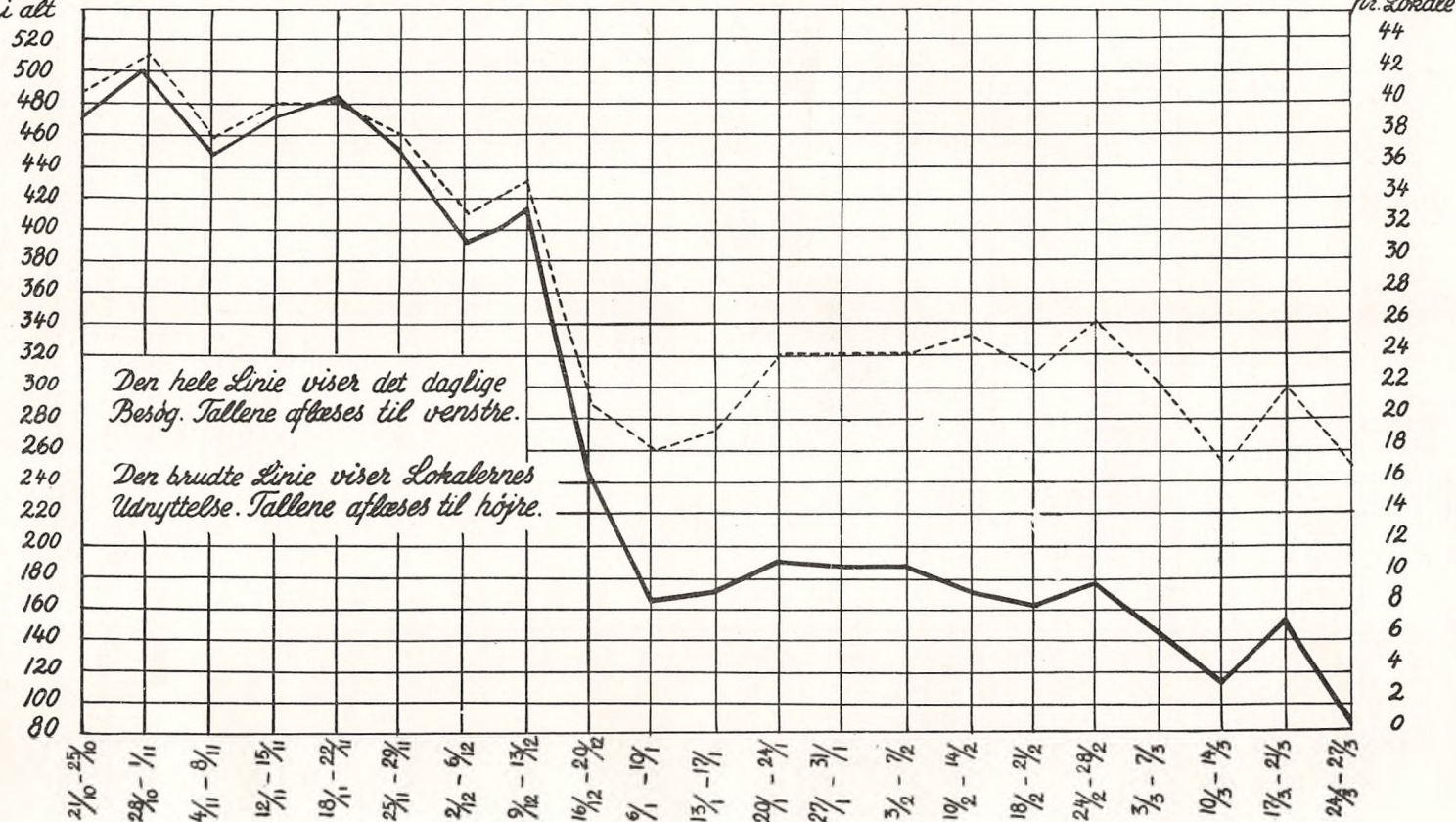

Dagligt
Antal
Børn
i alt

A Det gennemsnitlige Antal daglige Besøg og Lokalernes Udnyttelse i
Skolevæsenets Fritidshjem 1946 - 1947.

Dagligt
Antal
Børn
pr. Lokale

89

Fritidshjemmet, der lukkede d. 29. marts, har været godt besøgt i saa at sige hele perioden; til tider har besøget endda været helt overvældende; kun i en kort periode lige efter nyttaar og i slutningen af marts sløjede besøget af i en del af lokalerne.

Af følgende skema og vedlagte grafiske fremstilling vil det i øvrigt fremgaa, hvorledes det daglige besøg fordelte sig over de forskellige maaneder:

	Oktober	November	December	Januar	Februar	Marts
Samlet antal børn	2272	6640	3702	3976	3743	2603
Gennemsnitlig antal børn paa en dag i alle lokaler . . .	324	302	247	199	187	130
Største antal børn paa en dag i alle lokaler	427	362	282	260	222	172
Mindste antal børn paa en dag i alle lokaler	196	267	206	103	137	66
Største antal børn paa en dag i eet lokale	135	75	55	44	52	54
Mindste antal børn paa en dag i eet lokale	12	12	9	0	4	3

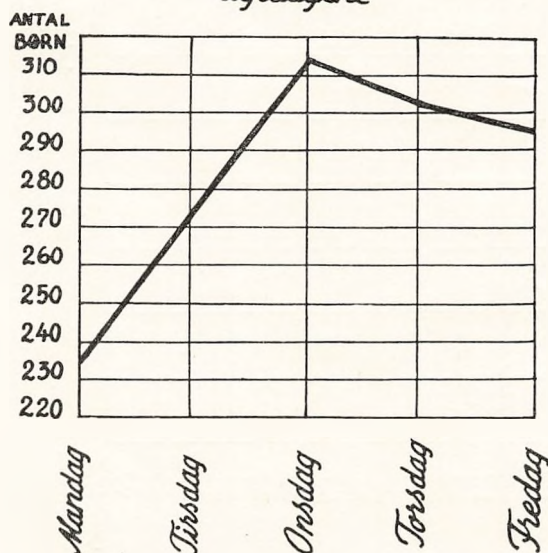
I lærerløn er udbetalt: 12.952,00 kr.

Til materiel er udbetalt: 2.071,92 kr.

1946—47:

Fritidshjemmet begyndte vintersæsonen umiddelbart efter oktoberferien. Følgende lokaler benyttedes: Gammelby skole: 1 lokale, Jerne skole: 2 lokaler, Rørkjær skole: 2 lokaler, Østre skole: 2 lokaler, Vestre skole: 2 lokaler og Stormgades skole: 3 lokaler (1 alm. lokale + 1 sløjdløkal, der holdtes aabent 4 dage ugentlig + 1 bogbinderilokale, der holdtes aabent 3 dage ugentlig).

B. Det gennemsnitlige daglige Antal Besøg i Fritidshjemmet fordelt paa Ugedagene

Børnene beskæftigedes paa sædvanlig maade ved papirklip, tegning, træsløjd (kun Stormgades skole), lersløjd, løvsavning og bogbinding (Jerne og Stormgades skoler). Det var meget vanskeligt at skaffe løvsavsklinger og krydsfinér samt træ til sløjdløkalet.

Besøget var overvældende indtil ugen før jul, da det gik stærkt ned. Efter nyttaar lukkedes der en del lokaler, saaledes at lokalebelægningen

stadig holdtes paa en rimelig højde. Paa vedføjede figur A kan svingningerne i det daglige antal besøg og udnyttelsen af lokalerne aflæses. Besøget var i gennemsnit for hele sæsonen mindst paa mandage (234 børn) og størst paa onsdage (313 børn). Se i øvrigt figur B.

Der var aabent paa alle skoledage, undtagen lørdage, fra kl. 15 til kl. 17.

VI. Esbjerg kommunale fortsættelsesskoler.

Aftenskolen, Aftenhøjskolen, Ungdomsskolen, Husassistentskolen, Fiskerskolen, De unges Haver.

(Ved forstander Magne Astrup og viceinspektør Arne Jørgensen (Ungdomsskolen)).

1945—46:

Aftenskolen (45. skoleaar).

Inden for aftenskolelovens rammer har i 1945—46 været afholdt 118 kursus (sidste aar 91) med et samlet timetal paa 3768 timer (sidste aar 3317 timer). Antallet af fagelever har været 1810 (sidste aar 1462). — Med udtrykket fagelever forstås »Tordenskjolds Soldater« medregnet, d. v. s. at elever, der i løbet af skoleaaret har deltaget paa to eller flere kursus, er medregnet tilsvarende antal gange. Det, om man saa maa sige, reelle elevantal har været 1400 (sidste aar 1100). Administrativt er det i øvrigt antallet af fagelever, der har størst interesse, bl. a. er det dette tal, der udgiftsmæssigt — og ogsaa tilskudsmæssigt — er det væsentlige. Maaske er det ogsaa dette tal, der bedst giver indtryk af det omfattende arbejde, der er i gang. — 55 lærere og studiekredsledere har i det forløbne aar virket under Aftenskolen.

Sprogholdene. Dansk: 2 hold, *engelsk*: 4 begynderhold, 4 fortsætterhold og 3 hold for viderekomne. *Fransk*: 2 begynderhold. *Spansk*: 1 begynderhold. I alt 16 sproghold (sidste aar 20). Undervisningen paa de forskellige hold har strakt sig over 20—48 timer. I alt har 268 fagelever modtaget undervisning i sprog i Aftenskolen i det forløbne skoleaar. — Esperanto, hvori der sidste aar gennemførtes fire hold, kunde ikke samle tilstrækkeligt med deltagere i denne omgang. Ogsaa i aar blev der oprettet hold i engelsk for personalet paa Spangshjerg Sanatorium. Et af begynderholdene i engelsk var tilsluttet Arbejdernes Oplysningsudvalg. Et andet hold var tilsluttet Dansk-Engelsk Forening og arbejdede under ledelse af indfødt lærer, idet man specielt koncentrerede sig om engelsk konversation. Angaaende russisk har der været mange forespørgsler, men det var ikke muligt at skaffe kvalificeret lærerkraft. — For at give større kontinuitet i arbejdet bl. a. med henblik paa opflytningen fra hold til hold paatænkes det at gaa over til saa vidt muligt at benytte samme lærebogssystem paa alle holdene. — Det har i den forløbne sæson været karakteristisk for sprogholdene, at der blandt eleverne var adskillige ægtepar, saaledes at mand og kone sad paa skolebænk sammen. Der har været arrangeret et par fællesaftener. Paa den første, »Nationernes Aften«, blev de forskellige sprog omtalt og karakteriseret, og der blev af lærere og nogle af de dygtigste elever givet prøver paa svensk, engelsk, latin, fransk, italiensk, spansk og esperanto. Den anden aften formede sig som en dialektaften med omtale af og prøver paa forskellige danske dialekter under medvirkning af forretningsfører Tobiasen, lærer Ochsner, lærer Niels Laursen, kapt. Anton Olsen og forstander Astrup. Der sluttedes med kaffebord og fornøjeligt samvær.

Undervisningen varetoges af følgende: Kommunelærerne Bo Graver Hansen (engelsk), Ejev. Thomasen (spansk), Gunnar Jacobsen (engelsk), frk. Marie Ravn (engelsk), H. L. Obling (engelsk), C. Dirks (engelsk), Orla Andersson (engelsk), H. J. Lomholt (dansk), Herluf Madsen (dansk), pastor Hertzum (fransk), fru Olwen Halager (engelsk) og statsaut. translator fru Malherbes Jensen (fransk).

Husgerningsholdene.

Der gennemførtes 27 kursus (sidste aar 21), deraf to kokkedrengeklasser. Antallet af fagelever har været 537. Ca. halvdelen af disse hold, herunder kokkedrengeklasserne, er tilsluttet Aftenskolen fra »Esbjerg Husmoderforening«. Undervisningen varetoges af husholdningslærerinde fru Gerda Heineth og husholdningslærerinde frk. Johanne Rasmussen. — Det skal anføres, at Aftenskolen paa grund af manglende køkkenplads ikke har kunnet tilfredsstille behovet, hvad husholdningskursus angaar, men har maattet sige nej til adskillige, der havde tilmeldt sig. — I den kommende sæson, hvor skolekøkkenerne i Rørkjær og Jerne skoler maa formodes at være til disposition, skulde denne kalamitet ikke kunne foreligge. — Hvad undervisningens tilrettelæggelse angaar, er der foretaget den reform, at de enkelte kursus i almindelighed strækker sig over 15 aftener à 3½ time i stedet for som hidtil kun over 10 aftener, hvilket har vist sig at være for lidt. — Den grunduddannelse, Aftenskolen tilbyder i husgerning og husførelse, omfatter derefter 3 kursus à 15 aftener med udstedelse af bevis for deltagelse til dem, der ønsker det. Har en elev gennemgaaet denne grunduddannelse, maa Aftenskolen betragte sin serviceydelse som udtømt i første omgang for i saa vid udstrækning som muligt at kunne danne nye begynderkursus. I henhold til denne anskuelse følges de enkelte elever gennem et kartotek. Princippet skal dog ikke forstaas saaledes, at en elev efter at have gennemgaaet de tre kursus er udelukket fra videre deltagelse i Aftenskolens undervisning i husgerning, idet der derefter kan være tale om repetitionskursus og specialkursus. Der ønskes blot understreget, at Aftenskolen maa finde det naturligt og rigtigt at føle større forpligtelse over for en nyindmeldt elev end over for en elev, der har gennemgaaet de tre grundlæggende kursus.

Af specialkursus har det været Aftenskolen en særlig glæde at kunne støtte 3 kursus for ubemidlede husmødre tilsluttet fra »Esbjerg Husmoderforening«.

Andre hold.

Der har været 8 hold i *regning* (6 hold tilsluttet fra A. O. F.). Lærere i dette fag: Fru Ingrid Sæderup, maler Andr. Jacobsen, kommunelærer Chr. Marcussen, kommunelærer Sv. G. Hansen, førstelærer Knudsen, Veldbæk, sadelmager E. Hoffmann Nielsen, snedker S. M. Sørensen og tømrer Frøslev Christensen. — I *bogføring* afholdtes 5 kursus, hvoraf eet tilsluttet fra A. O. F. — Lærere: Kommunelærer M. Vilsgaard, revisor Anglars Robert Nielsen og bogh. H. Meldgaard Jensen. — I *sundhedslære* gennemførtes 6 kursus med tilmeldte hold fra arbejdersamariterne i Jerne, arbejdersamariterne i Esbjerg, A. O. F. og de blaa pige-spejdere. Lærere: Læge Heje Larsen, læge Kragh, læge Rom, skolesundhedsplejerske frk. Østbirk og fru Ingrid Sæderup. I *barnepleje* 1 kursus tilmeldt fra arbejdersamariterne i Jerne med jordemoder fru Steen Madsen som leder. I *mundaflæsning og mundhaandsystemet* 4 kursus

tilmeldt fra tunghøreforeningen med lægeaut. talepædagog, kommune­ lærer Oluf Schultz som leder. I *tegning og maling* 1 kursus i samarbejde med Bohêmeklubben og med malermester Arne Broch som lærer. I *sø­ kundskab* 1 kursus tilmeldt fra amatørsejllklubben under ledelse af styrmand Andr. Jensen. — Endelig har der været gennemført 15 kursus i *syning* med tilmeldte hold fra A. O. F., husmoderforeningen og arbej­ dersamariterne i Jerne. — Lærere i dette fag: Skrædder Emil Sørensen og syerskerne fru Else Nielsen, fru Ingeborg Petersen, fru Maren Peter­ sen, frk. Bauny Petersen, fru Høegh Thomsen og fru A. M. Andersen. Det skal anføres, at tilskudsmæssigt sorterer endvidere et par special­ klasser i Ungdomsskolen, Fiskerskolen og De unges Haver under Aften­ skolen. — I alt har 624 fagelever deltaget paa disse kursus.

Studiekredsene.

Aftenskolearbejdet under studiekredsformer har i det forløbne aar taget et smukt opsving, hvilket i første række skyldes en fremragende indsats fra »Arbejdernes Oplysningsudvalg«s side — 17 studiekredse har været tilmeldt herfra. Arbejdsemnerne har væsentlig været hentet fra samfundslivets omraader, endvidere har et par studiekredse be­ skæftiget sig med litteratur og psykologi. — Fra KFUM var tilmeldt 8 studiekredse omhandlende emner som samfundskundskab, psykologi, moral og etik, kirkehistorie, litteratur og musikhistorie. »Venstres Ung­ dom« havde tilmeldt en studiekreds omhandlende sønderjydske proble­ mer. I samarbejde med fjerkræklubben gennemførtes en studiekreds i fjerkræavl. Endvidere blev med mødetid om eftermiddagen dannet en studiekreds i børnepsykologi. I alt var der etableret 28 *studiekredse* (sidste aar 18) med 381 deltagere (sidste aar 254).

Som studiekredsledere har følgende virket: Kommunelærerinde fru M. Larsen, missionær Munck, pastor Iversen, sekretær Graugaard Sø­ rensen, frk. Lilly Thomsen, kommunelærer Sv. Løkkegaard, skolebesty­ rer Johs. Clausen, skolepsykolog fru Lorck Pedersen, kommunelærer Jørgen Pors, toldfunktionær Chr. Larsen, incassator Hans Sørensen, ma­ skinmester Aa. Th. Kristensen, typograf Poul Fjeldgaard, snedker Hans Jacobsen, typograf Sigurd Borch, maskinarb. Viggo Pedersen, forret­ ningsfører Henry Pedersen, fru Ingrid Sæderup, fru Minna Rasmussen, undersøger H. R. Ketelsen, remisearb. H. Tønnesen, togbetjent Chr. Bjerregaard og overlærer Niels Sæderup.

Aftenhøjskolen.

Ogsaa Aftenhøjskolen har vundet fremgang, idet A. O. F. tilmeldte 5 *hold* (sidste aar 1 hold), der opfyldte de specielle krav, som stilles til hold under denne kategori. Emnerne, der behandlede, var samfunds­ kundskab, historie og erhvervsgeografi. Deltagerantallet var 79 (sidste aar 16). — Som lærere virkede overlærer Niels Sæderup, arbm. Holger Kristiansen, forretningsfører Robert Larsen, kommunelærer Karl Bruun og viceinspektør Aage Jørgensen.

Ungdomsskolen, Husassistentskolen og Fiskerskolen.

Disse tre skoleformer skal i det store og hele omtales under eet, idet de alle specielt tager sig af de 15—18-aarige ufaglærte, selv om de to sidstnævnte maaske netop betegner spiren til en faglig uddannelse paa disse felter. I øvrigt er de sidstnævnte at betragte som knopskydninger paa Ungdomsskolens stamme. Husassistentskolen kan endnu ikke helt

staa paa egne ben, saa at den kan udskilles og tage sin frie og særlige udformning. Men alle, der er interesseret i det huslige arbejde og værdsættelse af det, maa med velvilje følge dette spæde forsøg. Maaske burde husassistenter, der med godt resultat har gennemgaaet en saadan speciel huslig uddannelse, uniformeres paa en fiks maade i lighed med de forslag, der er fremme angaaende de kommende husmoderafløserne. Det kunde maaske bl. a. medvirke til, at en travl husassistent opfattes som en betydningsfuld »embedsmand« i funktion — hvilket er ganske rimeligt — og ikke som en irriterende og undertiden ringeagtet nødvendighed til arbejdets bestridelse. Angaaende Husassistenteskolen er der i det hele taget brug for friskt initiativ, der specielt vil samle sig om denne forløbig lille, men vigtige detaille inden for de kommunale fortsættelsesskoler.

Angaaende Fiskerskolen vil det være naturligt, om den til næste sæson, hvis det kan lade sig gøre, rykker ind i lokaler paa Fiskerhøjskolen og i det hele taget arbejder i tilknytning til denne. Det samme gælder i og for sig kokkedrengeklaserne, og man kunde til denne specielle madlavningsundervisning ønske indrettet køkkenpladser med kutternes kabysser som model. —

Disse overvejelser er at betragte som supplerende bemærkninger til den egentlige beretning om ungdomsskolearbejdet, der følger nedestaaende ved den daglige leder inden for dette arbejdsomraade, viceinspektør Arne Jørgensen.

Undervisningens omfang, frafald og forsømmelser.

Tilslutningen til Ungdomsskolen var i aar omtrent som sidste aar. Der meldte sig 50 *unge mænd*, men da de 10 var over 18 aar, henviste vi dem til Aftenskolen. De øvrige blev samlet i to klasser med ca. 20 i hver. Fagene var, som meddelt i skolens program: *Arbejdskundskab* 70 timer (heraf de 40 paa værkstedet), *gymnastik* 20 timer og *frie emner* (samfundskundskab, litteratur m. m.) 40 timer.

For *pigernes* vedkommende udgjorde tilslutningen 87, som fordeltes i 2 førsteaarsklasser og 2 andetaarsklasser, den ene af disse var Husassistenteskolen. Desuden blev der for nogle af skolens tidligere elever oprettet en klasse med *husgerning + boliglære* samt *teoretisk haandgering* (tilskærerskole). Her meldte der sig 15. I normalklasserne var fagene: *Praktisk husgerning* 70 timer, *hjemmets økonomi* 20 timer, *gymnastik* 20 timer, *frie emner* (litteratur, samfundslære, sundhedspleje og barnepleje) 40 timer.

Fiskerskolen startede med 64 elever, som fordeltes i en førsteaars- og en andetaarsklasse. Fagene var her *teoretisk fiskerikundskab* 15 timer, *praktisk fiskerikundskab* 30 timer, *regning m. navigation* 30 timer, *motortlære* 6 timer, *radioteknik* 5 timer og *samfundskundskab* 4 timer. Undervisningen var som sædvanlig dagundervisning.

Der meldte sig altsaa i alt 206 elever, hvoraf 146 fuldførte. Frafaldet udgjorde i gennemsnit 29 %, hvilket er mindre end sidste aar. Frafaldet er i øvrigt størst blandt de unge piger, og det kan ikke skjules, at man faar indtrykket af, at adskillige husmødre ser skævt til, at deres unge piger gaar i skolen. Mødeprocenten var for de elever, der fuldførte, 94 %, hvilket ogsaa er lidt bedre end sidste aar.

Undervisningens forløb.

Det første fredsaar gav ikke den stærkt forøgede tilslutning, og grunden maa sikkert i nogen grad skyldes, at disse unge fortsat er en meget

efterstræbt og højt betalt arbejdskraft i forbindelse med den omstændighed, at disse aldersklasser netop i disse aar talmæssigt er i tilbagegang. De tilbagevendende normale tider byder desuden igen de unge en lang række forskelligartede muligheder for udnyttelse af fritiden, som ikke har været kendt under krigen. Hvad undervisningen angaar, maa det til gengæld fastslaaes, at den er gaaet bedre end nogensinde før. Det faglige stof har efterhaanden faaet det omfang og den form, som eleverne synes om, hvilket for drengenes vedkommende saa ganske afgjort skyldes, at det er lykkedes de paagældende lærere gennem Værkstedsendervisningen at finde et lykkeligt sammenspil mellem teori og praksis. Det samme kan iøvrigt siges om undervisningen i Fiskerklasserne. Dette er særligt bemærkelsesværdigt derved, at det er Folk fra erhvervslivet, der paa afgørende maade har formet denne undervisning. — Men ogsaa det almene stof interesserer de unge i stigende grad, hvilket dels skyldes, at de paagældende lærere efterhaanden har fundet frem til det, der interesserer de unge, dels har det sikkert betydning, at der her er et vist sammenspil med det, der samler de unge i fritidsklubben. Det er da ogsaa værd at lægge mærke til, at tallet paa dem, der fortsætter i skolen 2. og 3. aar stiger langsomt, men støt.

Det frie arbejde.

Fritidsklubben har i aar haft sin hidtil bedste sæson. Den er stadig kun aaben to gange om ugen efter undervisningens ophør, men den har i aar gennemsnitlig samlet 50 elever pr. aften. Det er endvidere glædeligt at konstatere, at eleverne i stigende grad formaar selv at lede arbejdet her, selvom der naturligvis stadig er — og bør være — et par lærere tilstede. I et klasselokale med rigtige borde og stole, blev der hver aften »fremtryllet« et klublokale med blade, spil, sodavandsbar. Her var der tillige en lille smule underholdning samt fællessang — de unge synger meget og gerne. — I et tilstødende klasseværelse, var der hver fredag diskussion eller foredrag. Emnerne blev hentet fra vidt forskellige områder. De politiske partier har hver haft deres aften, der har været talt og diskuteret om religion, borgmesteren har en aften fortalt om england etc., etc. Endelig har der i et tredie lokale været lejlighed til at spille »Bob« og bordtennis. I klubben har der været fremlagt programmer og blade fra de øvrige ungdomsorganisationer, idet man lægger stor vægt paa, at de unge, naar de gaar ud af ungdomsskolen, søger hen til disse.

Det er ogsaa naturligt her at nævne sommeridrætten, der stadig samler en del unge, navnlig til fodbold. De dygtigste forsvinder ganske vist efterhaanden til de rigtige klubber, men til gengæld opsamles en del unge, som vi senere faar som nye elever.

Endelig maa ogsaa nævnes skolens elevforening og dens blad »Satur«, begge dele er 100 % elevernes eget værk, og er os et bevis for, at vort arbejde i nogen grad bærer frugt.

»7 aar med ufaglært ungdom«.

Med særligt henblik paa den kommende lovrevision, har skoledirektør Olaf Petersen og viceinspektør Arne Jørgensen i dette foraar paa opfordring af nævnets formand, borgmester L. Høyer-Nielsen udarbejdet en oversigt over resultaterne af undervisningen ved ungdomsskolen her i Esbjerg i de forløbne 7 aar. Pjecen, som er tilsendt rigsdagen, bladene og interesserede skolefolk, er udgivet af ungdomsskolens navn i Esbjerg.

Dagbogen.

Straks efter skolens aabning i efteraaret havde *statsradiofonien* en vellykket udsendelse fra værkstedet. I efteraarsferien arrangerede *undervisningsministeriet* i samarbejde med Esbjerg kommune et instruktionskursus for lærere fra hele landet med lærere fra ungdomsskolen her som instruktører, og efter undervisningens slutning i foraaet lod *undervisningsministeriet* endvidere optage en film om undervisning af den ufaglærte ungdom her ved ungdomsskolen, og med dens elever og lærere som medvirkende, i filmen medtoges endvidere glimt af byens styre, typiske hjem og arbejdsgivere. Filmen der skal have premiere ved Bellahøjskuet i sommer, er en tone-normalfilm, der skal illustrere Ungdomsskolelovene af 1942. Iøvrigt har vi i Vinterens løb haft besøg af en del skolefolk, der i første række kom for at studere værkstedsundervisning.

Følgende har i aar medvirket som lærere ved skolen: Forstander Magne Astrup, kommunelærer Max Søndergaard, kommunelærer S. P. Holt Jensen, kommunelærer Skov Thomassen, maskinmester J. Chr. Petersen, arbejdsformand Einer Iversen, malermester Aksel Madsen, husholdningskonsulent Johanne Rasmussen, skolesundhedsplejerske frk. Warla Østbirk, sundhedsplejerske frk. Johanne Jørgensen, sekretær frk. Inger Marie Schmidt, fru Anna Kronborg Jensen, kommunelærerinde frk. Signe Jensen, direktrice frk. M. Schmidt, bestyrer Johs. Otto Jensen, fiskeskipper Anton Christensen, sejlmager Chr. Holst, vaadbinder Eivind Andersen, kaptajn T. Engsted, maskinmester Nors Hansen, radiotekniker Harald Jensen og viceinspektør Arne Jørgensen.

De unges Haver.

Der var i alt 56 elever (sidste aar 44), hvilket vil sige, at den daglige leder af arbejdet, forsøgsassistent Jess Seidler, var beskæftiget i haverne seks aftener om ugen foruden meget ofte søndag formiddag. Med enkelte undtagelser passedes haverne med omhu og interesse sommeren igennem, idet det dog maatte fastslaaes, at parcellerne (150 m²) er for store for flere af eleverne, — til gengæld kunde andre elever overkomme mere og fik ekstrajord anvist mellem frugttræerne eller andetsteds. Ved sæsonens slutning blev der uddelt flidspræmier til de dygtigste elever. Huset, der er beliggende i haverne, led en del overlast ved den store eksplosion i Strandskoven.

1946—47:

Aftenskolen (46. skoleaar).

Aftenskolen har i det forløbne aar fortsat sin rolige vækst, og der er nu etableret aftenskoleklasser paa de fleste af kommuneskolerne, idet der arbejdes ud fra det princip, at hver skole skal betjene sit distrikt ikke blot med hensyn til børnene, men med hensyn til distriktets beboere i det hele taget.

Der gennemførtes i 1946—47 130 kursus (1944—45: 91 kursus, 1945—46: 118 kursus). 4 paabegyndte kursus maatte opløses paa grund af for lille tilslutning. Antallet af fagelever var 1950 og det egentlige elevtal 1500. — 64 lærere, studiekredsledere og gæstelærere har taget sig af undervisningen.

Sprogholdene.

Dansk: 1 klasse. *Engelsk*: 10 klasser. *Fransk*: 2 klasser. *Esperanto*: 1 klasse. I alt 14 sprogklasser. Det er to klasser mindre end sidste aar, hvilket skyldes, at Aftenskolen gaar bort fra det todelte semester, som der er lokal tradition for, og for de fleste fags vedkommende nu kun modtager indskrivning om efteraaret. Paa den maade bliver klassetalet, men ikke det samlede timetal mindre.

Et hold i engelsk var tilmeldt fra Dansk-Engelsk Forening, to hold med fiskere som elever var tilmeldt fra Danmarks Fiskerhøjskole og to hold fra A. O. F.

Der afholdtes i aarets løb et par møder for Aftenskolens engelsklærere med det formaal at naa frem til en vis ensartethed i undervisningen, specielt hvad dennes omfang paa de forskellige kursus angaar. Disse drøftelser resulterede bl. a. i, at man nu paa alle Aftenskolens engelskhold arbejder efter det samme lærebogssystem. — Et par af holdene afsluttede kursus ved en forevisning af engelske kortfilms (tonefilm).

Undervisningen varetoges af følgende: Lærerne Duval Berg Christensen (dansk), Orla Andersson (engelsk), A. Teglgård Hansen (engelsk), frk. Ebba Bønnelycke (engelsk), frk. Ingr. Hansen (engelsk), frk. Benedicte Hansen (engelsk), lektor Aage Petersen (engelsk), adjunkt A. Rosenhoff (engelsk), fru Olwen Halager (engelsk), pastor Hertzum (fransk) og sproglærer N. Chr. Graversen (esperanto).

Husgerningsholdene.

Der gennemførtes 29 kursus (sidste aar 27), deraf een kokkedrengeklasse. Ni af disse hold, herunder kokkedrengeklassen, var tilmeldt fra »Esbjerg Husmoderforening«, to hold var tilmeldt fra Den cooperative Husmoderforening. Man har i aar kunnet tage køkkenerne saavel paa Jerne skole som paa Rørkjær skole i brug og har for første gang i en aarrække kunnet tilfredsstille efterspørgselen. Undervisningen forestoddes af husholdningslærerinde fru Gerda Heineth, husholdningslærerinde frk. Johanne Rasmussen, husholdningslærerinde frk. Brinch-Nielsen og kommunelærerinde fru Dorthea Petersen.

Andre hold.

Der gennemførtes 9 hold i *regning* (7 hold tilmeldt fra A. O. F.). Lærere i dette fag: Kommunelærerne Sv. G. Hansen og Kaj Borgen Christensen, maler Martinus Pedersen, murer Halvor Friis Thomassen, arbm. Chr. Bjørnhardt og skibsinspektør A. Rohde. — I *bogføring* afholdtes 2 kursus med overlærer M. Vilsgaard som leder. I *sundhedslære m. samarittergering* gennemførtes 5 kursus med tilmeldte hold fra arbejdersamaritterne i Jerne og Esbjerg. Undervisere i dette fag var overlæge Albert Petersen, læge Ibsen, læge Colding, kredslæge Brandt og arbm. Johs. Burmeister. — I *barnepleje* 1 kursus med sundhedsplejerske frk. Rasmussen som leder. I *mundaflæsning og mundhaandsystemet* 4 kursus tilmeldt fra tunghøreforeningen med lægeaut. talepædagog, kommunelærer Oluf Schultz som leder. I *tegning og maling* 1 kursus med malermester Arne Broch som leder. I *søkundskab* 1 kursus tilmeldt fra amatørsejlklubben under ledelse af havneassistent, styrmand Willy Thorgius Petersen.

Kommunelærer Kaj Jensen gennemførte som noget nyt inden for Aftenskolen 3 kursus i *bogbinding* samt 1 kursus i *træsøjld*. Et af holdene i bogbinding afsluttede undervisningen med en smuk og fyldig udstilling af vinterens arbejder. Endvidere gennemførtes i *syning* ikke mindre end 30 kursus. I dette fag underviste fru Else Nielsen, frk. Mary Jensen, fru Louise Petersen, frk. Mathilde Schmidt, fru Anna Nielsen, fru Agnes Jensen, fru Marie Nielsen, fru Ingeborg Pedersen, fru Maren Pedersen og skræddermester Leo Svendsen. 26 af holdene var tilmeldte hold fra A. O. F., »Esbjerg Husmoderforening« og arbejdersamariterne i Jerne. — I *geografi* afholdtes afholdtes 1 kursus tilmeldt fra en kreds af postbude med overassistent Karl Bisgaard som leder. — I *havebrug* (teoretisk) gennemførtes 4 kursus, hvoraf 3 tilmeldt fra A. O. F. og 1 fra kolonihaveforbundet. Ledere: Konsulent Martin Sørensen, forsøgsassistent Seidler og konsulent Fogh-Nielsen. — Endvidere var der et hold i *fjerkræavl* med hønseriejer Block-Hansen som leder.

Studiekredsene.

24 studiekredse gennemførtes. 1 studiekreds var tilmeldt fra »Vestres Ungdom«, 1 fra KFUM, 1 fra de blaa pigespejdere, og 1 var etableret i Veldbæk skole. De øvrige var tilmeldt fra A. O. F. — Arbejdsemnerne var samfundskundskab, litteratur, historie, børnepsykologi og musik. Ledere: Journalist Palle Brandt, missionær Hans Munck, kommunelærerinde frk. Inger Rosenkilde, førstelærer Axel Knudsen, undersøger H. R. Ketelsen, pedel Carl Lauridsen, skoleinspektør Niels Sæderup, arbm. Arthur Jensen, skolepsykolog fru Lorck Pedersen, fagforeningsformand Ejner Hansen, husmoder Grethe Sørensen, fagforeningsformand fru Minna Rasmussen, maler Poul Rosenkilde, typograf Sigurd Borch, arbm. Villy Nielsen, typograf Verner Fievé og fagforeningsformand Halvor Thomassen.

Aftenhøjskolen.

6 hold tilmeldt fra A. O. F. opfyldte Aftenhøjskolens krav, — de beskæftigede sig med samfundskundskab, litteratur og fagforeningskundskab. Ledere: Skoleinspektør Niels Sæderup, byrådsmedlem Holger Kristiansen, kontorassistent Jacob Madsen, ekspeditionssekretær Børge Nellesmann, overlærer M. Kaae og fagforeningsformand Carl Ingvarsen.

De unges Haver (4. skoleaar).

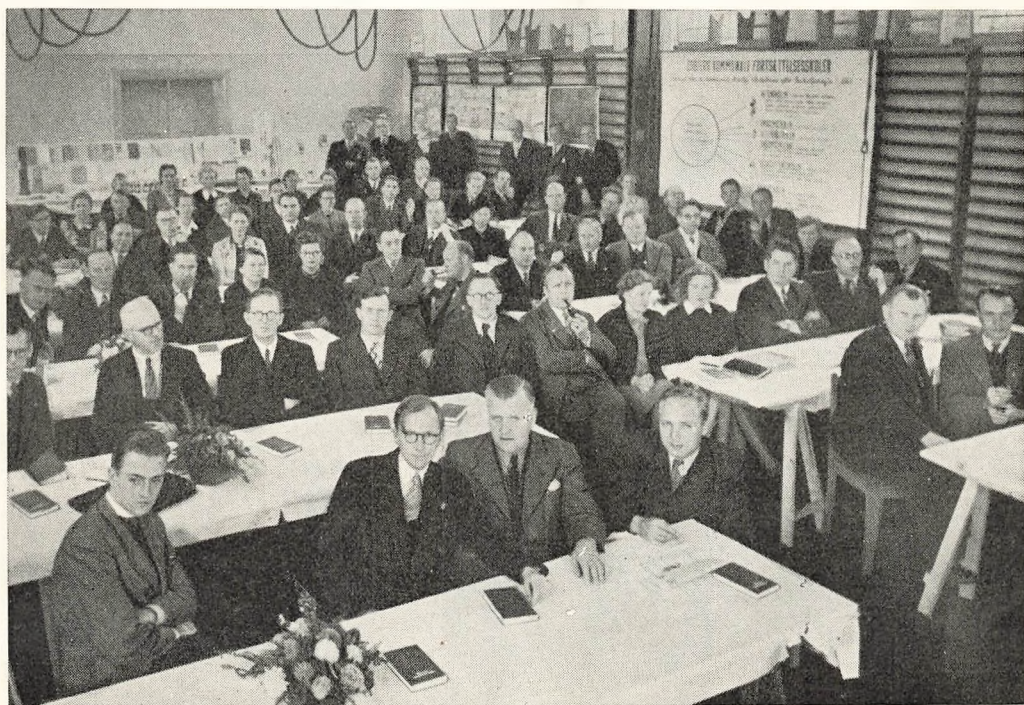
48 unge mennesker var sommeren igennem beskæftiget i »De unges Haver«, hvor de under forsøgsassistent Jess Seidlers ledelse blev oplært i havebrug. — Skønt »De unges Haver« er en ny institution, har det allerede vist sig, at denne tjener sit formaal: at paavirke unge mennesker, saaledes at de faar lyst til at faa egen have og indgaa i kolonihavefolkets store, flittige skare. — Da arealet, hvorpaa »De unges Haver« er beliggende, er stillet til disposition for den nye arbejderhøjskole, maa man i nær fremtid »søge land« andetsteds til »De unges Haver«.

Beretning om Ungdomsskolens 8. skoleaar.

Tilslutningen var nogenlunde som sidste aar: 45 drenge og 83 piger, som blev samlet i 6 klasser. De to klasser var 2. aars-elever — 18 drenge og 24 piger. Særskilt skal nævnes husassistentklassen, som det ved et

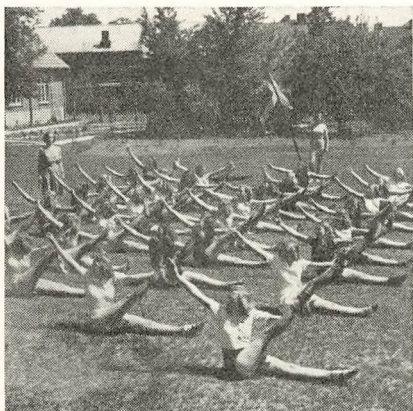
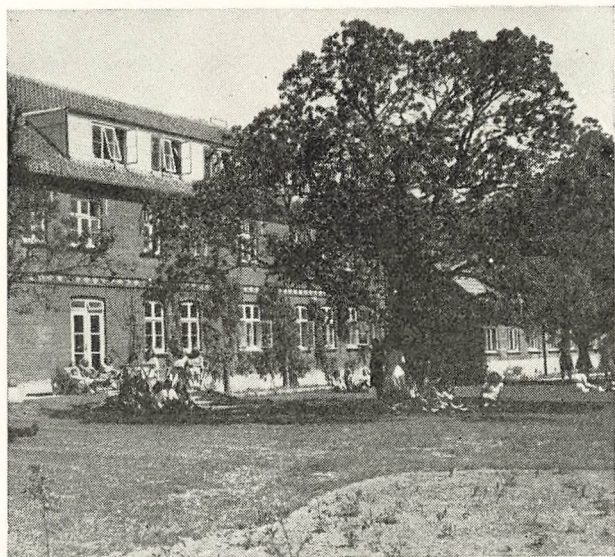
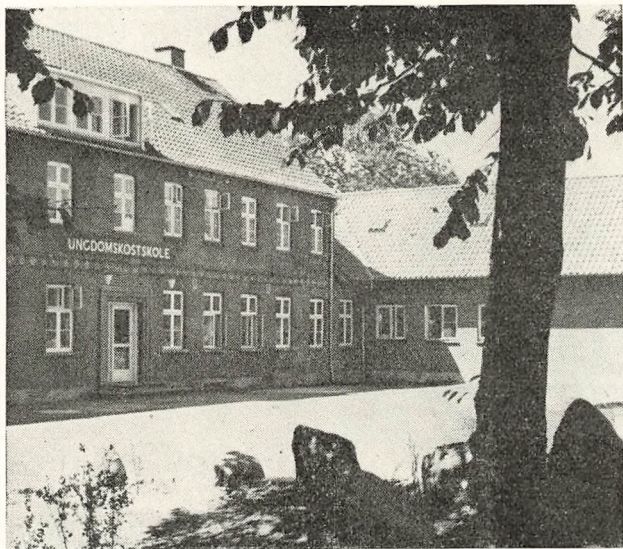
*Ungdomsskole-
lærerkursuset,
oktober 1945,
arrangeret i sam-
arbejde med
»Danmarks Læ-
rerhøjskole«*

Øverst og nederst :
Indkvarteringen paa
Stormgades Skole.

I midten :
Klar til dagens forhand-
linger og foredrag.

Sydjysk Ungdomskostskole
i Holsted.

meget energisk arbejde fra husassistentforbundets og husmoderforeningens side lykkedes at gennemføre som dagskole uden frafald. I øvrigt fuldførte 90 elever undervisningen, og forsømmelsesprocenten var 12.

Undervisningsplanen: De alm. pigeklasser: Husgerning m. skr. øvelser 70 timer, boliglære, samfundslære og litteratur 40 timer, gymnastik 20 timer. Husassistentklassen: Husgerning m. skr. øvelser 70 timer, gymnastik 20 timer, samfundslære 20 timer. De unge mænd: Værkstedundervisning 40 timer, teoretisk arbejdskundskab 40 timer, gymnastik 20 timer, samfundslære og litteratur 20 timer.

Følgende lærere har medvirket: Viceinspektør Arne Jørgensen (skolens leder), forstander Magne Astrup, husholdningslærerinde Johanne Rasmussen, malermester Aksel Madsen, kommunelærer Max Søndergaard, kommunelærer S. P. Holt Jensen, maskinarbejder Helge Krogh, lærerinde fru Tove Larsen og dameskrædderinde frk. Math. Schmidt.

Lokaleforholdene var ikke gode, idet vi maatte fordele undervisningen paa to skoler. Selve *undervisningen* er nu kommet ind i et fast leje, som synes at passe de unge. Kun gymnastikken lider under alt for store forsømmelser, og det er mit bestemte indtryk, at dette fag fremtidig bør være frivilligt. Naar tilslutningen til Ungdomsskolen stadig er for ringe — vel kun ca. $\frac{1}{4}$ af det mulige — maa som aarsager i første række nævnes den svigtende interesse hos de unges nærmeste autoriteter: hjem og arbejdsgiver, endvidere de unges relativt høje indtægter, der bevirker, at skolen i for høj grad skal konkurrere med det »billige« forlystelseliv. Man maa derfor haabe, at den nye lov i højere grad end den nuværende maa blive en støtte for skolens autoriteter og lærere i deres bestræbelser for at faa fat i de unge.

Fritidsklubben har som sædvanlig samlet ca. 50 procent af skolens elever til sine egentlige arrangementer. Der er ingen tvivl om, at denne institution efterhaanden er blevet et uundværligt led i skolens arbejde.

Som et led i bestræbelserne for at fastholde de unge og finde frem til deres særlige interesser har man i aar eksperimenteret med et *hobbyværksted*, hvor de unge to aftener om ugen — efter den alm. undervisnings ophør — efter lyst og evne har kunnet arbejde med sløjd, bogbinding, modellering etc. Eksperimentet faldt heldigt ud, selv om der arbejdedes under primitive forhold, og det vil forhaabentlig blive fortsat i den kommende vinter. I mellemtiden vil lærerne *Holt Jensen* og *Max Søndergaard*, der har arbejdet med denne sag, foretage en studierejse til Svejts for at hente nye ideer.

Fiskerskolen (4. skoleaar).

Det gode fiskevejr i januar maaned i forbindelse med et særlig stort antal licenser for landing i england til esbjergkuttere var lige ved at forhindre, at skolen kom i gang. Det lykkedes dog at faa oprettet en klasse med 22 elever. Af de ovenfor nævnte aarsager fuldførte desværre kun halvdelen af eleverne undervisningen.

Fagene var som sædvanlig: Fiskerikundskab, regning med navigation, praktisk fiskeriarbejde (bødning og splejsning) samt samfundskundskab. Dertil kom i aar desuden fiskebiologi paa grundlag af dr. Blegvads udmærkede vejledning.

Som lærere medvirkede: Fiskeskipper Anton Christensen, vaadbinder Holst, sejlmager Eivind Andersen, kaptajn T. Engsted, styrmand H. Jensen og viceinspektør Arne Jørgensen.

Sydjdysk ungdomskostskole, Holsted.

(Ved forstander S. N. Friborg).

1946—47.

Skolen ejes og drives af et skoleforbund, bestaaende af følgende kommuner: Aabenraa, Esbjerg, Fredericia, Haderslev, Horsens, Kolding, Ribe, Silkeborg, Sønderborg, Tønder, Varde og Vejen.

I Skolens bestyrelse, der ogsaa fungerer som ungdomsskolenaevn, sidder

Borgmester L. Høyer-Nielsen, Esbjerg (formand).

Fhv. borgmester Holger Fink, Aabenraa (næstformand).

Civilingeniør, forstander J. Th. Arnfred, Askov (kasserer for byggesagen).

Borgmester H. Iversen, Silkeborg.

Viceborgmester Robert Holm, Horsens.

I sit daglige arbejde bistaas bestyrelsen af skoledirektør Olaf Petersen, Esbjerg, der fungerer som bestyrelsens sekretær.

Formand for skoleforbundet fra dets oprettelse, socialinspektør Niels Jespersen, Esbjerg, afgik ved døden den 2. marts 1947.

Niels Jespersen omfattede ungdomskostskolen med den allerstørste interesse fra første færd. Han var saaledes formand for det udvalg, der stod bag kostskoleforsøget i Askov 1943—44, og han nærede store forventninger til Sydjdysk Ungdomskostskole, men det forundtes ham ikke at se skolen i drift. Allerede ved skolens indvielse den 1. december 1946 laa Jespersen paa sygelejet, og han naaede aldrig at faa skolen at se, efter at den var taget i brug. Men naar ungdomskostskolen er blevet en realitet, skyldes det ikke mindst Niels Jespersens varme interesse for ungdommen.

Som forstanderpar ved skolen er fra 1. september 1946 ansat S. N. Friborg (f. d. 9/2 1899) og hustru Inger Friborg (f. d. 24/7 1902). Forstanderen fungerer som skolens forretningsfører.

Endvidere er fra 1. november 1947 ansat som lærere ved skolen:

P. B. H. Rosendahl (f. d. 2/12 1916).

Børge Sneum (f. d. 26. januar 1916).

Inga Blicher (f. d. 12. oktober 1921, ansat som aspirant).

Desuden medvirker som timelærere:

Fru Thygesen, Holsted (kvindelig gymnastik og haandarbejde).

Sygeplejerske frk. Nikolajsen, Holsted st. (barnepleje og samaritertgerning).

Fru Sneum, Holsted (tegning).

Skolen skulde have begyndt sin undervisning den 1. oktober 1946, men grundet paa store forsinkelser ved byggearbejdet, kunde man først aabne den 15. november med 30 drenge, fordelt paa følgende byer: Aabenraa 3, Esbjerg 8, Fredericia 2, Haderslev 4, Horsens 0, Kolding 0, Ribe 2, Silkeborg 3, Sønderborg 3, Tønder 1, Varde 1, Vejen 2 og Sædding 1.

Dette første kursus, der forløb i alle maader tilfredsstillende, varede til udgangen af januar, hvorefter februar og marts var optaget af et nyt kursus med 40 drenge, fordelt saaledes: Aabenraa 3, Esbjerg 9, Fredericia 4, Haderslev 3, Horsens 0, Kolding 2, Ribe 0, Silkeborg 6, Sønderborg 4, Tønder 1, Varde 1, Vejen 1 og Frederiksberg 6.

Ved begge disse to kursus var eleverne delt i to klasser, der blev undervist i følgende fag: arbejdskundskab (25 timer), gymnastik (6), sløjd (8), husgerning (3), egnshistorie (1), elevforedrag (1), litteratur (2), sang (3), samfundskundskab (2), sundhedslære (1).

Endelig fra 1. april 1947 kom skolen i sin rigtige gænge med kursus paa 3 maaneder, og det er hensigten i fremtiden at have 3 kursus à 3 maaneder aarligt, placeret saaledes: april, maj, juni — september, oktober, november — januar, februar, marts. —

Det første kursus i skoleaaret 1947/48 (april, maj, juni) bestod af 40 unge piger (Aabenraa 3, Esbjerg 8, Fredericia 4, Haderslev 3, Horsens 6, Kolding 0, Ribe 2, Silkeborg 3, Sønderborg 4, Tønder 2, Varde 2, Vejen 3), der undervistes i følgende fag: husgerning (8), produktionslære (7), budget- og regnskab (2), helliglære (2), barnepleje (2), erhvervs-lære og erhvervsvejledning (3), gymnastik (6), samfundslære (3), sang (3), litteratur (4), haandgerning (2), sløjd (3), tegning (2). Til husgerning var pigerne delt i 3 hold, mens de resten af dagen var delt i to klasser.

Det var med ikke ringe spænding, vi imødesaa dette første pigekursus, da ingen af skolens lærere med undtagelse af husholdningslærerinden tidligere har undervist unge piger i ungdomsskolen, men alt gik over forventning godt. Og skal vi nu opresumere vore erfaringer fra disse tre første kursus, maa det blive dette, at blandt drengene synes den yngste halvdel at have størst udbytte af et saadant skoleophold, mens det modsatte nærmest synes at være tilfældet med pigerne. — Pigerne var delt i klasser efter alder, og det var bemærkelsesværdigt, at den yngste klasse ved begyndelsen af kursus langt fra viste den samme interesse og energi, som de ældre kammerater i den anden klasse, men baade interesse og energi øgedes hurtigt, og ved slutningen af kursus var der ingen forskel at spore.

Uddrag af dagbogen.

1. december 1946 blev Sydjydsk Ungdomskostskole indviet ved en festlighed, hvori deltog ca. 100 repræsentanter, dels fra kommunerne og dels for skolens haandværkere. Gamle elever fra forsøget i Askov medbragte som gave en meget smuk silkefane, som vi er meget glade for. Fra Holsted sogneraad gaves der løfte om en talerstol til skolen. Den er nu leveret, ser smuk ud, og staar i skolens gymnastiksal.

I vinterens løb holdt skoleinspektør Sæderup, Esbjerg, 5 foredrag om 5 af vore yngre digtere. I disse møder deltog ogsaa en del af egnens befolkning.

Den 20. januar havde skolen besøg af radiovognen, og udsendelsen, der gav et billede af skolens daglige liv, fandt sted den 25. januar.

1. hold aflagde besøg i Vejen, hvor vi saa Hansen-Jacobsens museum og Alfa margarinefabrik, det første under ledelse af skoleinspektør Rudkjøbing og sogneraadsformand Hauge. En anden dag besøgte Esbjerg, hvor vi saa fiskerihavnen, en kutter, auktionshallen og F. D. B.s tobaksfabrik. Esbjerg kommune gav middag paa Stormgades skole. — Endvidere besøgte vi Rebelsig teglværk, ferskvandsfiskeriet ved Hulkær, Holsted cementstøberi og Aalund savværk.

Afslutningsfesten holdtes den 30. januar. Om eftermiddagen var der udstilling af elevernes sløjd- og skolearbejder samt opvisning af et elite-gymnastikhold. Om aftenen samledes vi om et chokoladebord, og eleverne underholdt med sketch, sang, musik og radioavis.

Under 2. kursus havde vi næsten konstant kulde, hvilket hemmede os i vore erhvervsbesøg. Nævnes skal dog besøget i Kolding, hvor vi saa det store andelssvineslagteri og F.D.B.s chokoladefabrik samt museet paa Koldinghus. Ogsaa her var kommunen gæstfri og gav middag til hele skolen.

Under hele paaskeferien regerede haandværkerne paa skolen, og den 8. april holdt pigerne deres indtog. I mellemtiden var elevværelsernes døre blevet smykket med byvaaben fra de forskellige kommuner, og pigerne kom saa vidt muligt til at bo i deres egen bys værelse.

5. maj. Anemonetur til Skibelund krat, hvor fru Friberg fortalte om Skibelund minderne. Paa henvæjen besøgte museet i Vejen under ledelse af skoleinspektør Rudkjøbing og paa hjemvejen Askov Højskole, hvor forstander Arnfred talte for os.

En aften diskussion med bestyrelsen for Holsted Husmoderforening (husassistent-spørgsmaalet).

En dag besøgte vi Esbjerg, hvor fiskeskipper Nielsen og frue, forældre til en af vore piger, sejlede os 40 km ud paa Nordsøen, hvor vi tog et træk rødspætter med snurrevod. Hele fangsten fik vi med til Holsted og spiste der. Det var en tur, der vil mindes længe — maaske ikke mindst af de søsyge.

Søndag den 15. juni holdt vi skolens første elevmøde. Ca. 60 gamle elever var mødt op, og der blev dannet elevforening, valgt bestyrelse m. v. Pigerne viste gymnastik paa plænen, og om aftenen opførte de som friluftsforestilling »En Søndag paa Amager«. Baade opvisning og forestilling gentoges den følgende søndag, hvor vi havde forældredag med besøg af ca. 50 forældre. Der var arrangeret en smuk udstilling af elevernes arbejder. Ogsaa gæster fra byen var kommet til stede.

Den største begivenhed for pigerne var dog nok en to dages tur med rutebil gennem sønderjylland, hvor vi besøgte de sønderjydske byer og dvælede ved de mange minder.

VII. Det skolepsykologiske arbejde.

(Ved skolepsykolog fru K. Lorck Pedersen).

1945—46.

Det skolepsykologiske arbejde fortsattes efter de samme retningslinier som de forrige aar; men skolevæsenets udvidelse med Jerne kommunes indlemmelse i Esbjerg købstad har bevirket, at de 18 ugentlige timer, der har været afsat til dette arbejde, ikke har kunnet slaa til. Desuden har de forskellige undersøgelser, tilsynet med de læseretarderede børn og samtalerne med forældre og lærere været i stærk stigning. I aar er det navnlig forældresamtalerne, der er steget i antal; skolepsykologisk kontor har i løbet af skoleaaret haft mere end halvfjerdsindstyve forældrebesøg; dette tyder paa, at forældrene i højere grad end før har forstaaet betydningen af det skolepsykologiske arbejde, og disse forældresamtaler danner sammen med samtalerne med lærerne et stort og meget betydningsfuldt led i undersøgelserne.

De læseretarderede børns fremgang fulgtes, dels ved samtaler med lærerne og forældrene og dels ved efterprøver. Nogle problembørns fremgang er blevet undersøgt i løbet af skoleaaret, og enkelte børn er efter at være blevet undersøgte af skolepsykologen blevet henvist til

psykiatrisk undersøgelse; men desværre har tiden ikke tilladt saa mange skolebesøg, som det kunde have været ønskeligt, og et længe næret ønske om en observationsklasse for vanskelige børn har ikke kunnet realiseres paa grund af pladsmangel, heller ikke i aar har skolevæsenet kunnet disponere over alle skolebygningerne. Men naar skoleforholdene atter bliver normale, vil ønsket om en observationsklasse, eventuelt ogsaa en observationskoloni, sikkert blive til virkelighed, ligesom et intimere samarbejde med psykiaterne i Vedsted og Ribe vilde være gavnligt; dette har heller ikke kunnet realiseres bl. a. paa grund af mangel paa lokaler.

I maj maaned fik alle klasselærerne i 2. klasserne en instruktion i afholdelse af dearborngruppeprøverne. De paagældende lærere foretog saa selv prøverne kort før eller lige efter sommerferien. De elever, hvis dearborn i. k. laa under 100, samt de faa elever, der paa grund af fraværelse ikke havde deltaget i gruppeprøverne, blev saa i løbet af skoleaaret undersøgt med de individuelle prøver (Binet-Simon). Det viste sig som sædvanligt, at der er enkelte elever, der ikke af sig selv kan holde opmærksomheden ved instruktionen, enten fordi de endnu ikke er vant til at arbejde sammen med saa mange andre børn, altsaa fordi de ikke kan koncentrere sig tilstrækkeligt til at faa nok ud af den fælles instruktion — antagelig har de ikke været skolemodne. Disse elever faar en højere intelligenskvotient ved de individuelle prøver, hvor man hele tiden kan sikre sig barnets fulde opmærksomhed. Andre af de smaa elever med lav intelligenskvotient ved dearbornprøven faar ogsaa en lav i. k. ved den individuelle prøve, og disse elever er der al mulig grund til at have opmærksomheden henvendt paa, naar man skal overveje, om de muligvis skal være omgængere eller flyttes i hjælpeklasse. Foruden de omtalte to grupper børn undersøgtes enkelte børn, hvis dearborn i. k. ikke mentes at svare til deres virkelige evner. Ved afslutningen af efterprøverne for klasserne blev der talt med klasselærerne, resultatet af hvert enkelt barns intelligensprøve blev gennemgaaet, og barnets undervisningsmuligheder drøftedes. Desværre lykkedes det heller ikke i aar at blive færdig med disse efterprøver, det var især Jerne, Østre og Rørkjær skoler, det gik ud over; men der undersøgtes dog i alt 156 børn, der forud havde haft gruppeprøven.

I november og december undersøgtes 150 børn, som man mente vilde egne sig til at komme i hjælpeskolen eller til at blive omgængere, af disse blev 23 optaget i hjælpeskolen. Disse børn havde en gennemsnitsintelligenskvotient paa 83. 105 elever blev omgængere, og 22 elever forblev i deres respektive klasser. Alle disse elever var hovedsagelig fra 1. og 2. klasse. En del af de undersøgte elever er dog stadig under observation og skal undersøges igen om et aar.

De elever, der skulde udskrives af hjælpeskolen ved undervisningspligtens ophør, blev intelligensundersøgte i marts maaned. Det drejede sig om 4 drenge med en gennemsnits i. k. 81 og 10 piger med en gennemsnits i. k. 80,5. Ingen havde i. k. under 76 og ingen over 87. To af drengene fik plads paa landet, den ene dreng var svagelig og kom paa børnesanatoriet straks efter udskrivningen af skolen, han skulde egentlig have været paa sanatoriet et par maaneder før, men moderen vilde saa gerne have ham til at afslutte sin skolegang, før han kom af sted. Den sidste dreng var invalid, han vilde efter samraad med ortopædisk klinik i Aarhus se at komme i skomagerlære. Tre af pigerne skulde hjælpe i hjemmet, de øvrige 7 havde alle faaet plads som hushjælp.

I løbet af skoleåret undersøgtes en del tilflyttere, for at man kunde faa dem anbragt i de rigtige klasser; der var i alt 45 af denne kategori, desuden undersøgtes nogle børn, som skole og hjem havde haft forskellige vanskeligheder med.

19 børn, der var lidt for unge til at optage i de nye 1. klasser, men som forældrene mente var velbegavede og udviklede nok til at kunne følge med, blev ogsaa undersøgte. Der benyttedes dels de standardiserede binetprøver, dels nogle skolemodenhedsprøver og performance tests. Af disse børn skønnedes de 16 at være skolemodne, og de fik lov til at begynde i 1. klasse, mens de 3 var saa barnlige og uudviklede, at de — trods ret gode evner — helst skulde i børnehave først, hvad forældrene ogsaa forstod.

Ved undersøgelserne benyttedes altid de standardiserede binet-simon-ske prøver, i mange tilfælde ogsaa forskellige performance tests som Healys picture completion test I & II, Healy puzzle, og til de helt smaa skolemodenhedsprøven, mare & foal, Sequins form board o. a.

Fordelingen af de undersøgte børn ses af nedenst. skema.

	Efterprøve af dearb. gr. prøver	Til hjælpe- skolen og omgæng.	Læseret. børn	I alt
Vestre skole	59	26	7	106
Østre skole	9	32	3	45
Stormgades skole	29	35	4	68
Danmarksgades skole	26	4	0	30
Rørkjær skole	8	26	6	40
Boldesager skole	20	11	0	31
Jerne skole	0	14	0	14
Gammelby skole	4	2	0	6
Tilflyttere o. a.				59
Ikke skolepligtige				19

Antallet af undersøgte børn 418

Læseretarderede børn

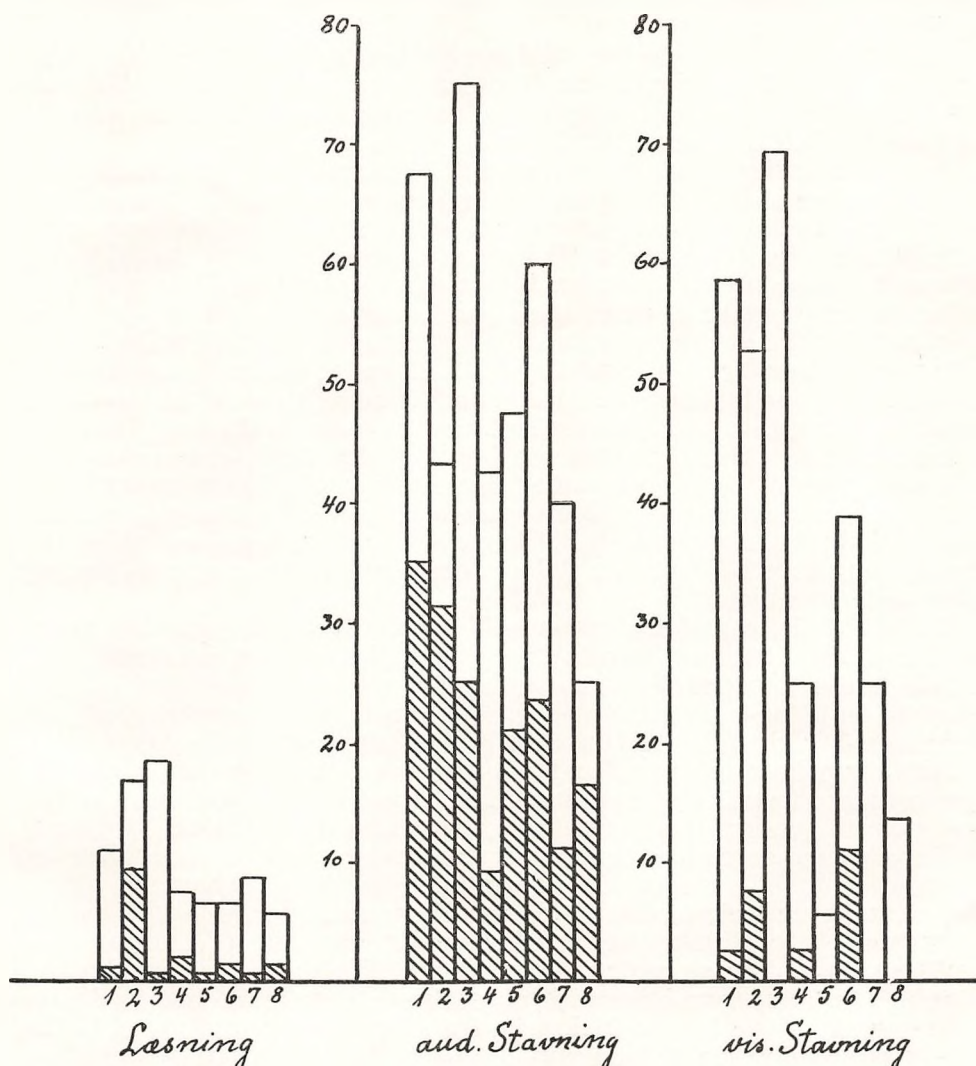
18 læseretarderede børn fik i skoleåret 1945—46 en times ekstraundervisning daglig. De efterprøvedes to gange i løbet af skoleåret, og 8 af eleverne gjorde i løbet af denne tid saa gode fremskridt, at man efter prøven ved skoleårets slutning mente, at det var forsvarligt at høre op med denne ekstraundervisning. Fire af eleverne havde ophørt med undervisningen tidligere paa aaret; en elev paa grund af bortrejse fra byen og tre, fordi forældrene slet ikke forstod betydningen af denne undervisning og ikke sørgede for, at eleverne mødte til timerne. Seks elever fortsætter undervisningen i det nye skoleaar.

Til læseprøve med forudgaaende intelligensundersøgelse indstilledes ved nytårstid 21 elever; af disse viste 13 sig at være læseretarderede i saa høj grad, at de trængte til ekstraundervisning. De øvrige ringe standpunkt skyldtes antagelig sygdom, ringe evner eller pædagogiske grunde; et par af dem blev oversiddere, og en enkelt flyttedes til hjælpeklassen. Til det nye skoleaar er der saaledes 19 læseretarderede børn, der er fordelt i smaa hold paa 3 à 4 elever.

Ved læseprøverne bruges de samme prøver, som man bruger paa Københavns skolepsykologiske kontor, naar man der udtager børn til læse-

klasser, og derfra har vi ogsaa faaet en perceptionstest, der benyttes i enkelte tilfælde.

Nedenstaaende er en grafisk fremstilling af de læseretarderede børns standpunkt ved begyndelsen og afslutningen af ekstraundervisningen.

Hele søjlen betegner antal fejl ved skoleaarets begyndelse, den skraverede del af søjlen viser antal fejl ved skoleaarets slutning udtrykt i procent af de læste eller stavede ord.

1946—47.

Arbejdet paa skolepsykologisk kontor er i skoleaaret 46/47 foregaaet paa samme maade og efter samme principper som hidtil. Arbejdet er stadig vokset, og ikke mindst har de tiltagende forældrebesøg ogsaa i aar lagt beslag paa flere og flere timer. Det blev derfor bestemt, at lærerinde frk. A. Rasmussen, der underviser i hjælpeskolen, og har haft

flere kursus i intelligensmaalinger, skulde deltage i arbejdet. Hun har i skoleaaret 46/47, fraregnet en sygdomsperiode paa to maaneder, arbejdet seks timer ugentlig paa kontoret. Hendes arbejde har bestaaet i at foretage nogle af de Binet-Simonske prøver, dels som efterprøver ved Dearborn gruppeprøverne, dels ved udtagelsen af børn til hjælpeskolen og til omgængere.

Skolens socialraadgiver har ydet kontoret en god hjælp ved hjemmebesøg og optagelse af journaler. Desuden har hun begyndt at udføre et værdifuldt arbejde med at hjælpe ved anbringelsen af børnene, der udskrives af hjælpeskolen, i dertil egnede pladser.

Som sædvanlig fik klasselærerne i 2. klasserne først paa skoleaaret en instruktion i afholdelse af Dearborn gruppeprøverne. De paagældende lærere afholdt saa disse prøver før sommerferien, og de børn, hvis intelligenskotient laa under 95 blev efterprøvet med de individuelle Binet-Simonske prøver, desuden blev nogle elever, hvis Dearborn i. k. ikke mentes at svare til deres intelligens, samt enkelte elever, der ikke havde deltaget i gruppeprøverne, ligeledes undersøgt med de individuelle prøver. Der blev i alt undersøgt 216 elever af denne kategori; men heller ikke i aar lykkedes det paa grund af manglende tid at blive helt færdige med disse efterprøver; det var navnlig Vestre- og Rørkjær skoler, det i aar gik ud over; men arbejdet fortsattes i det nye skoleaar.

I november og december samt i begyndelsen af januar undersøgtes de børn, som man mente skulde være omgængere eller muligvis anbringes i Hjælpeklasser, samt en del børn, som var under observation fra forrige aar, i alt 126 børn. En del af disse børn er under observation og skal undersøges igen.

I løbet af skoleaaret undersøgtes 26 problembørn, det var dels børn, som man var i tvivl om, var anbragt i de rigtige klasser, dels børn, som havde vanskeligheder f. eks. af nervøs art, eller som havde milieuvanskeligheder af forskellig art. Nogle børn, der havde særlige vanskeligheder eller skavanker, gik til kontrol hos skolepsykologen i kortere eller længere tid.

Alle disse børn fik foruden binetprøverne forskellige andre prøver, performance tests, for at man kunde se deres kombinationsevne, og deres evne til gennem handling at vise, hvorledes de er i stand til at indstille sig paa en række opgavesituationer og vurdere disse. Der er anvendt temmelig megen tid til samtaler baade med børnene, deres forældre og de lærere, der underviser dem; men de fleste af børnene overvandt deres forskellige vanskeligheder, saa tiden er formentlig godt anvendt. Her savnede vi dog i flere tilfælde en skolepsykiaters hjælp; men dette savn bliver afhjulpet til næste skoleaar, idet skolepsykiateren, dr. Marie Louise Dickmeiss fra Augustenborg er knyttet til Esbjerg skolevæsen fra 1. april 1947. Hun vil komme hertil en gang om maaneden eller saa ofte, det er nødvendigt, og foretage de fornødne undersøgelser og behandlinger i samarbejde med skolepsykologisk kontor.

Oprettelse af observationsklasse eller observationskoloni har maattet udskydes paa grund af lokalemangel, men staar stadig paa ønskeseddelen. Naar feriekolonien i Drejens engang bliver færdig, skulde der blive en mulighed for, at en del af den kunde anvendes til observationskoloni og eventuelt holdes aaben hele aaret.

Foruden de omtalte børn blev en del tilflyttere undersøgt, for at man kunde faa dem anbragt i de klasser, der passede bedst for dem. Ligeledes blev 25 elever, der gaar i en 1. klasse, hvor man driver individuel undervisning, intelligensundersøgt.

Yderligere undersøgtes 12 smaabørn, der af forældrene ønskedes optaget i 1. klasse, skønt de manglede nogle uger eller maaneder i at være gamle nok til at optages. Disse børn fik foruden binetprøverne nogle smaa performance tests og skolemodenhedsprøver, og paa et par undtagelser nær skønnedes de at være skolemodne.

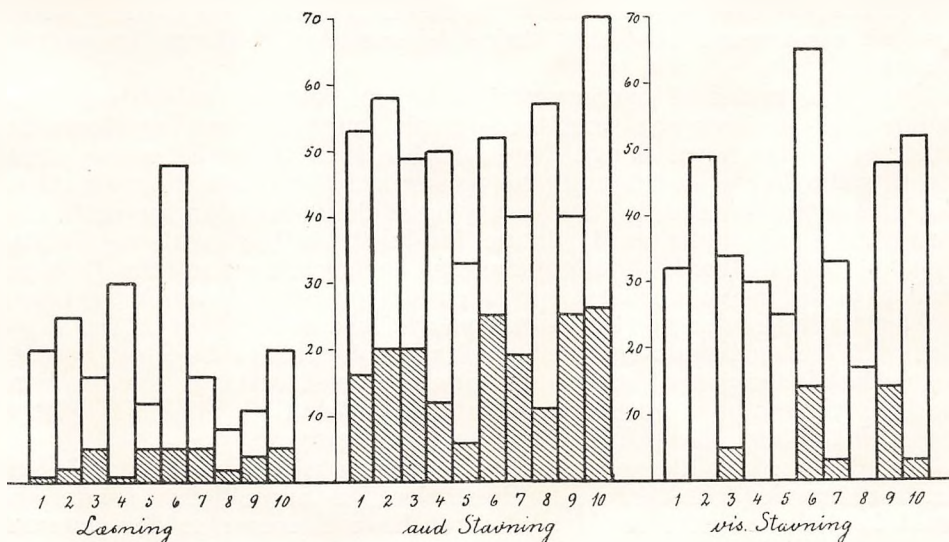
Fordeelingen af de undersøgte børn ses af nedenstaaende skema.

	Efterprøve af bearb. prøve	Til hjælpe-skolen og omgæng.	Problem-børn	Læseret-børn	1. kl.	I alt
Vestre skole	11	30	7	9	25	82
Østre skole	125	20	4	7		156
Stormgades skole	72	24	2			98
Danmarksgades skole		14	6	8		28
Rørkjær skole		31		7		38
Boldesager skole		2	2	1		5
Jerne skole		5	2			7
Gammelby skole			3			3
Ikke skolepligtige						25
Tilflyttere						12

Antallet af undersøgte børn 454

Læseretarderede børn.

I skoleaaret 1946—47 blev 19 børn, der var saa stærkt læseretarderede, at de trængte til ekstraundervisning, undervist i smaa hold paa 3 à 4 elever; de fik en times ekstraundervisning hver dag undtagen lørdag. En enkelt elev fra Jerne maatte paa grund af den store afstand undervises alene; han fik ogsaa begyndt noget senere end de andre og fortsætter med undervisningen i det nye skoleaar. Det samme gælder en del af de andre elever. Ti af eleverne havde ved skoleaarets slutning saa pænt et standpunkt, at man efter at have prøvet dem og talt med de paagældende lærere mente, at det var forsvarligt at ophøre med ekstra-

undervisningen. Deres fremgang ses af foranstaaende grafiske fremstilling. Ved bedømmelsen af fremgangen maa man erindre, at det er meget jævnt begavede børn, det drejer sig om; deres gennemsnits i. k. ligger lidt under 100. Een elev blev efter samraad med klasselærer og forældre fritaget for ekstraundervisningen i nogle maaneder, da han var saa nervøs og rastløs, at vi mente, han vilde have bedre af at tage til stranden hver dag efter endt skoletid for saa til efteraaret at fortsætte med ekstratimerne. Tilbage blev altsaa 9 elever, der fortsatte undervisningen i det nye skoleaar sammen med de elever, der ved skoleaarets begyndelse optoges paa de nye læsehold.

Der indstilledes 32 elever til læseprøve med forudgaaende intelligensundersøgelse. Af disse viste 15 sig at være saa stærkt læseretarderede, at de trængte til ekstraundervisning; i alt er der i skoleaaret 1947—48 24 læsesvage børn, der skal have ekstratimer. Dette antal er egentlig stort nok til, at der kunde oprettes to læseklasser, en for den østlige og en for den vestlige del af byen. Naar man ikke har foretaget dette skridt, skyldes det dels lokalemangel dels det, at afstandene her i byen er forholdsvis store, men især det, at man mener, det er bedre for børnene at forblive i de klasser, hvor de hidtil har gaaet, og saa faa den særlige undervisning efter den egentlige skoletid. Det giver ganske vist børnene et ekstra arbejde, men det giver gode resultater, og som regel er det gaaet ganske godt med at faa eleverne til at møde til timerne. Denne metode bruges ogsaa paa Frederiksberg, hvor man dog ogsaa ligesom i København har oprettet særlige læseklasser. Det vanskeligste ved denne metode er næsten at faa børnenes og de paagældende læreres timeplaner til at passe ind i hinanden; men hidtil er dette da lykkedes saa nogenlunde, ligesom man har været heldige med at finde lærere, der har lyst og evne til at sætte sig ind i de metoder, man bruger til at rette de læseretarderedes skavanker, et arbejde, der kræver en del ekstra læsemateriale, der ikke kan købes, men maa laves af de paagældende lærere.

Socialraadgiverens virksomhed 1946—47.

(Ved socialraadgiver, frk. E. Amdrup-Larsen).

Fra 1. april 1946 blev der ansat en socialraadgiver ved Esbjerg kommunale skolevæsen med tilknytning til samtlige Esbjergs kommuneskoler.

Dels paa grund af byens vækst, dels som følge af krigstilstandene havde der de sidste aar været et stigende antal af saavel skulkesager som vanskelige børn. Begge disse tilfælde kræver særlig omhu samt større samarbejde med hjemmene og særlig indgaaende undersøgelser. Socialraadgiveren skulde lette lærere og skolekommission for dette ekstraarbejde og saaledes: 1) danne bindeled mellem skole og hjem, 2) virke som mellemed mellem skole og børneværn og endelig 3) være skolepsykologen behjælpelig ved dennes undersøgelser af de vanskelige børn.

I aarets løb er der gjort et forsøg paa at løse disse opgaver. Det daglige arbejde er tilrettelagt med en fast kontortid fra 8—9 og 13—14, hvor skoleinspektører, lærere og forældre eventuelt pr. telefon kan træffe socialraadgiveren. Der har fra 1. maj 1946 til 1. april 1947 været anmeldt 223 børn, hvoraf flere har været gengangere.

For at blive helt klar over, hvori barnets vanskeligheder paa skolen bestaar, har der i de fleste tilfælde straks efter anmeldelsen fundet en samtale sted med læreren. Hvor det kan have interesse, er der gennem

børneværn, socialkontor, fritidshjem, skolepsykolog og skolesundhedsplejerske søgt yderligere oplysninger om barn og hjem, for saa vidt disse institutioner har haft forbindelse hermed. Det er af stor betydning at have saa godt kendskab som muligt til sagen, før der foretages besøg i hjemmet.

Aarsagerne til henvendelserne kan deles i:

Skulkeri	59	tilfælde
Ulovlige forsømmelser, hvori forældrene delvis har skylden	51	»
Daarlige sociale og økonomiske forhold	43	»
Konflikter ved ind- og udmeldelser	16	»
Vanskeligheder (rapseri, daarlige opførsel m. m.) i skolen	11	»
Sociale undersøgelser og raad	10	»
Sygdom	10	»

Hertil kommer en del rene undersøgelsessager henholdsvis fra skole, skoledirektørens kontor samt skolepsykologen.

Der er i aarets løb aflagt 579 husbesøg, hvor der er foretaget samtaler med forældre og børn.

Ved skulkesagerne gælder det om snarest muligt ved henvendelse til hjemmet at konstatere aarsagen til skulkerierne. Det kan ofte være ubetydeligheder, der fra begyndelsen har været skyld i, at barnet forsømmer ulovligt: en bortkommet bog, kammeraternes drillierier, at det ikke føler sig pæn nok i tøjet el. lign. Har et barn først forsømt nogle dage, tør det ofte ikke komme i skole (uden seddel), heller ikke tør det fortælle om forsømmelsen hjemme. Det finder paa usandheder for at dække sig. Ofte lægger et barn sig sygt efter en skulkeperiode for at kunne møde i skolen med en seddel, der tilsyneladende dækker for hele perioden. Hjemmet kan her staa lige saa uforstaaende over for barnets skulkeri som skolen. Den slags kan kun konstateres ved nært samarbejde med skole og hjem. En alvorlig samtale med forældre og barn kan ofte være tilstrækkelig, efter at aarsagen er søgt fjernet. Hvor børnene ingen støtte har hjemme (manglende interesse eller begavelse hos forældrene), har det hjulpet, at børnene er kommet til kontrol her paa kontoret 1 gang om ugen, indtil de kom rigtigt i gang med skolen igen. Dette foretages efter aftale med skolen. I et enkelt tilfælde har man prøvet at flytte et barn til en anden skole. Da børnene ved Esbjerg skolevæsen allerede tidligt ved intelligensprøver sorteres efter deres evner, saaledes at de daarligest begavede kommer i hjælpeskolen, er det yderst sjældent, at grunden til forsømmelserne kan findes i svigtende evner. I saa fald tages tilfældet op til behandling med skole og skolepsykolog. Hvis barnet paa grund af forældrenes udearbejde er overladt for meget til sig selv i fritiden, har det været forsøgt at henvise det til fritidshjemmet, med hvilket der bestaar et nært samarbejde. Hvor forholdet ikke har kunnet rettes ved samarbejde med skole, hjem eller skolepsykolog, er der sket anmeldelse til børneværnet. Det vil være en stor hjælp i disse sager, at der til næste aar knyttes en psykiater til skolevæsenet.

Der findes mange tilfælde, hvor forældrene delvis er skyld i børnenes ulovlige forsømmelser. Børnene kommer ofte i skole med sedler, hvorefter de skulde have fejlet en bestemt sygdom; men de giver selv en helt anden forklaring. Uden at tænke videre over det, skriver en moder disse sedler for at dække over barnet, som, naar man gaar moderen

nærmere paa klingen, slet ikke har været sygt; en alvorlig advarsel til hjemmet kan hjælpe. Her maa indskydes, at der altid udvises forsigtighed, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt der har været eller er tale om virkelig sygdom. Forældre holder undertiden deres børn hjemme for at have deres hjælp i hjem eller forretning. En henvisning til huslig hjælp gennem socialkontoret kan hjælpe over en øjeblikkelig vanskelighed. Ellers kan der undertiden findes en løsning paa problemet ved at drøfte det med forældre og skole. Dog findes der hjem, der er fuldstændig ligegyldige med hensyn til børnenes skolegang. Her maa højere myndigheder som skolekommission eller børneværn tage sig af sagen.

Langt de fleste ulovlige forsømmelser kommer fra økonomisk daarligt stillede hjem. Forældrene generer sig ofte for at komme op paa skolerne for at tale om deres børn. *Derimod er de villige til at drøfte deres børn hjemme.* Ofte er manglende beklædning direkte årsag til forsømmelsen. Hvis der er trang til stede, henvises forældrene til Børnenes Kontor eller socialkontoret. Ved øjeblikkelig indtruffet trang har der fundet en samtale sted med vedkommende institution, som i saa fald altid har været skolen velvillig stemt. Over for Moderen vil man i et saadant tilfælde fremhæve den betydning, det har, at børnenes tøj er i orden, saa de ikke af den grund behøver at forsømme skolen.

Lige fra børnene skal indmeldes i skolen, til de igen udskrives, er der problemer, der skal klares. De mest ligegyldige forældre skal rykkes baade skriftligt og mundtligt, før de faar meldt børnene i skole. Hen imod skolegangens ophør er der flere tilfælde, hvor forældrene uden videre beholder børnene hjemme, for at de hurtigst muligt kan komme til at tjene penge. De mener, at de kan faa børnene lovligt udmeldt. Som regel behøver her kun en enkelt samtale for at faa gjort forældrene forstaaeligt, at børnene maa fortsætte skolegangen til skolepligtens ophør.

I indledningen blev det lige berørt, at de vanskelige børn kræver særlig omhu. Da det baade kan være børnenes egne egenskaber saa vel som de sociale forhold, der kan være årsag til vanskelighederne, er det nødvendigt at forene en grundig undersøgelse af de hjemlige forhold med en psykologisk undersøgelse af barnet. Et problem kan undertiden afhjælpes, ved at forældrene sættes ind i sagen og stiller sig villige til at samarbejde med skole og skolepsykolog. Ligeledes kan det have betydning for lærerens forstaaelse af barnets reaktioner, at han kender dets hjemlige forhold. Der kan være saa alvorlige forhold i hjemmet, at man mener, en midlertidig milieu-ændring er den eneste udvej. Et par børn er i saadanne tilfælde efter indstilling fra skolelægen henvist til julemærkehjem.

Som allerede nævnt bruges sygdom ofte som skalkeskjul for skulkeri. Der har dog været henvendelser, hvor det har vist sig, at virkelig sygdom har været den egentlige årsag til forsømmelsen. Der er enkelte saadanne tilfælde henvist til huslægen og undertiden, efter aftale med skolen, forlangt lægeattest. Sygdom — altsaa lovlige forsømmelser — falder forøvrigt uden for socialraadgiverens omraade.

Socialraadgiveren samler forsømmelseslisterne fra samtlige skoler, hvorefter der udsendes de nødvendige indkaldelser til skolekommissionens møder. Ved møderne har hun været til stede for eventuelt at kunne give oplysninger om hjemmene, som hun ofte i forvejen har været i forbindelse med. Efter møderne udsendes advarsler og bødeanmeldelser efter skolekommissionens bestemmelse. Skolekommissionens statistik findes andet steds.

Tidligere er anmeldelser til børneværnet sket ved, at klasselæreren gav en udtalelse til skoleinspektøren, der sendte sagen videre til skoleinspektøren, som endelig overgav sagen til børneværnet. Nu samler socialraadgiveren efter anmodning fra skolen de nødvendige oplysninger i sagen, hvorefter den direkte sendes til børneværnet. I de tilfælde, hvor skolen har rejst børneværns-sag, har skolens socialraadgiver været til stede ved børneværns-møderne for om nødvendigt at give supplerende oplysninger i sagen. Meddelelse om de afgørelser, børneværnet tager, gaar gennem socialraadgiveren til skoleinspektørerne. Der har i aarets løb været 16 anmeldelser til børneværnet, enten paa grund af barnets opførsel, hjemmets forhold eller begge dele i forening.

Der er en kategori af børn, der, især efter skolegangens ophør, trænger til en særlig støtte; det er de elever, der har gaaet i hjælpeskolen. Saa længe, de kun skal passe deres skolegang, gaar det nogenlunde; men det viser sig ofte, at de har svært ved at klare sig, naar de skal til at staa paa egne ben. Det er ikke altid, de kan forvente nogen støtte fra hjemmets side. Helt i det smaa er der begyndt et samarbejde med hjemmene til de hjælpeklassebørn, der er udskrevet pr. 1. april 1947. Ved at overvære enkelte lægeundersøgelser, besøge klasserne og ved samtale med lærere og skolelæge er der forsøgt at skabe et kendskab til børnene for, efterhaanden som de udskrives, i samarbejde med hjælpeskolens lærere at søge forbindelsen med skolen vedligeholdt, eventuelt hjælpe dem til praktisk fortsættelsesundervisning og anbringelse i passende pladser.

Ved de intelligensundersøgelser, skolepsykologen foretager blandt de vanskelige børn, er der foretaget undersøgelser i hjemmene samt i særlige tilfælde optaget journaler. I det daglige arbejde har det været værdifuldt at kunne faa oplysninger i de systematiske intelligensprøver, der tages paa alle skolebørn i Esbjerg.

Efter at der nu er knyttet en psykiater til skolevæsenet, har man dog stadig et uopfyldt ønske her i Esbjerg, idet det vilde være af stor betydning at have forbindelse med en observationskoloni, saaledes at de vanskelige børn, i lighed med hvad der bruges ved Københavns skolevæsen, for kortere eller længere tid kunde henvises dertil.

Af ovennævnte vil man forstaa, at der i de enkelte tilfælde ved henvendelser — henholdsvis til hjem, lærere, inspektører, psykolog, skolelæge eller skolesundhedsplejerske samt børneværn — er forsøgt at faa det rette billede af barnets hele forhold, hvorefter der, i samraad med allerede nævnte institutioner, er foretaget det, man herefter mente, var til bedste for barnet.

VIII. Forskellige meddelelser.

- 1945: (Uddrag af dagbogen 1945—47).
4. 5.: Danmarks befrielse.
23. 8.: Foredrag af seminarieførstander Bredsdorff, Tønder: Opdragelsesproblemer efter krigen.
7. 9.: Kommunelærer Viggo Brandsborg, Aabyhøj: Instruktion (anskuelig regning for smaabørn).
14. 9.: Arbejdshæftet til hjemstavnsbogen: Esbjerg by og egn udsendes til skolerne.
18. 9.: Skoleidrætsstævne.

24. 9.: Flight lieutenant David Ballingall holder foredrag for eleverne i realklassen om Royal Air Force.
25. 9.: Skoleinspektør Brahm, Tønder, paa skolebesøg.
28. 9.: Adjunkt Børge Rasmussen: Instruktion (svensk for folkeskolen).
4. 10.: Vestre Skole frigives.
5. 10.: Mag. art. Kresten Thomsen Jensen, København: Instruktion (læsesvage børn og deres undervisning).
11. 10.: Forældreraadsvalg. Ringe valgdeltagelse. Der blev kun oprettet forældreraad ved Vestre, Jerne og Veldbæk skole.
- 16.—18. 10.: Afholdelse af et ungdomsskolekursus med ca. 70 deltagere fra alle egne af landet. — Arrangementet forestodes af Ungdomsskolen i samarbejde med Danmarks Lærerhøjskole. Indkvartering og bespisning paa Stormgades skole. Instruktion ved Ungdomsskolens lærere. — I tilknytning hertil skolemøde i Statsskolens aula med foredrag af raadsformand, folketingsformand Julius Bomholt, statskonsulent Johs. Novrup, rektor Arvin og skoleinspektør Inger Merethe Nordentoft.
23. 10.: Lærer Aug. Hansen, Silkeborg, paa besøg i »De unges Haver«.
24. 10.: Radioudsendelse fra Ungdomsskolens værksted (En ny skoleidé) under medvirken af borgmester L. Høyer-Nielsen, skoledirektør Olaf Petersen, forstander Magne Astrup, viceinspektør Arne Jørgensen m. fl.
27. 10.: Husgerningsinspektør frk. Karen Munch-Nielsen, Ribe, inspicerer skolekøkkenet ved Jerne Skole.
30. 10.: Folketingsvalg.
3. 11.: Førstelærer Anton Nielsen, Bagterp: 2 foredrag (erhvervsgeografi og læsning med individuelt læsemateriale).
9. 11.: Tolv byrådsmedlemmer og ungdomsskolens ævnsmedlemmer fra Silkeborg aflægger besøg i ungdomsskolen.
30. 11.: Formand for skoleudvalget, fru Sofie Petersen, Odense, og skoledirektør Fredebo, Odense, besøger skolevæsenet.
3. 12.: Medlemmer af ungdomsskolens ævnet i horsens paa besøg i ungdomsskolen.
8. 12.: Instruktion i naturhistorie ved seminarielærer Axel Nielsen, Haderslev, og førstelærer Leo Novrup, Oksbøl.

1946:

7. 1.: Boldesager skole og Vestre skole genoptager normal skolegang, efter en nødvendig og gennemgribende reparation.
10. 1.: Vestre skoles forældrereds beser skolen efter istandsættelsen. Indvielsesfest holdes paa Stormgades skole, da Vestre skoles gymnastiksal fortsat er under reparation.
12. 1.: Indvielse af Esbjergs første kommunale børnehaven. Børnehaven er beregnet for børn mellem 2 og 7 aar.
14. 1.: Byrådet vedtager enstemmigt nyt forslag til skoleplan og undervisningsplan.
16. 1.: Skoleinspektør N. Ravn, Rudkjøbing, paa skolebesøg (ungdomsskolen).
19. 1.: 7 medlemmer fra Gladsaxe kommunes skolekommission og skoleudvalg paa studiebesøg. Skoleidrætsstævnet holder 10-aars jubilæumsfest.

29. 1.: Kommunalærer Helweg Petersen, Odense, paa besøg i ungdomsskolen.
30. 1.: Medlemmer af Næstved skolekommission og skoleudvalg og rektor Krüger Rasmussen, Næstved, paa studiebesøg.
20. 2.: Skoleinspektør Rudkøbing, Vejen, dr. Heuch, Askov, fru Hansen, Bloksborg Ungdomsskole og sogneraadsmlem Boye, Vejen, paa besøg i ungdomsskolen.
24. 4.: Seminarieførstander Georg Christensen paa studiebesøg.
9. 5.: Missionær Andersen, Indien: Foredrag om missionsarbejdet (R. skole).
28. 5.: Professor, dr. theol. N. H. Søb: Foredrag (Underets plads i kristendomsundervisningen).
29. 5.: Ungdomsfilmen optages.
- 14.—15. 6.: Børnehjælpsdag. (Nettoindtægt: 55461 kr.)
21. 6.: Skoledirektør Willemoes-Hansen og viceinspektør Skovgaard-Jessen m. fl. fra Randers paa besøg i ungdomsskolen.
20. 8.: Rørkjær skoles genindvielse efter 6 aars besættelse. Festsdagen sluttede med et forældremøde paa skolen.
- 21.—24. 8.: I.m.a. Vestre skole paa besøg i Nustrup skole (Sønderjylland). Leder: lærer Villh. Christensen.
26. 8.: Lærerpersonalet paa Stormgades skole paa udflugt til Fanø. Besøg paa søværnets batteri.
- 26.—29. 8.: Nustrup Skole paa genbesøg i Esbjerg. (Leder: lærer Viggo Hansen, Nustrup).
29. 8.: Borgmester H. Christensen, skolekommissionsmedl., skoleudvalgsmedl. og skoleinspektører m. fl. fra Haderslev (i alt 24 deltagere) paa studiebesøg ved skolevæsenet.
31. 8.: Engelsk ungdom fra Harwich besøger Rørkjær skole. Fællessang, korsang, tale af skoledirektøren (om dansk skolevæsen). Rundgang paa skolen.
2. 9.: Esbjerg byraad erhverver et jordareal paa 5.500 m² (matr. nr. 2a og 2ml) til udvidelse af Boldesager skole.
3. 9.: De engelske gæster fra Harwich giver en forestilling med amatørskuespil, folkedans og sang i Statsskolens aula. Eleverne i de ældste klasser (D. J. R. og S. skole) overværede opvisningen.
10. 9.: Idrætsstævne.
24. 9.: Rejsegilde paa den nye tandklinik ved R. skole.
30. 9.: Instruktionskursus i gymnastik ved kommunelærerinde frk. Inger Hansen og adjunkt Hermod Andersen, København.
7. 10.: Instruktionskursus: Individuel regning ved kommunelærer Torben Gregersen, Frederiksberg.
- Social-pædagogisk forening (Esbjerg-afdeling) holder stiftende generalforsamling.
10. 10.: Forældremøde paa Vestre skole (individuel undervisning i forsøgsklassen).
Instruktionskursus for engelsklærere i mellemskolen, arrangeret af inspektør Simonsen, Ballerup.
11. 10.: Instruktionskursus for matematiklærere i mellemskolen, arrangeret af inspektør Th. Christensen, Esbjerg.
1. 11.: Vestre og Østre skoles 50-aars jubilæum. Børnene ved de jubilerende skoler opfører festspil i gymnastiksalen om formiddagen. Frokost paa Spangsberg for lærerpersonalet sammen med skolemyndighederne. Om aftenen forældrefest paa Paladshotellet

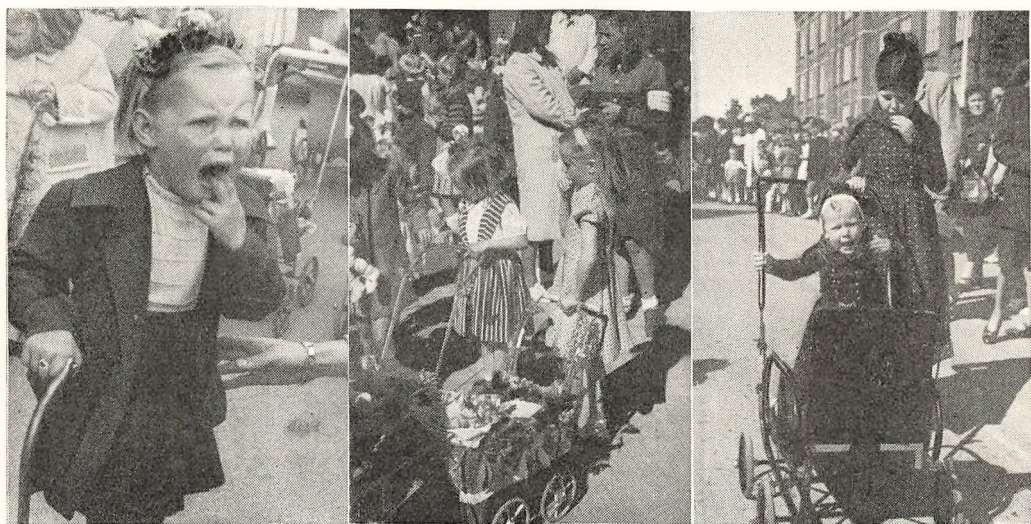
med taler af borgmester L. Høyer-Nielsen, skolekommissionens formand, pastor S. Birke, radioraadsformand, folketingsformand Jul. Bomholt, skoleinspektørerne frk. M. Hald og N. Sæderup, skoledirektøren m. fl. — Børnesangkor, festspillene fra om form. opføres.

Den ny førstelærer ved Veldbæk skole, Axel Knudsen, indsættes i sit embede. Til stede var skolekommissionens formand, skoledirektøren og skolens forældreråd.

- 2. 11.: Skolebesøg af repræsentanter for Kolding skolekommission.
- 13. 11.: Foredrag ved skolepsykolog, mag. art. Henning Meyer, Frederiksberg: Aarsager til, at børn ikke kan følge med i skolen.
- 21. 11.: Komponisten, kommunelærer Einar Jacobsen: Sang (instruktion og demonstration. Om aftenen: Gennemgang af nyere melodier med lærerne som deltagere.
- 20. 11.: Besøg i ungdomsskolen af skoledirektør Carstensen, forstander Møller, kommunelærer Vald. Madsen, pastor Eilschou Holm m. fl. fra Frederiksberg.
- 21. 11.: Værkstedschef, civilingeniør Vald. Hansen, »Thrige«, Odense, besøger ungdomsskolen.
- 20. 12.: Stormgades skole til julegudstjeneste i Zions kirke.

1947:

- 9. 1.: Formanden for skoleudvalget i Odense, fru Sofie Petersen, og skoledirektør Fredebo, Odense, paa studiebesøg.
- 20. 1.: Skoleinspektør Folke Jacobsen, København, paa besøg i aftenskolen, ungdomsskolen og »De unges Haver«.
- 23. 1.: 5 finske kommunalfolk besøger skolevæsenet (R. skole).
- 8. 2.: Tegneinstruktionskursus ved seminarielærer Karl E. Christiansen, Tønder.
- 11. 2.: Festspillene fra V. og Ø.s jubilæum opføres paa Paladshotellets scene til fordel for »Red barnet«.
- 17.—24. 2.: Forevisning af færdselsfilm ved overbetjent Poulsen og færdselsbetjent Nelander.
- 20. 2.: Børnebibliotekar fru Anine Rud: Foredrag (børns læsning).
- 2. 3.: Tidl. formand for skolekommissionen og skoleudvalget, viceborgmester, socialinspektør N. Jespersen afgaar ved døden.
- 11. 3.: Undervisningsinspektør O. Bjørneboe inspicerer undervisningen.
- 22. 3.: Ungdomsskolefilmen »Fremtidens Borger«, der for en del er optaget i Esbjerg, forevises for eleverne i afgangsklasserne i den eksamensfri mellemskole.
- 25. 3.: Skolepsykiater, fru dr. Marie Louise Dickmeiss, Augustenborg: Foredrag (psykiatriske problemer i skolealderen).
- 1. 4.: Fru dr. Dickmeiss ansættes som skolepsykiater ved skolevæsenet.
- 21. 4.: Ingen undervisning. Eleverne samles til en lille mindehøjtidelighed i anledning af H. M. Kong Christian den X.s død (søndag den 20. april).
- 30. 4.: Kong Christian den X.s bisættelse. Skolefridag.
- 4.—9. 5.: Skoleudvalgets orienteringsrejse til skoler i Odense, København, Frederiksberg og Malmö.
- 8.—9. 5.: Instruktionskursus for skolebibliotekarer. Instruktør: Skoleinspektør N. P. Andersen, Søndermarksskolen, Frederiksberg.

Børnehjælpsdagen juni 1946.

*Børnehjælpsdagen
juni 1946.*

•Og storken skulde være skaffer—•

Folkedans.

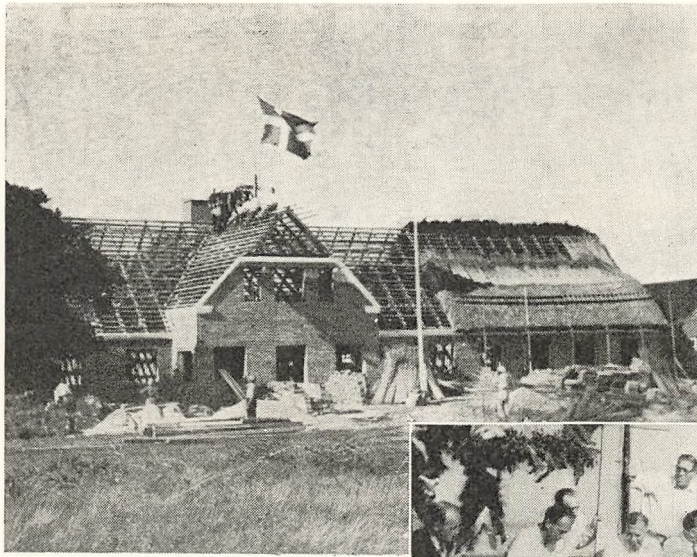
•Og raven skulde ogsaa være
deres præst—•

Balletpiger.

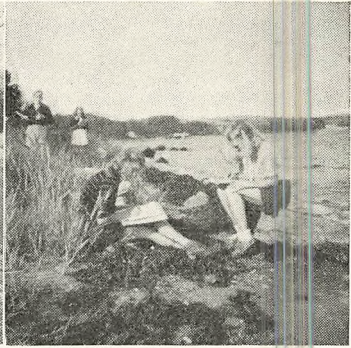
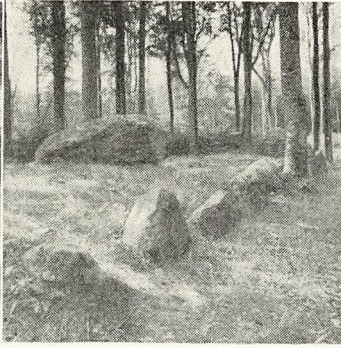
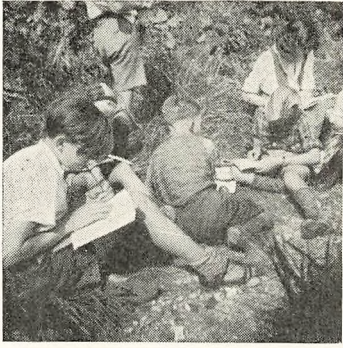
Esbjerg kommunes gamle feriekoloni i Sønderho (nederst) er blevet udvidet og ombygget.

I byggestilen har man tilstræbt en tilpasning til den gamle, smukke fanøstil.

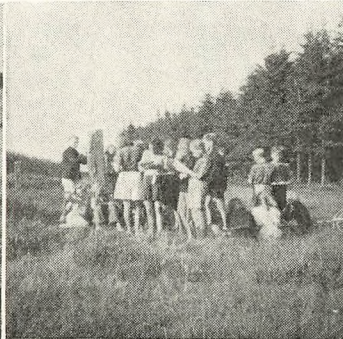
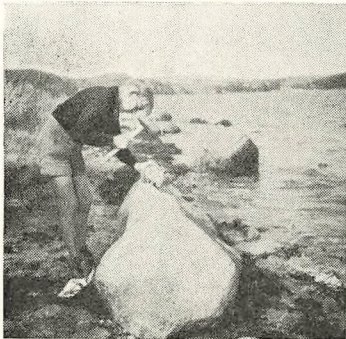

Rejsegilde paa feriekoloniens nye hovedbygning.

*3. M. paa lejrskole
ved Flensborg fjord.*

13. 5.: Foredrag af overlæge R. Marthinsen, Ribe Aandssvageanstalt, om: Internat- og externatskoler for aandssvage børn.
16. 5.: Dr. Frimodt Møller, København: Forevisning af filmen: »Fra Tempel til Tehaver«.
Byraadet erhverver ny sportsplads til Østre skole (matr. nr. 1ahm, 2nc og 2zq).
17. 5.: Besøg af 25 østrigere (lærere, embedsmænd og bibliotekarer. Studiebesøg vedr. ungdomsskolearbejdet m. m.)
- 18.—19. 6.: Eleverne i 3. M. (S. skole) besøger 3. M. kl. i Vejen. Studieplan og ekskursionerne tilrettelagt af klasselærerne: kommunelærer Thorkil Holm, Esbjerg, og overlærer Alfred Sørensen, Vejen. Eleverne fra Vejen paa udvekslingsbesøg i Esbjerg 13. og 14. august.

Besættelsestiden.

Besættelsestiden var en ond og svær tid for skolerne at komme igennem. I omfang maatte undervisningen nærmest karakteriseres som nødhjælp: Afkortede timer, forskudt arbejdstid og indskrænkning af visse fag. Efterhaanden som tilbageflytningen fandt sted, bedredes selvfølgelig forholdene, og nu glæder vi os over atter at kunne arbejde under normale forhold i haab om, at det skal lykkes at indvinde i alt fald noget af det tabte.

Hjem, elever og lærere tog de mange vanskeligheder i besættelsestidens aarene paa beundringsværdig maade. Ved et enestaaende energisk, maalbevidst og samvittighedsfuldt arbejde og med et trofast og villigt sind blev de mange daglige forhindringer af forskellig art overvundet i en for alle parter tilfredsstillende form. Skolevæsenet skylder dem alle en hjertelig tak for god vilje og loyal og smuk støtte. — Som efterfølgende oversigt viser, var en meget stor del af skolevæsenets ydre rammer baandlagt af den tyske værnemagt, men skolernes indre front forblev ubrudt. Den danske linie blev fulgt og holdt.

Beslaglagte skoler i besættelsestidens aarene og tidsrummet for beslaglæggelsen:

1. *Boldesager skole*: 29. 3. 1943—2. 7. 1945. Efter en grundig restauring blev skolen atter taget i brug til planmæssig undervisning den 7. 1. 1946.
2. *Gammelby skole*: 9. 4. 1940—24. 5. 1940 og 15. 10. 1943—20. 5. 1945. Normal undervisning efter sommerferien 1945.
3. *Jerne skole*: 10. 10. 1943—29. 5. 1945. Haardt medtagne lokaler. Normal undervisning kunde dog genoptages efter sommerferien 1945.
4. *Rørkjær skole*: 5. 12. 1940—1. 10. 1945. Skolen mishandlet til det ukendelige. Genindvielsen fandt sted 20. 8. 1946.
5. *Vestre skole*: 1. 4. 1943—1. 10. 1945. Haardt medtagne lokaler. Genindvielse 7. 1. 1946.
6. *Østre skole*: 28. 1. 1943—13. 12. 1943: Beslaglæggelse af: Børnehaven, læsestuen, dr.s gymnastiksal med omklædningsrum og redskabsrum. Hele skolen fra 14. 12. 1943—23. 5. 1945. Normal undervisning kunde genoptages efter sommerferien 1945.
7. *Veldbæk skole*: 1. 4. 1943—11. 6. 1945. Normal undervisning efter sommerferien 1945.
8. *Tourup skole*: 28. 9. 1944—8. 6. 1945. Normal undervisning efter sommerferien 1945.

Lejede lokaler og skolegang paa andre skoler:

Missionshuset »Effata« og forsamlingshuset i Jerne (Jerne skole).

Missionshuset »Bethel«, lokaler i snedkerværkstedet hos snedkermester Anker Lambertsen (Boldesager skole).

Lokaler hos gaardejer Christian Mortensen og gaardejer Verner Jessen (Veldbæk og Tourup skole).

Rørkjær skole paa Danmarksgades skole og Vestre og Østre skole paa Stormgades skole (skiftevis formiddags- og eftermiddagsundervisning hveranden uge (8—13 og 13—18)).

Stormgades skole har haft 14 mellemskoleklasser paa Statsskolen (kl. 13½—18).

I øvrigt henvises til aarsberetningen for 1943—45, side 22 (afbrydelser og ændringer i undervisningen).

Kommunens udgifter som følge af beslaglæggelsen har andraget kr. 625.000.

Tiden efter verdenskrigens slutning har ogsaa været vanskelig for skolerne, idet det stigende elevtal med hensyn til plads har sprængt skolevæsenets rammer. En følelig mangel paa kvalificeret arbejdskraft har ogsaa beredt vanskeligheder af forskellig art. Men trods de mange vanskeligheder er skolevæsenet kommet godt igennem de to svundne aar og staar nu med ønsket om, at den genopbygningens tid snart maa være inde, saa det af skoleudvalget til byraadet under april 1946 stillede forslag til en paakrævet sanering, modernisering og udvidelse af de lokalemæssige forhold — budgetteret til 4½ mill. kr. — maa faa sin løsning, saa snart materialeforholdene gør det muligt — og bringe vore skoler nye og bedre rammer om arbejdet.

I lejrskole ved Flensborg fjord.

Lejrskolen er et levende udtryk for vor tids ønske om at forme skolen saa naturligt som muligt. At leve med i naturen, at belæres af den, deri ligger i kortthed lejrskolens klare idé. Sjælelig og legemlig sundhed blomstrer op af dens fure. Den bringer den opvoksende slægt nærmere de kilder, af hvilke fornyelsen og foryngelsen skal komme. Lejrskolen, ledet paa den rette maade, vil lukke øjnene op paa de unge, den vil give dem interesser og viden, den vil nedfælde i dem en kærlighed til friluftsliv, til dansk natur, dansk væsen, dansk virke, en samhørighed med de slægter, der forud for os var med til at bygge Danmark, og dermed vække en kærlighed til fædrelandet, der kan gaa som en varm understrøm gennem al deres gerning. — Den specielle undervisningsform, lejrskolen rummer, kan ikke undgaa at vække en interesse, som skaber arbejdsglæde, nyt liv og initiativ, aktualitet og aktivitet. — Gennem elevernes grænsevandring og deres lytten til grænsens sang har de faaet et friskt pust af det evigt sønderjydske, som er vor uundværlige nationale kilde. Det er som malmet i Danmarks jord, det, hvoraf vi kan danne baade det fældende aandelige vaaben og det frelsende væрге.

Lejrskolearbejdet ved Flensborg fjord har ogsaa i de sidst forløbne to aar været meget vellykket. De planlagte arbejder er blevet gennemført paa bedste maade.

Sommeren 1946 har følgende klasser været i lejrskole:

Fra 24. 8.—31. 8.: 3. M. kl. fra *Danmarksgades skole*. Ledere: Lærer Svend Eg Løkkegaard og lærerinde frk. Nørskov Lauritsen (Rønshoved Højskole, Flensborg fjord).

- Fra 24. 8.—31. 8.: 3. M. kl. fra *Rørkjær skole*. Ledere: Lærer J. Holmberg og lærerinde frk. Signe Jensen (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 17. 6.—22. 6.: IV.XM. (a+b) fra *Stormgades skole*. Ledere: Lærerne H. Jacobsen og J. J. Kortegaard (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 16. 8.—23. 8.: 3. M. kl. fra *Stormgades skole*. Ledere: Lærere Thorkil Holm og frue (Grænselhjemmet, Kollund).

Sommeren 1947:

- Fra 28. 5.—2. 6.: IV.XM. fra *Jerne skole*. Ledere: Overlærer M. Kaae og frue (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 12. 6.—19. 6.: 3. M. kl. fra *Rørkjær skole*. Ledere: Lærerinde frk. Signe Jensen og lærer Henry Mogensen (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 19. 6.—25. 6.: IV.XM. (a+b) fra *Stormgades skole*. Ledere: Lærer G. Carlsen og lærerinde frk. Ravn (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 14. 8.—21. 8.: III.XM. fra *Rørkjær skole*. Ledere: Overlærer Niels Laursen, lærerinde frk. Rosenkilde og lærer Henry Mogensen (Grænselhjemmet, Kollund).
 Fra 18. 8.—25. 8.: 3. M. kl. fra *Danmarksgades skole*. Ledere: Lærerne Svend Eg Løkkegaard, Henning Hjuler og lærerinde frk. Louise Schelde (Rønshoved Højskole, Flensborg fjord).
 Fra 25. 8.—1. 9.: IV.XM. fra *Danmarksgades skole*. Ledere: Viceinspektør L. Th. Sørensen, lærer Svend Eg Løkkegaard og lærerinde frk. Hillersborg (Rønshoved Højskole).
 Fra 21. 8.—28. 8.: 3. M. kl. fra *Stormgades skole*. Ledere: Lærerne Karl Bruun og Thorkil Holm (Grænselhjemmet, Kollund).

Endvidere har Esbjerg Aarskursus i samarbejde med Dansk Nordisk Ungdomsforbund afholdt et udmærket besøgt lejrskolekursus paa Grænselhjemmet i Kollund i pinseferien (23.—27. maj 1947). Kursuset blev ledet af kommunelærerne Olaf Aastrup, Vejle, og Georg Balsløv, Mulernes Legatskole, Odense. Det righoldige program omfattede orienterende foredrag vedr. lejrskolearbejdet, dets formaal og former, planlægning af et lejrskoleophold, lejrskolestoffets bearbejdelse m. v. og mange ekskursioner af bl. a. zoologisk, botanisk og geologisk-historisk art.

Esbjerg kommunes feriehjem og feriekolonier.

Feriehjemmet i Sønderho.

Paa grund af de ekstraordinære forhold, der indtraadte ved krigens udbrud i september 1939, har Esbjerg kommunes feriehjem i Sønderho været lukket i somrene 1940—46. I tiden fra januar maaned 1943 og indtil kapitulationen har feriekolonien været beslaglagt af den tyske værne-magt. Under beslaglæggelsen har bygningerne ikke været under tilsyn og reparation, og der er derfor adskillige steder forvoldt stor skade. Særlig har den gamle hovedfløj, der stammer fra 1825, lidt overordentlig meget under den haardhændede indkvartering. Da det samlede nyt-teareal og de forskellige rum i hovedfløjen har været yderst ringe og slet ikke tidssvarende, indsendte skoleudvalget i februar maaned 1946 til byraadet forslag om en paakrævet sanering og modernisering af boligforholdene i feriekolonien. Forslagene gik ud paa at nedbryde den gamle hovedfløj og bygge en ny, der kunde tilfredsstillende kravene til en moderne feriekoloni. — I stilen har man forsøgt at holde den gamle fanøbyggeskik i hævd og ære. — Bygningen er tænkt opført symmetrisk

med spisesal og de bagved liggende økonomirum som aksel og 8-mandsværelser og toiletrum henholdsvis for piger og drenge med hver sin indgang i fløjene. Der er plads til ca. 80 børn paa hvert hold. Ud over disse rum findes lærerværelse, økonomaens værelse samt en stor fælles dagligstue med terrasse mod syd. I tagetagen findes værelser for køkkenpersonalet samt gæsteværelser. I kælderen findes brændsels-, vaske- og viktualierum, og i den nuværende træbygning nordlige ende indrettes cyklerum m. v. — Bygningen mod vejen ombygges, saaledes at der bliver 2 klasseværelser samt lærerværelser og sygeværelser.

I sit møde den 25. 3. 46 vedtog byraadet enstemmigt skoleudvalgets foranstaaende forslag. Den 15. 8. 1947 var der rejsegilde paa bygningen. Indtræffer der ikke uforudsete hindringer, skulde det nye feriehjem være færdig til brug i maj maaned 1948.

Feriekolonien ved Drejens strand (Kolding fjord).

Skoleudvalget har med byraadets samtykke erhvervet et areal paa 14 td. land til brug for opførelsen af et anneks-feriehjem til feriekolonien i Sønderho. Det projekterede skitseforslag omfatter: Skolefløj, økonomifløj og sovefløj (2 klasseværelser, spisesal, samlingsstue m. v.). Kolonien er baseret paa at kunne rumme 96 børn pr. hold. Opførelsen af feriehjemmet vil blive paabegyndt, saa snart Handelsministeriets tilladelse foreligger.

Lejede feriekolonier:

1946: »Holmsborg« ved Søndervig i tiden fra 24. maj til 14. juni 60 børn (heraf 45 fra heldags-fritidshjemmet). Ledere: Frk. Karen Breiner Henriksen, frk. Aase Christoffersen og frk. E. Amdrup Larsen.

1947: »Bramminge Hovedgaard«:

1. hold: 23. juni—12. juli (54 børn). Ledere: Lærer Arne Schmidt og frue og lærer Bjerremand Hansen og frue.

2. hold: 21. juli—9. august (56 børn). Ledere: Lærer Kr. Jensen og frue, lærer Bjorholm Jensen, skolesundhedsplejerske frk. E. Degn og lærerinde frk. Ellen Nielsen.

Feriebørn (1946—47):

Gennem samarbejde mellem hjem og skole og med økonomisk støtte fra kommunen er der uddelt gratis billet til nærmeste station for alle de børn, som gennem familie, venner eller bekendte kunde skaffe sig et ophold paa landet. Paa denne maade er det lykkedes at skaffe plads til ca. 3000 børn pr. aar, d. v. s. at praktisk talt alle børn, der ønskede det, er blevet ferieborn.

Hertil kommer, at kommunen har ydet støtte til alle ungdomsorganisationer, der har arrangeret lejre rundt om i landet for deres medlemmer (ca. 600 pr. aar).

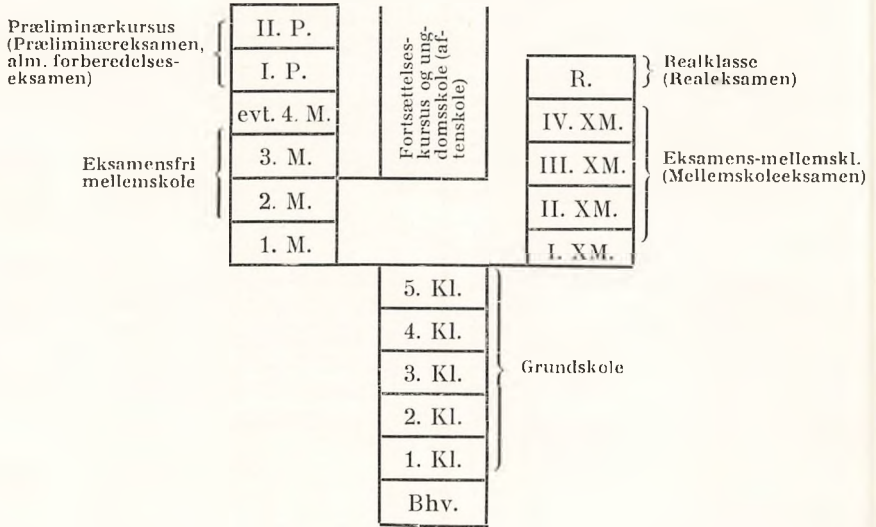
Den nye skoleplan og undervisningsplan.

I anledning af den pr. 1. april 1945 stedfundne indlemmelse af Jerne kommune i Esbjerg købstad indsendte skolekommission og skoleudvalg den 22. november 1946 i forening forslag til ny skoleplan og undervisningsplan bilagt med fælleslærerraadets erklæring til Esbjerg byraad, der i sit møde den 9. december s. a. enstemmigt vedtog det fremsendte

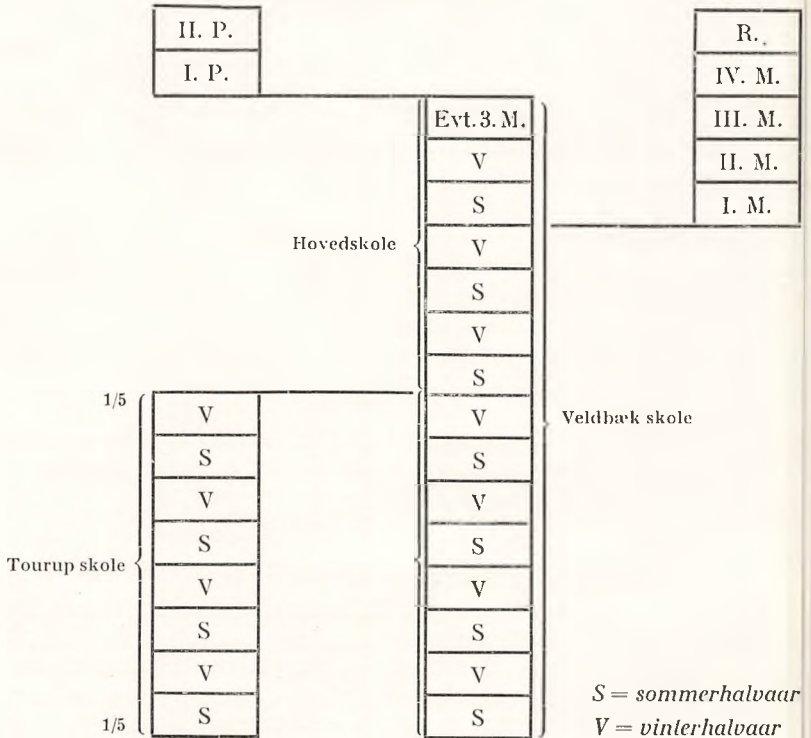
forslag. Planerne stadfæstedes af Undervisningsministeriet den 29. januar 1947 som gældende fra 1. april 1947.

Billedligt kan skoleordningen fremstilles saaledes:

Købstadordnede skoler:

Landsbyordnede skoler:

Almindelige bestemmelser vedrørende organisation og administration. Skolevæsenets afdelinger:

Esbjerg kommunes *købstadordnede skoler* bestaar af:

A. *Folkeskolen*, der omfatter:

I. *1-aarige børnehaveklasser* (klasser for børn, der inden 1. juli er fyldt 6 aar).

II. *Grundskolen*, der har 5 klassetrin.

III. *Mellemskolen*, der har 2 afdelinger:

a. Den eksamensfri mellemskole, der har 3 eller 4 klassetrin (1.—3.(4.)m.) og ligesom grundskolen giver undervisning efter lov om folkeskolen af 18. maj 1937.

b. Eksamensmellemskolen i henhold til lov nr. 62 af 24. april 1903 (I.—IV. xm.).

B. *Realklassen (R)*, der forbereder til realeksamen efter sidstnævnte lov.

C. *Det 2-aarige præliminærkursus* (I.—II. pr.), der forbereder til almindelig forberedelseseksamen (præliminæreksamen) efter anordning af 5. juli 1944, og som oprettes for de elever, der har gennemgaaet den eksamensfri mellemskole.

Esbjerg kommunes *landsbyordnede skoler* bestaar af:

Folkeskolen, der omfatter:

I. *Grundskolen*, der er 4-aarig.

II. *Hovedskolen*, der er 3-aarig.

Skolevæsenet har for tiden 2 landsbyordnede skoler:

- a. *Veldbæk skole*. Skolen er en udelt skole med 2 klasser. I 1. klasse undervises børn indtil 11 aars alderen og i 2. klasse børn fra 11—14 aar. Elever, der har gennemgaaet 2. klasse, kan optages i den eksamensfri mellemskoles 3. klasse, eller der kan tilstaaes dem adgang til I. præliminærklasse, naar de opfylder de i § 5, stk. 5, stillede krav.
- b. *Tourup skole* er en udelt skole med een klasse, der svarer til Veldbæk Skoles 1. klasse. Børnene opflyttes ved 11 aars alderen i Veldbæk Skoles 2. klasse.

Anm.:

1. For børn med normal intelligenskvotient, der paa grund af langvarige forsømmelser o. l. er saa langt tilbage, at man ikke ved skoleaarets skifte mener at kunne flytte dem op paa det følgende højere klassetrin i grundskolen, er der indrettet saakaldte repetitionsklasser¹⁾. I

¹⁾ Repetitionsklasser for børn fra 1., 2., 3., 4. og 5. normalklasse benævnes henholdsvis 2., 3., 4., 5. og 6. repetitionsklasse.

Timefordelingen er den samme som i 2., 3. . . normalklasse, dog samles fagene i historie, geografi og naturhistorie under benævnelsen mundtligt fag (1 time); de resterende 2 timer lægges til dansk og regning. Fagenes pensum er i hovedsagen det samme som i den foregaaende normalklasse, dog tages der saa meget med af den følgende classes pensum, som det er muligt at naa. Læsebøger og regnebøger bør, om muligt, være andre end de, der benyttedes i det foregaaende aar.

Ved aarsprøven giver den paagældende klasselærer — efter forhandling med skoleinspektøren — skriftlige opgaver, der svarer til elevernes standpunkt, der gives skriftlige opgaver fra 2. repetitionsklasse. Undervisningen bestaar altsaa dels i fornyet gennemgang i fornødent omfang af, hvad der er gennemgaaet i (de) foregaaende klasse(r), og dels i arbejde inden for følgende classes pensum.

Børn, der er optaget i en repetitionsklasse, flyttes tilbage til den almindelige klasse, naar de har betingelse for at følge med der.

disse klasser er børnetallet pr. klasse noget mindre end i normalklasserne.

2. De børn, der paa grund af deres legemlige eller sjælelige tilstand ikke kan undervises paa betryggende maade i de almindelige klasser, samles i særlige klasser, der benævnes hjælpeklasser. Der gives en særlig afpasset undervisning for disse børn. Undervisningen maa i nogen grad være bygget paa manuelt arbejde.

3. For *læsesvage* elever og *børn med talefejl* oprettes en særskilt undervisning efter omstændighederne i mindre hold eller særlige klasser.

4. Der etableres særundervisning for *svagthørende* og *talelidende* børn efter bestemmelserne i Undervisningsministeriets cirkulære af 26. juni 1943. De svagthørende børns ører bliver behandlet af skolesundhedsplejerskerne efter ørelægens forskrifter.

Disse særklasser oprettes i det omfang og svarende til de klassetrin, som skolekommissionen finder fornødent.

5. For børn, der ved særlig langvarig sygdom eller ved særegne defekter er afskaaret fra almindelig skolegang, skal kommunalbestyrelsen oprette en vederlagsfri undervisning i hjemmene eller paa anden maade uden for skolen (jfr. de i lov nr. 181 af 20. maj 1933 om offentlig forsorg anførte bestemmelser).

Skolevæsenets pædagogiske, hygiejniske og sociale foranstaltninger.

Til medhjælp ved skolevæsenet vedrørende den i lov Nr. 160 af 18. maj 1937, § 2, stk. 5, og nærværende skoleplans § 1, anm. 2 og 3, omhandlede undervisning er antaget en skolepsykolog.

Til medhjælp ved skolevæsenet vedrørende den i undervisningsministeriets cirkulære af 26. juni 1943, afsnit 2 og 4, og nærværende skoleplans § 1, anm. 3 og 4, er antaget en talepædagog med aflæselæreruddannelse.

Sundhedspleje er etableret ved samtlige skoler, og den varetages af:

- a. *En skolelæge*, der fører tilsyn med samtlige elever med undtagelse af eleverne i hjælpeklasserne. Dette tilsyn føres af
- b. *en læge*, der 4 gange aarlig tilser disse elever.
- c. En specialist, der foretager aarlige øreundersøgelser og behandlinger af samtlige 2. klasser, 1. M. og I.xM. klasser.
Høreundersøgelser af disse klasser foretages i samarbejde med en tunghørelærer.
- d. Overlægen paa Spangsbjerg sanatorium, der foretager de aarlige tuberkulinprøver og røntgengennemlysninger af samtlige elever, lærerpersonalet og samtlige funktionærer ved skolevæsenet.
- e. 3 skolesundhedsplejersker, der er skolelægen behjælpelig ved undersøgelse og behandling af børnene.

Skolelægens og sundhedsplejerskernes virksomhed fastsættes i øvrigt ved instruks (mønsterinstruks).

Der ydes eleverne systematisk og vederlagsfri tandbehandling paa skoletandklinikkerne (Danmarksgades skole og Rørkjær skole) i henhold til de i det udarbejdede regulativ fastsatte bestemmelser.

Som regel faar eleverne et varmt renselsesbad hver 14. dag i vinterhalvaaret, og overallt, hvor det er muligt, slutter hver gymnastiktime med et tempereret styrtebad.

Stk. 3. Børnene kan deltage i skolebespisning, der saa vidt muligt foregaar paa skolerne i maanederne september—juni.

Stk. 4. For at vaage over, at bestemmelserne i skolelovens § 57, stk. 1, angaaende børns erhvervsmæssige arbejde overholdes, foretages der kvartalsmæssige opgørelser af klasselærerne. Disse opgørelser sendes gennem skoleinspektørerne til skolekommissionen til eventuel videre foranstaltning.

Den nye skoleplan indeholder endvidere forskellige bestemmelser bl. a. vedrørende: I) Lønningsbestemmelser, undervisningspligt, nedsettelse i denne samt honorar. II) Klassernes elevtal. III) Optagelsesprøven til mellemskolen og præliminærafdelingen. IV) Lærerens (lærerindens) forhold under sygdom eller andet forfald.

Med hensyn til den nye undervisningsplan er det af pladshensyn kun muligt her at medtage planen over timefordelingen.

I skoleaaret 1944—45 stillede raadmand, landsretssagfører A. C. Krebs forslag til ændringer i skoleplanen. Forslaget gik i korthed ud paa at bibeholde alle skolens elever samlede i folkeskolen indtil det 14. aar og først ved denne alder at lade adskillelsen foregaa mellem dem, der ønsker at gaa over i eksamensmellemskolen, og dem, der foretrækker den eksamensfri mellemskole, idet der henvistes til, at der i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen (§ 2, stk. 1) er givet købstæderne valget imellem enten 4-aarige grundskoler og 3-aarige hovedskoler eller 4-aarige grundskoler og 4-aarige mellemskoler. Det stillede forslag gik ud paa, at Esbjerg købstad vælger den sidste af disse former, 4-aarige grundskoler og 4-aarige mellemskoler og derovenpaa — i tilknytning til den eksamensfri mellemskoles 3. klasse — bygger et 2-aarigt præliminærkursus paa samme maade, som den nuværende skoleplan ovenpaa den eksamensfri mellemskole har bygget et præliminærkursus. — Forslaget var ledsaget af en meget udførlig motivering. — Det stillede forslag fik ikke flertal hverken i fælleslærerraadet, skolekommissionen eller byraadet. Derimod vedtoges det enstemmigt principielt at oprette forsøgsklasser i h. t. fælleslærerraadets forslag af 25. oktober 1945, der i store træk gik ud paa følgende:

»Formaalet med forsøgsklasserne er at undersøge muligheden af ved en samlet skolegang til børnenes 14. aar, hvor undervisningen hovedsagelig er individuel undervisning og gruppeundervisning, at give børnene en undervisning, der svarer til deres evner og intelligens, saaledes at de dygtigste faar de nødvendige kundskaber og den nødvendige udvikling til, at de over et to-aarigt præliminærkursus kan fortsætte i den højere skole (gymnasium), medens de mindre formaaende elever erhverver sig de kundskaber og den udvikling, der af samfundet kræves af dem, naar de forlader skolen.

Endvidere maa undersøgelserne gaa ud paa at klarlægge, om det er muligt ved en samlet skolegang at skabe en organisk folkeskole, der sletter det skel, der opstaar ved delingen af børnene i 11-aars alderen.

Der arbejdes paa at faa oprettet tre eller fire klasser ved byens skolevæsen.

I hver klasse varetages undervisningen af to lærerkræfter. Fag som gymnastik, haandarbejde, sløjd og i de øverste klasser specielle fag: sprog, evt. fysik og matematik, kan henlægges til andre lærerkræfter.

Kort efter indmeldelsen til de nye 1. klasser er indløbet, indbydes de respektive forældre af byens skolemyndigheder til et orienterende møde, hvor der gøres rede for disse forsøgsklasser. Forældrene maa derefter tage bestemmelse om deres børns indmeldelse til forsøgsklas-

Timefordeling.

Fag	Grundskolen:					Den eksamensfri mellemskole				Prælimi- nærkl.		Eksamensmellemskole:				Real- klas- sen (R)	
	Bør- neh. Kl.	1. kl.	2. kl.	3. kl.	4. kl.	5. kl.	1. m. kl.	2. m. kl.	3. m. kl.	4. m. kl.	I. p.	II. p.	I. xm.	II. xm.	III. xm.		IV. xm.
Kristendomskundskab		2/2	2/2	2	2	2	2	1	1				2	2	2	1	
Dansk		8	9	9	9	9	7	7	8	6	5	5	5	4	4	5	5
Skrivning (bogføring 4. M.)		2	3	2	2	2	2/2	2/2		2			dr. 2 pg. 1	1	1		
(Regning og geometri 4. M.)																	
Regning (regnskabsføring)		5	5	5	6	6	6	5	5	6	r. 2	r. 2					Geom. valgfri (2)
Regning og matematik											m. 5	m. 5	5	5	6	7	5
Tegning													2	2	1		
Historie				1	1	2	2	2	2		3	3	2	2	2	2	2
Geografi				1	1	2	2	2	1		3	3	2	2	2	2	2
Naturhistorie				1	1	1	1	1			3	3	2	2	2	2	2
Naturlære							1	2	dr. 2		3	3	2	2	2	2	2
Engelsk								2	3	6	5	5	5	3	3	4	4
Tysk								(3)	(3)	(6)	5	5		4	4	4	4
Fransk																	(4) vlgf.
Maskinskrivning (4. M.)									3	34	34		29/28	29	29	29	26
Sang			1	1	2	1	2	1 + (1) ¹⁾	(1) ¹⁾				2	2	1 + (1) ¹⁾	(1) ¹⁾	
Emnebehandling ²⁾																	
		16	19	22	24	25	24	25	d. 22 p. 20	26							
Tegning ³⁾				1	1	1	2	1	2								
Legemsøvelser og sundhedslære ⁴⁾		2	3	3	3	4	4	4	4	4	2	2	dr. 3 pg. 2	dr. 3 pg. 2	3	4	3
Smaasløjd		dp 2	d 2	d 2	d 2												
Sløjd (dr.)						2	4	4	d. 4 p. 2	6			2	2	2	2	3
Haandarbejde (pg.)			2	2	2	4	4	2	4	3			2		2	2	
Husgerning (pg.)							2	4	4	3			2	3			3
Husgerning (dr.)									3								
I alt:	dr.:	12	20	24	28	30	32	34	34	35	36	36	36	36	35	35	32
	pg.:	12	20	24	28	30	34	36	36	36	36	36	36	36	35	35	32

serne, idet disse forældre maa gaa ind paa ikke at lade børnene tage ud af klassen før ved skolegangens ophør. Eventuel tilgang af elever kan kun finde sted efter nærmere forhandling med den paagældende klasse-lærer.

Undervisningen maa foregaa i det samme lokale, dog herfra undtaget særfagene. Materiel til forsøgsarbejdet stilles til raadighed i fornødent omfang. Klassekvotienten kan højst være 30.

Det maa være en forudsætning, at læreren og klassen faar uindskrænket arbejdsro. Besøg af fremmede og offentliggørelse af enhver art angaaende forsøgene er ikke tilladt. (Timeafkortning: 3 timer regnes lig 4 timer).

Som en hjælp til lærerne ved deres tilrettelæggelse og forberedelse af forsøget ydes der rimelig orlov og rejsegodtgørelse til studiebesøg.

Der afholdes ingen eksamen paa noget klassetrin. I stedet indtræder standpunktsprøver i færdighedsfagene og den regelmæssige kontrol, der nødvendigvis maa være knyttet til forsøgene.

Ved forsøgsklassens afslutning udarbejder lærerne i fællesskab redogørelse for forsøgsarbejdet og dets resultater. Det af fælleslærerrådet nedsatte udvalg holdes orienteret med forsøgets gang.«

Pr. 1. april 1947 har skolevæsenet 5 forsøgsklasser.

Ansættelse af en psykiatrisk uddannet læge ved skolevæsenet.

Til hjælp ved arbejdet med de børn, der paa grund af særlige sygdomme eller ved deres adfærd lægger alt for store hindringer i vejen for undervisningen, er der til skolepsykologisk kontor blevet knyttet en specialist i psykiske lidelser og nervøse tilstande. Dette arbejde er fra 1. april 1947 blevet overtaget af skolepsykiater, dr. fru *Marie Louise Dickmeiss*, Augustenborg.

Klasseudveksling.

Vestre skole (ved lærer Vilh. Christensen).

I dagene 21. 8.—24. 8. 1946 var 1. M. a, Vestre skole, paa en tur i Sønderjylland. — Under et flere timers ophold i Vojens aflagde børnene et besøg i kirken, hvor skoleinspektør Jensen, Vojens, fortalte om kirkens historie og spillede paa orglet, som har staaet i Vor Frelsers Kirke i Esbjerg. — Derefter spillede esbjergenserne en fodbold- og langboldkamp med Vojens drenge og piger.

Herfra gik turen til Nustrup — rejsens maal. — Under et tre dages besøg her blev børnene indkvarteret hos forældrene til børnene i den

¹⁾ *Korsang* (frivillig).

²⁾ *Emnebehandling*: En lærer, der i »Den eksamensfri mellem-skole« underviser i dansk og et eller flere af fagene historie, naturhistorie, geografi og naturlære, kan benytte en del af dansktimerne til skriftlig behandling af et fagligt emne, ligesom der kan tildeles nogle af de fire fag et samlet timetal, hvori der drives periodebehandling af et fagligt emne. (Der henvises til udvalgets udarbejdelse af: »Vejledning i emnebehandling« og »Forslag til emner« med dispositioner og litteraturhenvisninger, herunder »Esbjerg by og egn« med arbejdshæfte).

³⁾ Ud over den systematiske undervisning i tegning i den eksamensfri mellem-skole kan der drives tegning i tilknytning til emnebehandling.

⁴⁾ I vinterhalvaaret: 1 times undervisning ugentlig i sundhedslære i 1., 2. og 3. M. klasse.

store klasse i Nustrup skole. — Bødker Gram forklarede og demonstrerede, hvorledes en smørdrittel laves. — Børnene kørte tidligt om morgenen med mælkevognene til mejeriet, hvis indretning mejeribestyreren forklarede. — Derefter samledes børnene en times tid i Nustrup skole, hvor førstelærer Billund paa den store tavle fortalte om kirkebyggeri, med særlig henblik paa Nustrup kirke, en af Danmarks ejendommeligste og skønneste. — Herfra gik børnene over i kirken, hvor de fik alt forklaret. Børnene kravlede endogsaa ud paa det støvede kirkeloft for at se den lille klokke fra den katolske tid, som hænger paa en bjælke under det skraa blytag. — Der foretoges ekskursioner i de store skove omkring Nustrup. Paa den høje Fellum Bakke, hvorfra man kan se milevidt omkring, blev børnene af førstelærer Billund sat ind i egnens forhold, geologisk og historisk. — Fodbold-, haandbold- og langboldkampe arrangeredes med drengene og pigerne fra Nustrup. — Men fritidstimerne paa indkvarteringsstederne var maaske de mest interessante. Høsten var netop i fuld gang, og børnene nød det i fulde drag. — En meget stor del af klassen blev inviteret derned igen i ferien.

I dagene 26. 8.—29. 8. 1946 besøgte Nustrupbørnene os. — Efter at børnene under lærer Viggo Hansens ledelse havde haft nogle dejlige timer paa Fanø, blev de indkvarteret i hjemmene til de børn, der havde været med i Nustrup. — Nustrupbørnene samledes hver morgen med Vestres 1. M. a til fælles morgensang. Børnene aflagde besøg paa havnen og paa større virksomheder; stedlige sagkyndige forklarede: Isværket, fiskeauktionshallen under auktion, skihbyggeri, englandsbaaden, som de var om bord paa. Desuden aflagdes besøg paa gasværket, tobaksfabrikken, en sodavandsfabrik, dagbladet Vestkysten m. m. — Aftenen havde børnene fri i deres indkvarteringshjem. Esbjerg-forældrene gjorde meget for deres nustrupbørn. — En aften var dog henlagt til Vestre skole. Vore gæster og børnene fra 1. M. a, samt deres forældre, samledes i gymnastiksalen, hvor skoleinspektør Sæderup fortalte dem lidt om Vestre skoles historie og derefter viste dem rundt paa skolen. Senere samledes børn og forældre paa bygningen i Norgesgade til en festlig sammenkomst med fælles kaffebord, taler, sang og oplæsning. Mange af forældrene gav udtryk for deres glæde over denne aften.

Der var paa begge sider stor tilfredshed med udvekslingen, og det var interessante og udbytterige dage for børnene. — Det har en vis betydning, at en hel klasse børn samlet aflægger et skolebesøg hos en klasse børn fra landsbyskolen og omvendt. Det er gavnligt, at bybørn og landsbybørn lærer hinanden at kende ogsaa i skolens, i klassens milieu.

Mange af børnene er nu i stadig brevveksling med hinanden. Et godt kammeratskab er knyttet mellem land og by. Et smukt resultat af turen.

Stormgades skole (ved lærer Thorkil Holm).

3. M. klasserne fra Bakkely skole i Vejen, ved overlærer Alfred Sørensen, og Stormgades skole, ved kommunelærer Thorkil Holm, har været paa en 2-dages ekskursion hos hinanden.

Det praktiske arrangement var ordnet saaledes, at eleverne var indkvarterede paa vandrehjemmet og privat, medens de fik kosten hos kammeraterne.

Besøget i Vejen fandt sted den 18.—19. juni 1947. Arbejdsprogrammet var her tilrettelagt af overlærer Sørensen, der til de forskellige emner havde udarbejdet og duplikeret arbejdsanvisninger til eleverne.

Følgende opgaver blev gennemgaaet: Margarinefabrikken »Alfa«. Vejen museum, med hovedvægten lagt paa billedhuggeren Niels Hansen-Jacobsens kunstneriske og menneskelige udvikling karakteriseret gennem hans værker, Ladelund landbrugsskole — mejeri — landbrugsmuseum, Skibelund og kongeaagrænsen ved Skodborghus, »Med Klaus i eng og plantage.« Klaus var en 12 aars dreng, der i den grad var sammenlevet med den natur, hvor hans fars gaard ligger, saa han var en uforlignelig fører, der, gennem sin paavisning af, »at her laa et raadyr sidste nat«, her havde »Mikkel« holdt maaltid, der var en rede med solsorteunger og her en duchøg med fire unger o. s. v., paa en ganske anden maade end vi lærere var i stand til at bibringe eleverne fornemmelsen af, at naturen kunde blive en aaben, spændende bog — ogsaa for dem.

Genbesøget i Esbjerg fandt sted den 13.—14. august. Arbejdsprogrammet var her følgende: Kort orientering om Esbjergs tilblivelse og vækst, Fiskerihavnen, besøg paa en fiskekutter, trafikhavnen, dokhavnen, »englandskajen«, et moderne dagblads tilblivelse (»VESTKYSTEN«). Kommunalærer Karl Bruun: Foredrag med lysbilleder om: »Esbjerg by og egn« og »Esbjerg under besættelsen«. Besøg paa Fanø: En redningsstation, Fanøs historie, klitten, strandens plante- og dyreliv, opskyl.

Desuden havde eleverne kampe i haandbold og fodbold. Aftenen tilbragte de under frit samvær med kammeraterne.

Udvekslingen gav eleverne en øjeblikkelig oplevelse og er impuls-givende for det fremtidige arbejde i klasserne, hvor opgaverne gøres færdige.

De rent menneskelige egenskaber, der kommer til udfoldelse hos eleverne, naar de træder i forbindelse med kammeraterne fra et fremmed milieu, er sikkert ikke det mindst vigtige resultat af udvekslingen.

1945: Skoledagenes Antal.

Grundet paa kapitulationen og festlighederne omkring 5. maj, beslaglæggelse af skolerne til internering, indkvartering m. v. har skoledagenes antal været fra 222 til 233 dage.

1946:

Naar undtages Rørkjær Skole, der maatte udstrække sommerferien med en uge gr. paa forsinkelse af istandsættelse af skolen efter tyskerne hærgen, laa skoledagenes antal efter den nye ferieplan paa 233 dage.

1945: Understøttelser.

Kommunen understøttede 7 elever i præliminærklasserne, 65 elever i IV.xM. og 41 elever i realklasserne med i alt 12.375,00 kr. Beløbet uddeltes i portioner paa størrelse fra 75—200 kr. — Ribe amts skolefond understøttede 1 elev i præliminærklassen, 36 elever i IV.xM. klasse og 32 elever i realklassen med i alt 5.175,00 kr. (75 kr. til hver elev).

1946:

Kommunens tilskud, kr. 11.750,00, uddeltes i portioner paa 95—190 kr. og tildeltes 16 elever i præliminærklasserne, 52 elever i realklasserne og 28 elever i IV.xM. klasse. — Ribe amts skolefond understøttede 11 elever

i præliminærklasserne, 19 elever i realklasserne og 13 elever i IV.xM. klasse. Portionerne var alle paa 75 kr. (i alt 3.225,00 kr.).

Desuden betales eksamensgebyret for de understøttede elever. Enkelte elever fra III.xM. klasse opnaaede — grundet paa særlige forhold — et tilskud.

Gaver.

Sommeren 1944 købte Esbjerg byraads skoleudvalg en overordentlig værdifuld fuglesamling af ejeren, ornitologen P. Skovgaard i Viborg. Paa grund af pladsmangel (skolebygningernes beslaglæggelse) har fuglesamlingen midlertidig været anbragt under meget primitive forhold paa gangene i Anneksskolen. Efter Rørkjær skoles restaurering blev fuglesamlingen i sommeren 1946 overflyttet til denne skole, hvor de fem store skabe nu staar i østfløjens brede og lyse tværgange.

Samlingen, der omfatter ca. 700 numre, indeholder mange smukke stykker, deriblandt adskillige sjældenheder som rustand, dværggaas, tjur, trane, triel, purpurhejre, flere ekspl. af rørdrum i forskellige stillinger, sort stork, topskarv, jagtfalk, kongeørn, havørn, fiskeørn, biæder, hærfugl og pirol.

Rørkjær skole: En del elever har foræret skolen vaser og krukker, der anvendes som tegnemodeller. Nationalmuseet har skænket en samling stenredskaber, Mineralogisk Museum en samling mineraler, Zoologisk Museum en samling tropesommerfugle. F. D. B. har foræret skolen to reproduktioner af Sikker Hansens »Indianerpige«.

Stormgades skole: En elev har foræret skolen en udstoppet odder. Lærer Carlsen har skænket skolen et billede af H. C. Andersen.

Østre skole: Skolen har modtaget en større samling naturhist. genstande fra lærer Hans Novrup og 12 indrammede billeder fra boghandler Jespersen. Af elever har skolen modtaget: en udstoppet og monteret skildpadde, en skeletteret harefod og et spætteværksted.

For disse smukke gaver beder man giverne modtage skolevæsenets bedste tak.

Aarsprøven.

1946: Skriftlige prøver i dansk og regning afholdtes ved de forskellige skoler i dagene 11.—16. marts. Forældredage for grundskolen og den eksamensfri mellemskole og mundtlige prøver i eksamensmellemskolen afholdtes 23.—27. marts.

1947: Skriftlige prøver 10.—14. marts. Forældredage og mundtlige prøver 24.—27. marts.

Ferierejser paa Statsbanerne.

1945: Udstedt 959 billetter (331 til fuld pris og 628 til halv pris).

B. skole: 31 billetter, D. skole: 140, G. skole: 18, J. skole: 38, R. skole: 133, S. skole: 198, V. skole: 170, Ø. skole: 158, Forældreskolen: 23, Statsskolen: 21 og til landbohjem 29 billetter. 40 børn og 4 ledere fik fribillet til rejse til sommerlejr. Kommunens udgift beløb sig til: 1282,96 kr.

1946: Udstedt 1352 billetter (647 til fuld pris og 705 billetter til halv pris).

B. skole: 75 billetter, D. skole: 233, G. skole: 39, J. skole: 111, R. skole: 233, S. skole: 236, V. skole: 167, Ø. skole: 196, Veldbæk skole: 6, Tourup skole: 4, Statsskolen: 25, Forældreskolen: 5, Sct. Nikolaj skole: 4 og til landbohjem 18 billetter.

Desuden fik 415 børn og 37 ledsagere frirejse til sommerlejr. Kommunens udgift var i alt: 3.590,17 kr.

1945: **Læreres kursus.**

Lærere: Knud Selmer: Tegning; Sv. Løkkegaard: Sang; M. Astrup og Arne Jørgensen: Ungdomsskolekursus i Helsingør; P. Kromann: Faglærereksamen i naturlære; Gunnar Carlsen: Engelsk ved »Den internationale Højskole« i Helsingør; Johs. Pedersen og Viggo Emil Schøtt: Smaa børns undervisning; Hans Novrup: Handels- og salgslære; Magne Astrup og Harry Petersen: Studierejser til engelske kostskoler.

Lærerinder: Anna Riis-Antonsen: Haandarbejde; Inger Rosenkilde: Skrivning; Ulla Vorm: Socialpæd. kursus; Else Fonager og K. Mosegaard Mikkelsen: Smaa børns kursus.

1946:

Lærere: Herluf Madsen: Atletik; Jens Lambertsen: Smaasløjd; H. Riss-Antonsen: Engelsk; Sv. G. Hansen: Litteratur; Hugo Sørensen: Engelsk; Karl Bruun og S. P. Sørensen: Historie og arkæologi; Thorkil Holm: Socialpæd. kursus; Max Søndergaard: Ungdomsskolekursus; K. J. Schlein Andersen og M. Kruse Hansen: Smaa børns kursus; N. Chr. Bystrup: Musik; Axel Knudsen: Bibliotekskursus; Jens Kr. Jensen: Tegning; Viggo Emil Schøtt: Kursus for hjælpekolelærere; Hans Novrup: Naturhistorie.

Lærerinder: Karen Marg. Eriksen: Haandarbejde; Maren Hansen: Litteratur; Signe Jensen: Sang og gymnastik; Ciliane Sørensen, Ellen Nielsen og Anna Rasmussen: Socialpæd. kursus; Grethe Thomsen: Gymnastik.

Aarskursus paa statens lærerhøjskole i København.

Lærer Carl Viggo Sørensen: Psykologi og praktik.

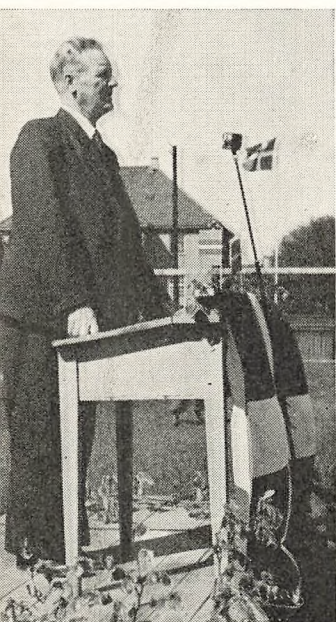
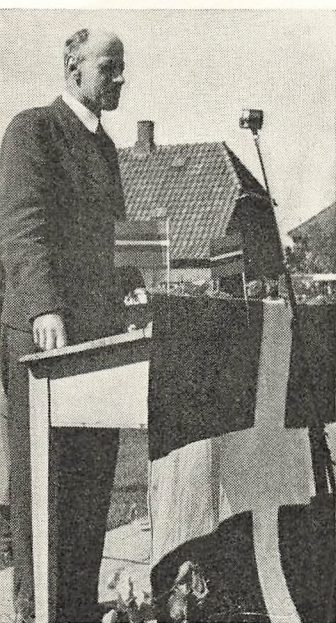
Lærerinde Karen Marie J. V. Nielsen: Matematik og fysik.

Lærerinde Marie Louise Holstebro: Dansk, svensk, praktik og pædagogik.

IX. Lærerpersonalet, pedeller m. v.

Lærerpersonalet den 1. september 1947.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. stilling	Tjeneste- alder
Skoledirektør.						
Petersen, Olaf		15/4 91	1913	1/4 39	1/4 39	1/4 4
A.: Købstadordnede Skoler.						
Skoleinspektører.						
1. Gerald, Niels Mogensen	G	25/5 85	1908	1/2 24	1/4 40	1/4 4
2. Hald, Marg. Pedersen	Ø	28/3 96	1924	30/5 24	1/7 44	1/7 4
3. Jensen, Ingemann	B	11/8 94	1916	1/4 24	1/8 37	1/8 3
4. Jensen, John	R	10/6 99	1920	1/4 43	1/4 43	1/4 4
5. Klintø, Frederik Oscar	D	12/12 93	1914	1/3 42	1/3 42	1/3 4
6. Laursen, Søren	S	15/2 85	1914	16/8 15	1/1 31	1/1 3
7. Sæderup, Niels Christian	V	16/3 95	1916	1/1 38	1/1 38	1/1 3
8. Waaben, Peter Lauritzen	J	8/4 88	1911	1/1 23	1/2 41	1/2 4
Viceinspektører.						
1. Andersen, Jacob	V	9/6 98	1920	2/11 21	1/8 36	1/4 4
2. Hansen, Hans Andreas	Ø	7/3 94	1915	13/9 18	1/8 36	1/4 4
3. Jørgensen, Aage Højholt	D	14/5 86	1909	16/3 11	1/8 36	1/4 4
4. Jørgensen, Arne	R	17/5 01	1929	20/1 30	1/8 36	1/4 4
5. Land, Sigurd	R	20/4 93	1914	1/4 19	1/8 36	1/4 4
6. Pedersen, Karl Johs. R. Gabriel ...	V	15/3 96	1920	6/2 21	1/4 46	1/4 4
7. Petersen, Peter Damgaard	S	11/1 84	1909	1/5 21	1/7 39	1/4 4
8. Sørensen, Laurs Thomassen	D	14/5 84	1808	1/4 10	1/9 29	1/4 4
9. Toft, Hans	Ø	7/2 97	1928	19/4 29	1/4 46	1/4 4
10. Thomassen, Jens Kr. Mosegaard Skov	J	30/9 91	1913	1/12 15	1/7 41	1/4 4
11. Werborg, Svend Aage	S	21/11 06	1927	30/4 28	1/7 40	1/4 4
Overlærere.						
1. Bonde, Kirstine Poulsen	D	25/10 84	1907	22/8 07	1/4 46	1/4 4
2. Brandt, Hans Rasmussen	D	26/3 91	1915	1/9 18	1/4 46	1/4 4
3. Bülow, Thora Henriette	D	21/12 79	1904	1/9 04	1/4 46	1/4 4
4. Dalhøj, Rasmus P. A. R.	R	11/3 82	1904	1/5 18	1/4 46	1/4 4
5. Fager, Jakob	R	27/8 89	1913	3/3 19	1/4 46	1/4 4
6. Gernhammer, Maria	R	20/6 93	1917	1/4 20	1/4 46	1/4 4
7. Greve, Hans Chr.	S	27/9 90	1916	1/4 21	1/4 46	1/4 4
8. Heding, Jørgen Peder	S	25/7 85	1909	1/9 18	1/4 46	1/4 4
9. Heidemann, Vilh. Fr.	D	7/6 95	1917	1/7 20	1/4 46	1/4 4
10. Jensen, Marie	J	28/9 96	1917	1/12 22	1/4 46	1/4 4
11. Jensen, Søren Holt	R	12/1 95	1916	1/2 22	1/4 46	1/4 4
12. Johansen, Andrea	S	17/11 88	1910	10/9 10	1/4 46	1/4 4
13. Jørgensen, Olga	V	26/6 92	1914	12/4 17	1/4 46	1/4 4
14. Jørgensen, Viggo H. Hillerup	S	21/11 86	1907	1/8 13	1/4 46	1/4 4
15. Kaae, Magne Sørensen	J	21/3 95	1917	1/4 26	1/4 46	1/4 4
16. Kragh, Peter Chr.	D	11/10 94	1915	1/12 19	1/4 46	1/4 4
17. Christensen, Ane	S	15/9 90	1911	1/8 24	1/4 46	1/4 4
18. Ladegaard, Jens Andersen	D	13/8 82	1903	1/6 11	1/4 46	1/4 4
19. Lassen, Kirstine	B	23/6 86	1918	12/9 18	1/4 46	1/4 4
20. Laursen, Niels	R	9/5 93	1915	1/12 18	1/4 46	1/4 4
21. Lund, Aage A. C. V.	D	13/5 81	1903	13/3 07	1/4 46	1/4 4
22. Marcussen, Christian M.	V	21/5 94	1916	1/9 29	1/4 46	1/4 4
23. Nielsen, Agnes	G	25/8 85	1906	1/3 10	1/4 46	1/4 4
24. Nielsen, Mariane	S	3/11 92	1913	1/2 16	1/4 46	1/4 4
25. Nyhuus, Henry	D	14/2 91	1912	1/3 19	1/4 46	1/4 4
26. Ochsner, Johan Georg.	S	31/3 79	1901	1/11 03	1/4 46	1/4 4
27. Pedersen, Anders Peder.	D	19/9 85	1909	1/4 11	1/4 46	1/4 4
28. Petersen, Anna K. Aare.	Ø	7/5 88	1909	20/2 10	1/4 46	1/4 4
29. Pedersen, Bertha Marie.	S	30/6 91	1916	8/4 18	1/4 46	1/4 4
30. Petersen, Emma, f. Mols.	V	3/8 95	1917	1/9 20	1/4 46	1/4 4

5. maj-dagen mindes
paa Stormgades skole.

*Rørkjær skole tages
atter i besiddelse efter
lys-kernes mangeaarige
beslaglæggelse.*

Øverst: Udmarchen fra
Danmarksgades skole, hvor
Rørkjær skole havde »hustly«
i krigsaarene.

Lærerpersonalet den 1. september 1947.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. stilling	Tjeneste- alder
Petersen, Hans Peter Aare.....	R	14/10 88	1909	1/1 18	1/4 46	1/4 43
Petersen, Mathias Peter.....	D	9/1 94	1916	1/10 19	1/4 46	1/4 43
Schou, Marie Theodora.....	D	3/11 94	1918	1/6 25	1/4 46	1/4 43
Sloth, Carly Marie C. J.....	S	6/1 91	1913	1/11 20	1/4 46	1/4 43
Suhr, Elmar Zacharias	G	4/5 96	1917	1/6 22	1/4 46	1/4 43
Tornsberg, Frederik R. N.....	D	1/4 84	1914	1/4 31	1/4 46	1/4 43
Vilsgaard, Mads	R	22/3 85	1907	1/4 14	1/4 46	1/4 43
Voldsgaard, Hans Victor	D	23/2 85	1913	1/12 19	1/4 46	1/4 43
Zilsdorff, Severin Husted	S	8/11 85	1907	1/2 12	1/4 46	1/4 43
Lærereinder.						
Askov, Esther Marie	S	8/6 22	1944	1/1 45	1/5 47	1/1 47
Balmer, Laura, f. Enkegaard.....	R	27/6 07	1930	1/10 30	1/5 35	1/12 33
Bystrup, Gerda Augusta, f. Jensen	V	22/5 11	1944	11/8 44	1/5 47	1/11 46
Bøss, Laura Agnete Frandsen.....	S	27/6 09	1930	1/8 44	1/8 44	1/7 33
Dalsgaard, Olga, f. Christensen	J	28/7 09	1931	1/4 44	1/5 47	1/1 41
Dirks, Helga Kristine, f. Jensen.....	V	31/7 17	1942	1/1 43	1/4 46	1/3 46
Eriksen, Karen Margr.	B	10/9 05	1926	1/12 34	1/12 34	1/10 29
Fager, Inger Marie V., f. Kiilerich	R	8/10 97	1918	1/4 20	1/6 23	1/11 21
Hansen, Dorthea Kristine	V	13/12 12	1941	1/9 45	1/9 45	1/9 43
Hansen, Karen	B	16/9 17	1940	1/4 45	1/5 47	1/12 43
Hansen, Maren Benedikte	V	24/11 12	1941	1/9 45	1/9 45	1/12 43
Hillersborg, Dagny	D	1/10 08	1929	21/4 32	1/12 36	1/5 34
Holstebro, Marie Louise Augusta...	V	20/9 04	1929	30/1 33	1/4 38	1/11 33
Jensen, Rigmor Helene, f. Carlsen	R	5/12 98	1920	1/4 32	1/5 47	
Jensen, Sara Brigida, f. Villumsen	D	25/8 21	1943	1/1 46	1/5 47	1/8 46
Jensen, Signe	R	11/11 95	1922	11/11 25	1/9 31	1/3 25
Korsholm, Ellen	R	4/11 01	1926	2/9 31	1/11 34	1/1 33
Christensen, Elise M. Othilie	J	9/9 01	1923	1/11 28	1/11 28	1/10 26
Kristiansen, Sigrild Randløv	J	8/4 20	1943	1/4 45	1/8 47	1/8 45
Krogh, Anna Gudrun	D	4/12 11	1933	1/4 37	1/2 41	1/9 37
Langvad, Marie Kristine	Ø	10/11 81	1913	1/10 13	1/8 28	1/7 21
Larsen, Anna Marie	V	4/9 17	1939	1/5 44	1/5 47	1/1 46
Larsen, Marie Elisabeth, f. Nielsen	Ø	4/4 08	1930	1/4 46	1/5 47	
Løkkegaard, Gerda Rigmor	Ø	16/9 12	1937	20/11 40	1/3 44	1/4 41
Madsen, Maren, f. Schmidt.....	Ø	8/1 11	1933	1/12 36	1/9 40	1/11 35
Madsen, Margrethe Okkels, f. Birk	V	3/2 10	1933	1/12 36	1/9 42	1/11 37
Mikkelsen, Karen Mosegaard	Ø	3/1 14	1942	1/2 44	1/4 46	1/10 45
Nielsen, Anna Margrethe.....	J	10/9 85	1913	1/9 16	1/6 23	1/6 23
Nielsen, Anthonia	D	29/5 97	1929	1/7 36	1/7 36	1/7 35
Nielsen, Ellen Søbjerg	V	4/4 11	1933	1/11 33	1/9 40	1/1 37
Nielsen, Gudrun	R	9/1 11	1933	13/9 33	1/9 40	1/1 37
Nielsen, Inga Bøcker, f. Pedersen ...	D	14/12 18	1940	1/11 42	1/9 45	1/5 45
Nielsen, Karen Marie J. Vestergaard	S	16/8 05	1927	13/12 27	1/4 33	1/4 32
Nielsen, Kirstine	B	29/9 01	1926	1/12 30	1/10 34	1/5 31
Nielsen, Nielsine Johanne	Ø	24/11 10	1936	1/4 39	1/9 42	1/2 41
Olesen, Anna Kirstine Kildeg., f. Hjelum	Ø	31/5 16	1940	1/11 40	1/4 44	1/4 44
*) Pedersen, Fr. J. Kathrine Lorck, f. Madsen	D	27/2 87	1909	1/10 12	1/8 18	1/4 43
Pedersen, Gerda Beck	D	21/1 21	1942	1/5 47	1/5 47	1/2 45
Pedersen, Karen Elisabeth	S	9/1 99	1920	16/8 20	1/11 24	1/2 23
Pedersen, Mary Helene	G	19/3 09	1930	1/10 33	1/8 34	1/8 34
Petersen, Mette Dorthea, f. Jensen	J	7/6 19	1942	20/8 42	1/9 44	1/9 44
Rasmussen, Anna Kirstine D.	D	3/11 98	1919	1/4 21	1/6 25	1/12 22
Ravn, Marie	S	2/9 12	1935	1/11 36	1/4 41	1/7 38
Riis-Antonsen, Anna Chr., f. Lauridsen	R	1/10 02	1929	10/6 29	1/7 33	1/10 32
Rosenkilde, Inger Alice	R	16/8 07	1930	1/10 30	1/5 35	1/1 34
Stensig, Maja Kristine Mikkelsen ...	Ø	3/3 00	1926	22/4 27	1/3 33	1/4 30
Sørensen, Ciliane Marie, f. Bork ...	Ø	8/2 20	1941	11/8 41	1/1 45	1/10 43
Sørensen, Kristiane	S	24/2 04	1931	2/9 31	1/12 36	1/12 34
Therkildsen, Gunvar Georgine	V	19/3 98	1925	1/8 38	1/5 43	1/4 38

*) Skolepsykolog. Afannes som viceinspektør.

Lærerpersonalet den 1. september 1947.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuy. stilling	Tjenest- alder
50. Thomsen, Edith Brandt	S	28/12 01	1932	1/4 38	1/1 40	1/11 3
51. Thomsen, Else, f. Nielsen	V	19/2 17	1939	15/8 39	1/10 42	1/9 4
52. Thomsen, Grethe, f. Tapdrup	Ø	1/12 18	1941	1/9 42	1/9 45	1/9 4
53. Thomsen, Mary Andrea	S	5/12 94	1922	16/8 23	1/5 29	1/4 2
54. Vorm, Ulla (Orlov 1/8 47—1/8 48)...	R	19/2 10	1932	14/11 32	1/3 38	1/12 3
Lærere.						
1. Andersen, Karl Johan Schlein	S	11/5 19	1943	1/11 44	1/5 47	1/3 4
2. Astrup, Magne*)	R	30/5 10	1932	1/5 35	1/9 37	1/4 3
3. Bruun, Karl Madsen	S	7/12 03	1928	1/1 31	1/1 33	1/5 3
4. Dalsgaard, Christian	J	4/2 10	1931	1/8 37	1/2 38	1/8 3
5. Dige, Øjvind	R	7/5 07	1932	30/8 32	1/8 36	1/9 3
6. Dirks, Carl	V	2/2 16	1938	9/1 43	1/5 47	1/8 4
7. Hannemose, Hans Hansen	J	20/1 15	1940	1/5 47	1/5 47	1/5 4
8. Hansen, Børge Eyvind	Ø	8/8 17	1939	1/4 40	1/11 44	1/2 4
9. Hansen, Hans Carl Bjerremand	R	13/4 09	1936	1/5 47	1/5 47	1/9 3
10. Hansen, Mogens Kruse	V	26/7 19	1942	11/8 43	1/5 47	1/9 4
11. Hansen, Svend Georg	J	17/12 19	1942	1/11 44	1/5 47	1/2 4
12. Hauerholt, Svend Frederik	B	14/11 09	1935	1/4 40	15/8 43	1/4 4
13. Hjuler, Henning	D	19/2 19	1942	1/4 46	1/4 46	1/8 4
14. Holm Thorkild	S	10/10 17	1939	1/8 39	1/3 44	1/5 4
15. Holmberg, Janne Magnus Poul	R	20/8 09	1931	22/2 32	1/5 35	1/3 3
16. Jakobsen, Henry Hans	S	2/10 10	1932	12/8 32	1/5 35	1/11 3
17. Jensen, Hans Helge	J	7/8 98	1920	1/1 23	1/4 26	1/9 2
18. Jensen, Jens Kristian	V	9/6 11	1935	1 8 38	1/3 43	1/5 4
19. Jensen, Kaj Rasmus Frithiof	J	15/6 99	1920	1/4 31	1/5 31	1/12 2
20. Jensen, Søren Peter Holt	R	15/8 19	1941	1/5 43	1/5 47	1/5 4
21. Jessen, Peter	R	2/10 04	1925	12/4 26	1/8 30	1/11 2
22. Carlsen, Niels Jørgen Gunnar	S	22/1 07	1928	1/10 28	1/7 32	1/7 3
23. Christensen, Jens Jørgen Hedegaard	R	30/10 08	1930	1/4 31	1/11 34	1/4 3
24. Christensen, Niels Oluf	D	20/12 14	1938	1/8 44	1/8 44	1/1 4
25. Christensen, Thomas	R	11/9 05	1927	1/4 28	1/1 31	1/10 2
26. Christensen, Vilhelm	V	5/11 08	1934	1/10 30	1/12 38	1/2 3
27. Krogh, Anders Søndergaard Nielsen	J	19/1 96	1919	1/4 33	1/4 33	1/8 2
28. Kromann, Peter Christensen	S	3/9 09	1931	15/4 39	1/4 41	1/3 3
29. Lambertsen, Jens	G	30/3 01	1929	1/10 29	1/4 40	1/9 3
30. Larsen, Kristian Frederik	Ø	2/4 06	1929	9/10 30	1/11 34	1/11 3
31. Løkkegaard, Svend Eg	D	21/2 09	1930	2/9 31	1/11 34	1/7 3
32. Madsen, Hagbard Peter	V	25/9 10	1932	1/1 36	1/2 41	1/9 3
33. Madsen, Hans Herluf	D	1/6 12	1935	1/4 39	1/3 43	1/10 3
34. Mikkelsen, Knud Bang	V	26/1 20	1943	1/5 47	1/5 47	
35. Nielsen, Ahlmann Edmund	S	22/6 16	1939	1/6 39	1/8 44	1/11 4
36. Nielsen, Niels Laurits	S	24/5 98	1920	1/2 22	1/12 25	1/7 2
37. Nielsen, Peter Villum Vedde	Ø	10/12 17	1940	19/9 40	1/4 45	1/4 4
38. Nielsen, Thomas Axel Østerskov	Ø	28/2 08	1932	1/9 32	1/12 35	1/12 3
39. Novrup, Hans Peter Hansen	Ø	29 9 19	1941	17/11 41	1/9 45	1/10 4
40. Obling, Hans Lassen	S	15/3 19	1943	1/3 44	1/5 47	1/12 4
41. Petersen, Aksel Valther	R	21/7 10	1931	1/4 33	1/12 36	1/2 3
42. Petersen, Harry	S	22/7 20	1942	1/11 42	1/5 47	1/11 4
43. Pedersen, Christian Villiam	R	7/6 10	1931	1/4 33	1/12 36	1/2 3
44. Riis-Antonsen, Harald	J	13/8 03	1927	1/3 28	1/5 31	1/8 2
45. Riis-Antonsen, Carl Michael	B	28/4 98	1922	1/4 25	1/6 29	1/11 2
46. Selmer, Henning Krogh	S	11/11 13	1936	1/8 38	1/9 42	1/3 3
47. Selmer, Knud Regnar	D	13/2 19	1943	1/4 45	1/5 47	1/5 4
48. Schultz, Oluf***)	A	9/10 12	1936	16/5 38	1/9 42	1/4 4
49. Schøtt, Viggo Emil	Ø	24/12 21	1943	1/4 44	1/5 47	1/12 4
50. Skaarup, Ejnar Andreas	R	9/7 12	1933	9/11 34	1/2 41	1/4 3
51. Skov, Friis Legardt	G	2/11 96	1919	1/12 25	1/12 25	1/11 2
52. Schmidt, Arne Sillasen	V	10/3 09	1933	1/9 35	1/1 40	1/4 3
53. Søndergaard, Max Steen	S	21/2 14	1935	1/9 37	1/2 41	1/9 3
54. Sørensen, Carl Viggo	Ø	16/8 17	1940	1/11 40	1/9 45	1/9 4
55. Sørensen, Søren Peter	V	25/6 98	1923	1/7 25	1/4 28	1/8 2
56. Thomassen, Niels Chr. Arne Skov ...	B	24/12 18	1941	1/7 43	1/4 46	1/8 4

*) Forstander for Esbjerg aften- og ungdomsskoler. Aflønes som skoleinspektør.

**) Talepædagog. Aflønes som Viceinspektør.

Lærerpersonalet den 1. september 1947.

	Skole	Født	Eksa- mens- aar	Ansæt i Esbjerg	Ansæt i nuv. stilling	Tjeneste- alder
1. Thomasen, Thomas Ejvind	D	25/10 06	1927	1/12 30	1/3 33	1/3 33
2. Villumsen, Just Mathias Poul	D	30/6 98	1919	26/1 22	1/8 27	1/7 22
3. Vind, Erik Damkjær	Ø	23/8 08	1932	12/9 32	1/4 39	1/9 36
4. Wolff, Jørgen	S	28/12 09	1925	17/8 25	1/9 29	1/1 28
Udelærere.						
1. Bystrup, Niels Chr. Bro	S	18/1 22	1944	11/8 44	1/5 47	
2. Fonsmark, Edvard	D	8/9 21	1943	1/7 45	1/5 47	
3. Jensen, Karl Fr. Bjorholm	B	29/12 21	1944	1/4 45	1/5 47	
4. Lomholt, Hans Jensen	D	14/8 19	1943	15/10 44	1/5 47	
5. Nielsen, Johan Ivar	Ø	18/11 22	1945	4/1 46	1/7 47	
6. Olesen, Aage Elman	J	12/2 18	1940	13/8 45	1/5 47	
7. Søgaard, Chresten Brodersen*)		8/3 22	1945	13/8 45	1/5 47	
8. Sørensen, Hugo	R	2/2 23	1945	1/6 46	1/5 47	
9. Sørensen, Knud Baunsø	Ø	19/3 22	1945	1/2 45	1/7 47	
Udelærereinder						
1. Fonsmark, Karen Bodil Sønder- gaard, f. Jacobsen	R	24/7 20	1942	27/2 45	1/5 47	
2. Hansen, Maren Christine	D	19/9 20	1945	1/8 45	1/5 47	
3. Hansen, Nanna, f. Muchitsch	D	23/1 22	1945	1/8 45	1/5 47	
4. Nørgaard, Dagny Margrethe	R	30/3 24	1945	1/8 45	1/8 47	
5. Paulsen, Ninna, f. Olsen	D	17/9 22	1944	1/4 45	1/8 47	
Faste vikarer.						
1. Christensen, Duval Berg	V	25/10 23	1946	3/6 46	1/7 47	
2. Larsen, Tove Iffeldt, f. Sørensen ...	S	25/6 18	1941	1/12 44	1/9 45	
3. Lauritzen, Knud Valdemar	D	8/1 22	1946	12/6 46	1/7 47	
4. Møller, Richard Ebbesen	Ø	11/3 23	1945	27/4 46	1/5 47	
5. Pedersen, Jens Børge Bøssing	V	7/9 22	1944	13/8 46	1/7 47	
6. Tanghøj, Verner Emil	S	14/6 18	1943	1/8 46	1/7 47	
7. Thøgersen, Inga Wegeberg	V	28/4 22	1945	15/2 46	1/5 47	
Vikarer (paa fast mindsteløn.)						
1. Andersen, Meta Kristine	V	11/10 25	1947	1/8 47		
2. Egetoft, Inger	D	2/2 25	1947	1/8 47		
3. Kortegaard, Esther Volder, f. Larsen	S	26/1 22	1946	13/8 46		
4. Christensen, Else Marie, f. Jensen...	Ø	9/2 22	1946	13/8 46		
5. Lorentzen, Johanne	R	7/9 23	1947	1/8 47		
6. Schelde, Louise Abeline Marie	D	25/11 15	1944	1/8 47		
7. Stenholt, Anna	V	9/9 17	1946	1/8 46		
8. Stenholt, Ellen	D	9/9 17	1946	1/8 46		
9. Sørensen, Ebba la Cour, f. Bønne- lycke	Ø	4/1 24	1946	1 8 46		
1. Birch, Viggo	Ø	23/7 21	1947	1 8 47		
2. Ingwersen, Peter Emil	D	3/2 20	1942	1/9 47		
3. Jørgensen, Jens Alfred	R	15/1 22	1945	1/6 47		
4. Kortegaard, Jens-Jørn	S	24/7 22	1946	13/8 46		
5. Mikkelsen, Kr. Adolf Søndergaard	S	9/6 20	1947	1/6 47		
6. Mogensen, Henry	R	22/12 22	1947	1/6 47		
7. Poulsen, Olav	J	7/10 25	1947	20/5 47		
8. Thorsen, Gerhard	S	27/4 25	1947	1/8 47		
3.: Landsbyordnede skoler.						
Feldbæk skole:						
1. Førstelærer Axel Knudsen		12/3 07	1930	1/11 45	1/9 34	
Lourup skole:						
Vikar i embedet:						
Marie Knudsen, f. Nielsen		12/12 10	1931	1/10 46		

*) Aftjener sin værnepligt.

Jubilæer.

25 aars ansættelse ved skolevæsenet:

1/4	1945:	Overlærer Maria Gernhammer. Lærerinde Inger M. Fager.
1/7	» :	Overlærer Vilh. Fr. Heidemann.
16/8	» :	Lærerinde Karen Elisabeth Pedersen.
1/9	» :	Overlærer Emma Mols Petersen.
1/10	» :	» Marie Jensen.
1/11	» :	» Carly C. J. Sloth.
6/2	1946:	Viceinspektør Karl J. Gabriel Petersen.
1/4	» :	Overlærer Hans Chr. Greve. Lærerinde Anna D. K. Rasmussen.
1/5	» :	Viceinspektør P. Damgaard Petersen.
2/11	» :	» Jacob Andersen.
1/4	» :	Klinikfrøken Agnes Marie Joensen.
1/10	» :	Pedel Mads Peder Jensen.
26/1	1947:	Lærer Just M. P. Villumsen.
1/2	» :	Overlærer Søren Holt Jensen. Lærer Niels Laurits Nielsen.
1/6	» :	Overlærer E. Z. Suhr.

40 Aars ansættelse ved skolevæsenet.

13/3	1947:	Overlærer Aage A. C. V. Lund.
22/8	» :	» Kirstine P. Bonde.

Afgang: Forandringer i lærerpersonalet.

Lærere:

Forflytninger: Lærerne Jakob P. Ruby og Johs. Marius Pedersen (hv. Ry 1/7 45 og Gentofte 1/8 46).

Timelærerne Bo Graver Hansen og Jørgen Peter Jørgensen (hv. Gørding 1/6 46 og Sydslesvig 1/11 46).

Lærer Sofus Nielsen Friborg (forstander for ungdomskostskolen i Holsted 1/9 46).

Anden afgang: Fr. Rasmussen Astrup (afsked med pension 31/8 45). Viggø Bak Harder (afsked uden pension 1/9 46).

Lærerinder:

Forflytninger: Lærerinde Marie J. Christensen (vikar i København 1/11 1945). Lærerinde Karen Magda Larsen (Varde 1/9 1946). Lærerinde Inger Pors, f. Juhl (Sydslesvig 1/2 1947).

Timelærerinde Marie C. Thordal (vikar i København 1/8 45). Time- lærerinde Else Margr. Fonager (Sydslesvig 1/9 46). Timelærerinde Anna Elisabeth Nørskov Lauritsen (Sydslesvig 1/2 47).

Anden Afgang: Lærerinde Filiciane Hansen (indgaaelse af ægteskab 30/11 45).

Tilgang:

Viceinspektører. Lærer Hans Toft, Østre skole, og lærer Karl J. Gabriel Petersen, Vestre skole (1/4 1946).

§ 35-lærer. Lærer Thorkil Holm (1/4 46).

Lærere. Førstelærerembedet ved Veldbæk Skole blev den 1/11 1945 besat med enelærer ved Vallund skole Axel Knudsen.

Som *lærere* ansattes: Niels Chr. Arne Skov Thomassen (1/4 46), Henning Hjuler, Nr. Nebel (1/4 46), Knud Bang Mikkelsen, Varde, Svend Georg Hansen, Karl Johan Schlein Andersen, Søren Peter Holt Jensen, Hans Lassen Obling, Harry Petersen, Viggo Emil Schøtt, Knud Regnar Selmer, Mogens Kruse Hansen, Carl Dirks, Hans Hansen Hannemose, Aastrup, og Hans Carl Bjerremand Hansen, Vorskunde skole (alle pr. 1/5 1947).

Timelærere. Viggo E. Schøtt (1/4 1946), Karl Johan Schlein Andersen (1/4 1946), Hugo Sørensen, Hans Jensen Lomholt, Niels Chr. Bro Bystrup, Aage Elmann Olesen, Karl Fr. Bjorholm Jensen, Edvard Fonsmark, Chr. Brodersen Søgaard (alle 1/5 47). Johan Ivar Nielsen og Knud Baunsø Sørensen (1/7 47).

Lærerinder. Helga Kr. Jensen og Karen Mosegaard Mikkelsen (1/4 46), Anna Marie Larsen, Esther Marie Askov, Olga Dalsgaard, Gerda Beck Pedersen, Daugaard, Gerda Augusta Bystrup, Karen Hansen, Sara Brigida Jensen, Marie Elisabeth Larsen, Rigmor Helene Jensen (alle 1/5 1947), Sigrid Randl. Kristiansen (1/8 1947).

Timelærerinder: Anna Marie Larsen, Gerda Augusta Bystrup og Marie Elisabeth Larsen (1/4 1946). Karen Bodil Fonsmark, Sigrid R. Kristiansen, Maren Christine Hansen og Nanna Hansen (1/5 47). Dagny Marg. Nørgaard og Ninna Olsen (1/8 1947).

Overlærere: I 39 nyoprettede stillinger som overlærere ansattes pr. 1. april 1946: *Lærerne* J. G. Ochsner, R. Dalhøj, Aage Lund, J. Ladegaard, M. Vilsgaard, J. Heding, A. P. Pedersen, S. H. Zilsdorff, Viggo Hillerup Jørgensen, H. P. Aare-Petersen, Fr. R. N. Tornsberg, H. V. Voldsgaard, H. R. Brandt, M. P. Petersen, H. C. Greve, Niels Laursen, Søren Holt Jensen, H. Nyhuus, P. Chr. Kragh, Jakob Fager, Magne S. Kaae, E. Z. Suhr og Christian Marcussen.

Lærerinderne Th. Bülow, Agnes Nielsen, K. Bonde, A. K. Aare-Petersen, A. Johansen, Ane Christensen, Carly Sloth, Olga Jørgensen, Mariane Nielsen, Bertha M. Pedersen, Maria Gernhammer, Vilh. Fr. Heidemann, Kirstine Lassen, Emma Petersen, Marie Jensen og Marie Th. Schou.

Oversigt over lærerstillinger pr. 1. oktober 1947.

- 1 skoledirektør.
- 8 skoleinspektører.
- 11 viceinspektører.
- 1 førstelærer ved Veldbæk skole.
- 89 lærere.
- 72 lærerinder.
- 1 lærerinde ved Tourup skole.
- 9 timelærere.
- 6 timelærerinder.
- 8 faste vikarer.
- 1 vinterlærer ved Veldbæk skole.

I alt 207 stillinger.

40 lærere og lærerinder er ansat som overlærere.
Skolepsykologen og talelæreren aflønnes som viceinspektører.

Læreres og lærerinders fraværelse.

Skoleåret 1945-46	Timer		
	Paa grund af sygdom	Med orlov	I alt
Lærere	5710	2899	8609
Lærerinder	5908	1057	6965
Tilsammen	11618	3956	15574
Skoleåret 1946-47			
Lærere	5994	1529	7523
Lærerinder	5135	298	5433
Tilsammen	11129	1827	12956

For 1946—47 læstes endvidere 1326 timer f. lærere og 1747 timer f. lærerinder i anledning af aarskursus paa Statens Lærerhøjskole m. v.

Lærerpersonalets ugentlige timetal.

31/12-45	Undervisning	Afkortning for andet skolearbejde	I alt
Boldesager skole	226	8	234
Danmarksgades skole	924	78	1002
Gammelby skole	184		184
Jerne skole	386	12	398
Rørkjær skole	914	52	966
Stormgades skole	1146	99	1245
Vestre skole	848	28	876
Østre skole	834	14	848
Tilsammen	5462	291	5753
31/12-46			
Boldesager skole	334	6	340
Danmarksgades skole	1098	110	1208
Gammelby skole	200		200
Jerne skole	549	47	596
Rørkjær skole	949	47	996
Stormgades skole	1163	115	1278
Vestre skole	825	33	858
Østre skole	880	19	899
Tilsammen	5998	377	6375

Skolernes pedeller den 1. september 1947.

	Alder	Ansæt
Anneksskolen: Carl Lauridsen	27/8 1883	1/1 1932
Boldesager skole: Jeppe Peter Lund	27/12 1909	1/4 1946
Danmarksgades skole: Johan V. Olesen	28/3 1888	1/10 1929

	Alder	Ansæt
Jerne skole: Jens Peter Chr. Rasmussen	7/9 1902	1/10 1931
Rørkjær skole: Oskar Svendsen	4/6 1896	1/1 1940
Stormgades skole: Andreas C Gram	29/3 1882	20/8 1919
Vestre skole: Niels Kr. Hansen	29/3 1891	16/5 1932
Østre skole: Mads P. Jensen	24/12 1891	1/10 1921

X. Udgifterne til skolevæsenet.

1945—46 og 1946—47.

	1945/46 Kroner	1946/47 Kroner
Lønninger, statens tilskud fradraget	672.750,18	883.556,26
Tilskud til pensionsfond og ulykkesforsikr....	6.450,10	6.996,72
Undervisningsmidler	105.228,48	123.587,59
Bogsamlinger og læsestuer	8.093,97	11.748,11
Kontorholds- og repræsentationsudgifter	19.672,59	29.290,92
Vedligeholdelse af bygninger og inventar ...	153.251,59	169.353,81
Vedligeholdelse af skolehaver m. v.....	2.741,69	2.991,60
Belysning, opvarmning og vandforsyning ...	137.766,09	220.330,47
Rengøring	163.616,94	222.556,97
Bidrag til amtsskolefonden	96.973,00	96.973,00
Forsikring, skatter og afgifter	4.609,33	4.208,05
Skoletandklinik, skolelæge, skolesundheds- plejersker	79.316,29	99.085,86
Ferierejser	1.376,71	3.662,57
Feriehjemmet i Sønderho m. v.....	26.233,13	15.152,56
Kursus for lærere, rejser, repræsentationsud- gifter m. v.	12.546,31	12.956,64
Understøttelser til elever i IV. xm., realkl. og præl.kl.	13.410,00	13.380,00
Fritidshjem for skolebørn	24.539,20	33.842,54
Inspektion paa legepladserne	6.330,00	11.737,16
Renter, afdrag og afskrivning	143.672,44	178.232,95
Gratiale til jubilarer	5.023,71	7.709,57
Uforudsete udgifter	3.117,69	8.887,90
Leje af badeanstalt, sportspladser og skole- lokaler	8.461,50	6.895,00
Aften- og ungdomsskolen.....	48.696,16	54.568,58
	<hr/>	<hr/>
	1.743.877,10	2.217.704,83
Fragaar:		
Skolekontingent for børn fra andre kommu- ner	312,50	1.050,00
	<hr/>	<hr/>
Kommunens samlede udgift	1.743.564,60	2.216.654,83
Statens og amtets tilskud (heri tilskud til mellem- og realskolen)	750.343,50	892.119,81
	<hr/>	<hr/>
Kommunens, statens og amtets saml. udgift	2.493.908,10	3.108.774,64

Den gennemsnitlige udgift pr. barn i skolen og pr. indbygger.

	1945/46		1946/47	
	pr. barn	pr. indbygger	pr. barn	pr. indbygger
Kommunens udgift, renter, afdrag og afskrivning ikke medregnet	306,70	42,79	374,78	45,46
Kommunens udgift til renter, afdrag og afskrivning	27,57	3,85	32,77	4,00
Kommunen i alt	334,27	46,64	407,55	49,46
Statens og amtets tilskud	143,85	20,07	164,02	19,90
Tilsammen:	478,12	66,71	571,57	69,36

Esbjerg byråds skoleudvalg i november 1947.

M. Kaae.

Olaf Petersen.

Indholdsfortegnelse.

Skolevæsenets tilsyn og ledelse ..	5		
I. Statistik:		V. Sociale- og andre foranstaltninger:	
Skolesøgende og undervisningspligtige børn i Esbjerg	8	Børnebespisningen	84
Klassetal og børnetal	10	Det kommunale eftermiddags-fritidshjem for skolesøgende børn ..	87
Gennemsnitsbørnetal	12		
Børnenes forsømmelser	14	VI. Esbjerg kommunale fortsættelsesskoler:	
Udlaan af lokaler	14	Esbjerg Aftenskole	91
		Husgerningsholdene m. v.	92
II. Meddelelser vedrørende aarets arbejde:		Studiekredsene	93
Skolebygninger	15	Aftenhøjskolen	93
Rengøring og opvarmning	16	Ungdomsskolen, Husassistentskolen og Fiskerskolen	93
Forskellige undervisningsformer:		Det frie Arbejde	95
Geografisk gruppearbejde i IIIxm	16	De unges Haver	96
Individuel undervisning i den eksamensfri mellemskole	19	Ungdomskostskolen	100
Ordinær klasseundervisning kombineret med elementer af individuel undervisning	21		
Ekskursion med II. præliminærklasse	29	VII. Det skolepsykologiske arbejde:	
Kontakt med naturen	31	Intelligensundersøgelser m. v. ...	102
Hjælpeklasserne 1922—1947	34	Læseretarderede børn	104
Optagelsesprøven	38	Socialraadgiverens virksomhed...	108
Mellemskole- og realeksamen	39		
Det 2-aarige præliminærkursus...	43	VIII. Forskellige Meddelelser:	
3. M. klasse	45	Uddrag af Dagbogen	111
Esbjerg og omegns skolebio	45	Besættelsestiden	115
Esbjerg og omegns skolescene ..	46	Lejrskole	116
Esbjerg aarskursus for lærere ...	47	Feriekolonier m. v.	119
Skolehaverne	49	Ny skoleplan og undervisningsplan	119
Skoleidrætsstævnet	50	Ansættelse af en skolepsykiater...	125
		Klasseudveksling	125
III. Sundhedsplejen:		Skoledagenes antal	127
Svømning og badning	51	Understøttelser	127
Esbjerg kommunale skoletandklinik	52	Gaver	128
Esbjerg kommunale skolelægetilsyn	53	Ferierejser	128
Lægeberetning for hjælpeklasserne	59	Læreres kursus	129
Sexualundervisning i skolen	61	Aarskursus	129
Skolesundhedsplejerskernes virksomhed	62		
Ribe amts tuberkulosestationers undersøgelser	63	IX. Lærerpersonalet, pedeller m. v.:	
Taleundervisningen	64	Lærerpersonalet	130
Høre- og øreundersøgelser	66	Jubilæer	134
		Forandringer i lærerpersonalet...	134
IV. Børnebibliotekerne:		Oversigt over lærerstillinger	135
Esbjerg børnebiblioteker	78	Læreres og lærerinders fraværelse	136
Virksomheden i hovedbiblioteket	84	Lærerpersonalets ugentlige time-tal	136
		Skolernes pedeller	136
		X. Udgifterne til skolevæsenet	137

Skolepr. Esbjerg kommunale skolev
sen. Beretning 1945-47

30. JAN. 46	7213
2. MRS. 48	489
23. FEB. 51	478
24. APR. 1954	5055
28. JUN. 61	—
24. JUN. 61	—

Analysen?